

ΡΑΪΝΤΕΡΣ / ΦΡΙΤΣ

28. 19

Το Κίνημα 2 Iouvn

Die Bewegung 2.Juni

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ■ ΔΙΑΔΟΣΗ

Αφιερωμένο στον Ρολφ Πόλε

ΡΑΪΝΤΕΡΣ / ΦΡΙΤΣ

Το Κίνημα 2 Ιουνίου

Die Bewegung 2.Juni

Τίτλος πρωτοτύπου: ***Die Bewegung 2. Juni***
Gespräche über Haschrebellen, Lorenz-Entführung, Knast
Ralf Reinders / Ronald Fritsch, Edition ID ARCHIV, Βερολίνο, 1995

Ευχαριστούμε θερμά:

Το αρχείο *Umbruch* για την πρόσβαση στον τύπο της εποχής
και την άδεια για τη χρήση των φωτογραφιών εποχής.

Τις εκδόσεις ID ARCHIV για την ευγενική τους συγκατάθεση
στη μετάφραση και έκδοση του βιβλίου.

Τον φίλο και σύντροφο Μ. για τη συμβολή του
στην επιμέλεια και την έκδοση του βιβλίου.

Τυπώθηκε στην Αθήνα τον Σεπτέμβριο του 2009 σε 1500 αντίτυπα.
Εκτύπωση: Αργυρόπουλος Μάκης, Τηλ.: 210 64.57.212

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΑΔΟΣΗ 2009
<http://www.diadosibooks.gr/>
diadosi_publications@yahoo.gr

Περιεχόμενα

ΡΑΪΝΤΕΡΣ / ΦΡΙΤΣ ★ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ 2 ΙΟΥΝΗ

Εισαγωγή του Μεταφραστή	7
Πρόλογος <i>Της γερμανικής έκδοσης</i>	13
Από τους Χασισορέμπελους στο Κίνημα 2 Ιούνη <i>Ραλφ Ράιντερς / Ρόναλντ Φριτς</i>	17
Η απαγωγή του Λόρεντς <i>Ραλφ Ράιντερς / Ρόναλντ Φριτς</i>	55
Οι ανυπότακτοι του Σπρέε <i>Φριτς Τόιφελ, Γκέραλντ Κλέπερ, Ραλφ Ράιντερς, Ρόναλντ Φριτς</i>	99
Τα χρόνια της φυλακής <i>Ραλφ Ράιντερς</i>	117
Σημαντικές Χρονολογίες <i>Από το Βιετνάμ στο Μόαμπιτ</i>	132
Επίμετρο	157
Ευρετήριο	159
Βιβλιογραφία	160

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ

Το αντάρτικο πόλης ως μορφή αγώνα χαρακτήρισε τη δεκαετία του '70, αλλά και μεγάλο μέρος της δεκαετίας του '80 στη Γερμανία, προκαλώντας τις πιο αμφίθυμες αντιδράσεις. Όταν στις 19 Δεκέμβρη 2008 ο Κρίστιαν Κλαρ αποφυλακίστηκε από τη δικαστική φυλακή Μπρούχζαλ μετά από 26 χρόνια κάθειρξης, όντας ο μακροβιότερος κατάδικος της Γερμανίας, το μήνυμα ήταν σαφές: το κράτος δεν ξεχνά, εκδικείται.

Και αφομοιώνει. Τον ίδιο χρόνο η «εθνική ομάδα επίλεκτων ηθοποιών» Γερμανίας καλείται να συμμετάσχει στα γυρίσματα της ταινίας «*Το σύνδρομο Μπάαντερ-Μάινχοφ*». Η RAF βρίσκει επιτέλους το δρόμο προς την εκπροσώπηση της χώρας που τόσο βαθιά μίσησε, στο διαγωνισμό για το Όσκαρ καλύτερης ξενόγλωσσας ταινίας 2009. Στην αντίπερα όχθη μιας αιμοσταγούς συμμορίας που γευόταν τους καρπούς της σεξουαλικής απελευθέρωσης, οδηγώντας ακριβά αμάξια και σκορπίζοντας το θάνατο, βρισκόταν ένα στοργικό κράτος που εκπροσωπείται από τον Χορστ Χέρολντ, τότε διευθυντή του Εγκληματολογικού Γραφείου, τον οποίο ο ηθοποιός Μπρούνο Γκανζ υποδύεται ως έναν στοργικό πατέρα για τους αστυνομικούς του τμήματός του. Ο πρωθυπουργός Χέλμουτ Σμιτ εμφανίζεται φευγαλέα σε ένα απόσπασμα ειδήσεων να κάνει έκκληση στη «λογική» των απαγωγών του Σλάγιερ. Η ζεστή κρατική αγκάλη – σύνεση και ψυχραιμία. Μονομιάς δεν υπάρχουν υστερικά «Συμβουλία αντιμετώπισης κρίσεων», δεν υπάρχει έκτακτη αντιτρομοκρατική νομοθεσία, δεν υπάρχει κανένας Φραντς-Γιόζεφ Στράους που προτείνει στη Βουλή την εκτέλεση των κρατουμένων του Στάμχαιμ...

Ήδη το Γενάρη του 2005, το μουσείο *Kunstwerke* του Βερολίνου φιλοξενεί μία έκθεση για τη RAF με συμμετοχή 100 καλλιτεχνών: «*Η παρουσίαση του τρόμου*», είναι ο τίτλος της και δείχνει πώς ξέρει να γιορτάζει τις νίκες του το κράτος, διοργανώνοντας μπουφέδες επί πτωμάτων. Μετά από τρεις δεκαετίες διαστρέβλωσης και εκχυδαισμού των περιεχομένων αυτού του κεφαλαίου της γερμανικής ιστορίας, έρχεται τώρα να το κλείσει στον ιστορικό του τάφο: ένα μουσείο. Η RAF στο μουσείο, η RAF υποψήφια για Όσκαρ...

Μήπως όμως φέρει ευθύνη και η ίδια η RAF, που κατηγορηματικά αρνήθηκε τόσα χρόνια να επεξεργαστεί την ιστορία της, να κάνει την αυτοκριτική της; Ήδη στις 19 Μάη 1972, στα πλαίσια της «Επίθεσης του Μάη» (Mai-Offensive) και κατά την έκρηξη βόμβας της RAF στον εκδοτικό οίκο Σπρίνγκερ τραυματίζονται εργάτες από λάθος υπολογισμό και τα ριζοσπαστικά κομμάτια του κινήματος ζητούν να ανοίξει σχετική συζήτηση, την οποία όμως η RAF αρνείται. Πέντε μέρες αργότερα σκοτώνονται τρεις χαμηλόβαθμοι στρατιώτες κατά την επίθεση στο στρατηγείο των Αμερικανών στη Χαϊδελβέργη, ίχνος αυτοκριτικής όμως δεν ακούγεται.

Μετά τη νύχτα του Στάμχαϊμ (18 Οκτωβρίου 1977), χαρακτηρίζεται συλλήβδην ως «ασφαλτικό γουρούνι» όποιος αμφισβητεί την εκδοχή της δολοφονίας και προβληματίζεται για το ενδεχόμενο αυτοκτονίας (ως άλλου τρόπου κρατικής δολοφονίας). Χρειάστηκαν να περάσουν 30 χρόνια για να μπορεί να ισχυρίζεται π.χ. ο Καρλ-Χάιντς Ντέλβο ότι τα όπλα της αυτοκτονίας ανήκαν στη RAF και να μην κατηγορείται ως φερέφωνο του κράτους.

Δυστυχώς, η πλούσια και διδακτική ιστορία του γερμανικού αντάρτικου πόλεων έχει περάσει στην Ελλάδα (εκτός εξαιρέσεων) ως ιστορία της RAF με μόνη ουσιαστικά εξαίρεση (πέρα από μεμονωμένα κείμενα και μπροσούρες) τις γλαφυρές διηγήσεις του –τηλεοπτικού μαιντανού σήμερα- Μπόμι Μπάουμαν του Κινήματος 2 Ιούνη.

Σε μια συνέντευξή του ο Ρολφ Πόλε (στον οποίο αφιερώνουμε και την παρούσα έκδοση) στην εφημερίδα *Το Ποντίκι* το Φλεβάρη του 1996, αποφασίζοντας να σπάσει τη σιωπή του 25 χρόνια μετά τη σύλληψή του και να πει δυο λόγια για το δυτικογερμανικό ένοπλο, ασκεί μία σκληρή κριτική στη RAF, μην αντέχοντας να τον συναντούν άτομα στην Ελλάδα και να τον συχαίρουν (!) για τη συμμετοχή του στην ομάδα, λέγοντάς του «*δεν γουστάρω τους Γερμανούς, μόνο τους Μπάαντερ-Μάινχοφ...*». Μιλάει για το σεξισμό εντός της ομάδας, την ιεραρχία, την ηρωοποίηση, την έλλειψη αυτοκριτικής και άλλα πολλά –ακόμα και σήμερα όχι τόσο ανεπίκαιρα- θέματα.

Δυστυχώς η μαοϊκή «διαχωριστική γραμμή» που μας χωρίζει από «τον εκθρό» δεν αρκεί ως μόρφωμα για να τοποθετήσει τον αναρχικό-αντιεξουσιαστικό χώρο στο ίδιο στρατόπεδο με κοινό παρονομαστή και με τόσο διαφορετικό αριθμητή. Όσοι δεν είναι με το κράτος, δεν ήταν ούτε και είναι υποχρεωτικά και μαζί μας. Θεωρούμε όμως ότι μίνιμουμ διάυλο επικοινωνίας με την ιστορία του ενόπλου αντάρτικου πόλεων αποτελεί η επεξεργασία της ιστορίας τους από τους ίδιους τους πρωταγωνιστές τους και η αυτοκριτική τους.

Ζούμε μία περίοδο κοινωνικών συγκρούσεων, ζυμώσεων και ανοίγματος νέων πεδίων αντιπαράθεσης με κράτος και κεφάλαιο. Η εκτέλεση του Αλέξη Γρηγορόπουλου αποτέλεσε κάτι σαν τη σπίθα της εκτέλεσης του Μπένο Όνε-

ζοργκ στις 2 Ιούνη 1967. Την ώρα που τα κινήματα σε πολλά σημεία της Δυτικής Ευρώπης περνάνε μία φάση αγωνιστικού ληθάργου, στον ελλαδικό χώρο ζούμε στιγμές έντασης του κοινωνικού ανταγωνισμού. Τα όρια μεταξύ διαφόρων ρευμάτων θεωρίας και πράξης είναι τόσο ρευστά, όσο και υπαρκτά. Κομμάτια του παρελθόντος επαναλαμβάνονται. Ως φάρσα ή όχι, δεν είναι δουλειά δική μας να κρίνουμε.

Εμείς ερχόμαστε να απαντήσουμε σε αυτήν την πραγματικότητα με τη μετάφραση του συγκεκριμένου βιβλίου στα ελληνικά, ελπίζοντας να εισφέρει χρήσιμα στοιχεία στη φάση που διανύει ο ευρύτερος αριστερός και αντιεξουσιαστικός χώρος.

Οι παραλληλισμοί είναι τόσο ισχυροί που αδυνατούμε να τους αγνοήσουμε. Τα ερωτήματα τόσο ιστορικά που τίθενται από μόνα τους. Οι ένοπλες επιθέσεις σε αστυνομικούς και η σχεδόν ολοκληρωτική απουσία κριτικής του «χώρου» σε αυτές, οι ληστείες σε τράπεζες με προτάγματα εντελώς διαφορετικά από τότε, η οικειοποίηση της εικόνας της απαγωγής του Στάγιερ με σκοπό την απελευθέρωση κρατουμένων από τα λευκά κελιά και η ταύτισή της με «την απαγωγή του χρόνου εργασίας» είναι κάποια από αυτά.

Σίγουρα μία πρώτη απάντηση μπορεί και πρέπει να δίνεται από τους ίδιους τους πρωταγωνιστές του ενόπλου αντάρτικου πόλεων. Όσοι από αυτούς αποδέχτηκαν τη συμμετοχή τους σε ομάδες, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, βρίσκονται αντιμέτωποι με το μεγάλο ραντεβού τους με την ιστορία. Όχι την ιστορία των κυριάρχων και των νικητών, αλλά την ιστορία των κινήματων και των αντιστεκόμενων.

Εδώ λοιπόν θα ήταν σκόπιμο να κάνουμε μια αναφορά στα στοιχεία του βιβλίου αυτού που μας έκανε να το επιλέξουμε μεταξύ δεκάδων άλλων που αναφέρονται στην ανταγωνιστικά καυτή περίοδο της δεκαετίας του '70 στη Γερμανία.

Αφενός, η ίδια η φύση της οργάνωσης. Η 2 Ιούνη προκύπτει ως μία ομάδα αντάρτικου πόλης βγαλμένη μέσα από την underground κουλτούρα των αρχών της δεκαετίας του '70, μέσα από ένα εκρηκτικό σμιξιμο νεαρών εργατών και ακηδεμόνευτων προλετάρειων. Με μια έμφυτη αντιεξουσιαστική κλίση, απορρίπτουν βέβαια ως βαρετό και δογματικό τον κλασικό αναρχισμό, αρνούνται όμως αδιαπραγμάτευτα και οποιαδήποτε υποψία πρωτοπορίας. Δεν περιφρονούν την ανθρώπινη ζωή και διαπνέονται σε όλες τους τις ενέργειες από αλληλεγγύη για όλους τους καταπιεσμένους και αγωνιστές, όντας και οι ίδιοι τέτοιοι.

Οι ίδιοι περιγράφουν τον εαυτό τους ως εξής:

«Το Κίνημα 2 Ιούνη πράγματι αποτέλεσε κατά τις αρχές της δεκαετίας του '70 ένα είδος πολιτικής ιδεολογικής ταμπέλας για βίαιες ενέργειες ενάντια στο στρατό κατοχής, ενάντια στην ταξική δικαιοσύνη, τους καπιταλιστές, τους μπάτσους και

την αραχνιασμένη στρατιά γλίθιων πολιτικών του Βερολίνου. Τα άτομα που δρούσαν προέρχονταν πάντα από τον αντιεξουσιαστικό/αριστερό χώρο, εμφανίζονταν ξαφνικά, χτυπούσαν και εξαφανίζονταν, όπως ταίριαζε κάθε φορά στην κατάσταση. Κατά την κρίση και τη συνείδησή τους. Ποια ήταν τα βιώματα που κινούσαν και κινούν αυτούς τους ανθρώπους; Μα...τα καθημερινά βιώματα! Τα δεσμά του βιομηχανικού καπιταλιστικού τρόπου ζωής και παραγωγής...

Η οικογένεια, το σχολείο, το εργοστάσιο, το γραφείο, η επιχείρηση, το πανεπιστήμιο, η φυλακή, το ασφυκτικό διαμέρισμα, η συνήθης τρομοκρατική παράνοια της καπιταλιστικής καθημερινότητας, η οποία ωθεί τη νεολαία σε όλο τον κόσμο στα οδοφράγματα και στον πειραματισμό με νέες μορφές συμβίωσης και αγώνα. Η επιθυμία για μία αυτόνομη ζωή. Η επιθυμία να μην είσαι μαριονέτα, γρανάζι, ρομποτάκι, χειραγωγήσιμος καταναλωτής, εύπιστος βλάκας, προϊόν μιας «κοινωνίας» που κατευθύνεται από το συμφέρον του κέρδους και μόνο.»

Αφετέρου, η στάση στη φυλακή και η κινηματική πορεία των πρωταγωνιστών του βιβλίου. Ο Ραλφ Ράιντερς και ο Ρόναλντ Φριτς όχι μόνο δεν θα συνεργαστούν με τις αρχές, αλλά και θα εκτίσουν τις βαριές ποινές τους (15 και 14,5 χρόνια κάθειρξης αντίστοιχα) «σκαστές», ήτοι μέχρι τελευταίας ημέρας, αρνούμενοι να τύχουν των ευεργετικών διατάξεων της υπ' όρων απόλυσης που θα τους χορηγούνταν με μοναδική προϋπόθεση την έγγραφη αποκήρυξη της ένοπλης βίας. Σήμερα, διανύοντας την έκτη δεκαετία της ζωής τους, αναπτύσσουν κινηματική δράση συμμετέχοντας σε αυτόνομες ομάδες και κινήσεις ενάντια στο милитарισμό, το γερμανικό εθνικισμό, την ελαστική εργασία, την επιτήρηση στις γειτονιές κλπ. Πρόκειται για περιπτώσεις αγωνιστών, οι οποίοι, ανεξαρτήτως του βαθμού συμφωνίας μας με τις απόψεις τους σε κάθε φάση της πορείας τους, σίγουρα εμπνέουν με τη δυνατότητά τους να μην κάμπτονται, αλλά να συνεχίζουν τον αγώνα, μέσα από τις μορφές που κάθε φορά επιλέγουν, χωρίς να εφησυχάζουν πάνω σε κάποιες επαναστατικές δάφνες ή να επιλέγουν μία από τις διάφορες εναλλακτικές διεξόδους που απλόχερα προσφέρει η κυριαρχία.

Διαβάζοντας το βιβλίο, χρήσιμα διδάγματα περιμένουν τον καθένα και την καθεμία να τα εξαγάγει, όχι για να συγγράψει διπλωματικές εργασίες, αλλά για να επεξεργαστεί, να αναθεωρήσει ή να βελτιώσει μορφές και περιεχόμενα της αντίστασης.

Μάης 2009

πρόλογος

Τον Ιανουάριο του 1972 δημιουργήσαμε το Κίνημα 2 Ιούνη. Όλοι γνώριζαν τι σήμαινε 2 Ιούνη. Η ημερομηνία αυτή μας συνέδεε όλους, τόσο τους φοιτητές, όσο και τους νεαρούς προλετάριους. Για μας εξίσου σημαντικός ήταν και ένας περαιτέρω συνειρμός: η ημερομηνία τούτη μας θυμίζει ότι αυτοί πυροβόλησαν πρώτοι! Είναι ένας συνειρμός που λειτουργεί μέχρι σήμερα. Κάθε φορά που κάποιος αναφέρεται στο Κίνημα 2 Ιούνη, συμπληρώνει ότι στις 2 Ιούνη 1967 ο Μπένο Όνεζοργκ πυροβολήθηκε από τους μπάτσους. Αυτά για το όνομα.

(Ραλφ Ράιντερς/Ρόναλτ Φριτς)

Στις 27.2.1975 πραγματοποιείται από ένα κομάντο του Κινήματος 2 Ιούνη, μέσα στη δίνη του προεκλογικού αγώνα στο Βερολίνο, η απαγωγή του υποψηφίου του χριστιανοδημοκρατικού κόμματος (CDU), Πέτερ Λόρεντς. Πετυχαίνουν να ανταλλάξουν το Λόρεντς με την απελευθέρωση πέντε φυλακισμένων της ριζοσπαστικής αριστεράς και δύο διαδηλωτών που είχαν συλληφθεί μετά το θάνατο του Χόλγκερ Μάινς. Αυτή υπήρξε η πιο εντυπωσιακή ενέργεια του Κινήματος 2 Ιούνη και συγχρόνως η πρώτη και τελευταία επιτυχημένη ανταλλαγή κρατουμένων του αντάρτικου πόλης.

Λίγους μήνες μετά την απαγωγή του Λόρεντς, η αστυνομία συλλαμβάνει στο Βερολίνο το Ραλφ Ράιντερς και το Ρόναλτ Φριτς. Εκείνη την εποχή ο Ραλφ Ράιντερς ζούσε ήδη 5 χρόνια στην παρανομία, ο Ρόναλτ Φριτς συνέχιζε τη δράση του στη νομιμότητα μέχρι λίγο πριν τη φυλάκισή του, αποτελούσε δηλαδή μέλος του Κινήματος 2 Ιούνη χωρίς να το γνωρίζει η αστυνομία. Εξαιτίας της συμμετοχής τους στην απαγωγή του κορυφαίου πολιτικού της CDU, ο Ραλφ Ράιντερς και ο Ρόναλτ Φριτς καταδικάζονται σε κάθειρξη δεκατριών ετών. Ο Ρόναλτ Φριτς απολύεται τελικά από το Σωφρονιστικό Κατάστημα του Μοάμπιτ στο Βερολίνο το 1989, μετά από δεκατεσσεράμισυ χρόνια, ο Ραλφ Ράιντερς το 1990, μετά από δεκαπέντε χρόνια στη φυλακή.

Και οι δύο μιλάνε με σχετική άνεση και για τις συνθήκες πολιτικοποίησής τους, αλλά και για τις παράνομες ενέργειές τους. Μετά από τόσα χρόνια στη φυλακή, φαντάζει απίστευτη η άνεσή τους αυτή. Λένε με τ' όνομά τους πολλά

πράγματα που άλλα, επιφανέστερα, πρώην μέλη του Κινήματος 2 Ιούνη, όπως ο “Μπόμι” Μπάουμαν, τόσο διαστρέβλωσαν στην εξομολογητική τους λογοτεχνία.

Το Κίνημα 2 Ιούνη προέκυψε στο Δυτικό Βερολίνο ως γέννημα μιας πολιτικής υποκουλτούρας που έκανε την εμφάνισή της κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '60. Ο Ραλφ Ράιντερς και ο Ρόναλντ Φριτς διηγούνται στο βιβλίο αυτό για την επίθεση στο Θέατρο Δάσους κατά τη διάρκεια της συναυλίας των Rolling Stones, για τους χαισορέμπελους, την επαναστατική διάθεση εκείνου του καιρού, τη συνεργασία και τις αντιπαραθέσεις τους με τη Φράζια Κόκκινος Στρατός (RAF) που επίσης πρωτοεμφανιζόταν εκείνη την εποχή, για το σκεπτικισμό με τον οποίο η RAF αντιμετώπιζε τους λούμπεν προλετάριους του Κινήματος 2 Ιούνη και για τους λόγους που σύντομα άρχισε να τους συκοφαντεί ως “λαϊκιστική φράζια” του αντάρτικου πόλης, μία κατηγορία, την οποία ακόμα και σήμερα οι ίδιοι αντιλαμβάνονται ως έπαινο, αφήνοντας να τους διαφύγει ένα χαμόγελο στο άκουσμά της.

Ο “λαϊκισμός” του Κινήματος 2 Ιούνη αποσκοπούσε στο να δίνει πάντοτε τη δυνατότητα τόσο στο φίλο, όσο και στον εχθρό, να μαντέψει ως ένα βαθμό τις ενέργειές τους κι έτσι να αποφεύγονται –και από τις δύο πλευρές– αδικοκαμένα θύματα. Η λογική ήταν αφενός να μην νιώθει ο απλός κόσμος ότι απειλείται από τη 2 Ιούνη και αφετέρου να μην συσφίγγονται οι γραμμές του εχθρού από τις ενέργειες του αντάρτικου πόλης. Έτσι, το Κίνημα 2 Ιούνη κατέληξε να είναι ο φόβος και ο τρόμος των βερολινέζικων τραπεζών, χωρίς να χρειαστεί να ανταλλάξουν ούτε μια φορά πυρά με την αστυνομία. Σε μια ληστεία τράπεζας οι κομάντος έφτασαν μάλιστα να μοιράζουν γλυκά στους πανικοβλημένους πελάτες, προκειμένου να δείξουν συμβολικά ότι η ενέργεια αυτή δεν στρεφόταν εναντίον τους.

Δεν πρέπει επίσης να μας διαφεύγει το ότι, παρά τις αγαθές προθέσεις, ακόμα και κάποιες ενέργειες αντάρτικου πόλης του Κινήματος 2 Ιούνη απέτυχαν. Έτσι έχασε τη ζωή του ο ναυπηγός Έρβιν Μπέλιτς, όταν αντιλήφθηκε μία βόμβα της 2 Ιούνη και είχε την ατυχή έμπνευση να τη βάλει στη μέγγενη για να την επεξεργαστεί με σφυρί και καλέμι. Και ο Πρόεδρος του Εφετείου του Βερολίνου, Γκύντερ φον Ντρένκμαν, δέχθηκε έναν μοιραίο πυροβολισμό μετά από μία αποτυχημένη απόπειρα απαγωγής του. Στο “κυνήγι των τρομοκρατών” της δεκαετίας του '70, δολοφονήθηκαν από την αστυνομία και μέλη του Κινήματος 2 Ιούνη, όπως ο Γκέοργκ φον Ράουχ, ο Τόμας Βάισμπεκερ και ο Βέρνερ Ζάουμπερ.

Πέρα από την πόλωση κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων τη δεκαετία του '70, το Κίνημα 2 Ιούνη προσπάθησε να παραμείνει πιστό στην αντιεξουσιαστική του στόχευση. Έτσι εξακολούθησε να αντιλαμβάνεται τον εαυτό του περισσότερο ως “ένοπλο βραχίονα της αριστεράς” παρά ως “επαναστατική πρωτοπορία”. Επιθυμία τους ήταν να οικοδομήσουν μια αντίπαλη δύναμη με ερείσματα

στη νόμιμη μαχόμενη αριστερά και να καταφέρουν με παραδειγματικό τρόπο ρωγμές στην υποτιθέμενη κρατική παντοδυναμία. Ποτέ δεν πίστεψαν, όπως το διατυπώνουν σε ένα σημείο αυτού του βιβλίου ο Ραλφ Ράιντερς και ο Ρόναλντ Φριτς, ότι με πέντε άτομα μπορείς να κάνεις επανάσταση.

Είναι αυτονόητο ότι οι απόψεις που διατυπώνουν ο Ραλφ Ράιντερς και ο Ρόναλντ Φριτς στα τέσσερα μέρη αυτού του βιβλίου δεν είναι αντιπροσωπευτικές για όλους τους τότε συμμετέχοντες. Οι διαφορετικές θέσεις διευκρινίζονται στις επί μέρους συζητήσεις. Ο Ραλφ Ράιντερς και ο Ρόναλντ Φριτς, στο βαθμό που είναι ακόμη απαλλαγμένοι από μισθωτές υποχρεώσεις, ετοιμάζουν αυτόν τον καιρό μαζί με κάποιους φίλους και φίλες στο Βερολίνο μία πληρέστερη παρουσίαση του Κινήματος.

Εκδόσεις ID-Archiv

Ο Μπένο Όνεζοργκ κείτεται νεκρός στο δρόμο μετά από τον εξ επαφής πυροβολισμό του ασφαλίτη Κούρας

από τους χασισορέμπελους στο κίνημα της 2 Ιούνη

Η συνέντευξη σχετικά με τις συνθήκες γέννησης του Κινήματος 2 Ιούνη πραγματοποιήθηκε στις 22 Νοέμβρη 1992 στο πλαίσιο μίας έκθεσης στην περιοχική Νόικελν του Βερολίνου. Προκειμένου να διατηρηθεί κάτι από τη ζωντάνια του προφορικού λόγου, [στο γερμανικό πρωτότυπο] αφέθηκαν αναλλοίωτες ορισμένες φράσεις του Ραλφ Ράιντερς σε βερολινέζικη διάλεκτο.

Το νεολαιίστικο κίνημα της δεκαετίας του '60

Rolling Stones, μακριά μαλλιά και Βιετνάμ

Κλάους Χέρμαν: Ας δούμε λοιπόν πώς γεννήθηκε το Κίνημα 2 Ιούνη μέσα από τα προσωπικά σας παραδείγματα. Πείτε μας κάποια πράγματα για την πορεία σας.

Ρόναλντ Φριτς: Γεννήθηκα το 1951 στο Ανόβερο, όπου και μεγάλωσα. Πήγα σε δημόσιο σχολείο, ύστερα σε ανώτερη σχολή οικονομικών, μετά ήθελα να σπουδάσω οικονομικά στο πανεπιστήμιο, αλλά τότε δεν υπήρχε ακόμη βοήθημα σπουδών! ή κάτι τέτοιο. Ο πατέρας μου μπορεί να μην είχε φράγκα, αλλά είχε διασυνδέσεις, οπότε κατέληξα να κάνω πρακτική άσκηση στο Δήμο του Ανόβερου για ανώτερες διοικητικές θέσεις. Δύο χρονάκια –και μετά θα γινόμουν δημόσιος υπάλληλος ή υποψήφιος επιθεωρητής. Αλλά μετά από ενάμισι χρόνο τα παράτησα, κυρίως γιατί μετά από αυτά τα δύο χρόνια θα έπρεπε να πάω πρώτα στο στρατό. Ως φανατικός πασιφιστής που ήμουν σκέφτηκα: ευχαριστώ, δεν θα πάρω! Ήθελα ούτως ή άλλως να φύγω από το Ανόβερο, γιατί όλη η πόλη είναι γεμάτη δημοσίους υπαλλήλους και το Βερολίνο ασκούσε πάνω μου μία τεράστια έλξη, μιλάμε για τρέλα εκείνα τα χρόνια. Για μένα δεν υπήρχαν άλλες πόλεις εκτός από το Αμβούργο και το Βερολίνο. Εξαιτίας του στρατού

-
1. Βαθ̈og: Φοιτητικό βοήθημα με μορφή χαμηλότοκου δανείου που αποπληρώνουν οι φοιτητές μετά την αποφοίτησή τους.

λοιπόν κι αφού παράτησα την πρακτική στο Δήμο, κατέληξα στα τέλη του 1970 στο Βερολίνο.² Εκεί σύντομα πέρασα στο χώρο των αναρχικών.

Χέρμαν: Είχες από πριν κάποιες προσωπικές επαφές;

Φριτς: Όχι. Είχα πάει πάντως κάποιες φορές στο Βερολίνο. Στο Ανόβερο υπήρχε κάποια υποκοουλτούρα, σχετικά περιορισμένη βέβαια και τους ήξερες όλους. Γινόταν πολλή πλάκα και επικρατούσε η κλασική ιδεολογία της φούντας, που υπαγόρευε δηλαδή ότι δεν πίνουμε αλκοόλ γιατί θέλουμε κάτι άλλο, έξω απ' αυτήν τη φλωριά. Μας παρακινούσε κυρίως η εφημερίδα *Bild*³ που έγραφε συνέχεια κιτρινισμούς κατά της Κομμούνας I,⁴ ότι δήθεν επιτρέπει το ελεύθερο σεξ, ότι όλοι πηδιούνται με όλους και δεν ξέρω τι. Κι όσο περισσότερο δημαγωγούσε η *Bild*, τόσο περισσότερο μας κέντριζε, αφού ήταν ακριβώς αυτό που ψάχναμε.

Χέρμαν: Μερικές φορές εμφανίζεσαι να εργάζεσαι ως οδηγός φορτηγού.

Φριτς: Στο Βερολίνο εργάστηκα αρχικά σε διάφορες εταιρείες ως οδηγός φορτηγών. Από το φθινόπωρο του 1971 ως το καλοκαίρι του 1974 δούλεψα οδηγός στα τρένα. Τέλεια δουλειά και εξαιρετική αμοιβή για τα τότε δεδομένα. Έβγαζα σίγουρα τα διπλάσια από τους συναδέλφους που εργάζονταν ως ελεύθεροι επαγγελματίες.

Χέρμαν: Ραλφ, πες μας για τη δική σου εξέλιξη.

Ραλφ Ράιντερς: Εγώ γεννήθηκα το 1948 στο Βερολίνο, στο Ράινικεντορφ, στα σύνορα με το Φρόναου. Πήγα σε κανονικό δημοτικό ως την τρίτη γυμνασίου. Συνέχισα σ' ένα σχολείο που θεωρείτο τότε πρότυπο, εκεί που βρίσκεται σήμερα το Μέρκισε Φίρτελ.⁵ Αρχικά προοριζόταν για παιδιά από το Ανατολικό Βερολίνο. Στη συνέχεια όμως η Ανατολική Γερμανία απαγόρευσε στα παιδιά από το ανατολικό τμήμα να πηγαίνουν σχολείο στη Δύση. Και έτσι είχαμε

2. Στο Βερολίνο δεν υπήρχε υποχρέωση στρατιωτικής θητείας, καθώς το κρατίδιο θεωρούταν ουδέτερη ζώνη υπό την προστασία των συμμαχικών δυνάμεων.
3. Παγερμανική εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας, συνώνυμη της λαϊκιστικής δημαγωγίας.
4. Πρώτη κομμούνα στη Γερμανία, ιδρύεται την Πρωτοχρονιά του 1967 από 3 άνδρες και 7 γυναίκες στην Κάιζερ-Φρίντριχστρασε 54a στην πλατεία Στουτγκάρτερ Πλατς και μέσω της μηντιακής απήχησης που βρίσκει αναδεικνύεται σε προπομπό της σεξουαλικής επανάστασης στο γερμανικό χώρο. Κορυφαία στιγμή η σύλληψη 11 μελών της στις 5 Απρίλη 1967, γιατί ετοιμάζονταν να πραγματοποιήσουν επίθεση με "βόμβα πουτίγκας" στον αντιπρόεδρο των ΗΠΑ, Χάμφρεϊ.
5. Συνοικία στο κέντρο του Βερολίνου, στη δυτική όχθη του ποταμού Σπρέε που αποτελούσε στο σημείο εκείνο φυσικό σύνορο μεταξύ Ανατολικού και Δυτικού Βερολίνου.

ένα ολοκαίνουργιο σχολείο που υπό άλλες συνθήκες ούτε στα όνειρά μας δεν θα το βλέπαμε.

Μετά το σχολείο άρχισα μαθητεία ως τυπογράφος σε rotaprint⁶ και την ολοκλήρωσα μάλιστα με επιτυχία. Για πρώτη φορά είχα κι εγώ έναν στόχο: να ολοκληρώσω αυτή τη μαθητεία (βάζει τα γέλια). Εκείνο τον καιρό βρισκόταν στο ξεκίνημά του εδώ στο Βερολίνο το κίνημα των ανέργων. Ο κόσμος σταματούσε να δουλεύει. Και αυτό ήταν το πρόβλημά μου: όταν τέλειωσα το σχολείο δεν ήξερα αν ήθελα να αρχίσω μαθητεία ή όχι. Οι φίλοι μου παρατούσαν τη δουλειά ο ένας μετά τον άλλο, καθόντουσαν στην Γκεντέκτισκιρχε⁷ με την κιθάρα και έκαναν φασαρίες με τους μπάτσους. Αρχίσαμε ν' αφήνουμε μακριά μαλλιά. Κι αυτό στην αρχή μόνο εύκολο δεν ήταν: το απόγευμα γυρνούσες στους δρόμους με το μακρύ μαλλί και το πρωί πήγαινες στη δουλειά με το μαλλί χτενισμένο προς τα πίσω με μπριγιαντίνη τύπου Έλβις.

Εύκολα τα ξεχνάμε σήμερα αυτά τα πράγματα: Κάποιοι άνθρωποι χάσανε τότε τις δουλειές τους και διώχθηκαν από τις θέσεις μαθητείας τους μόνο και μόνο επειδή είχαν μακριά μαλλιά.

Χέρμαν: Δεν σε άφηναν να μπεις στο μπαρ, δεν σου σερβίρανε μπίρα...

Ράιντερς: Όχι μόνο δεν σου σερβίρανε μπίρα, αλλά σε έδερναν κι από πάνω. Καμιά φορά караδοκούσαν κάτι καριόληδες στη γωνία να σου κόψουν τα μαλλιά. Όλη την ώρα προβλήματα. Και νά 'χω κι όλους μου τους φίλους να γουστάρουν αυτή την καινούργια μουσική από την Αγγλία. Beatles, Stones. Για ένα διάστημα υπήρχε μάλιστα και μια ελαφρά εκθρότητα μεταξύ αυτών που γουστάραν Beatles και των οπαδών των Stones.

Το 1965 ήλθαν οι Stones για πρώτη φορά στο Βερολίνο, στο Θέατρο Δάσους. Πολλοί από μας αντιμετωπίσαμε τότε τεράστιο πρόβλημα. Βασικά θέλαμε να πάμε στη συναυλία, μέχρι που είδαμε τις τιμές των εισιτηρίων. 20 μάρκα! Απίστευτο ποσό για την εποχή εκείνη. Δεν είχαμε τα φράγκα και αποφασίσαμε να μπορούμε τσάμπα. Μαζευθήκαμε στο Τέγκελ οπαδοί των Beatles, των Stones και των Kinks, περίπου 200 με 250 άτομα, και ξεκινήσαμε. Μεταξύ μας βρίσκονταν πολλά από τα μετέπειτα μέλη του Κινήματος 2 Ιούνη.

Μόλις φτάσαμε στο Θέατρο Δάσους και βγήκαμε από το σταθμό του τρένου, βρεθήκαμε μπροστά στην πρώτη αλυσίδα των μπάτσων. Ήταν πολύ χαλαρή και τη σπάσαμε. Λίγο πριν το Θέατρο Δάσους είχε όμως άλλη μία με μια

6. Μάρκα πρωτοποριακών εκτυπωτικών μηχανών τη δεκαετία του '60, δημοφιλέστατες στο χώρο των αριστερών εκδοτών.
7. Εκκλησία που χτίστηκε μετά την ενθρόνιση του αυτοκράτορα Γουλιέλμου II για να συμβολίσει την ενότητα θρόνου και εκκλησίας. Καταστράφηκε το Νοέμβρη του 1943 από τους συμμαχικούς βομβαρδισμούς και ξαναχτίστηκε από το 1957 ως σύμβολο της ανοικοδόμησης της κατεστραμμένης Γερμανίας. Σημείο συνάντησης της χίπικης, αλλά και ανατρεπτικής νεολαίας τέλη δεκαετίας '60, αρχές δεκαετίας '70.

έφιππη διμοιρία. Αυτή τη φορά το πράγμα έγινε κάπως πιο περίπλοκο. Περάσαμε όμως κι από κει. Κι έτσι φτάσαμε να μπούμε στη συναυλία γύρω στα 200 άτομα χωρίς να πληρώσουμε. Πήγαμε και σταθήκαμε μπροστά-μπροστά. Και κάποιοι από αυτούς που είχαν πληρώσει και ήταν από πίσω μας ούτε που κατάφεραν να μπούνε στο χώρο.

Εκείνο το απόγευμα δημιουργήθηκε μια περίεργη διάθεση και είδα για πρώτη φορά άτομα που ήταν κατά τα άλλα απολίτικα να τρέφουν ένα τρομερό μίσος, μία πώρωση, κατά των μπάτσων. Η συναυλία ήταν τέλεια –ακόμα και αν είχα δηλαδή πληρώσει εισιτήριο, θα άξιζε τα λεφτά της. Όταν τέλειωσε, ο κόσμος δεν έφευγε, ήθελε κι άλλο. Τότε οι διοργανωτές, έτσι απλά, έσβησαν τα φώτα. Ξαφνικά στο Θέατρο Δάσους δημιουργήθηκε απόλυτο χάος. Άρχισαν ν' ακούγονται σπασίματα παντού κι αυτός ο ήχος σου τόνωνε τόσο το ηθικό που ήθελες να σπάσεις κι εσύ. Έτσι άρχισαν όλοι να αναποδογουρίζουν τους πάγκους. Κάποια στιγμή ξανάψαν ξαφνικά τα φώτα και πάνω στη σκηνή εμφανίστηκαν μπάτσοι. Άρχισαν να μας επιτίθενται από τη σκηνή με πυροσβεστήρες για να μας διαλύσουν κι έτσι προκλήθηκε η πρώτη σύγκρουση. Όλοι γνωρίζομασταν μεταξύ μας και υπήρχε μια αίσθηση συντροφικότητας.

Στη συνέχεια προσπαθήσαμε να απομακρυνθούμε από το Θέατρο Δάσους. Μέχρι εκείνη τη στιγμή όλα είχαν εξελιχθεί σχετικά ειρηνικά και οι ζημιές ήταν μικρές. Άρχισαν όμως οι μπάτσοι να χτυπάνε μία ομάδα 40-50 κοριτσιών που είχαν κρυφτεί πίσω από τη σκηνή και αυτό ήταν το έναυσμα: Όλοι πίσω! Τότε ήταν που ισοπεδώθηκε το Θέατρο Δάσους!

Τέσσερις, πέντε ώρες κράτησαν τα μπάχαλα, στο θέατρο και στους γύρω δρόμους. Για πρώτη φορά είδα κόσμο να ξεκουράζεται και να ορμάει ξανά στους μπάτσους. Μέχρι εκείνη τη στιγμή αυτή η εικόνα μου ήταν εντελώς άγνωστη. Φύγαμε από το Θέατρο Δάσους και τα επεισόδια μεταφέρθηκαν στα βαγόνια του τρένου. Αυτά ανήκαν στο ανατολικό τμήμα και μπορούσες να τα καταστρέψεις με τις ευλογίες του κράτους.

Την επόμενη μέρα ξαναβρεθήκαμε στο Τέγκελ. Όχι φυσικά και οι 200 της προηγούμενης, αλλά αρκετοί. Είχες την εντύπωση πως τους ήξερες όλους! Μεταξύ μας ήταν πολλοί που αργότερα πέρασαν και στη 2 Ιούνη, όπως για παράδειγμα ο Σόρτι, ο Κνόλε και ο Μπόμι Μπάουμαν.

Παράλληλα με αυτά τα περιστατικά εκτυλίσσονταν και οι πρώτες φοιτητικές ιστορίες, όπως π.χ. οι διαδηλώσεις για το Βιετνάμ, στις οποίες πήγαινα κι εγώ. Μην παραλείψουμε και το εξής: Μία από τις πρώτες διαδηλώσεις κατευθύνθηκε προς το Νόικελν. Εκεί ο κόσμος μας φοβόταν και προσπαθούσε να μας απωθήσει. Πιο πολλές ήταν οι ομπρέλες παρά οι διαδηλωτές. Ξέρεις, μιλάμε για το είδος των Βερολινέζων των προαστίων που ενοχλούνταν από τις κόκκινες σημαίες, εξαιτίας των κομμουνιστών. Τότε κατέβαιναν ακόμα και τα μέλη της Σοσιαλιστικής Ενότητας Δ. Βερολίνου (SEW).

Φριτς: Τέτοια πράγματα δεν υπήρχαν εκείνη την εποχή στο Ανόβερο. Είχε γίνει μόνο μία μεγάλη διαδήλωση τη μέρα της κηδείας του Μπένο Όνεζοργκ, ο οποίος ήταν από το Ανόβερο και θάφτηκε εκεί. Οι πρώτες κόκκινες σημαίες εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια των ενεργειών με τις κόκκινες βούλες⁸ το '68-69. Θυμάμαι την αναστάτωση των πολιτών και της αστυνομίας, όταν ξαφνικά έκαναν την εμφάνισή τους οι κόκκινες σημαίες. Αυτό θα πρέπει να συνέβη κατά τη διάρκεια της διάλυσης του SDS, όταν δημιουργήθηκαν οι Κόκκινες Φρουρές⁹ και τα διάφορα μαρξιστικά-λενινιστικά γκρουπούσκουλα.

Ήμουν τότε σε μία σχολική ομάδα του SDS, από την οποία αποχώρησα λόγω "παρέκλυσης της διαδικασίας". Με άλλα λόγια, καθόμουν κι άκουγα και κάθε φορά που είχα άγνωστη λέξη –κάθε δεύτερη λέξη δηλαδή!– ρωτούσα τι σημαίνει το ένα και τι σημαίνει το άλλο για να μου εξηγήσουν. Μετά από μια-δυο ώρες μας ξαπόστειλαν κι εμένα και τον κολλητό μου.

Δεν είχα κακή πρόθεση. Ήθελα μόνο να καταλάβω τι συνέβαινε. Αυτό τουλάχιστον το είχαμε μάθει καλά: να λες τα πράγματα με τ' όνομά τους και να μην τα καταπίνεις όλα έτσι, χωρίς να τα καταλαβαίνεις. Αυτό το ήξερα από το σχολείο, εκεί όμως δεν έτυχε να το χρειαστώ. Όλη την ώρα κάτι μουρμούριζαν περί αντιαυταρχικότητας, χωρίς τελικά να καταλαβαίνεις τι εννοούσαν.

Το φούντωμα της αντιπολίτευσης

Ροκάδες, φοιτητές και νεαροί προλετάριοι

Ράιντερς: Στο Βερολίνο ήταν κάπως διαφορετική η κατάσταση. Το '64-'65 οι διαμαρτυρίες των φοιτητών και η νεανική εξέγερση που ύψωνε σιγά-σιγά το αναστήμα της ήταν αρκετά διαχωρισμένα μεταξύ τους.

Χέρμαν: Θυμάμαι την εποχή πριν το 1965. Είχαμε διαβάσει σε μια μικρή ομάδα που ήμουν τότε τα πρώτα κριτικά πολιτικά κείμενα και ροβολήσαμε μετά με το τρένο από το Βίλμερσντορφ σε κάτι φίλους προλετάριους στο Νόικελν. Είχα βέβαια κάποια προβλήματα με τα συγκεκριμένα άτομα, κινούνται διαφορετικά από μένα και δεν είχαν κανένα πρόβλημα με τη χρήση σωματικής βίας. Αυτό μου έκανε τότε μεγάλη εντύπωση. Από την άλλη, εμείς είχαμε επεξεργαστεί κάποια ζητήματα και αυτό τους προξενούσε μεγάλο θαυμασμό. Το πεδίο αλληλεγγύης μεταξύ μας ήταν πράγματι πολύ γόνιμο.

8. Ενέργειες ενάντια στην αύξηση των τιμών των μέσων μαζικής μεταφοράς, όπου η επικόλληση κόκκινης βούλας στο παρμπρίζ του αυτοκινήτου υποδήλωνε την προθυμία του οδηγού να μεταφέρει και άλλα άτομα.
9. Ομάδες περιφρούρησης των διαδηλώσεων στα τέλη της δεκαετίας του '60, κομμουνιστικού προσανατολισμού, που αποτελούνταν από φοιτητές και νεαρούς προλετάριους.

Ράιντερς: Αυτό και μας ένωσε στη συνέχεια: από τη μια οι φοιτητές, από την άλλη οι νεαροί εργάτες. Αυτοί βροντοφώναζαν τη διαμαρτυρία τους, ούρλιαζαν ή τα έκαναν λίμπα χωρίς πάντα να γνωρίζουν περί τίνος πρόκειται.

Εκείνη την εποχή ήταν που άρχισε για πρώτη φορά να παίρνει την κάτω βόλτα –και οικονομικά– το κλίμα στη Γερμανία. Δεν το ένιωθες αμέσως στο πετσί σου, αλλά πρώτοι το διαπίστωσαν οι νέοι. Υπήρχε κι άλλου τύπου πίεση: μπάτσοι παντού. Οι φοιτητές άρπαζαν συνεχώς σφαλιάρες, γιατί έκαναν διαδηλώσεις και μάλιστα κατά των ΗΠΑ που θεωρούνταν η κοιτίδα της δημοκρατίας. Όποιος είχε μάτια, έβλεπε: Η κοιτίδα της δημοκρατίας σου ανοίγει το κρανίο στα δύο και εξοντώνει άλλους λαούς με το έτσι θέλω. Έτσι κατεβήκαμε κι εμείς στο δρόμο, είναι, βλέπεις, που ήμασταν και κάπως διαφορετικοί από τους άλλους.

Εκείνο τον καιρό διατηρούσαμε επαφές με τους μαύρους στις ΗΠΑ. Το 1965 είχαν καεί ολόκληρες συνοικίες (Γουάτς, κλπ.). Ο κόσμος κατάλαβε τι θα πει ρατσισμός όταν τις έφαγαν και οι ίδιοι οι “απλοί πολίτες”. Το νιώθεις στο πετσί σου –σε βαράνε μόνο και μόνο επειδή δεν είσαι ίδιος μ’ αυτούς. Σκασίλα τους τι κάνεις, αν δουλεύεις ή όχι. Αυτοί σε σπάνε στο ξύλο, γιατί δεν γουστάρουν τη φάτσα σου. Δεν είσαι, βλέπεις, γερμανός φαντάρος.

Γι’ αυτό ακόμα και σήμερα με πιάνει φρίκη, όταν βλέπω τους κοντοκουρεμένους. Έχω δει τόσες φορές στη ζωή μου αυτό το κούρεμα, εκφράζει τόσα πολλά... αυτή η φανταρίλα.

Χέρμαν: Δεν φορούσατε αμπέχονα τότε;

Ράιντερς: Ναι, σε κάποια φάση τα φορούσαμε. Αν και φρικτά στην όψη, ήταν αφάνταστα πρακτικά.

Φριτς: Πρακτικά, ζεστά και μπορούσες να ζωγραφίσεις πάνω τους ό,τι ήθελες.

Πέτερ Χάιν: Τότε ήταν σημαντικό να ράβεις στο πανωφόρι σου αντιπυρηνικά σημάτκια.

Ράιντερς: Ναι, και κυρίως επειδή τα φορούσαμε όλοι, αναγνωρίζαμε ο ένας τον άλλο απ’ αυτά τα διακριτικά. Μπορούσες να καταλάβεις τον απέναντί σου και ήξερες αν μπορούσες να τον εμπιστευτείς. Έλεγε, να, αυτός είναι ενάντια στους μπάτσους.

Σήμερα είναι αλλιώς τα πράγματα. Από την εξωτερική εμφάνιση δεν μπορείς να κρίνεις και τόσα πολλά. Εκείνον τον καιρό ήσουν σίγουρος: αν κάποιος είχε αυτή την εμφάνιση, τότε...

Χέρμαν: ...τότε τον είχες με το μέρος σου.

Ράιντερς: Ακριβώς. Τότε ήταν και λίγοι αυτοί που μοιάζανε με μας. Μετά γίνανε μπάτσοι ή είχαν άλλα πράγματα στο κεφάλι τους. Το ζήτημα ήταν απλό:

Όποιος δεν έμοιαζε με σένα, μάλλον δεν γούσταρε και να μπει στις φάσεις.

Η κύρια φάση της πολιτικοποίησης ξεκίνησε με τη δολοφονία του Μπένο Όνεζοργκ στις 2 Ιούνη 1967. Μετά από το ξύλο και τα χτυπήματα με κλομπ που φάγαμε είχαμε την αίσθηση ότι οι μπάτσοι μας είχαν πυροβολήσει όλους. Στο ξύλο αισθάνεσαι ότι μπορείς να αμυνθείς. Αλλά το να καθαρίζουν έναν άνθρωπο –αυτό ξεπερνούσε τα όρια. Γνωρίζω πολύ κόσμο που είχε φριξεί. Εκείνη τη μέρα πολλοί κατάλαβαν ότι οφείλεις να κατέβεις στο δρόμο, οφείλεις να πάρεις θέση. Δεν υποστήριζαν απαραίτητα τους φοιτητές, δεν υποστήριζαν τίποτα συγκεκριμένο. Σίγουρα όμως ήταν ενάντια σε εκείνους τους πυροβολισμούς.

Έγινε λοιπόν μία από τις μεγαλύτερες διαδηλώσεις στο Βερολίνο, μία σιωπηλή πορεία με τριάντα-σαράντα χιλιάδες άτομα, μεταξύ των οποίων πολλοί φοιτητές. Πέρα απ' αυτό, στο Βερολίνο είχαμε και την Κομμούνα Ι (ΚΙ). Κανείς δεν την είχε δει από μέσα, αλλά όλοι είχαμε ακούσει γι' αυτήν και τη βρήκαμε αστεία. Όλοι κάτι τέτοιο θέλαμε, ιδίως μετά τα χρόνια του πουριτανισμού της δεκαετίας του '50 και των αρχών της δεκαετίας του '60, όπου η σεξουαλικότητα ήταν κάτι κρυμμένο πίσω από επτασφράγιστα παραθυρόφυλλα.

Χέρμαν: Ραλφ, για πες μου, εσύ δεν ήσουν και στην Κομμούνα της Βίλαντστρασε...;

Ράιντερς: Όχι, αυτά ήταν φήμες που διέδιδαν οι μπάτσοι. Όλοι μας, του Μπέρνι συμπεριλαμβανομένου, μέναμε στο Τέγκελ, στη Νίμροντστρασε. Εκεί ο σπιτονοικοκύρης μας είχε ένα τεράστιο σπίτι όπου χωρούσαν να μείνουν τέσσερις οικογένειες. Κάτω έμενε ένα ζευγάρι ηλικιωμένων. Στους υπόλοιπους ορόφους νοίκιαζε τα δωμάτια ξεχωριστά και μάλιστα με τσιμημένες τιμές. Αλλά για μας αυτό αποτελούσε τότε ελεύθερο χώρο. Είχαμε ενάμισι όροφο στη διάθεσή μας και ζούσαμε σ' ένα είδος κομμούνας. Δεν θέταμε βέβαια πολιτικά ζητήματα, όπως κάνανε στην ΚΙ, είχαμε όμως συλλογική κουζίνα και συλλογικό μπάνιο, δηλαδή ένα είδος κοινοβιακής διευθέτησης.

Εκείνο τον καιρό μας την πέφτανε συχνά οι μπάτσοι και ψάχνανε για φούντα. Τότε είχαμε αρχίσει να την ψάχνουμε με ουσίες, ακίνδυνα πράγματα όμως. Η Δίωξη Ναρκωτικών διέθετε τρεις μπάτσους που τους γνώριζαν όλοι. Κάθε φορά που κάνανε την εμφάνισή τους στο δρόμο, κάποιος προλάβαινε να μας χτυπήσει την πόρτα και να μας προειδοποιήσει ότι έρχεται η Δίωξη. Μαζευόμασταν τότε όλοι μαζί σ' ένα εντελώς καθαρό δωμάτιο, κάνανε οι μπάτσοι μια έρευνα στ' άλλα δωμάτια και τέλειωνε η ιστορία.

Χέρμαν: Πώς εξηγείς αυτές τις φήμες για την κομμούνα της Βίλαντστρασε;

Ράιντερς: Οι μπάτσοι τότε δεν είχαν πλήρη εικόνα του χώρου. Τον Μπέρνι και μένα δεν μπορούσαν να μας εντάξουν σε κάποια ομάδα. Κανέναν από το Ράινικενντορφ δεν μπορούσαν να εντάξουν. Μας έβαζαν όλους, είτε μιλάμε για

τον Γκέοργκ φον Ράουχ, είτε για τον Μπόμι Μπάουμαν, στο ίδιο τσουβάλι. Ούτε εγώ δεν είμαι σίγουρος αν η ιστορία αυτή ξεκίνησε πράγματι από τους μπάτσους ή αργότερα από τα μήντια.

Στην ΚΙ πάντως δεν μείναμε ποτέ. Κάποιες φορές πηγαίναμε για μπάνιο: είχε άψογη μπανιέρα.

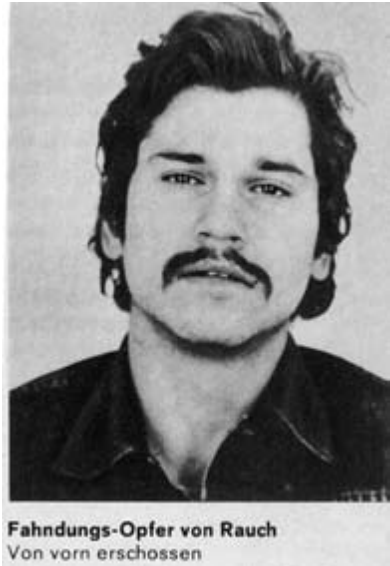
Φριτς: Βασικό κριτήριο.

Ράιντερς: Μπανιέρα όπου μπορούσαν να κάνουν μπάνιο πολλά άτομα μαζί, με πλακάκια, μιλάμε για τεράστιο κατασκεύασμα. Τέτοιο πράγμα δεν είχα ξαναδεί στη ζωή μου, ούτε και ξαναείδα από τότε.

Από μικρός είχα έλθει σε επαφή με την πολιτική. Κατά τη διάρκεια κάποιων διακοπών που έκανα στην Ανατολική Γερμανία προσχώρησα στους *Νέους Πρωτοπόρους*.¹⁰ Συμμετείχα και σε μερικές εκδηλώσεις, όπως για παράδειγμα στη Διεθνή Ημέρα του Παιδιού και σε κάτι τέτοιες μαλακίες. Από τότε είχαμε συνέχεια ιστορίες με τους μπάτσους. Το συνειδητοποιείς όταν είσαι δώδεκα, δεκατριών ετών και ενώ είσαι με τα άλλα παιδάκια, έρχονται ξαφνικά οι μπάτσοι και σε διώχνουν από το δάσος του Τέγκελ. Αυτό γινόταν μόνο και μόνο επειδή οι Νέοι Πρωτοπόροι κυκλοφορούσαν με φουλάρι-σύμβολο της FDJ.¹¹ Στο Βερολίνο δεν απαγορευόταν αυτό επίσημα, αλλά οι μπάτσοι παρόλα αυτά μας κυνηγούσαν. Μια φορά μας την πέσανε ενώ βάφαμε πασχαλινά αυγά. Φτάνεις στο σημείο να σου γεννιέται η ανάγκη για “δημοκρατία και κράτος δικαίου”. Ως προς αυτό έχουμε κάπως πονηρέψει.

Χέρμαν: Μιας και είσαι από τα βόρεια προάστια του Βερολίνου, μία ερώτηση: Με τους ροκάδες από το Μέρκισες Φίρτελ είχατε καμία σχέση;

Ράιντερς: Όχι, άμεσες επαφές δεν είχαμε, τους ξέραμε μόνον εξ όψεως. Η ΚΙ είχε σχέσεις μαζί τους. Ήταν μηχανόβιοι και πήγαιναν σε ντισκοτέκ. Ήταν κάπως άγριοι και την πέφτανε ακόμη και σε γέρους. Κανείς δεν ήθελε σχέσεις

“Θύμα καταδίωξης ο Φον Ράουχ. Πυροβολήθηκε θανάσιμα από μπροστά.”

10. Παιδική οργάνωση του SED (πρώην κομμουνιστικό κόμμα Ανατολικής Γερμανίας).

11. *Freie deutsche Jugend* - “Ελεύθερη Γερμανική Νεολαία”: μαζική οργάνωση του κομμουνιστικού κόμματος για τα παιδιά στην Αν. Γερμανία.

μαζί τους. Μια φορά πιαστήκανε στα χέρια με μία συμμορία παλιών ροκάδων από το Βέντιγκ που τους ξέραμε όλοι και είχαμε καλή σχέση μαζί τους. Ήταν απλά ροκάδες, είχαν μηχανές και δεν ενοχλούσαν κανέναν. Εν πάση περιπτώσει οι πιτσιρικάδες ήλθαν στα χέρια μαζί τους γιατί νόμιζαν ότι οι παλιοί ήταν ακίνδunami αλλά την πατήσανε. Φάγανε άγριο ξύλο κι από τότε δεν ξανατολμήσανε να εμφανιστούν στο Μέρκισες Φίρτελ.

***Χέρμαν:** Θυμάμαι, που καθόμασταν από τις αρχές μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70 στο Γκέοργκ φον Ράουχ Χάους, με τις πόρτες ταμπουρωμένες, για να αμυνθούμε στις επιθέσεις των ροκάδων.*

***Ράιντερς:** Αυτοί πρέπει να ήταν άλλοι, γιατί οι ροκάδες από το Μέρκισες Φίρτελ στην οδομαχία του Τέγκελερ Βεγκ¹² ήταν με το μέρος μας. Το βράδυ συζητούσαμε, αν αυτά τα άτομα θα ήταν και την επόμενη μέρα μαζί μας. Τη μέρα της οδομαχίας πολλοί τους φοιτητές είχαν τρομάξει με τη βιαιότητα αυτών των τύπων. Βλέπεις, στο Μέρκισες Φίρτελ άλλον τύπο σύγκρουσης δεν γνώριζαν. Δεν φοβόντουσαν τους μπάτσους που τότε γύρναγαν ακόμη με τα πηλίκια, ούτε κράνη δεν είχαν. Λίγες μονάδες είχανε κράνη. Δεν κράτησε πολύ καιρό η φασαρία με τους ροκάδες. Σιγά-σιγά άρχισαν να αναπτύσσονται διάφορες ομάδες.*

***Χέρμαν:** Αυτή η “ανάπτυξη” που λες προέκυπτε λιγότερο μέσα από πολιτικές συζητήσεις και περισσότερο μέσα από τα κοινά βιώματα, έτσι δεν είναι;*

***Ράιντερς:** Βασικά προέκυπτε από το βίωμα του να σε κυνηγάει η αστυνομία! Οι ροκάδες είχαν ούτως ή άλλως ανέκαθεν αντιπαραθέσεις με τους μπάτσους. Στα μπλόκα, τους παίρνανε τις μηχανές. Άσε που τους την έπεφτε κι ο κάθε άσχετος.*

***Χάιν:** Μία ερώτηση σφήνα: “Περιπλανώμενοι χασισορέμπελοι”. Τι ήταν τελικά αυτό το πράγμα; Αυτό κάπως ξέφευγε από το να παίρνεις απλώς ναρκωτικά, έτσι δεν είναι;*

***Ράιντερς:** Ναι, όντως ξέφευγε. Οι έλεγχοι των μπάτσων άρχισαν κάποια στιγμή να γίνονται όλο και συχνότεροι. Το Γραφείο Εγκληματολογικών Ερευνών είχε λάβει ενισχύσεις και άρχισαν να χρησιμοποιούν και στο Βερολίνο μεθόδους άγνωστες ως τότε. Προσέγγιζαν άτομα για να τους πασάρουν 50 κιλά χασίς για να βγάλουν λαβράκι. Φυσικά τότε όλοι κάναμε κάποια “ντήλια”, πουλούσαμε σταφ στα αμερικανάκια, στους στρατιώτες. Αυτοί έδιναν τα καλύτερα λεφτά.*

Πολλοί από μας δεν πήγαιναν να δουλέψουν κι έτσι χρειαζόμασταν φράγκα. Βουτούσαμε και τρόφιμα. Το πρωί, για παράδειγμα, περιμέναμε το φορτηγό

---

12. Βλ. χρονολογία 4 Νοέμβρη 1968.

διανομής του Μπόλε,¹³ το παίρναμε από πίσω και αρπάζαμε τις πουτίγκες. Επειδή καπνίζαμε φούντα όλη τη μέρα, χρειαζόμασταν βλέπεις κάτι γλυκό.

Κάτι διακινήσεις μικροποσοτήτων κάναμε μόνο, μην φανταστείς τίποτα ποσότητες. Αλλά γνωρίζαμε κι όλους όσους πίστευαν ότι μπορείς να τη βγάξεις έτσι. Γνωρίζαμε Τούρκους, οι οποίοι εκείνη την εποχή ήταν εντελώς αφελείς. Ήθελαν με τη μία να βγάλουν κάνα-δυο χιλιάδες μάρκα και έτσι φτάνανε στους μεγαλύτερους που ήταν μπάτσοι. Ένα τέτοιο περιστατικό θυμάμαι έτυχε και σε μας στη Βάνιτμανσλουστ. Εκεί μας άρπαξαν από το αμάξι καμιά διακοσαριά γραμμάρια. Επρόκειτο για ολόκληρη την προμήθεια του σπιτιού μας, ήταν και για να το καπνίσουμε και για να ζήσουμε από αυτό. Ξαφνικά φαλίσσαμε! Τότε λέει κάποιος: Πάμε να το πάρουμε πίσω! Σήμερα το βράδυ πάμε να τινάξουμε ένα μπατσικό στον αέρα!

Μιλήσαμε τότε με κάνα-δυο άτομα από το χώρο των φοιτητών που μας προμήθευσαν έναν μηχανισμό. Τελικά όμως εκείνο το βράδυ δεν βγήκαμε, γιατί ο Μπόμι δειλίασε. Κρύψαμε το υλικό στο σπίτι και μετά το ξεκάσαμε. Με αυτό το πράγμα δεν θα μπορούσαμε ούτε ως ή άλλως να τινάξουμε ένα μπατσικό στον αέρα. Ήταν ένα μείγμα πατέντα με Unkrautex.¹⁴ Το πολύ-πολύ να άναβε καμιά φλογίτσα.

Στο μεταξύ μερικοί άρχισαν να λένε: Δεν πάει άλλο με τα πεσίματα των μπάτσων στα μπαρ. Θα χτυπήσουμε κι εμείς. Αυτό αφορούσε κυρίως το *Zodiak* στο Χάλεσες Ούφερ, το *Park* στο Χάλενζεε, το *Sun* στη Γιοάκιμ-Φριντριχστράσε, και το *Mr. Go* στη Γιορκστράσε, όπου έγινε και η τελευταία μεγάλη οδομαχία των χασισορέμπελων. Τα πρώτα επεισόδια έγιναν μπροστά από το *Park*, όπου ο κόσμος αμύνηθηκε. Θέλαμε απλά να επιβάλουμε τη δυνατότητα να πίνουμε μαύρο, αφού οι άλλοι σε τελική ανάλυση μπορούν ανενόχλητοι να πίνουν αλκοόλ. Έτσι λοιπόν κάναμε ένα *smoke-in*, ένα ομαδικό δημόσιο κάπνισμα δηλαδή, στο Τιεργκαρτεν. Αυτό τον Ιούλη του 1969. Τότε εμφανίστηκαν για πρώτη φορά φυλλάδια με την υπογραφή “*Περιπλανώμενοι Χασισορέμπελοι*”.

Το όνομα το επινόησε ο Κούντσελμαν, αν και σήμερα το διαψεύδει. Με την υπογραφή “*Κεντρικό Συμβούλιο των Περιπλανώμενων Χασισορέμπελων*” θέλαμε κυρίως να τη σπάσουμε στους φοιτητές. Εκείνη την εποχή οι φοιτητές δημιουργούσαν κόμματα και παρατάξεις με όλο και πιο βαρύνδουπες ονομασίες. Ήταν πολύ ξενέρωτοι. Η πρώτη απάντηση ήταν το “*Κεντρικό Συμβούλιο των Περιπλανώμενων Μελών της Αδελφότητας του Βερμούτ*”.

13. Αλυσίδα πολυκαταστημάτων. Το υποκατάστημα Μπόλε στο Κρόιτσμπεργκ θα έχει την τιμή κατά την Επαναστατική Πρωτομαγιά του 1987 να λεηλατηθεί και να αποτεφρωθεί, περνώντας στην ιστορία των εξεγερτικών κοινωνικών αγώνων.
14. Ζιζανιοκτόνο που στο μεταξύ έχει απαγορευθεί λόγω δηλητηριωδών ουσιών στη σύστασή του. Δημοφιλέστατο τότε υλικό προς κατασκευή αυτοσχέδιων εκρηκτικών μηχανισμών.

Όταν έγινε το πρώτο smoke-in στο Τίεργκαρτεν, εγώ ήμουνα στη Σουηδία. Όταν επέστρεψα, άκουσα ότι είχαν συλλάβει τον Γκέοργκ. Είχαν μαζευτεί 350-400 άτομα, έπιναν μαύρο και οι μπάτσοι κοιτάζαν χωρίς να κάνουν τίποτα. Όταν έφυγαν όλοι, ο Γκέοργκ έμεινε μισολιπόθυμος ξαπλωμένος στους θάμνους. Είχε φάει κάτι space-cakes που του είχαν πέσει βαριά στο στομάχι. Οι μπάτσοι τον πήγαν στη φυλακή του Μόαμπιτ, του κάνανε πλύση στομάχου και του βρήκαν 0,012 γραμμάρια χασίς. Του ασκήθηκε ποινική δίωξη κι έφαγε τρεις ή τέσσερις μήνες φυλακή.

Έτσι ξεκίνησε το “Κεντρικό Συμβούλιο”. Αργότερα γνωριστήκαμε καλύτερα με τα άτομα του Συμβουλίου. Καθίσαμε κάποιες φορές μαζί και κουβεντιάσαμε τι μπορούμε να κάνουμε, όταν έρχονται οι μπάτσοι. Δεν πήγαινε άλλο με αυτή την κατάσταση. Μερικές φορές φυλάξαμε και σκοπιές. Τότε λειτουργούσε ακόμη το *Ran*. Ήταν δίπλα στην εβραϊκή κοινότητα και εκεί είχαμε κάποιον δικό μας να μας ειδοποιεί, οπότε λειτούργησε καλά.

Εκεί θυμάμαι ήταν κι ένα κορίτσι. Βαρούσε πρέζα. Πάντα μας προειδοποιούσε όταν έρχονταν οι μπάτσοι. Ήταν πάντα τόσο έγκαιρες οι προειδοποιήσεις της που όσοι είχαν κάτι πάνω τους πάντοτε προλάβαιναν να εξαφανιστούν. Αναρωτιόμασταν από την αρχή ποια ήταν, αλλά δεν το ψάξαμε το ζήτημα. Ο πατέρας μου ξέρει και με παίρνει τηλέφωνο, μας έλεγε.

Μια φορά είχαν τελειώσει τα χρήματα κι ο Τόμι Βαϊσμπέκερ και εγώ την πήγαμε στο σπίτι της στο Σαρλότενμπουργκ. Την ανεβάζουμε πάνω, ανοίγει η πόρτα, βγαίνει ο πατέρας της κι ένας νεαρός από πίσω του. Ο Τόμι με κλωτσάει και μου λέει: - Ρε συ, τον ξέρω αυτόν.

Και γυρνώντας στο κορίτσι: - Δε μου λες, ρε, ο πατέρας σου αδελφή είναι;

- Όχι, λέει αυτή, είναι ο φρουρός του.

- Τι φρουρός; Πώς είναι το όνομά σου;

- Γκόις, δεν το 'ξερες;

Αυτή ήταν λοιπόν η κόρη του δικαστή Γκόις, ο οποίος είχε πάντοτε έγκαιρη ενημέρωση για τις εφόδους τις αστυνομίας, γιατί ήξερε ότι η κόρη του ήταν τοξικομανής. Έτσι προλάβαινε να ειδοποιήσει την κόρη του να εξαφανιστεί, όταν έρχονταν οι μπάτσοι. Και αυτή με τη σειρά της ειδοποιούσε όλους τους γνωστούς.

Ένα βράδυ ήρθαν στο *Park*, που ήταν περικυκλωμένο από τους μπάτσους. Βγάλανε έξω τον κόσμο με σηκωμένα τα χέρια. Αυτό δεν το συνήθιζαν παλιότερα οι μπάτσοι. Τότε ανοίξαμε και εμείς το καπάκι του ρεζερβουάρ ενός αυτοκινήτου, βουτήξαμε ένα στουπί και προσπαθήσαμε να του βάλουμε φωτιά. Δεν πέτυχε απόλυτα αλλά προκάλεσε μια ολόκληρη διμοιρία να βγει από το πάρκινγκ και να αρχίσει να μας κυνηγάει από φόβο μην επιτεθούμε στα αυτοκίνητά τους. Και αυτό με τη σειρά του είχε αποτέλεσμα να πάρει θάρρος ο υπόλοιπος κόσμος και να ξεσπάσει σύγκρουση στο δρόμο. Πιστεύω ότι ήταν η πρώτη φορά που ο κόσμος αμύνθηκε πραγματικά.

Εκείνη την εποχή ήλθε στο Βερολίνο το μιούζικαλ *Hair*.¹⁵ Η ομάδα που το έπαιζε είχε πολύ κέφι. Όλοι σχεδόν ήταν Βερολινέζοι, καναδού ήταν Αμερικάνοι και μερικοί δυτικογερμανοί που τραγουδούσαν, χόρευαν και χοροπηδούσαν. Ξέραμε πολλούς απ' αυτούς, γιατί έπιναν μαζί μας ή ψώνιζαν από μας. Μένανε σε ένα μεγάλο διαμέρισμα στη Νόλντορφπλατς, όπου συναντιόταν όλη η παρέα των καλλιτεχνών. Και μας ρωτούσαν αν θέλαμε να κάνουμε κάτι για την πρεμιέρα. Ήταν προσκεκλημένη όλη η αφρόκρεμα του Βερολίνου, όπως η Τίλα Νταριέ, μία ογδοντάχρονη ηθοποιός. Εμείς είπαμε, εντάξει, αν μας αφήσετε να ανεβούμε στο πίσω μέρος της σκηνής, θα βγούμε με ένα τσιγαρίκι και θα εξηγήσουμε στο κοινό ότι υπάρχει κόσμος που πίνει, ότι αυτό δεν είναι θέατρο και ότι οι μπάτσοι όλη την ώρα μας τα ζαλίζουν.

Τότε φτάνει η είδηση, ότι ένας από τους ηθοποιούς είχε φανερώσει το σχέδιο και μία υπηρεσία σκειούριτι θα φρόντιζε να μείνουν συνεχώς κλειστές οι πόρτες. Με υλικά που είχαν απομείνει στην ΚΙ –εκείνο τον καιρό είχαν καλή σκόνη για καπνογόνα– φτιάξαμε μεγάλες κροτίδες και ένα καπνογόνο και σκεφτήκαμε πώς θα μπορούσαμε να τους το χαλάσουμε. Όπως πάντα πριν από τέτοιες αφορμές υπήρχε μία πολύ περίεργη ατμόσφαιρα: θέλεις να κάνεις κάτι, αλλά δεν ξέρεις από πού να αρχίσεις.

Εν πάση περιπτώσει, ορμήξαμε το βράδυ όλοι μαζί στην γκαρνταρόμπα. Και έξω στο δρόμο ήταν κι άλλοι, άνθρωποι που για ένα γραμμάριο χασίς τρώγανε βρωμόξυλο από τους μπάτσους. Κι αυτός ο κόσμος φαντάσου τώρα να μπαίνει μέσα, να βλέπει το μιούζικαλ και να χειροκροτεί από πάνω. Θέλαμε λοιπόν να δείξουμε πώς είναι η πραγματικότητα. Πετάξαμε το καπνογόνο και αυτό σκάλωσε κανονικά μεταξύ πόρτας και μεντεσέ. Ο θυρωρός δεν μπορούσε να το κλωτσήσει μακριά –μιλάμε για τρομερό ντουμάνι. Η Τίλα Νταριέ έπαθε δηλητηρίαση από την εισπνοή καπνού κι έπρεπε να μεταφερθεί στο νοσοκομείο. Αμέσως έφτασαν οι μπάτσοι. Ένας τράβηξε το σιδερικό και πυροβόλησε στον αέρα. Ο μπάτσος τα 'χε παίξει κανονικά. Τότε δεν αργούσαν πολύ να φλιπάρουν. Αλλά δεν συνέλαβαν κανέναν από μας.

Αυτή ήταν η πρώτη φορά που έγινε κάτι βίαιο κι οργανωμένο από το Κεντρικό Συμβούλιο. Ήταν και η τελευταία φορά που ήταν τόσο οργανωμένο. Έγινε κι εκείνη η ιστορία στο *Zodiak*. Η αφορμή ήταν ένας φωτογράφος των μπάτσων. Δεν ήταν ούτε τριάντα μέτρα μακριά μας. Δεν μπορούσαμε φυσικά να επιτρέψουμε κάτι τέτοιο. Κάποιοι από μας βγήκαν έξω και ταρακούνησαν λίγο το μπατσικό. Είχε πολύ πλάκα, γιατί έβλεπες όσο κουνιότανε το όχημα να αστράφτουν τα φλας. Οι μπάτσοι καθόντουσαν μέσα και είχαν τρελαθεί από το φόβο τους, είχαν κλειδαμπαρώσει τις πόρτες και ζητούσαν βοήθεια από τον ασύρματο. Και λίγο πριν φτάσει η βοήθεια, το αναποδογυρίζουμε! Το μπατσικό

15. Το μιούζικαλ "Hair" πραγματευόταν και εμπορευόταν τις αντιλήψεις των Χίπυς για τη ζωή.

ήταν πεσμένο στη μέση του δρόμου. Οι μπάτσοι κατέφθασαν και συγκρουστήκαμε μπροστά στο *Zodiak*. Έγιναν και κάποιες συλλήψεις. Η σύγκρουση σώμα με σώμα όμως εξελίχθηκε χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα.

Η τελευταία ενέργεια σε σχέση με τη φούντα ήταν στο *Go*. Αυτό έγινε αργότερα, λίγο πριν βγούμε στην παρανομία. Οδηγούσαμε τότε κάτω από τις γέφυρες του Γιορκ, όταν είδαμε να κάνουν έφοδο στο *Go*. Κατεβαίνουμε λοιπόν από το αυτοκίνητο και αντικρίζουμε μία περίεργη εικόνα: Οι μπάτσοι χωρίς κράνη, μετά από πολύ καιρό. Από δίπλα ο δημοτικός σύμβουλος του Κρόιτμπεργκ επιτηρούσε την όλη κατάσταση.

Αλλά δεν υπήρχε η κατάλληλη διάθεση. Ο κόσμος καθόταν και παρατηρούσε πώς συλλαμβάνανε τους φίλους τους. Θέλαμε να τους παρακινήσουμε, αλλά δεν τα καταφέραμε. Κανείς δεν ήθελε να κάνει το πρώτο βήμα. Και ξαφνικά αρχίζει να καίγεται απέναντι μία διαφημιστική πινακίδα. Στο πι και φι προσπαθούν όλοι να βγάλουν τους φίλους τους από τα μπατσικά. Φεύγουν πέτρες και οι μπάτσοι τρέχουν πανικοβλημένοι. Ο δημοτικός σύμβουλος έγινε τόπι στο ξύλο. Όλοι ξέραμε πλέον ότι την επόμενη μέρα θα ξαναέρχονταν. Δεν θα το κατάπιαν αυτό τόσο εύκολα.

Έτσι πήγαμε εκεί και την επομένη. 1.500 άτομα στέκονταν μπροστά στο *Go* και περίμεναν. Στο Άμστερνταμ συνεχίζονταν εκείνο τον καιρό για τρίτη μέρα συγκρούσεις με την αστυνομία. Αλλά οι μπάτσοι δεν ήλθαν. Δεν ήθελαν να μας κάνουν τη χάρη. Εμείς να στεκόμαστε εκεί, με τις μολότοφ καβατζωμένες στις γωνίες, με άψογη προετοιμασία... Ο μόνος που έλειπε ήταν οι μπάτσοι. Τότε σκέφτεται ο Γκέοργκ: Κοίτα να δεις τι θα κάνουμε. Πάμε απέναντι στον τηλεφωνικό θάλαμο, σπάμε προηγουμένως τα τζάμια του φαρμακείου, τηλεφωνούμε και λέμε: Αυτή τη στιγμή γίνεται διάρρηξη σε φαρμακείο!

Έτσι και κάναμε. Σε λίγο ξεπροβάλλουν με προσοχή οι πρώτοι μπάτσοι από τη γωνία. Τότε είχαν ακόμα σκαραβαίους Φολκσβάγκεν. Φτάνει λοιπόν ένα μπατσικό και ένας σκαραβαίος. Μεμιάς όλοι βγαίνουν στο δρόμο. Με δέκα, είκοσι μολότοφ στα χέρια καταπάνω στους μπάτσους. Ένας άρπαξε φωτιά και ο συνάδελφός του έπρεπε να τον σβήσει. Αλλά τους είχαμε εκεί που θέλαμε. Στο μεταξύ ο τόπος είχε γεμίσει μπλε φωτάκια. Ήταν η πιο άγρια σύγκρουση που είχα βιώσει ως τότε.

Οι μπάτσοι είχαν μία τακτική με την οποία θυσίαζαν τους συναδέλφους τους: Έστελναν στην αρχή ένα κομάντο, που αποτελείτο από ένα μπατσικό, έναν σκαραβαίο και μία κλούβα και προσπαθούσε να απωθήσει τον κόσμο στις πλάγιες οδούς. Μπροστά πήγαινε ο σκαραβαίος. Εκεί έπεφταν οι πέτρες χαλάζι. Στη συνέχεια ακολουθούσαν τα άλλα δύο αμάξια και κανείς δεν κρατούσε πια πέτρες. Έτσι κατάφερναν να κυνηγήσουν τον κόσμο. Αλλά ο σκαραβαίος είχε γίνει θρύψαλα.

Στο *Go* πυροβολήσανε. Με ένα αυτόματο ρίξαν στον αέρα. Ένας απ' αυτούς πετάχτηκε έξω από την κλούβα και άρχισε να ρίχνει στον αέρα –γεγο-

νός που θάφτηκε τελείως. Αλλά και οι συνάδελφοί του έτυχαν ειδικής περιποίησης. Έφυγαν απίστευτα πολλές μολότοφ. Τις είχαμε φτιάξει με μπουκάλια κόκα-κόλα του ενός λίτρου που μόλις είχαν κυκλοφορήσει τότε. Προηγουμένως είχαμε πάει στο βενζινάδικο και με σωλήνες ρουφάγαμε τα ρεζερβουάρ των παρκαρισμένων φορητών και γεμίζαμε τα μπουκάλια. Φυσικά δεν είχαμε λεφτά για βενζίνη.

Οι πρώτοι σύντροφοι αρχίζουν να κρύβονται:

Παρανομία, επιθέσεις μικρής εμβέλειας και φυλακίσεις

Χέρμαν: Πότε έγινε αυτό;

Ράιντερς: Θα πρέπει να ήταν το καλοκαίρι του 1970. Στην αρχή, δηλαδή την τρίτη κιόλας μέρα, έγιναν πάλι συγκρούσεις. Αλλά αυτή τη φορά δεν πήγαμε, γιατί μας παρακολουθούσαν συνεχώς –κακό κι αυτό, να μην μπορείς να ξεφορτωθείς τους μπάτσους όλη μέρα. Ίσως να σκέφτηκαν, αν τους κρατήσουμε μακριά, δεν πρόκειται να συμβεί τίποτε άλλο. Αλλά υπολόγιζαν χωρίς τον ξενοδόχο. Γιατί και χωρίς εμάς πάλι χαμός έγινε. Αυτή ήταν και η τελευταία σύγκρουση των χασισορέμπελων. Ύστερα, τον Νοέμβρη του '70, βγήκαμε και επισήμως στην παρανομία.

Χέρμαν: Τι έχετε να πείτε για τον ισχυρισμό, ότι ο δρόμος σας προς την παρανομία ήταν μάλλον συμπωματικός; Αλήθεια είναι ότι ο Πέτερ Ούρμπαχ¹⁶ σας προμήθευσε εκρηκτικά, για να σας ξεσκεπάσει;

Ράιντερς: Τον καιρό που ήμαστε στους χασισορέμπελους είχαμε επαφή με τον Ούρμπαχ, αλλά μας είχε προειδοποιήσει ένας παλιός σιδηροδρομικός ότι ο Ούρμπαχ ήταν χαφιάς της ασφάλειας, γι' αυτό και είχε φύγει από τον Οργανισμό Σιδηροδρόμων. Αργότερα, ο Ούρμπαχ προσέγγισε τον Μπόμι και του πρόσφερε ναρκωτικά. Μπορούσε δήθεν να βρει δέκα κιλά χασίς σε πολύ καλή τιμή. Από τότε, όσοι είχαν να κάνουν μαζί μας απομακρύνθηκαν από τον Ούρμπαχ. Το ότι στη συνέχεια μπόρεσε να δραστηριοποιηθεί ξανά, το οφείλει στην ανταγωνιστική μας σχέση με τη RAF. Η RAF πίστευε δηλαδή ότι είχαμε έντονο ενδιαφέρον για τα όπλα του Ούρμπαχ. Ότι τάχα διαδίδαμε πως ήταν χαφιάς για να τον αχρηστεύσουμε, ώστε να πάρουμε εμείς τα όπλα και όχι αυτοί. Είχαν σίγουρα ειδοποιηθεί ότι επρόκειτο για χαφιά, αλλά ο Μάλερ¹⁷ δεν το είχε πάρει στα σοβαρά. Κατά τη γνώμη μου, αυτός πήρε τότε την απόφαση να διατηρήσουν την επαφή, που τελικά απέβη μοιραία.

16. Πέτερ Ούρμπαχ – ρουφιάνος της Υπηρεσίας Προστασίας του Συντάγματος, ο οποίος δρούσε ως agent provocateur.

17. Χορστ Μάλερ – έγκριτος δικηγόρος, αργότερα εκπρόσωπος και δικηγόρος της ΑΡΟ. Συνιδρυτής της RAF, το 1972 καταδικάστηκε σε κάθειρξη 15 ετών και απολύθηκε μετά από 10 χρόνια. Σήμερα δραστηριοποιείται και πάλι στο χώρο της δικηγορίας, αυτή τη φορά υπερασπιζόμενος τους νέους ομοϊδεάτες του, του ακροδεξιού NPD.

“Εδώ και έξι χρόνια, ο Πέτερ Ούρμπακ [φωτ. αριστερά] έχει εξαφανιστεί χωρίς να αφήσει ίχνη. Ήταν αυτός που προμήθευσε την ομάδα 2 Ιούνη με όπλα και εκρηκτικά, μεταξύ των οποίων και τη βόμβα [φωτ. δεξιά] που εντοπίστηκε αργότερα στο κτήριο της εβραϊκής κοινότητας.”

Η κατάσταση με μας είχε ως εξής: Ο Μπέρνι κι εγώ είχαμε κρύψει στο σπίτι ένα φορτίο από εκρηκτικά, ένα μείγμα από Patex¹⁸ κ.ο.κ. και στη συνέχεια τα ξεκάσαμε. Έτσι απλά. Και λίγο μετά σκάει στο κτήριο της εβραϊκής κοινότητας μία βόμβα. Τότε το θεώρησα εντελώς ανόητο. Ο αδελφός του Μπέρνι όμως θεώρησε ότι μπορεί να είναι το ίδιο μείγμα που είχαμε αποθηκεύσει εμείς και ειδοποίησε τους μπάτσους. Δεν ήταν άλλωστε καθόλου λίγα τα 50.000 μάρκα που έδιναν οι μπάτσοι για πληροφορίες για να διευκολύνουν τη διαλεύκανση της επίθεσης. Οι μπάτσοι ήλθαν λοιπόν σπίτι και βρήκαν αυτά τα δύο πράγματα που ήταν σαν μπαλάκια του τένις. Βλέπεις, ήταν πράγματι ένα παρόμοιο μείγμα. Δεν πιστεύω όμως ότι ήταν το ίδιο. Το ένα ήταν ένα μείγμα από Patex και Ukkrautex, το άλλο από ζάχαρη άχνη και Ukkrautex. Οι μπάτσοι όμως κάνανε έρευνα έτσι κι αλλιώς. Ο αδελφός του Μπέρνι γνώριζε ότι είχαμε σχέσεις με τον Μπόμι και έτσι άρχισαν να ψάχνουν τον Μπόμι, τον Μπέρνι και τον “Αρκούδα”. Οι μπάτσοι στην αρχή δεν ξέρανε ποιος ήμουν. Η φωτογραφία έκανε στη συνέχεια το γύρο όλων των εφημερίδων. Εμείς εντωμεταξύ δεν είχαμε καμία σχέση με το όλο συμβάν. Μέχρι σήμερα παραμένει αδιευκρίνιστο, ποιος τελικά είχε. Ακόμη δεν έχω βγάλει άκρη. Μια φορά που το συζητούσαμε, ο Μάλερ ανέφερε ότι τα εκρηκτικά στο κτήριο της κοινότητας τα είχε βά-

18. Κολλητική ουσία σε σωληνάριο, ανάλογο της Uhu.

λει ο Ούρμπαχ. Αλλά δεν το πιστεύω. Μάλλον δικαιολογία του Μάλερ ήταν, για να σώσει ό,τι μπορούσε.

Να μια πιθανή εκδοχή: Κάποιοι από αυτούς που είχαν πάει τότε στους Παλαιστινίους στην Ιορδανία, πήραν μία ιδέα από τα εγκλήματα του Ισραήλ και την ψώνισαν. Η εδώ Αριστερά είχε ανατραφεί με φιλικά αισθήματα προς το Ισραήλ. Ίσως λοιπόν κάποιοι να άλλαξαν γνώμη και γι' αυτό να προέβησαν σε μια τόσο ηλίθια ενέργεια. Ίσως. Δεν ξέρω όμως.

Σε κάθε περίπτωση, από εκείνη τη στιγμή ήμαστε γνωστοί και οι μπάτσοι μας αναζητούσαν. Και το τρελό της υπόθεσης ήταν ότι κάποια άτομα που αποδεδειγμένα με γνώριζαν, με τα οποία πηγαίναμε μαζί σχολείο, κατέθεσαν στους μπάτσους ότι δεν με είχαν δει ποτέ. Εκείνο τον καιρό, ούτε μπορούσε να περάσει σε κανέναν από το μυαλό να μιλήσει στους μπάτσους. Τώρα, θα μου πεις, και η ιστορία με τον αδελφό του Μπέρνι; Ε, κάτι τέτοιοι κανάγιες πάντα θα υπάρχουν.

Αυτά όλα έγιναν Οκτώβρη, Νοέμβρη του 1969. Και το Φλεβάρη μας πιάσαμε. Ήμαστε πλέον παράνομοι και κρυβόμασταν στα σπίτια κάποιων που ξέραμε από το *Park* και τα άλλα μπαρ. Το Φλεβάρη του '70 μας συνέλαβαν. Προφυλακιστήκαμε και μας πήγαν στη φυλακή του Μόαμπιτ. Εντελώς ανώδυνη η σύλληψη, σήμερα ούτε που φαντάζεσαι τέτοιο πράγμα. Έρχονται δύο μπάτσοι στο σπίτι και ρωτάνε αν ήμαστε ο τάδε και ο τάδε. Εμείς απαντάμε όχι, αλλά ούτε έχουμε πάνω μας ταυτότητες. Τότε παρακαλώ να μας ακολουθήσετε, μας λένε.

Και έτσι βρισκόμαστε στο τμήμα, ενώ θα μπορούσαμε να είχαμε δώσει άλλα στοιχεία. Ήταν πραγματικά φιλικόι, μέχρι που αντιλήφθηκαν ποιοι ήμασταν. Αμέσως μας έχωσαν σε ένα κελί. Έτσι κάναμε την πρώτη μας γνωριμία με τη φυλακή του Μόαμπιτ. Στα κελιά υπήρχε ένα μεγάφωνο στον τοίχο, το οποίο άναβε τρεις φορές τη μέρα: δύο ώρες το πρωί, μία ώρα το μεσημέρι και το βράδυ από τις οκτώ ως τις δέκα, αν θυμάμαι καλά.

Χέρμαν: Και μετά σας στείλανε τους RIAS;¹⁹

Ράιντερς: Όχι, ακόμα χειρότερα. Το ραβίνιο πώς τον λέγανε;

Φριτς: Εστρόνγκο Ναχάμα.

Ράιντερς: Μπράβο, κάθε Παρασκευή. Εκείνου ακριβώς τον καιρό γινόταν μία μεταρρύθμιση στο ποινικό δίκαιο. Καταργήθηκαν τα παλιά σφωρονιστικά ιδρύματα. Έτσι είχες για παράδειγμα το δικαίωμα να κάνεις στην αυλή βόλτα δύο-δύο, ενώ προηγουμένως ήσουν υποχρεωμένος να προχωράς μοναχός σου και απαγορευόταν να μιλάς με τους μπροστά και τους πίσω. Οι μπάτσοι είχαν δημιουργήσει τσιφλίκι, χρησιμοποιούσαν μία συγκεκριμένη γλώσσα... Εγώ δεν

19. *Rundfunk im amerikanischen Sektor: "Ραδιόφωνο στον αμερικανικό τομέα"*, η φωνή της Αμερικής στο κατεχόμενο Βερολίνο στο επίπεδο της ραδιοφωνίας.

πίστευα ότι μπορούσε να υπάρχει αυτός ο τόνος. Τις πρώτες τρεις-τέσσερις μέρες δεν είχα καταλάβει καθόλου τι συνέβαινε.

Φριτς: Κατά τη διάρκεια της μέρας δεν επιτρεπόταν να είσαι ξαπλωμένος στο κρεβάτι. Είχαμε κάτι πτυσσόμενα κρεβάτια που έκλειναν προς τα πάνω. Αν ήσουν ξαπλωμένος στο κρεβάτι κατά τη διάρκεια της ημέρας, μπαίνανε μέσα οι φύλακες. Έπρεπε να σηκωθείς και το κρεβάτι έκλεινε μ' ένα κλείδωμα.

Ράιντερς: Όταν μπαίνανε στα κελιά, έπρεπε να σηκωθείς και από το σκαμνί, να σταθείς στον τοίχο και να πεις το όνομα και τον αριθμό μητρώου σου.

Χέρμαν: Τι είναι ο αριθμός μητρώου;

Φριτς: Ο αριθμός καταχώρισης των φυλακισμένων.

Ράιντερς: Τότε ήταν ήδη μέσα οι πρώτοι πολιτικοί κρατούμενοι, ο Γκέοργκ για παράδειγμα. Κι οι μπάτσοι είχαν αρχίσει να βρίζουν: Τα κωλόπαιδα οι μαλλιάδες μας διαταράσσουν την τάξη. Φυσικά οι πολιτικοί δεν είχαν σχέση με όλα αυτά.

Τρεις μέρες πριν να μπω μέσα, συνέβη το εξής περιστατικό: Οι φυλακισμένοι αντάλλαζαν μεταξύ τους εφημερίδες. Και οι μπάτσοι πέφτανε σαν τα κοράκια, τις σχίζανε και χαίρονταν που μας τις είχαν αρπάξει. Αυτό το παρατήρησε μερικές φορές ο Άλι Γιάνσεν από τη RAF. Έτσι, μια φορά που είχε το *Stern*,²⁰ έχεσε μέσα στο περιοδικό, το δίπλωσε, το πήρε μαζί του στην αυλή και το έβγαλε μπροστά σε ένα μπάτσο. Ο μπάτσος ορμάει γεμάτος χαρά να του το πάρει και πετάγεται πάνω του. Τον Άλι τον κλείσανε στην απομόνωση μετά από αυτό, αλλά οι μπάτσοι δεν το ξέχασαν ποτέ το κάζο που έπαθαν.

Το Σαββατοκύριακο στη φυλακή επικρατεί νέκρα. Το Σάββατο έχει κίνηση μέχρι το μεσημέρι, οι δικηγόροι έρχονται μέχρι τις δώδεκα ή τη μία και μετά πέφτει σιγά-σιγά σιωπή. Ούτε ράδιο, ούτε τίποτα. Οι πρώτοι κρατούμενοι είχαν αρχίσει να τρελαίνονται μ' αυτήν την κατάσταση. Και την Κυριακή ήταν ακόμη χειρότερα. Μερικοί έκαναν τα κελιά τους άνω-κάτω. Όλη την ώρα γίνονταν απόπειρες αυτοκτονίας. Και οι μπάτσοι να γυρνάνε μεθυσμένοι και να προκαλούν τον κόσμο. Έβαζαν το ράδιο τέρμα χωρίς λόγο, μόνο για να τη σπάσουν στους ποινικούς. Αυτοί με τη σειρά τους χιμούσαν στις πόρτες και τότε μπαίνανε μέσα οι μπάτσοι και τους έσπαζαν στο ξύλο. Κάθε φορά η ίδια ιστορία. Και το φαί, τι να λέμε τώρα, έδιωχνα την πείνα μου... Τι μιζέρια! Είχα πάθει σοκ. Η φυλακή αποτέλεσε για μένα το έναυσμα για να πάρω την απόφαση να περάσω στην πιο βίαιη δράση.

---

20. Εβδομαδιαίο περιοδικό ποικίλης ύλης.

Πού να βρούμε όπλα;

Συζητήσεις με τη RAF, η απελευθέρωση του Μπάαντερ, τα Penny-Markt και οι πειρατικοί σταθμοί

Ο Μπέρνι και εγώ βγήκαμε από τη φυλακή μετά από έξι βδομάδες. Εκείνο τον καιρό χορηγούσαν ακόμα απόλυση υπό όρους. Όταν η μητέρα μου πήγε στον εισαγγελέα και του ζήτησε άδεια να με επισκέπτεται, αυτός της είπε ότι έπρεπε να απευθυνθεί σε άλλον αρμόδιο, αφού ο ίδιος δεν μπορούσε να συμμετέχει άλλο σ' αυτήν την ιστορία. Δεχόταν έντονη πίεση τότε από υψηλά κλιμάκια, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα να κάθεται κόσμος για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας περισσότερο χρόνο στη φυλακή, είτε είχε σχέση είτε όχι. Την πίεση αυτή τη μετέφερε ο πρόεδρος του Εφετείου, ο Μάγιερ, στην εισαγγελία. Ο εισαγγελέας Σέπαν δήλωσε τότε ότι δεν αισθανόταν καλά να χώνει αθώο κόσμο στη φυλακή και αποσύρθηκε.

Και τότε ήλθε εκείνος ο, να δεις πώς τον λέγανε εκείνον τον μπεκρή;... Ο Κράουζε! Ο Κράουζε, λοιπόν, που το έπαιζε σκληρό καρύδι, δεν ήθελε να μας αφήσει να βγούμε. Ναι μεν θεωρούσαν ότι δεν είχαμε καμία σχέση με την επίθεση, αλλά είχαν ταυτόχρονα την εντύπωση ότι με κάποιον τρόπο γνωρίζαμε ποιος το είχε κάνει.

Ο Μπέρνι και εγώ είχαμε συμφωνήσει να πηγαίνουμε στις ανακρίσεις, αλλά να μην λέμε τίποτα για το ζήτημα. Βλέπεις, δεν υπήρχε κανένας λόγος να μην πίνουμε κανένα καφεδάκι ή να μην βγαίνουμε λίγο έξω. Σ' εκείνο τον χώρο κάθονταν που λες έξι μπάτσοι και παίζανε το εξής παιχνιδάκι: Οι δύο απ' αυτούς ήταν εντελώς επιθετικοί. Ένας άλλος καθόταν παραδίπλα και προσπαθούσε να μιμηθεί ό,τι έκανα. Μετά υπήρχε και ο διανοούμενος μπάτσος. Αυτός ήθελε να κάνουμε συζήτηση υψηλού επιπέδου, να συζητήσουμε για τις νέες κοινωνικές μορφές και τέτοια. Νομίζω ότι κρατούσε πάντα ένα βιβλίο και κάπνιζε πίπα για να μας το παίξει ενδιαφέρων τύπος. Πολύ περίεργο άτομο... Κι ένας άλλος, αυτός έκανε τον αδιάφορο και έλεγε συνέχεια, δώσε στον κύριο τις απαντήσεις που σου ζητάει ή ρωτούσε δεν θα θέλατε να φάτε τίποτα;

Όλα αυτά μας φαίνονταν γελοία. Αλλά μέσα στο Μόαμπι ήταν φρικτή η κατάσταση, χειρότερα κι από τα δεκαπέντε χρόνια που έμελλε να περάσω στη φυλακή. Ήταν εντελώς συγκεχυμένα όλα, βίωνες μια διαδικασία που σε καμία στιγμή δεν μπορούσες να προβλέψεις. Η καθημερινότητα της φυλακής σε όλη της τη βαρβαρότητα!

Όταν βγήκαμε, μετά από έξι βδομάδες, συναντηθήκαμε για πρώτη φορά όλοι μαζί. Τότε γνώρισα την Ούρικε Μάινχοφ και έγιναν οι πρώτες συζητήσεις ανάμεσα σε μας και τη RAF, που τότε βρισκόταν στα σπάργανα.

Αυτοί σχεδίαζαν να βγάλουν έξω τον Μπάαντερ και θέλανε γι' αυτήν την ενέργεια και κάποιους από μας. Μιλάμε για τον Απρίλη του '70. Πολύ έντονο

καιροί. Κάτσαμε με τον Κούντσελ²¹ και είπαμε, πρέπει πρώτα να κάνουμε άλλα πράγματα.

Για το σκοπό μας προσφερόταν η Πρωτομαγιά. Η Πρωτομαγιά ήταν τότε τεράστια υπόθεση. Μία ογκώδης διαδήλωση με 50.000 κόσμο πέρασε από το Νόικελν, εννών βέβαια την πορεία της επαναστατικής Πρωτομαγιάς, αυτή δηλαδή που δεν ήταν υπό τον έλεγχο των συνδικάτων. Σχεδιάσαμε τρία κτυπήματα: ένα στους αμερικάνους, ένα σε μία τράπεζα –την τράπεζα των συνδικάτων ονόματι “*Τράπεζα για την Κοινή Οικονομία*” (ΤΚΟ)– και ένα στο εφετείο.

Η επίθεση στο Χάρνακ Χάους δεν πέτυχε απολύτως. Μία μόνο από τις μολότοφ έπεσε μέσα. Οι άλλες θρυμματίστηκαν στον τοίχο του κτηρίου. Δεν ήμασταν τόσο εξασκημένοι, για να πετύχουμε τον πρώτο όροφο. Η επίθεση με μία μολότοφ στην ΤΚΟ στο Θέατρο Σίλερ πήγε καλύτερα. Και μετά το εφετείο. Αυτή ήταν η πιο πετυχημένη επίθεση εκείνη τη νύχτα. Τοποθετήθηκαν κουβάδες και μπιτόνια με βενζίνη που μέσα είχαν ένα ηλεκτρόδιο συνδεδεμένο με ένα φως. Κανείς μας δεν είχε καμιά τρομερή εμπειρία. Δεν είχαμε βγει καλά-καλά από το κτήριο του εφετείου και έγινε το μπαμ. Σατανικό πράγμα η βενζίνη! Το φλεγόμενο ηλεκτρόδιο έφαγε αμέσως το πλαστικό από μέσα, κύθηκε η βενζίνη και όλα έγιναν εν ριπή οφθαλμού. Το ωστικό κύμα εκτίναξε δύο άτομα από το μπαλκόνι, ενώ μια αίθουσα κάηκε ολοσχερώς.

Το Μάη ήταν να γίνει στο Βερολίνο η παρέλαση των συμμαχικών δυνάμεων. Φτάσαμε ακριβώς τη στιγμή της γενικής πρόβας για την παρέλασή τους. Εκείνο τον καιρό υπήρχαν οι “μπάτσοι που ξέρανε και να μιλάνε”, το λεγόμενο “κομάντο συζήτησης”, “ομάδα 47” ή κάπως έτσι. Αυτοί ήλθαν λοιπόν κατευθείαν καταπάνω μας, εντόπισαν τα θύματά τους και άρχισαν να μας ζαλίζουν με τις ανοησίες τους. Από πίσω έφτασαν κι άλλοι μπάτσοι, έπεσαν πάνω μας κι άρχισαν να μας βράννε. Οι “ομιλητικοί μπάτσοι” νευρίασαν γιατί δεν είχαμε κάνει απολύτως τίποτα και στο τέλος έφτασαν σχεδόν να παίζουν ξύλο με τους συναδέλφους τους. Κανονικός χαμός. Δεν είχαν ακούσει, βλέπεις, ότι λίγο πριν είχαμε βρσίσει έναν άγγλο αξιωματικό. Αυτός ήθελε να μας κάνει έλεγχο στοιχείων, γιατί ο Γκέοργκ τον είχε αποκαλέσει “*rig*”. Στην αρχή με πολύ φλεγματικό τρόπο προσποιήθηκε ότι δεν άκουσε τίποτε, συνέχισε μέχρι την επόμενη γωνία και κατόπιν τον κάρφωσε. Εκεί τριγυρνούσε κι ένας ασφαλίτης, μας φωτογράφησε και προσπαθήσαμε να του πάρουμε το φιλμ. Στο άψε-σβήσε ο χαμός άρχισε να παίρνει διαστάσεις.

Οι μπάτσοι κτυπούσαν ο ένας τον άλλο και δεν μας πρόσεχαν. Είχα πιάσει έναν ασφαλίτη από το λαιμό και αυτοί νόμιζαν ότι μου είχε επιτεθεί κάποιος

---

21. Ντίτερ Κούντσελμαν, αντάρτης από την πρώτη στιγμή. Από την “Ανατρεπτική Δράση”, μέσω μεταξύ άλλων της ΚΙ και του ΚΡΠ/ΑΟ ήταν σχεδόν μέσα σε όλα. Τώρα τελευταία κατέβηκε υποψήφιος με την *Εναλλακτική Λίστα* στο Βερολίνο ως αντιπρόσωπος στο τοπικό κοινοβούλιο.

τρελαμένος περαστικός. Το μόνο που πρόλαβα να δω ήταν μία γροθιά με ένα γκρι γάντι να περνάει από μπροστά μου με ταχύτητα, να καταλήγει στον μπάτσο και αυτός να σωριάζεται στη μέση του δρόμου. Τον Σόρτυ και τον Χέλα τους είχαν ήδη συλλάβει και θέλανε να με βάλουν και εμένα στην κλούβα. Τότε λέει ο Γκέοργκ: - Αφού αυτόν τον ξέρετε.

Οι μπάτσοι κοιτάζουν ο ένας τον άλλο. - Τον ξέρουμε αυτόν; Τον ξέρουμε. Ε, καλά τότε, μπορείτε να πηγαίνετε.

Αυτό με γλίτωσε από έξι μήνες φυλακή. Οι άλλοι δύο φάγανε από έξι μήνες με αναστολή. Σε εμένα ασκήθηκε ποινική δίωξη για απόπειρα ιδιαιτέρως επικίνδυνης ληστείας στον δρόμο, επειδή θέλαμε να πάρουμε τη φωτογραφική μηχανή από τον μπάτσο. Κατά σύμπτωση αυτός ήταν ειδικός φρουρός του Κλάους Σιτς,²² όπως μάθαμε στη συνέχεια. Ξεστόμισε και τη φρικιαστική φράση “αν αντέχεις είκοσι σφαίρες, παρ’ το κιάλας το φιλμ!”.

Πίσω λοιπόν στο πώς περάσαμε στο αντάρτικο πόλεων και στις βίαιες ενέργειες. Το θέμα είναι να γνωρίζεις τους κατάλληλους ανθρώπους. Το αν θα τους γνωρίσεις εξαρτάται όμως από τις διαθέσεις που έχεις και το πώς κινείσαι στον χώρο, ενώ σημαντικό ρόλο μπορούν να παίξουν και οι συμπτώσεις.

Φριτς: Αλλά σε τελική ανάλυση αποτελεί μία συνειδητή απόφαση.

Ράιντερς: Σίγουρα, δεν βρίσκεσαι εκεί από το πουθενά.

Φριτς: Και πάλι όμως θα μείνεις έξω από τον πιο στενό, τον πιο ενεργό πυρήνα, αν δεν κάνεις ο ίδιος κάτι γι’ αυτό. Δηλαδή δεν είναι και τόσο συμπτωματικά όλα αυτά.

Χέρμαν: Ποιο ήταν τότε το βήμα από τις “αυθόρμητες ενέργειες” στο αντάρτικο πόλεως;

Ράιντερς: Είχαμε συζητήσει από καιρό ότι θέλαμε να κάνουμε περισσότερα πράγματα. Αλλά υπήρχαν προβλήματα. Ναι μεν συζητούσαμε για την ένοπλη πάλη, αλλά δεν είχαμε όπλα. Κανείς μας δεν είχε ιδέα από όπλα. Όσοι από μας ήταν από τη Δ. Γερμανία, όπως ο Ρόνι, ήταν κατά βάση πασιφιστές, είχαν αποφύγει το στρατό. Όσο για μας τους Βερολινέζους, δεν είχαμε ούτως ή άλλως ιδέα από όπλα.

Τότε κυκλοφορούσαν φήμες ότι μπορούσες να αγοράσεις όπλα στο τάδε και στο δείνα μέρος. Κατά βάση ξέραμε αρκετούς ποινικούς από την εποχή που μέναμε στο Τέγκελ. Κάποιοι από μας, άτομα με τα οποία ήμασταν μαζί παλιότερα, είχαν περάσει στο χώρο του κοινού ποινικού εγκλήματος. Αυτός όμως ο χώρος δεν ενέπνεε καμιά σιγουριά. Τα επίπεδα ρουφιανιάς ήταν πολύ υψηλά στον χώρο των ποινικών. Άλλοι πάλι λέγανε ότι μπορούσες να αγοράσεις όπλα στην Αυστρία, την Ελβετία, την Ιταλία και το Βέλγιο. Έχει καλώς, έλα όμως που

22. Κλάους Σιτς, SPD, από το 1967 ως το 1979 δήμαρχος του Βερολίνου.

εμείς είχαμε όλα κι όλα 800 μάρκα για να βγάλουμε το μήνα όλοι μαζί –όχι για να αγοράσουμε και σιδερικό.

Τα βράδια ανοίγαμε Penny-Markt και τα ψειρίζαμε, τα πρωινά πηγαίναμε με τις τσάντες στα σούπερ-μάρκετ και βουτούσαμε πράγματα. Τον ίδιο καιρό, η RAF έστηνε την ένοπλη οργάνωση πιο εντατικά και με περισσότερο πρόγραμμα, αλλά και πιο μαρξιστικά-λενινιστικά. Εμάς μας αντιμετώπιζαν ούτως ή άλλως ως ακατάστατους. Η RAF σκόπευε να βγάλει τον Αντρέας Μπάαντερ από τη φυλακή. Εμείς από τη μεριά μας συζητούσαμε το ζήτημα της απελευθέρωσης κρατουμένων, αλλά δεν ήμασταν πεπεισμένοι ότι ήταν και το καλύτερο που θα μπορούσαμε να κάνουμε. Ο Μπάαντερ είχε να εκτίσει δυο-τρία χρόνια ακόμα. Από τη μία θέλαμε να τον βγάλουμε. Είχαμε βγει, βλέπεις, και οι ίδιοι από τη φυλακή και γνωρίζαμε τι σημαίνει να είσαι μέσα, συναισθανόμασταν ότι κανείς άνθρωπος δεν πρέπει να είναι μέσα. Από την άλλη όμως λέγαμε, αυτό το κόλπο δεν είναι για τα μέτρα μας, δεν το θέλουμε. Η RAF είχε απευθυνθεί συγκεκριμένα στον Γκέοργκ. Τον γνωρίζανε, είχε πάρει μέρος στις περισσότερες ενέργειες, τον εκτιμούσανε περισσότερο απ' όλους και τον θεωρούσαν τον πιο φερέγγυο. Τον Γκέοργκ τον ήθελαν με κάθε τρόπο. Αλλά αυτός είπε ότι αν εμείς δεν κρίνουμε ότι έχουμε φτάσει σε αυτό το επίπεδο, δεν θα συμπράξει ούτε κι εκείνος. Μόνο μαζί με την ομάδα μας ήθελε να κάνει κάτι.

Η RAF μάζευε σιγά-σιγά όπλα: πιστόλια, πολυβόλα μικρού διαμετρήματος... Και ένα πρωί, πάνω που κάνουμε μπάνιο, σκάει η είδηση: “Ο Μπάαντερ απελευθερώθηκε!”. Ήταν πλέον ξεκάθαρο ότι η κατάσταση σοβάρευε. Και οι υποψίες μας δεν άργησαν να επιβεβαιωθούν, αφού οι μπάτσοι εξαπέλυσαν ένα απίστευτο κυνήγι.

Παράλληλα κάναμε και τις πρώτες επαφές μας με τους ποινικούς. Χρήματα όμως δεν είχαμε. Και πού βρίσκονται τα χρήματα; Στις τράπεζες! Αλλά ανάμεσα στο να το σκέφτεσαι και στο να το κάνεις υπάρχει μία απόσταση. Όλο και ψειρίζαμε τίποτα μαγαζιά –στις διαρρήξεις ήμασταν καλούτσικοι. Μπορούσαμε μια χαρά να ανοίγουμε κλειδαριές και βρίσκαμε και καλά πράγματα. Τα άλλα όμως μας έπεφταν ακόμα λίγο δύσκολα. Βελτιωνόμασταν και στις κλοπές αυτοκινήτων. Στην αρχή δεν είχαμε ιδέα. Οι φοιτητές δεν ήξεραν από τέτοια, ήταν από σπίτι. Και εγώ ποτέ δεν είχα τρέλα με τα αμάξια. Αλλά κι απ' αυτούς που γνώριζα, κανένας δεν ήξερε να κλέβει αυτοκίνητα. Και ξαφνικά έρχεται η RAF και μας λέει ότι έχει δύο ειδικούς για αυτοκίνητα! Έτσι καθίσαμε, συζητήσαμε και κάναμε ανταλλαγή τεχνικών γνώσεων.

Τότε ήταν που γνωρίσαμε έναν τύπο, ο οποίος ήταν εκατό τοις εκατό αναρχικός και είχε πολύ καλές τεχνικές γνώσεις. Αυτός δεν ήθελε να έχει καμία σχέση με τη RAF. Έλεγε πάντα ότι “οι αυτοδύναμοι αναρχικοί πρέπει να παραμένουν αυτοδύναμοι αναρχικοί κι εσείς βρίσκεστε πιο κοντά σε αυτή τη γραμμή”. Αυτός είχε φτιάξει τότε μαζί με τον Ρούντι Ντούτσκε τους πρώτους ραδιοσταθμούς. Εκείνη την εποχή είχε κι έναν τηλεοπτικό σταθμό. Κάναμε μαζί ενέργειες, είπαμε

κάτι στον αέρα, μετά πήγαμε κάνα-δυο φορές και κάναμε παρεμβολή στο επίσημο τηλεοπτικό πρόγραμμα. Αλλά δυστυχώς δεν μπορούσαμε να εκπέμψουμε ήχο. Το μαραφέτι αυτό είχε πολύ μικρή εμβέλεια –καμιά διακοσάρια μέτρα, μέχρι εκεί που άρχιζαν τα σπίτια. Στο πίσω μέρος των σπιτιών ακουγόταν μόνο θόρυβος, καθόλου λήψη. Το τσεκάρουμε πολλές φορές από κατάλληλες θέσεις. Ο λόφος στην Γκεζούντμπρουεν προσφερόταν πολύ. Από κει μπορούσαμε να φθάσουμε σε πολύ κόσμο. Το αν λάμβαναν σήμα, αν ήμασταν στον αέρα, το καταλάβαινες από το αν κατέφθαναν οι μπάτσοι. Μια χαρά ήταν.

Πάνω σε αυτό το ζήτημα μαλώσαμε με τη RAF. Θέλανε να αποκτήσουν το σταθμό. Αλλά ο αναρχικός τους το ξέκοψε: - Ποτέ των ποτών δεν θα μου πάρει το σταθμό ένας μαρξιστής-λενινιστής, έλεγε. Ούτε κατά διάνοια!

Αυτός είχε και σχέσεις με Ιταλία, με άτομα που δρούσαν στη Γένοβα –μιλάμε για την εποχή πριν από τις Ερυθρές Ταξιαρχίες. Μας προμήθευσαν μάλιστα μερικά πιστόλια και πολυβόλα μικρού διαμετρήματος. Τότε δοκιμάσαμε κι εμείς πριονισμένους σωλήνες και αρχίσαμε να φτιάχνουμε πυροκροτητές.

“Το Γενάρη του 1972 ενωθήκαμε και δημιουργήσαμε το Κίνημα 2 Ιούνη”

*Η δημιουργία της αντίπαλης δύναμης, το “προσωπείο του τρόμου”,
τρεις τράπεζες σε μία μέρα*

Χάιν: Στις αρχές του Κινήματος 2 Ιούνη δεν έγινε και η περιβόητη μετάβαση στο Μιλάνο;

Ράιντερς: Αυτό είχε γίνει πριν. Δεν γνωρίζω πολλά σχετικά να σου πω. Κάποιοι κάνανε τότε ένα ταξίδι στο Μιλάνο, πριν φύγει ένα κομμάτι τους για την Ιορδανία. Ο Φρίτσε, για παράδειγμα, γύρισε πάλι στο Μόναχο κι εκεί δημιούργησε τους Τουπαμάρος του Μονάχου.

Χέρμαν: Το 1972 εμφανίζεται δημόσια το Κίνημα 2 Ιούνη με το πρόγραμμά του...

Φριτς: ...κι αυτό το πρόγραμμα έχει τη δική του ιστορία. Κάποιος περιέγραψε το επίπεδο των συζητήσεων μέχρι τη στιγμή που παρουσιάστηκε, πράγμα που εμείς το πρωτομάθαμε στη φυλακή βλέποντας τους φακέλους μας! Μέχρι τότε κανείς μας δεν γνώριζε αυτό το “πρόγραμμα”! [όλοι γελάνε] Κανείς δεν γνωρίζει γενικά ποιος το έγραψε. Σε κάθε περίπτωση όμως αντανακλά το έως τότε επίπεδο των συζητήσεων.

Ράιντερς: Κάποιος συνόψισε το περιεχόμενο των συζητήσεων και προσπάθησε να του δώσει τη μορφή ενός προγράμματος.

Φριτς: Αλλά ως τέτοιο ποτέ δεν συζητήθηκε, κανείς μας δεν είχε ιδέα.

Χέρμαν: Επίσημα όμως θεωρείται το “πρόγραμμα της 2 Ιούνη”.

Χάιν: Κι εγώ στη βιβλιογραφία μου το αναφέρω ως το επίσημο πρόγραμμα της 2 Ιούνη.

Ράιντερς: Κι οι δικαστές θέλανε να το χρησιμοποιήσουν ως αποδεικτικό μέσο εναντίον μας. Το διάβασαν άλλωστε στο ακροατήριο. Εμείς πάλι κατουρηθήκαμε στα γέλια. Σε κάποια στιγμή ο δικαστής Γκόις²³ διαπίστωσε ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Ήθελε να μάθει ποιος τέλος πάντων το είχε γράψει. Μα κι εμείς το ίδιο θέλαμε. Αναρωτηθήκαμε και μεταξύ μας. Αλλά δεν μάθαμε ποτέ.

Χέρμαν: Πώς αντιλαμβάνοταν λοιπόν το Κίνημα 2 Ιούνη τον εαυτό του σε σχέση με τις μεμονωμένες ενέργειες, τη στιγμή που αποτελούσε μία χαλαρή ένωση;

Ράιντερς: Ήδη πριν από την “επίσημη” ιδρυτική μας διακήρυξη ως Κίνημα 2 Ιούνη είχαμε βρεθεί τρεις-τέσσερις φορές. Ήμασταν 12 άτομα που εκπροσωπούσαν τρεις ομάδες, μεταξύ των οποίων υπήρχε σχετικά υψηλός δείκτης συνεννόησης. Αυτό δεν ήταν και το πιο συνηθισμένο φαινόμενο. Υπήρχε μία ισχυρή αναρχική φράξια, αλλά και μία σταλινική φράξια, η οποία όμως δεν ήταν τόσο μεγάλη. Το Γενάρη του 1972 ενωθήκαμε και δημιουργήσαμε το Κίνημα 2 Ιούνη. Είναι μία ημερομηνία που μας συνέδεε όλους. Τόσο τους φοιτητές, όσο και τους νεαρούς προλετάριους, γιατί εκείνο τον καιρό είχαν πια αρχίσει να απομακρύνονται οι μεν από τους δε. Όλοι γνώριζαν τι σημαίνει η 2 Ιούνη. Μία σκέψη που για μας βάρυσε ακόμη περαιτέρω ήταν ότι η ημερομηνία τούτη θα υπενθυμίζει πάντα ότι αυτοί πυροβόλησαν πρώτοι!

Φριτς: Γενικά οι συζητήσεις γίνονταν τότε πολύ πιο ανοικτά και με ευρεία συμμετοχή. Εγώ ακόμα δεν γνώριζα όλη την ομάδα, αλλά τις ίδιες συζητήσεις κάναμε κι εμείς. Ήταν πολλά τα άτομα που αναμείχθηκαν άμεσα σ’ αυτήν τη διαδικασία.

Ράιντερς: Ναι, έτσι ήταν. Όλοι, ανεξαρτήτως προέλευσης, μετέφεραν τις συζητήσεις πίσω στις ομάδες τους. Υπήρξε μία ευρύτερη απεύθυνση. Εκείνο τον καιρό είχα ήδη βγει στην παρανομία, γνώριζα όμως πάντα πού γινόταν ποια συζήτηση. Τα άτομα από τη γωνία Κνόφους πάντως δεν τα γνώριζα. Η λεγόμενη συμμορία Τσαλ-Κνόφο-Κρέχερ είχε το ορμητήριό της στο Νόικελν. Ο Τσαλ είχε το τυπογραφείο του εκεί.

Φριτς: Το 1971 σχηματίσαμε τους Yippies²⁴ μαζί με τον Κνόφο. Και στον Τσαλ βγάσαμε το FIZZ,²⁵ τη διάσπαση του 883. Με το 883 υπήρχε διαμάχη, γιατί οι πιο βίαιοι μονομιάς εξαφανίστηκαν, επειδή πέρασαν στην παρανομία. Έτσι έφτασε να κυριαρχεί εκεί μέσα η ρεφορμιστική πτέρυγα. Στη συνέχεια έφυγαν και οι υπόλοιποι που ήταν πιο ριζοσπαστικοί...

23. Προεδρεύων δικαστής του Α΄ Ποινικού Τμήματος στο Εφετείο του Βερολίνου.

24. Yippies, “Youth International Party”, βλ. χρονολογία Πρωτομαγιά 1971.

25. “FIZZ” και “agit 883”, underground περιοδικά της επαναστατικής αριστεράς.

Ράιντερς: ... ο Ντιρκ Σνάιντερ ήταν από τότε στη φάση...

Φριτς: ...και έφτιαξαν το FIZZ. Δεν κράτησε ούτε μισό χρόνο, γιατί μετά ο Κνόφο και ο Τσαλ πέρασαν στην παρανομία.

Χέρμαν: Ρόνι, πώς πέρασες στη 2 Ιούνη; Μέσω του Κνόφο και του Τσαλ;

Φριτς: Όχι, αυτοί είχαν ήδη περάσει στην παρανομία. Εγώ ήμουν για ένα διάστημα στον Αναρχικό Εργατικό Σύνδεσμο, αλλά δεν διήρκεσε πολύ. Είχα πάντα την εντύπωση ότι οι αναρχικοί δεν ήταν δογματικοί, αλλά οι εμπειρίες μου εκεί μου έδειξαν ακριβώς το αντίθετο. Ήταν κάθε άλλο παρά μη δογματικοί. Μπορούσαν να διώξουν κάποιον, μόνο και μόνο επειδή είχε κάνει μία εργασία στα οικονομικά και είχε αναφορές στο Μαρξ. Ήταν κάπως παράδοξο.

Χάιν: Πώς καταλήξατε στο σήμα της 2 Ιούνη; Αυτό προϋπήρχε ήδη στο “Τρικοντινεντάλ”.²⁶

Ράιντερς: Αυτό το χρησιμοποιήσαμε πρώτη φορά στην απαγωγή του Λόρεντς. Κάποιος θεώρησε ότι χρειαζόμασταν ένα διακριτικό σήμα και το ξεσήκωσε από το “Τρικοντινεντάλ”. Ως ένδειξη του διεθνισμού μας.

Χέρμαν: Κάποιες από τις ερωτήσεις μου απαντήθηκαν ήδη από τις περιγραφές σας. Αλλά θα ήθελα ακόμα να ξέρω, ποιοι ήταν οι στόχοι σας, ακόμα κι αν δεν υπήρξατε οι ίδιοι συγγραφείς του προγράμματος του Κινήματος 2 Ιούνη;

Φριτς: Όπως ήδη είπαμε, το πρόγραμμα αποδίδει πολύ σωστά το επίπεδο των συζητήσεων.

Χέρμαν: Σε μία συνέντευξη στη φυλακή είπατε και οι δυο σας ότι κανείς δεν ήταν τόσο τυφλός που να πιστεύει ότι σε πέντε χρόνια η επανάσταση θα βρισκόταν προ των θυρών. Σε ποια κατεύθυνση έπρεπε λοιπόν να κινηθεί ο αγώνας;

Φριτς: Το θέμα ήταν να δημιουργήσουμε ένα αντίπαλο δέος, να ενισχύσουμε την αντίσταση. Εγώ έτσι το βλέπω: Όταν κάποιος δρουν και σε περίπτωση ανάγκης ανταποδίδουν τα χτυπήματα, τότε –έτσι το είχαμε σκεφτεί– η άλλη πλευρά γίνεται πιο προσεκτική. Το να πιστεύουμε ότι είκοσι άνθρωποι θα μπορούσαμε να νικήσουμε το κράτος θα ήταν μία παράδοξη φαντασίωση. Δεν γίνονται έτσι αυτά τα πράγματα.

Είχαμε φανταστεί μία οργάνωση με τη μορφή πυρήνων. Αυτό το βήμα τελικά δεν το πραγματοποιήσαμε. Μετά τον Λόρεντς θέλαμε να χωριστεί η ομάδα. Δηλαδή ανά δύο άτομα να δημιουργούσαμε, με άλλα τρία-τέσσερα, νέους πυρήνες. Αυτό σκοπεύαμε να γίνει σε ειδικούς τομείς, όπως στα εργοστάσια. Εκεί θέλαμε να δώσουμε βαρύτητα.

26. Το σήμα των τριών καταπιεσμένων ηπείρων (Ν. Αμερική, Ασία, Αφρική) που παίρνουν τα όπλα και εξεγείρονται.

Ράιντερς: Για κάποια εργοστάσια είχαμε ήδη από πριν πρακτικά σχέδια. Όπως για παράδειγμα τον Αύγουστο του 1970 στο εργοστάσιο Λίνκοφ στη Ζίλμπερσταϊνστρασε. Εκεί είχαν πραγματοποιηθεί μετά από πολύ καιρό και πάλι μαζικές απολύσεις. Θέλαμε τότε να συνεργαστούμε σε κάτι με τη RAF. Καταρχάς θέλαμε να μπουκάρουμε, να πετάξουμε έξω τα έπιπλα του γραφείου και τη γραφική ύλη, να γράψουμε συνθήματα και να καταστρέψουμε τα καθίσματα των αφεντικών. Μετά σχεδιάζαμε να πουλήσουμε αυτά τα υλικά για να βγουν κάποια χρήματα για τους εργάτες.

Παράλληλα σκοπεύαμε να κάψουμε το αυτοκίνητο του διευθυντή της Λίνκοφ και να πετάξουμε μια βόμβα στο γκαράζ του. Το πρόβλημα ήταν όμως ότι η RAF, η οποία συνεχώς εκτόξευε μεγαλοστομίες για την εργατική δύναμη και το μαρξισμό-λενινισμό, τον οποίο μας ανέλυε σε ατέλειωτες συζητήσεις, κατά κάποιο περιέργο τρόπο δεν κουνούσε το δαχτυλάκι της γι' αυτή την ενέργεια. Είχαμε ήδη καταλείψει τις εργασίες από πριν, ώστε η RAF να αναλάβει το εργοστάσιο, επειδή ήταν τεχνικά πιο καταρτισμένοι από εμάς και διέθεταν καλύτερα υλικά, κι εμείς το γκαράζ και το αυτοκίνητο. Το τέλος της ιστορίας ήταν ότι η RAF δεν έκανε τίποτα κι εμείς παρόλα αυτά αποφασίσαμε να κάψουμε το αμάξι του διευθυντή της Λίνκοφ. Την ομάδα κρούσης αποτελούσαν τρία άτομα. Ένας καθόταν στο αμάξι, δύο πήγαν στο ανοικτό γκαράζ, ρίξαν μέσα πέντε λίτρα βενζίνη και τοποθέτησαν στη γωνία μία βόμβα-σωλήνα με κοντό φυτίλι. Ενώ εγκαταλείπαμε το γκαράζ, οι δύο άρχισαν να φοβούνται για τι θα γινόταν, αν η βόμβα δεν έσκαγε. Για να είμαστε σίγουροι, άναψε ένας από μας έναν αναπτήρα ζιπο και τον πέταξε στην κατεύθυνση του γκαράζ. Και τότε προέκυψε το *“προσωπείο του τρόμου”*, όπως έγραψαν μετά οι εφημερίδες. Και οι δύο βρέθηκαν απέναντι στο φράχτη. Ένας τους φορούσε πλαστικά ρούχα. Είχαν συρρικνωθεί στο ένα τρίτο, τι λέω, στο ένα δέκατο. Το πρόσωπο του ενός είχε υποστεί ολικά εγκαύματα και είχαν λιώσει τα γυαλιά ηλίου του. Στη συνέχεια άρχισαν να τρέχουν με το αυτοκίνητο σε ολόκληρη την πόλη και αυτός ήταν κρεμασμένος με το πρόσωπο έξω από το παράθυρο για να δροσίζεται κόντρα στον άνεμο. Με την πρώτη ευκαιρία, βγήκε για να ρίξει λίγο νερό στις πληγές του.

Με αυτήν την ενέργεια διαπιστώσαμε για άλλη μια φορά τι κολασμένο πράγμα είναι η βενζίνη. Και στο Μόναχο μια φορά έγινε επίθεση σ' ένα δικαστή, όπου μετά οι μπάτσοι αναζητούσαν νεκρό. Πίστευαν ότι δεν ήταν δυνατόν οι υπεύθυνοι να έχουν επιζήσει. Οι φίλοι μας εκεί είχαν ρίξει πέντε λίτρα βενζίνη στην αποθήκη του δικαστή και είχαν βάλει φωτιά με ένα φυτίλι άνθρακα. Δεν είχε προλάβει να φτάσει το χέρι στο παράθυρο και λαμπαδάισε όλη η αποθήκη. Αλλά ευτυχώς αυτός που πήγε να το ανάψει δεν έπαθε τίποτα, γιατί στεκόταν πίσω από μία προεξοχή του τοίχου. Μετά από αυτές τις ιστορίες γίναμε πολύ προσεκτικοί με τη βενζίνη.

Φριτς: Ας επιστρέψουμε στο “προσωπείο του τρόμου”. Όταν συνέλαβαν τον πρώτο, το πρόσωπό του ήταν γεμάτο ουλές και τα μαλλιά του είχαν καψαλιστεί. Στην εφημερίδα *Μπάγιερνκουριερ* εμφανίστηκε μια μεγάλη φωτογραφία με αυτό το πρωτοσέλιδο.

Ράιντερς: Αλλά δεν τον συνέλαβαν γι’ αυτό. Οι μπάτσοι δεν γνώριζαν τι ακριβώς είχε συμβεί. Λίγο μετά η RAF σχεδίαζε να επιτεθεί σε τρεις τράπεζες με τη μία. Μία τέταρτη θα την αναλαμβάναμε εμείς. Λέγανε ότι είχαν αρκετά όπλα και υλικά, για να μπορέσουν να πραγματοποιήσουν τέτοια ενέργεια.

Κάναμε διάφορες συζητήσεις και συναντήσεις, στις οποίες εκφράσαμε τις ανησυχίες μας. Για μας ήταν πολύ πρόωρο, γιατί τέσσερις τράπεζες σήμαινε ότι θα γινόταν μεγάλος σαματάς. Οι μπάτσοι θα κινητοποιούσαν με βεβαιότητα έναν τεράστιο διωκτικό μηχανισμό. Τελικά, μετά από πολλές συζητήσεις, το πήραμε απόφαση: Σκασίλα μας, πάμε κι εμείς!

Είχαμε μιλήσει από καιρό για τράπεζες και η χρονική συγκυρία μας φάνηκε ευνοϊκή για να ξεκινήσουμε. Επιπλέον, τέσσερις τράπεζες με τη μία εξασφάλιζαν και έναν υψηλό δείκτη προστασίας. Τελικά έγιναν μόνο τρεις επιθέσεις σε τράπεζες, ήταν Σεπτέμβρης του 1970. Μπροστά από την τέταρτη δούλευαν οικοδόμοι και έτσι το ξανασκεφτήκαμε. Σε μία τράπεζα είχαμε κανονίσει να ριζούμε μόνο ένα καπνογόνο. Αλλά αυτοί που πήγαν με το καπνογόνο, δεν το έριξαν, όταν είδαν ότι είχε μπει στην τράπεζα μία γυναίκα με καρτοσάκι μωρού.

Πέρα απ’ αυτό, κάποιος από μας έκανε βόλτες με το αυτοκίνητο και προκάλούσε παρεμβολές στον ασύρματο της αστυνομίας. Και μάλιστα με τέτοιο τρόπο που τα κεντρικά να μπορούν να στέλνουν σήμα στα οχήματα, όχι όμως και τα οχήματα στα κεντρικά.

Στη γωνία Χάουπστρασε και Ράινστρασε έγινε η πρώτη επίθεση. Σήμανε συναγερμός και όλοι οι μπάτσοι κινήθηκαν προς τα κει. Ακολούθησε ένας δεύτερος συναγερμός στην Αλτόναερστρασε. Οι μπάτσοι έκαναν αναστροφή. Σκέφτηκαν ότι το πρώτο θα ήταν λάθος ειδοποίηση. Και τότε έρχεται και ο τρίτος συναγερμός από το Στέγκλιτς, Μπράιτενμπαχπλατς γωνία με Σίντβεσσκορσο. Η όλη ενέργεια στέφθηκε με απίστευτη επιτυχία.

Χέρμαν: Σας έριξαν καμιά ποινή για αυτή την υπόθεση;

Ράιντερς: Όχι, ακριβώς το αντίθετο!

Φριτς: Τις υποθέσεις του 1974 τις αρχειοθέτησαν όλες εξαιτίας μη επαρκών στοιχείων.

Ράιντερς: Ενδιαφέρουσα ιστορία σε σχέση με τη δίωξη της RAF και τα ψέματα των μπάτσων. Λίγο καιρό μετά μας μίλησε σχετικά μία δημοσιογράφος του *Stern*. Μας είπε ότι οι μπάτσοι πίστευαν ότι μία από τις επιθέσεις είχε γίνει

από μας. Ότι το γνώριζαν, αλλά εκείνη τη στιγμή δεν τους ενδιαφέραμε εμείς. Προτιμούσαν να το φορτώσουν κι αυτό στη RAF. Τότε ήμαστε ακόμα νόμιμοι. Σε αντίθεση με τη RAF. Στη δίκη μας ανέφερα σε σχέση με τον μάρτυρα “του στέμματος”, Χόχσταϊν,²⁷ ότι εμείς είχαμε κάνει την επίθεση στην τράπεζα στην Αλτόναερστρασε: Ήθελα έτσι να καταδείξω πώς κατασκευάζονται οι μάρτυρες κατηγορίας του κράτους. Το τέλος της ιστορίας είναι ότι την άλλη μέρα έγραψαν οι εφημερίδες ότι είχα ομολογήσει μια ληστεία τράπεζας. Αλλά δεν έγραψαν ούτε μία λέξη για το ότι ο Ρούλαντ²⁸ είχε πει τότε ψέματα και για το ότι οι μπάτσοι τον είχαν προετοιμάσει έτσι, ώστε να μπορέσουν να καταδικάσουν τα ανάλογα πρόσωπα.

Οι επιθέσεις στις τράπεζες

Κλειστά ταμεία, δρόμοι διαφυγής, σοκολατάκια για τους πελάτες

Χέρμαν: Ποια ήταν για σας η λειτουργία των επιθέσεων στις τράπεζες;

Ράιντερς: Χρειαζόμασταν φράγκα και για όπλα και για να συντηρούμαστε. Κι επιπλέον ήταν μια καλή ευκαιρία για να παρατηρήεις τους ανθρώπους έχοντας το όπλο στο χέρι —όπως πριν, που οι ενέργειές μας ήταν μάλλον μικρότερων απαιτήσεων. Μάθαινες πώς να συμπεριφερθείς σε μία περίπτωση, που έχει κάπως περισσότερη αγωνία από το να ρίχνεις το βράδυ μια μολότοφ. Συζητούσαμε αν τυχόν υπήρχαν άτομα μεταξύ μας που με το σιδερικό στο χέρι θα μπορούσαν να αναπτύξουν εξουσιαστικές συμπεριφορές. Αν τρελαίνονται ή αν τους πιάνει πανικός. Αυτή η διάσταση όλο και προέκυπτε στην περίπτωση μας. Από τη μία χρειαζόμασταν χρήματα, αφού πάντοτε είχαμε οικονομικά προβλήματα, ιδίως από τη στιγμή που βγήκαν οι πρώτοι στην παρανομία. Έπρεπε, βλέπεις, να ζήσουμε τόσο αυτούς, όσο και τους δικούς τους. Από την άλλη αποκτούσε όλο και μεγαλύτερη σημασία το να διακρίνουμε ξεκάθαρα πώς συμπεριφέρονται όσοι εμπλέκονται σε μία ενέργεια. Αν διατηρούν την ψυχραιμία τους ή αν παθαίνουν αμόκ.

Χέρμαν: Πώς είχατε αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο να ειδοποιήσει ένας υπάλληλος τον διευθυντή, να μην θέλει να δώσει τα χρήματα ή να μπει ένας πελάτης στη μέση;

Ράιντερς: Ήταν απλό! Στην αρχή τρώει μία στο κεφάλι και μόνο στη χειρότερη περίπτωση τον πυροβολούμε στο πόδι.

---

27. Ράινερ Χόχσταϊν, αναρχικός από το Αμβούργο, ο οποίος πλησίασε το *Κίνημα 2 Ιούνη*, αλλά δεν έγινε αποδεκτός. Από το θυμό του έκανε αίτηση στην εισαγγελία να γίνει μάρτυρας “του στέμματος”.

28. Ο Καρλ-Χάιντς Ρούλαντ υπήρξε ο πρώτος μάρτυρας “του στέμματος” κατά της RAF.

Φριτς: Είχαμε ξεκαθαρίσει όμως πως σε καμία περίπτωση δεν θα πυροβολούσαμε για χρήματα.

Ράιντερς: Τα όπλα ήταν τις περισσότερες φορές ασφαλισμένα. Τα είχαμε μόνο για την περίπτωση που θα προέκυπτε αντιπαράθεση με τους μπάτσους. Επ' ουδενί δεν σκοπεύαμε να κάνουμε χρήση τους εντός της τράπεζας. Μόνο σε περίπτωση ανάγκης, αν για παράδειγμα άρχιζε κανένας γίγαντας να στέλνει φαξ, τότε θα έτρωγε καμιά στα πόδια. Σύντομα όμως καταλάβαμε ότι διαθέταμε μία υπερεξουσία με σαφή καταμερισμό αρμοδιοτήτων και ο κόσμος σε καμία περίπτωση δεν είχε διάθεση να αντιδράσει.

Μία φορά στο Λίχτερφελντε ένας ταμίας δεν ήθελε να δώσει τα χρήματα, οπότε ρίξαμε κι εμείς έναν προειδοποιητικό πυροβολισμό στο χρηματοκιβώτιο. Αλλά ούτε αυτό τον τάρaxε! Στη συνέχεια απειλήσαμε μία γραμματέα με την ελπίδα να βγει αυτός από το δωμάτιο με το χρηματοκιβώτιο. Πάλι δεν αντέδρασε! Βρεθήκαμε όλοι σε απόγνωση. Και τώρα τι κάνουμε; Βασικά θέλαμε να εξαφανιστούμε, μετά όμως είδαμε ότι ο ταμίας είχε αφήσει το κλειδί πίσω στο χρηματοκιβώτιο. Έτσι σώθηκε η κατάσταση. Αλλιώς εκείνη τη μέρα θα είχαμε αποχωρήσει εντελώς άπραγοι!

Χέρμαν: Πώς αισθάνεσαι όταν κάνεις επίθεση σε μία τράπεζα; Δεν τα παίζατε από το φόβο;

Φριτς: Λοιπόν, έχουμε και λέμε. Είχε προηγηθεί προπόνηση. Το πλεονέκτημα της τράπεζας είναι ότι έχεις να κάνεις με κάτι το απίστευτα στατικό, μπορείς δηλαδή να το προσχεδιάσεις πάρα πολύ καλά και να ελέγξεις όλα τα ενδεχόμενα που σου περνάνε από το μυαλό. Τι θα συνέβαινε αν αυτό έτσι και το άλλο αλλιώς, τα εξετάζεις όλα. Είναι κάτι το εξαιρετικά υπολογισίμο. Πώς θα συμπεριφερόσουν, αν κάποιος τρελαινόταν ή αν ξαφνικά ένας παππούς ορμούσε με το μπαστούνι του καταπάνω σου; Υπάρχει πάντα η πιθανότητα να φιλιάρει κάποιος —ο κόσμος είναι γεμάτος τρελούς.

Ράιντερς: Πάντα, για παράδειγμα, επιλέγαμε κάποιον πολύ δυνατό. Η δουλειά του ήταν να στέκεται στη μέση του χώρου ή στην πόρτα, να ελέγχει τους πελάτες οπτικά και να τους τραβάει ξανά μέσα, αν τους ερχόταν να τρέξουν προς τα έξω. Σύντομα διαπιστώσαμε ότι ο κόσμος όχι μόνο δεν είχε καμία όρεξη να φύγει, αλλά ήταν και παγωμένος απ' το φόβο, σε κατάσταση σοκ. Δεν μπορούσες ούτε να τους μιλήσεις. Δεν μιλιόντουσαν, δεν κινούνταν καν. Έπρεπε απλά να τους αφήσεις εκεί που ήταν.

Φριτς: Υπάρχουν κάποια μικρά ψυχολογικά τρικ. Για παράδειγμα: Στέκεσαι μπροστά από το κουβούκλιο του ταμείου και δεν μπορείς να μπεις μέσα από μια τόσο δα τρυπούλα. Κάποιος πρέπει να μπει από πίσω. Και η ταμίας να κάθεται εκεί και να κοιτάει το πιστόλι σαν να έχει πάθει παράλυση. Να μην κου-

νιέται ρούπι. Μερικές φορές αρκεί να της φωνάξεις “Βγες έξω!”. Αλλά αν συνεχίσει να κάθεται σαν στήλη άλατος, απασφαλίζεις το όπλο και βγαίνει έξω στη στιγμή.

Αυτά είναι κάποια μικροπράγματα που τα συζητούσαμε από πριν. Όσο πιο πολλοί εμφανίζονται μαζί, τόσο πιο λίγα απρόοπτα συμβαίνουν. Με άλλα λόγια, το βασικό είναι να έχεις σαφή υπεροχή! Ακούγεται κάπως βάνουσο –ίσως και να είναι. Αλλά έτσι συμβαίνουν τα λιγότερα έκτροπα, γιατί αποτρέπεται ο κόσμος από το να κάνει καμιά επικίνδυνη κουταμάρα.

Ράιντερς: Ποτέ δεν διαμαρτυρήθηκε άλλωστε κανείς, κάθε άλλο. Στις δίκες έπλεκαν το εγκώμιό μας, τι φιλικό και ευγενικό που ήμασταν και τέτοια. Σοβαρά επεισόδια ποτέ δεν συνέβησαν.

Χέρμαν: Με ποια κριτήρια επιλέγατε μία τράπεζα, για παράδειγμα εκείνη στο Γκρίνερ Βεγκ;

Ράιντερς: Είχαμε τότε πέντε-έξι άτομα που ουσιαστικά γνώριζαν κάθε τράπεζα στο Βερολίνο. Με μένα συνέβαινε άλλωστε το εξής παράδοξο. Προσανατολιζόμουν πια μόνο με βάση τις τράπεζες και όχι τους δρόμους. Τις ξέραμε όλες, τα Ταμειυτήρια, τις Τράπεζες του Βερολίνου, τις Εμποροβιομηχανικές Τράπεζες. Τις Εμπορικές Τράπεζες δεν τις προτιμούσαμε, γιατί από τότε είχαν κλειστά κουβούκλια ταμείων.

Φριτς: Κατά τ' άλλα ηγαίναμε όπου είχε τα πιο πολλά χρήματα.

Ράιντερς: Όταν ξεκίνησα, υπήρχαν ακόμα επτά-οκτώ τράπεζες στο Βερολίνο που δεν είχαν χρηματοκιβώτιο, είχαν μόνο ένα κάγκελο μπροστά. Μετά από το τριπλό χτύπημα, σύντομα δεν υπήρχε τράπεζα στο Βερολίνο χωρίς χρηματοκιβώτιο. Αλλά το Ταμειυτήριο, η Τράπεζα του Βερολίνου και σε μερικά σημεία η Εμποροβιομηχανική είχαν από κάτω μία σχισμή για τις συναλλαγές, έτσι που μπορούσες να απειλήσεις τον ταμία. Η Εμπορική Τράπεζα και κάποιες άλλες είχαν κλειστά κουβούκλια, οπότε δεν είχες πρόσβαση στον ταμία. Αλλά τότε συνέβη στο Βερολίνο κάτι πολύ ευνοϊκό για μας. Κάποιος ληστής έκανε επίθεση σε μία τράπεζα, όπου ο ταμίας αρνήθηκε να βγει έξω. Ο ληστής λοιπόν έβγαλε έξω τον διευθυντή και τον πυροβόλησε στο γόνατο. Μετά απ' αυτό όλοι έβγαιναν ήσυχα έξω και κανείς δεν έστελνε πια φαξ.

Γενικά υπήρχαν διάφορες περιπτώσεις, όπου οι ληστές μας άνοιγαν το δρόμο. Μια φορά μάλιστα μας έπεσε στα χέρια το φυλλάδιο με τις οδηγίες προς τους υπαλλήλους για το πώς να συμπεριφέρονται σε μία ληστεία. Βλέπεις για τις τράπεζες είναι πιο ακριβό να πληρώνουν σύνταξη εφ' όρου ζωής σε κάποιον πελάτη που πυροβολήθηκε, παρά να χάσουν μία φορά κάποια χρήματα, τα οποία παίρνουν ούτως ή άλλως πίσω από την ασφάλεια.

Φριτς: Το πιο βασικό κριτήριο ήταν οι δρόμοι διαφυγής. Πώς ξεφεύγεις από κει; Στη Βίλχεμσντορφερ Στράσε δεν μπορούσες να κάνεις ληστεία. Σήμερα μάλιστα ούτε κατά διάνοια –θα βγεις στο δρόμο και θα κολλήσεις στην κίνηση.

Ράιντερς: Ερευνούσαμε τη θέση των τραπεζών με κριτήριο και την ύπαρξη ενός σημείου, όπου ένας οποιοσδήποτε διώκτης μας, ο οποίος τυχόν θα μας ακολουθούσε με το αυτοκίνητο, δεν θα μπορούσε να συνεχίσει. Ήταν και αυτό στοιχείο υψίστης σημασίας για να μην αναγκαστούμε να πυροβολήσουμε. Ένα σημείο, όπου θα μπορούσαμε να περάσουμε με τα πόδια απέναντι, όπου θα μας περίμενε ένα δεύτερο αυτοκίνητο και ο διώκτης θα αναγκαζόταν να μας παρακολουθεί σαν χαζός, καθώς είτε θα ήταν αδύνατον να ανέβει με το αυτοκίνητο στο πεζοδρόμιο είτε ο δρόμος θα στένευε υπερβολικά. Αυτό το κάναμε πάντα για λόγους ασφαλείας, γιατί κανείς δεν είχε διάθεση να πυροβολήσει κάποιον που θα μας ακολουθούσε με το αυτοκίνητο.

Μόνο μια φορά συνέβη να μας ακολουθήσει κάποιος. Του δείξαμε το όπλο κι έστριψε αμέσως. Μια άλλη φορά σήμανε σε μία τράπεζα συναγερμός, τον οποίο προκαλέσαμε οι ίδιοι. Η τράπεζα είχε το μαύρο της το χάλι. Ο ταμίας είχε τα χρήματα σκόρπια σε χίλιες μεριές και τα μάζευε από παντού. Και καθώς άνοιγε τα συρτάρια κάποιος δεν είδε το συναγερμό και τον πάτησε κατά λάθος. Αρχίζει να βαράει έξω ο συναγερμός και μόλις μπαίνουμε στο αυτοκίνητο, έρχεται από την απέναντι πλευρά του δρόμου ένας οδοκαθαριστής προς το μέρος μας. Του βγάζουμε το όπλο, αλλά αυτός ορμάει στην πίσω μεριά του αυτοκινήτου και στη συνέχεια πέφτει στη μέση του δρόμου.

Στους μπάτσους διηγήθηκε μια πολύ ηρωική ιστορία. Ότι δήθεν είχε προσπαθήσει να πιαστεί από το αυτοκίνητο και ότι εμείς τον αποφύγαμε και τον πυροβολήσαμε. Αλλά και οι ίδιοι οι μπάτσοι είπαν ότι είχαν ισχυρές αμφιβολίες για το αν έπεσαν πυροβολισμοί.

Χέρμαν: Και πώς σας ήλθε η διάσημη “ιδέα με τα σοκολατάκια”;

Ράιντερς: Η τράπεζα στην οδό Γκρίνερ Βεγκ ήταν πολύ βολική. Της είχαμε ξαναεπιτεθεί δύο χρόνια πριν και είχε πολλά χρήματα –230.000 μάρκα. Γι’ αυτό την είχαμε στο μάτι –και όντως τίποτα δεν είχε αλλάξει. Και αυτή η “ιδέα με τα σοκολατάκια” μας ήλθε λόγω της ιστορίας στη Στοκχόλμη.²⁹

Μετά τον Λόρεντς είχε διαμορφωθεί γενικά μια διάθεση πολύ φιλική προς εμάς. Αλλά μετά τη Στοκχόλμη όλα πήραν την κάτω βόλτα. Μέσω της προπαγάνδας, ότι δήθεν δεν θα διστάζαμε να επιτεθούμε ακόμα και σε απλούς ανθρώπους, δημιουργήθηκε ένα κακό κλίμα, ακόμα και ο απλός κόσμος ένοιωθε να απειλείται. Να δεις που την άλλη φορά θα απαγάγουν τη γυναίκα της διπλανής πόρτας, τα ίδια δεν έκαναν και με τον Λόρεντς, λέγανε όλοι ξαφνικά. Κι έτσι

29. Βλ. χρονολογία 24 Απριλίου 1975.

σκεφτήκαμε να απαντήσουμε σ' αυτήν την προπαγάνδα. Θέλαμε να καταστήσουμε σαφές, ότι ήμασταν ακόμα εκεί, ότι οι πελάτες δεν είχαν να φοβηθούν τίποτε. Ο κόσμος δεν έφαγε τα σοκολατάκια. Καλύτερα που έγινε έτσι, γιατί ήταν πολύ μίζερα, αγορά της στιγμής από το τοπικό Γούλγουορθ. Θα πρέπει να τα 'χαν δέκα χρόνια στο ράφι.

Εκείνον τον καιρό χρειαζόμαστε πολλά χρήματα, γιατί είχαμε αρκετές απώλειες. Τον Ρόνι τον είχαν ήδη συλλάβει κι είχαμε χάσει κι ένα μέρος της υποδομής μας. Βασικά είχαμε σχεδιάσει να κάνουμε δύο επιθέσεις σε τράπεζες την ίδια μέρα, αλλά για τεχνικούς λόγους δεν τα καταφέραμε. Στην αρχή ένας δεν μπορούσε να έρθει και στη συνέχεια είχαμε προβλήματα μ' ένα αυτοκίνητο. Έπρεπε να εξασφαλίσουμε άλλο ένα αμάξι και γι' αυτό την επόμενη μέρα επιτεθήκαμε στην τράπεζα στο Σμάργκεντορφ.

Χέρμαν: Πώς αντέδρασε ο κόσμος στα σοκολατάκια;

Ράιντερς: Την πρώτη φορά τα μοίρασε μία γυναίκα (Γκρίνερ Βεγκ). Ήταν εκεί ένα δωδεκάχρονο κοριτσάκι που ούρλιαζε, είχε πάθει κρίση κι έπρεπε να το ησυχάσουμε. Της μιλήσαμε λιγάκι μέχρι που ηρέμησε. Στο Σμάργκεντορφ μάλιστα τα δέχτηκαν τα σοκολατάκια. Αλλά ο κόσμος εξακολουθούσε να είναι παγωμένος. Αυτό είναι βασικά το πρόβλημα, ότι στην αρχή όλοι είναι τρομαγμένοι.

Από την πλευρά της RAF δεχτήκαμε έντονη κριτική γι' αυτά τα πράγματα. Από κείνη τη μέρα ήμαστε γι' αυτούς λαϊκιστική φράξια. Μας κατηγορούσαν ότι ακολουθούσαμε λαϊκιστικές μεθόδους και δεν παίρναμε το ζήτημα αρκετά σοβαρά.

Χέρμαν: Και πώς σας ήρθε η ιδέα να διανείμετε φυλλάδιο με το οικονομικό σας πρόγραμμα;

Ράιντερς: Ναι, είναι αλήθεια ότι σκεφτήκαμε πως δεν αρκούσε να μοιράζουμε σοκολατάκια. Θέλαμε μετά από όλες αυτές τις συλλήψεις να δείξουμε ότι εξακολουθούσαμε να υπάρχουμε. Το κλίμα στην αριστερά ήταν ρευστό, ένα διαρκές πέρα-δώθε με πολλά σκαμπανεβάσματα. Μετά τις συλλήψεις πολλοί σκέφτηκαν ότι τελικά δεν έχουν κανένα νόημα όλα αυτά, ότι όλοι θα καταλήγαμε τελικά στη φυλακή. Γι' αυτό έπρεπε να δείξουμε ότι εξακολουθούσαμε να υπάρχουμε. Άλλωστε η ενέργεια είχε ειρωνικό χαρακτήρα.

Χέρμαν: Τι σημαίνει στο φυλλάδιό σας η φράση “ελπίζουμε όλα να πάνε καλά”;

Ράιντερς: Αυτό ακριβώς που λέει. Ένα πράγμα δεν πρέπει να ξεχνάμε. Ακόμα και στους τραπεζικούς υπάλληλους ένας είναι ο φόβος τους –μην εμφανιστούν πολύ γρήγορα οι μπάτσοι. Οι πελάτες δεν το γνωρίζουν, αλλά οι υπάλληλοι ξέρουν πολύ καλά ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι οι μπάτσοι. Αν έλθουν, είναι παγιδευμένοι!

Χέρμαν: Πώς το ξέρεις αυτό; Μίλησες μαζί τους;

Ράιντερς: Όχι, αλλά το ξέρεις, το παρατηρείς. Θέλουν να φύγεις όσο το δυνατόν γρηγορότερα. Κάνουν τα πάντα για να πάρεις τα χρήματα και να εξαφανιστείς.

Φριτς: Υπάρχουν και μπάτσοι, οι οποίοι δεν τολμάνε να εμφανιστούν πολύ γρήγορα. Σε μία περίπτωση αυτό ήταν ξεκάθαρο. Ένας από μας καθόταν πάντα σπίτι και κατέγραφε τον ασύρματο της αστυνομίας για να τον αξιολογήσουμε αργότερα. Μια φορά πέρασε ένας μπάτσος με το περιπολικό μπροστά από μία τράπεζα που δεχόταν επίθεση και σήμανε συναγερμό. Άρχισε να λέει λοιπόν: - Ζητώ άδεια για να επέμβω! Τι άλλο να σημαίνει αυτό; Ζητώ άδεια για να επέμβω...

Ράιντερς: Βρισκόταν ακριβώς δίπλα στην τράπεζα, μόνο τη γωνία έπρεπε να στρίψει και ήταν μέσα στην τράπεζα. Αλλά δεν είχε καμία διάθεση. Όταν κατά τη διαφυγή μας αργότερα επιβιβαστήκαμε στο δεύτερο αμάξι, κατευύθηκαν όλοι με τις σειρήνες ανοικτές προς την τράπεζα κι αυτός εξακολουθούσε να ζητάει άδεια για να επέμβει. Κάποιοι δεν έχουν πραγματικά την παραμικρή όρεξη!

Φριτς: Αλλά ήταν και πονηροί!

Ράιντερς: Καθοριστική σε αυτό το σημείο ήταν και η φάση στο Μόναχο, όπου ο Ράμελμαγιερ έπιασε κατά τη διάρκεια μίας ληστείας σε τράπεζα όμηρο μια υπάλληλο, την οποία στη συνέχεια πυροβόλησε και σκότωσε. Γράφτηκε ότι αυτός τη σκότωσε, στην πραγματικότητα όμως την πυροβόλησαν οι μπάτσοι. Οπότε μετά απ' αυτό, το κλίμα στις τράπεζες ήταν "Μακάρι να μην έλθουν οι μπάτσοι!". Αυτό εννοούσα πριν, όταν είπα ότι οι ποινικοί μας άνοιγαν τον δρόμο, γιατί κάνανε πράγματα που εμείς δεν θα διανοούμασταν να κάνουμε ποτέ. Γι' αυτόν το λόγο είχε και περισσότερο άγχος ο κόσμος. Και ξαφνικά βλέπουν πέντε άτομα μπροστά τους! Εκεί πια τα χάνουν. Συνήθως τους επιτίθεται ένας, το πολύ δύο. Με πέντε άτομα ένας πηδάει στο χώρο του ταμείου, άλλος στέκεται πίσω στο παράθυρο και φυλάει το παράθυρο κ.ο.κ...

Νόμιμη και παράνομη αριστερά

Κοινωνική αναφορά, ανταλλαγή απόψεων, χρηματοδότηση

Χέρμαν: Υπάρχει ένα ζήτημα ορισμών: Οριοθετείστε από τους ποινικούς, ενώ στον Τύπο σας περιγράφουν ως τρομοκράτες. Εσείς ως τι προσδιορίζατε τους εαυτούς σας;

Φριτς: Τρομοκράτες; Με τίποτα δεν θα μπορούσα να αποδεχτώ αυτό τον όρο. Οι τρομοκράτες βρίσκονται από την άλλη πλευρά. Τρομοκρατία είναι η αδιαφοροποίητη βία και εμείς ποτέ δεν κάναμε αδιαφοροποίητη χρήση βίας.

Ράιντερς: Και ποτέ δεν προβήκαμε σε εγκληματικές ενέργειες για προσωπικό μας όφελος. Αυτή είναι η διαφορά μας από τους ποινικούς. Αυτοί την πέφτουν σε μία τράπεζα γιατί θέλουν μια όμορφη ζωούλα, ενώ εμείς χρειαζόμαστε χρήματα για να μπορούμε να κάνουμε πολιτική δουλειά. Αυτό που αποσιωπάται σήμερα σε σχέση με τις επιθέσεις στις τράπεζες είναι ότι με αυτές χρηματοδοτήσαμε πολλά νόμιμα εγχειρήματα. Η καμπάνια για τη Χιλή μετά το πραξικόπημα του Πινοσέτ, για παράδειγμα, χρηματοδοτήθηκε σχεδόν αποκλειστικά από μας. Ήμασταν οι μοναδικοί που είχαμε γρήγορη πρόσβαση σε χρήματα και χρηματοδοτούσαμε τις εφημερίδες κι όλες τις ομάδες στα εργοστάσια και τις προκηρύξεις τους. Όχι όλες, αλλά εν πάση περιπτώσει τα μεγαλύτερα εγχειρήματα. Πολλά τα παραδείγματα. Οι άνθρωποι που έπαιρναν τα χρήματα και εξέδιδαν τις εφημερίδες πολλές φορές εξελίχθηκαν στους πιο φανατικούς εχθρούς μας και έλεγαν τα χειρότερα για μας.

Χέρμαν: Πώς λειτουργούσε η ανταλλαγή απόψεων με τη νόμιμη αριστερά; Είχατε χρόνο για πολιτικές συζητήσεις, τη στιγμή που σας έτρωγε τόσο χρόνο η εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων;

Ράιντερς: Δεν είχαμε μόνο παρανόμους, είχαμε και νόμιμους και συζητούσαμε μεταξύ μας.

Φριτς: Με μας δεν ήταν όπως με τη RAF. Αυτοί είχαν την αξίωση να κόψεις τις γέφυρες με όλους, να αποκλείσεις ουσιαστικά τον εαυτό σου από τη δυνατότητα επιστροφής και να βγεις στην παρανομία με ψεύτικο όνομα. Με μας είχε ως εξής: Όσο οι μπάτσοι δεν σε είχαν στη λίστα τους, ήταν προφανές ότι παρέμενες νόμιμος, για τον πρόσθετο λόγο ότι αυτό απαιτεί λιγότερο κόπο και έξοδα. Για κάθε παράνομο χρειάζεσαι άτομα που θα του δώσουν χαρτιά, χρειάζεσαι σπίτι και επιπλέον τα έξοδα είναι τεράστια. Αν ήμασταν μόνο παράνομοι στην ομάδα, δεν θα τα είχαμε βγάλει πέρα.

Ράιντερς: Και άλλωστε ήταν σημαντικό να διατηρούμε επαφές με νόμιμες ομάδες.

Φριτς: Εγώ μέχρι λίγο πριν τη φυλάκισή μου ήμουν νόμιμος. Άλλωστε όλοι μας συμμετείχαμε και σε άλλες ομάδες.

Ράιντερς: Μερικές φορές οι παράνομοι πήγαιναν να συζητήσουν και με νόμιμους που γνώριζαν. Άλλες φορές συμμετείχαν ως προσκεκλημένοι σε συναντήσεις άλλων ομάδων. Αλλά αν και δεν μπορούσαμε να μιλάμε ανοικτά, παίρναμε τουλάχιστον μια ιδέα του κλίματος που επικρατούσε. Αργότερα στη φυλακή διαπιστώσαμε ότι τέτοιες συζητήσεις είχαμε κάνει πολύ λιγότερες απ' όσο θα έπρεπε.

Φριτς: Πιστεύω ότι είχαμε συζητήσει αρκετά, τουλάχιστον με άτομα που ανέπτυσαν κι αυτά μία δράση. Θυμάμαι για παράδειγμα την ενέργεια με τις προκηρύξεις μετά την απαγωγή του Λόρεντς. Είχαμε σχεδιάσει να μοιράσουμε 50.000 προκηρύξεις, τελικά μοιράστηκαν 30.000. Είχαμε υπολογίσει ότι σε μισή ώρα μπορεί κανείς να καλύψει τόσα γραμματοκιβώτια - 200 με 250 το άτομο. Στη συνέχεια υπολογίσαμε το χρόνο μεταξύ του να βρεθεί το πρώτο και να ειδοποιηθεί κάποιος αμέσως τους μπάτσους. Η όλη ενέργεια έπρεπε να τελειώσει μέσα σε μισή ώρα. Έτσι και έγινε. Εκείνο το απόγευμα μοιράστηκαν σε όλο το Βερολίνο μεταξύ επτάμισι και οκτώ το απόγευμα 30.000 προκηρύξεις. Λογάριασε μόνος σου πόσα άτομα συμμετείχαν. Αυτό ήταν που σόκαρε τους μπάτσους!

Ράιντερς: Ναι, τους έκανε τεράστια εντύπωση. Για τον πρόσθετο λόγο ότι εκείνο τον καιρό είχαν την πιο έντονη παρουσία στους δρόμους. Σε κάθε γωνία υπήρχε αστυνομία.

Με το όπλο στο χέρι

Επαναστατική βία, εξουσία και απελευθέρωση

Χέρμαν: Άλλη μια ερώτηση σχετικά με τις δομές της ομάδας. Το όπλο στο χέρι προϋποθέτει την ετοιμότητα υπό δεδομένες συνθήκες να τραβήξεις και τη σκανδάλη. Δεν υφίσταται έτσι ο κίνδυνος να εκδηλωθεί κάποια στιγμή αυτή η ετοιμότητα για χρήση βίας και στην ομάδα ή στις προσωπικές σχέσεις; Πώς βιώσατε αυτό το ζήτημα;

Ράιντερς: Είχαμε κάνει πολλές συζητήσεις σχετικά. Το θέμα ήταν ότι είχαμε κάποια άτομα που διέθεταν εμπειρίες από την αρχική περίοδο της ομάδας. Ένα συγκεκριμένο παράδειγμα - μια ιστορία με τη RAF: Ο Γκερντ Μίλερ, ο οποίος στη συνέχεια μεταβλήθηκε σε μάρτυρα "του στέμματος", είχε σκοτώσει στο Αμβούργο έναν μπάτσο. Έγινε λοιπόν, στο Αμβούργο πάντα, κάποια συζήτηση μεταξύ της RAF, του Ρολφ Πόλε, της Ίνα κι εμού. Ήμασταν απογοητευμένοι, γιατί αυτός έδειχνε να διακατέχεται από χαρά κι ενθουσιασμό. Ωραία, γίνεται ανταλλαγή πυρών, ο μπάτσος πέφτει νεκρός, δεν είπαμε να τον κλάψουμε κιόλας, γιατί ο συνάδελφός του πυροβόλησε κι εκείνος και θα μπορούσε να είχε πετύχει κανέναν από μας. Αλλά δεν υπάρχει και λόγος να είμαστε χαρούμενοι και να περηφανευόμαστε. Η σχετική συζήτηση έγινε τόσο έντονη κάποια στιγμή που σηκωθήκαμε και φύγαμε. Από την αρχή λοιπόν είχαμε κάνει συζητήσεις για τη χρήση των όπλων.

Φριτς: Μπορούσες εύκολα να διαπιστώσεις πώς μεταβάλλονται κάποια στοιχεία του χαρακτήρα. Κάποιοι, κάθε φορά που έπιαναν όπλο στο χέρι, γίνονταν ξαφνικά άλλοι άνθρωποι. Το όπλο αποκτούσε έναν συγκεκριμένο συμβολισμό.

Χέρμαν: *Μία αίσθηση εξουσίας;*

Φριτς: Κάτι τέτοιο. Είχαμε στην ομάδα και δύο άτομα, των οποίων η συμπεριφορά είχε οδηγήσει σε έντονες συζητήσεις. Ένας από τους δύο φυλακίστηκε μαζί μου. Από μόνο του το γεγονός ότι φυλακίστηκε ήταν καθαρή σύμπτωση, γιατί δεν υπήρχε τίποτα εναντίον του. Στη συνέχεια θα ξαναπερνούσε στη νομιμότητα. Ουσιαστικά ήταν με το ένα πόδι έξω. Αν οι μπάτσοι βρισκόταν μπροστά του μια μέρα αργότερα, δεν θα είχε βγει ποτέ από τη φυλακή.

Χάιν: *Συνέβη για κάποια άτομα να πείτε “αυτός καλύτερα να μην κυκλοφορεί με το σιδερικό στην τσέπη”;*

Φριτς: ...ε, να, αυτός που ανέφερα πριν αποτελούσε τέτοια περίπτωση. Μετά από μακρές συζητήσεις είχαμε οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι έπρεπε να ξαναπεράσει στη νομιμότητα. Στο τέλος δήλωσε ότι ήθελε να κάνει πολιτική δουλειά στο εργοστάσιο.

Ράιντερς: Πάντοτε γινόταν συζήτηση για τη χρήση των όπλων. Και ήταν ξεκάθαρο ότι σε καμία περίπτωση δεν θα αποτελούσε λόγο αποκλεισμού από την ομάδα, αν αρνιόταν κανείς να πυροβολήσει σε μία συμπλοκή. Είναι βέβαια κάπως περίεργο, να ξεκινάς με κάποιον να κάνεις κάτι χωρίς να του έχεις πλήρη εμπιστοσύνη, γιατί τότε μπορεί η κατάσταση να γίνει επικίνδυνη.

Φριτς: Υπήρχαν πάντοτε αντιπαράθεσεις, λιγότερο σε σχέση με τα όπλα γενικά, όσο κυρίως σχετικά με τη χρήση πυροβόλων όπλων. Πώς αντιδράς σε συγκεκριμένες καταστάσεις, για παράδειγμα στο δρόμο, αν ξαφνικά εμφανιστούν οι μπάτσοι; Πάση θυσία έπρεπε να αποφευχθεί το να κινδυνεύσουν αμέτοχοι άνθρωποι. Αν εκεί κάποιος έλεγε “*σκασίλα μου, το θέμα είναι να την κάνω*”, δεν θα έβρισκε καμία ανταπόκριση στην ομάδα. Και δεν ήταν σύμπτωση –αν εξαιρέσουμε τον Γκέοργκ,³⁰ αλλά αυτός ήταν ιδιαίτερη περίπτωση– δεν υπήρξε ποτέ ανταλλαγή πυρών. Πρέπει να έχεις σκεφτεί από πριν πώς προσεγγίζεις τα πράγματα. Μπορείς να το προσεγγίσεις ως εξής: Αν ο μπάτσος κινηθεί προς το μέρος μου, την πάτησε. Ή, από την άλλη, σκέφτεσαι: Τι θα μπορούσε να συμβεί και πώς μπορείς να αποφύγεις να μπλέξεις;

Ράιντερς: Η συζήτηση δεν περιστρεφόταν μόνο γύρω από τους αμέτοχους, αλλά και γύρω από τους χαμηλόβαθμους μπάτσους. Πώς μπορούμε να αποφύγουμε την αντιπαράθεση μαζί τους; Εμείς θέλαμε το κλίμα στους χαμηλόβαθμους να είναι ήρεμο: Να περνάνε μπροστά από την τράπεζα χωρίς να μπαίνουν μέσα, γνωρίζοντας ότι αν δεν μπουκνουν δεν θα συμβεί τίποτα κακό. Αλλά τη στιγμή που ένας μπάτσος αρχίσει να σκέφτεται ότι εκεί μέσα πυροβολούν το

30. Ο Γκέοργκ φον Ράουχ είχε μία ανταλλαγή πυροβολισμών με έναν μπάτσο στη φοιτητική εστία Ζίγκμουντοχοφ. Σε μία άλλη ανταλλαγή πυροβολισμών ο Γκέοργκ φον Ράουχ πυροβολήθηκε θανάσιμα – βλ. χρονολογία 4 Δεκέμβρη 1971.

συνάδελφό του, εξαγριώνεται. Και όταν αισθάνονται να απειλούνται είναι που αποκτούν το πιο ισχυρό κίνητρο να κοιτάξουν να πιάσουν κόσμο.

Χέρμαν: Μερικές φορές όμως είναι αναπόφευκτο: ή τραβάς τη σκανδάλη στο μπάτσο ή εκείνος...;

Ράιντερς: Σε περίπτωση ανάγκης πάντα! Αλλά όχι όταν πέσεις σε μπλόκο επειδή δεν δουλεύουν τα φώτα σου. Τότε με τίποτα δεν πρέπει να σκέφτεσαι: τώρα την πάτησε ο μπάτσος! Αντίθετα, τους λες ότι τα χαρτιά σου είναι εντάξει και τους τα δείχνεις.

Χέρμαν: Σας συνάντησε ποτέ ο Γκρινχάγκεν από την Υπηρεσία Προστασίας του Συντάγματος;

Φριτς: Περιέργως, σε μας τους δύο δεν εμφανίστηκε ποτέ, ενώ είχε επισκεφτεί όλους τους δικούς μας φυλακισμένους. Μόνο σε τρεις δεν πήγε: στον Φρίτσε και σε μας τους δύο.

Ράιντερς: Ο Γκρινχάγκεν πρωτοέκανε την εμφάνισή του μετά το τριπλό χτύπημα του 1970. Τότε οι μπάτσοι είχαν μαζέψει σε μία κατ' οίκον έρευνα την Ίνα Ζίπμαν. Μετά την ανάκριση άρχισε να φλυαρεί με την Ίνα και της έδωσε να καταλάβει ότι δεν ήταν μπάτσος. Εμείς στοιχηματίζαμε ότι ήταν ψυχολόγος. Ακριβώς εκείνο το διάστημα άρχιζαν την ιστορία με τους αστυνομικούς-ψυχολόγους. Ξαναεμφανίστηκε αργότερα στην ιστορία με τον Σμίκερ.³¹

Χέρμαν: Δεν σας έκαναν ποτέ νύξη –αφού μπήκατε μέσα το 1975– για συνεργασία με την Υπηρεσία Προστασίας του Συντάγματος; Δεν σας έκαναν καμία προσφορά;

Ράιντερς: Μισό χρόνο δεν είδα ούτε έναν μπάτσο. Στη συνέχεια ήλθαν πέντε-έξι στη σειρά. Αυτό έγινε λίγο πριν τη σύλληψη του Αντρέας Φόγκελ το Φλεβάρη του 1976.

Χέρμαν: Και πώς ήταν η κατάσταση σε σχέση με τον συνάδελφό του τον Μέλενμπροκ;³² Αυτός δεν ήταν που εμφανιζόταν συνέχεια με τον Γκρινχάγκεν;

Ράιντερς: Εγώ δεν τον είδα και πολύ τον Μέλενμπροκ.

Φριτς: Σ' εμένα ήλθαν οι μπάτσοι στην αρχή και θέλανε να με κάνουν να μιλήσω. Σε μερικές βδομάδες τα παράτησαν. Αλλά ξαναήλθαν όταν φυλακίστηκε

31. Ούλριχ Σμίκερ – βλ. χρονολογία 4 Ιούνη 1974.

32. Μέλενμπροκ, εισαγγελέας στο πολιτικό τμήμα στο Βερολίνο. Συμμετείχε στις έρευνες ενάντια στο Κίνημα 2 Ιούνη. Εργάστηκε παράνομα στην Υπηρεσία Προστασίας του Συντάγματος. Στη συνέχεια κρατικός γραμματέας στον Υπουργό Εσωτερικών και από αυτό το πόστο υπεύθυνος για το βερολινέζικο τμήμα της Υπηρεσίας Προστασίας του Συντάγματος.

ο Ραλφ και οι άλλοι. Δεν το είχαν πει ούτε οι ειδήσεις ακόμα και κατέφτασαν αποπνέοντας απέραντη ικανοποίηση ο Πρτσιτάρσκι,³³ ο Μέλενμπροκ και δύο χαμηλόβαθμοι. “Τους γνωρίζεις αυτούς;”, με ρωτάνε και πετάνε τις φωτογραφίες των φρεσκοφυλακισμένων πάνω στο τραπέζι. “Αυτή είναι η τελευταία σου ευκαιρία, ένας από σας άρχισε κιάλας να κελαηδάει”, μου λένε. Εκεί ήταν που έβαλα τα γέλια. Ο Μέλενμπροκ, ο πολύ σπέσιαλ φίλος μου, ήρθε μία βδομάδα αργότερα και άρχισε να μου λέει – παρεμπιπτόντως να πω ότι εκείνη την εποχή ο πατέρας μου ήταν ήδη πολύ γέρος: “ο πατέρας σου είναι βαριά άρρωστος, ετοιμοθάνατος. Αρκεί να μου πεις ένα ψιλοπραγματάκι, κάτι όμως να πεις, αλλιώς δεν τον ξαναβλέπεις.” Λίγο έλειψε να του φάω το λαρύγγι. Τίποτα δεν ήταν αλήθεια, απολύτως τίποτα. Και μόνο όμως η εμπειρία... Μεγάλος αλήτης. Τώρα θυμήθηκα επίσης ότι ο Μέλενμπροκ είχε έλθει και μου είχε πει ότι αν δεν ήθελα να γίνω μάρτυρας κατηγορίας του κράτους, θα μπορούσε να με φέρει σε επαφή με μια υπηρεσία, που δεν υποχρεούται σε ποινική δίωξη...

Δύο λόγια για αυτούς που πήραν τη συνέντευξη: ο Κλάους Χέρμαν επεξεργάστηκε στα πλαίσια της έκθεσης στο Νόικελν του Βερολίνου το κεφάλαιο σχετικά με τις “ενέργειες του Κινήματος 2 Ιούνη στο Νόικελν”. Ο Πέτερ Χάιν δουλεύει εδώ και χρόνια σε ένα αρχείο αριστερών εκδόσεων και έχει εκδώσει τη βιβλιογραφία “Αντάρτικο πόλης - ο ένοπλος αγώνας στη Δ. Γερμανία και το Δ. Βερολίνο” από τις εκδόσεις ID-Archiv.

---

33. Πρτσιτάρσκι, εισαγγελέας στο πολιτικό τμήμα στο Βερολίνο. Συμμετείχε στις έρευνες ενάντια στο *Κίνημα 2 Ιούνη*. Στη συνέχεια διευθυντής του βερολινέζικου τμήματος της Υπηρεσίας Προστασίας του Συντάγματος.

η απαγωγή του Λόρεντς

Την Πέμπτη 27 Φλεβάρη 1975, κατά τις 9 η ώρα το πρωί, κάποιοι σταματούν στο δρόμο Κβέρματενβεγκ το υπηρεσιακό αυτοκίνητο του τότε προέδρου της CDU στο Βερολίνο, Πέτερ Λόρεντς. Ο Πέτερ Λόρεντς θα περάσει τις επόμενες 5½ ημέρες στη “λαϊκή φυλακή” του Κινήματος 2 Ιούνη. Με αντάλλαγμα τον Λόρεντς απελευθερώνονται δύο φυλακισμένοι διαδηλωτές και άλλοι πέντε φυλακισμένοι διάφορων δυτικογερμανικών ομάδων αντάρτικου πόλης φυγαδεύονται στη Λαϊκή Δημοκρατία της Υεμένης. Είκοσι χρόνια μετά, η βερολινέζικη εφημερίδα *Junge Welt* δημοσιεύει μία σειρά χρονικών, όπου δύο συμμετέχοντες στην ενέργεια περιγράφουν παραστατικά πώς εκτυλίχθηκαν τα γεγονότα. Η απαγωγή του Λόρεντς αποτέλεσε σημείο αναφοράς στην ιστορία της ριζοσπαστικής άκρας αριστεράς στη Γερμανία. Ήταν η πρώτη και τελευταία απαγωγή ενός πολιτικού που οδήγησε στην απελευθέρωση φυλακισμένων συντρόφων και συντροφισών.

Ερώτηση: Μία εβδομάδα μετά την απαγωγή έγραφε το *Spiegel*: “Η Πέμπτη της προηγούμενης εβδομάδας έμελλε να είναι μία σύντομη ημέρα για το Λόρεντς. Για πρώτη φορά εδώ και εβδομάδες αποφάσισε να γυρίσει σπίτι νωρίς το απόγευμα. Στις 8.52 το πρωί ο υποψήφιος δήμαρχος του CDU αποχαιρέτησε τη σύζυγό του, Μαριάνε, στο Τσέλεντορφ (“να ’τοι κι οι κύκνοι, όπου να ’ναι έρχεται η άνοιξη”), πρόσθεσε ένα “τα λέμε το απόγευμα” και ξεκίνησε με την υπηρεσιακή του μαύρη Μερσεντές, την οποία οδηγούσε ο σοφέρ Βέρνερ Ζόβα, κινούμενος ανάμεσα στο δάσος Γκρούνεβαλντ από τη μια πλευρά και μονοκατοικίες από την άλλη, για μία ημέρα που έμελλε να είναι πολύ μακρά. Τον Λόρεντς τον αντικρίσανε Ξανά μόλις 24 ώρες μετά σε μία πρόσφατα τραβηγμένη polaroid, οκτώ επί οκτώ εκατοστά, χωρίς τα γυαλιά του, να κρατάει ένα χαρτόνι με την επιγραφή “αικμάλωτος”. Αυτοί που τον φωτογράφησαν και έστειλαν τη φωτογραφία στο γερμανικό πρακτορείο ειδήσεων ήταν οι ίδιοι που τον είχαν απαγάγει την Πέμπτη, 27.2.1975, σε απόσταση 1500 μέτρων περίπου από τη βίλα του, αφού μπλόκαραν τη Μερσεντές του με ένα φορητό τεσσάρων τόνων, την πλεύρισαν με ένα Φιάτ και χτύπησαν το σοφέρ Ζόβα με ένα σκουπόξυλο”. Έτσι έγιναν τα πράγματα;

Γκαμπριέλα Κρέχερ-Τίντεμαν και Ίνγκριντ Ζίμπαν

Ράιντερς/Φριτς: Σχεδόν. Εκτός από το σκουπόξυλο. Η σκούπα ήταν μόνο καμουφλάζ. Επρόκειτο για σωλήνα τυλιγμένο με μονωτική ταινία. Αυτό που δεν μπορούσε να γνωρίζει το *Spiegel* ήταν τα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε. Από τη μια πλευρά του Κβέρματενβεγκ είναι το δάσος, από την άλλη έχει όλο βίλες. Και αυτός που χτύπησε τον οδηγό στεκόταν από την πλευρά του δάσους και σκούπιζε το δάσος. Κι επειδή εκείνη τη μέρα ο Λόρεντς έφυγε με μία ώρα καθυστέρηση, σκούπιζε κι ο δικός μας το δάσος για μία ώρα –και το περιεργο είναι ότι δεν τον αντιλήφθηκε κανείς.

Πόσον καιρό κρατήσατε αιχμάλωτο τον Λόρεντς;

Πέντε μέρες.

Ποια ήταν τα αιτήματά σας;

Ένα αίτημα ήταν να αφεθούν ελεύθεροι οι διαδηλωτές που βρίσκονταν ακόμα στη φυλακή εξαιτίας της διαδήλωσης για τον Χόλγκερ Μάινς.¹ Μετά έπρεπε να φυγαδευτούν άλλοι έξι κρατούμενοι: η Γκάμπι Κρέχερ-Τίντεμαν, ο Ρολφ Χάι-αλερ, ο Ρολφ Πόλε, η Ίνα Ζίμπαν, η Βερένα Μπέκερ και ο Χορστ Μάλερ.

1. Διαδήλωση για το Χόλγκερ Μάινς: βλ. χρονολογία 9 Νοέμβρη 1974.

Πρέπει να είχατε σχεδιάσει αρκετά καλά την ενέργεια. Πότε ξεκινήσατε τις προετοιμασίες;

Κατ' αρχάς σκοπεύαμε να εξασφαλίσουμε χρήματα, γιατί ήμασταν άφραγκοι. Ναι μεν είχαν φέρει χρήματα οι επιθέσεις που είχαμε κάνει σε τράπεζες, αλλά αυτά αρκούσαν κάθε φορά για καναδυό μήνες, γιατί χρηματοδοτούσαμε νόμιμα επιχειρήματα, όπως περιοδικά και ραδιοσταθμούς. Έτσι σκεφτήκαμε ότι θα λύναμε το πρόβλημα μία και καλή με το να αρπάξουμε κανένα τσουβάλι με λεφτά στο Βερολίνο. Με τον τρόπο αυτό θέλαμε και να εξασκήσουμε όλη την ομάδα για την απελευθερωτική ενέργεια που θα ακολουθούσε.

Συγκεντρώσαμε λοιπόν πληροφορίες για κάποια τσουβάλια με λεφτά που ζούσαν στο Βερολίνο. Τελικά βρήκαμε κάποιον και του δώσαμε το παρατσούκλι "Sergeant", από το LP των Beatles *Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band*, αφού το πραγματικό του όνομα ήταν Πέπερ. Ο Πέπερ ήταν συνιδιοκτήτης του Euro Center. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που μαζέψαμε, το εν λόγω τσουβάλι ζύγιζε γύρω στα έξι εκατομμύρια μάρκα, τέτοιο ήταν το ποσό που θα μπορούσε να διατεθεί για την απελευθέρωσή του. Όπου υπήρχε εργοτάξιο στο Βερολίνο, είχε χάσει κι αυτός τη μύτη του.

Για μία τέτοια ενέργεια χρειαζόμασταν ένα μεγάλο κελάρι ή δύο διαμερίσματα, το ένα πάνω από τα' άλλο. Είχαμε συμφωνήσει ότι το θύμα της απαγωγής θα απολάμβανε κοντά μας καλές συνθήκες κράτησης. Δεν μας άρεσαν οι γνωστές ιστορίες για τις αντίστοιχες ενέργειες της μαφίας, όπου τα θύματα της απαγωγής υποχρεώνονται να μείνουν καθισμένα μέσα σε κουτιά και στη συνέχεια υφίστανται βαριές σωματικές βλάβες. Τέλος πάντων, κάποια στιγμή βρήκαμε ένα κατάστημα στην οδό Σένκεντορφστρασε 7.

Όταν το ανακαλύψαμε, για πρώτη φορά όλοι συμφωνήσαμε σε κάτι: *αυτό θα νοικιάσουμε!* Όσο κι αν απέναντι είχε ένα γραφείο της CDU και στη γωνία τη φρουρά του αστυνομικού τμήματος της Φρίζενστρασε...

Συνεχίσαμε τις προετοιμασίες για την απαγωγή του Πέπερ. Θέλαμε οι μπάτσοι να μην στραφούν προς το μέρος μας, αλλά προς "κοινούς ποινικούς". Δεν έπρεπε να γνωρίζουν από τώρα ότι ήμαστε σε θέση να πραγματοποιήσουμε ενέργεια τέτοιου βεληνεκούς. Γι' αυτό και δεν έπρεπε να χρησιμοποιήσουμε τις γνωστές μεθόδους για να βρούμε αυτοκίνητα.²

Εκείνο τον καιρό το μόνο που χρειαζόταν να κάνεις ήταν να τη στήσεις έξω από κάποιο ταχυδρομείο στο Βερολίνο. Οι οδηγοί κατέβαιναν κι άφηναν το κλειδί στη μηχανή. Βρήκαμε λοιπόν κι εμείς ένα συνεργείο, κοντά στο οποίο είχαμε κάποια δικά μας γκαράζ. Γνωρίζαμε ότι οι οδηγοί είχαν να διανύσουν τριάντα μέτρα ως το πιο κοντινό ταχυδρομικό κουτί. Πράγματι λοιπόν, έρχεται κά-

---

2. Το *Κίνημα 2 Ιούνη* δούλεψε κατά κανόνα με το ίδιο τρόπο παραβίασης κλειδαριών, ως σήμα κατατεθέν, έτσι ώστε οι μπάτσοι καταλάβαιναν αμέσως ότι επρόκειτο για πολιτική ενέργεια.

ποιος, κατεβαίνει, αφήνει τη μηχανή αναμμένη και εμείς βουτάμε το αυτοκίνητο. Έτσι είχαμε εξασφαλίσει αυτοκίνητο, χωρίς να αφήσουμε το παραμικρό ίχνος. Για την παράδοση των χρημάτων έπρεπε να μετατρέψουμε το αυτοκίνητο σε ταξί, με πίσω κάθισμα που να πέφτει και να γίνεται ενιαίο με το πορτ-μπαγκάζ. Ένας από μας, αυτό ήταν το σχέδιο, θα οδηγούσε το ταξί, όπου θα ήταν ξαπλωμένος ένας δεύτερος πίσω στο πορτ-μπαγκάζ, προκειμένου να αλλάξει το σάκο με τα χρήματα με έναν άλλον ολόιδιο. Έτσι ναι μεν θα ήταν ορατό στους μπάτσους που θα ακολουθούσαν ότι ο τύπος με το ταξί γυρνάει γύρω-γύρω, αλλά όχι και ότι εκεί γίνεται η παράδοση των χρημάτων.

Εκτός απ' αυτό αρχίσαμε να διαμορφώνουμε την αποθήκη. Ό,τι εργαλεία χρειαζόμασταν τα κλέψαμε από εργοτάξια. Θέλαμε να πραγματοποιήσουμε το σχέδιο Πέπερ μέχρι τα μέσα του Δεκεμβρη του 1974. Αλλά τα σχέδιά μας εμποδίστηκαν από την εξέλιξη της απεργίας πείνας των κρατούμενων της RAF και άλλων. Η απεργία πείνας ξεκίνησε στις 13 Σεπτέμβρη 1974 και συνεχίστηκε μέχρι τις 5 Φεβρουαρίου 1975. Το αίτημα της απεργίας ήταν να μεταφερθούν οι κρατούμενοι στο τμήμα με τους άλλους φυλακισμένους.

Αρχικά, το πρόβλημα δεν ήταν η απεργία πείνας καθαυτή, γιατί σκεφτήκαμε ότι, όπως και οι άλλες δύο, θα διαρκούσε τρεις, τέσσερις εβδομάδες το πολύ. Αλλά την είχαμε υποτιμήσει. Εκείνη την εποχή όλη η νόμιμη αριστερά πραγματοποιούσε ενέργειες αλληλεγγύης στους απεργούς. Σε διάφορες νόμιμες και λιγότερο νόμιμες ενέργειες υποστήριξης συμμετείχαμε κι εμείς, έτσι ώστε δεν μας έμεινε πολύς καιρός για την προετοιμασία μεγαλύτερων ενεργειών. Με το θάνατο του Χόλγκερ Μάινς στις 9 Νοέμβρη 1974 και την εκτέλεση του προέδρου του Εφετείου του Βερολίνου φον Ντρένκμαν την επόμενη μέρα δεν υπήρχε πλέον περιθώριο για την απαγωγή του Πέπερ. Η ενέργεια εναντίον του Ντρένκμαν ήταν μία άμεση αντίδραση του Κινήματος 2 Ιούνη στο θάνατο του Χόλγκερ.

Είχαμε σχεδιάσει την ενέργεια με τον Πέπερ για την περίοδο των Χριστουγέννων, ώστε να εκμεταλλευτούμε και την εορταστική ατμόσφαιρα. Βλέποντας το ανθρωποκυνηγητό που ακολούθησε την εκτέλεση του Ντρένκμαν, συνειδητοποιήσαμε δύο πράγματα: πρώτον, για να διασφαλίσουμε την απαγωγή του Λόρεντς θα έπρεπε να προετοιμαστούμε με διαφορετικό τρόπο και δεύτερον, δεν θα καταφέρναμε να πραγματοποιήσουμε και τις δύο ενέργειες παράλληλα. Προθεσμία για το Λόρεντς είχε ήδη προκαθοριστεί η 2 Μαρτίου 1975 εξαιτίας των εκλογών στο κοινοβούλιο του Βερολίνου. Έτσι εγκαταλείψαμε οριστικά την ιδέα της απαγωγής του Πέπερ, πράγμα που συνεπαγόταν όμως σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

Σε τι αποσκοπούσε η απαγωγή του Λόρεντς;

Να βγάλουμε έξω κρατούμενους και να ανυψώσουμε το πεσμένο ηθικό εκείνης της στιγμής. Η απεργία πείνας με το θάνατο του Χόλγκερ μας είχε κτυ-

Το σαλόνι του δικαστή Φον Ντρέγκμαν μετά την εκτέλεσή του από ένα κομάντο της 2 Ιούνη. Η ενέργεια αυτή αποτελεί και τη μοναδική στην ιστορία της οργάνωσης στην οποία υπήρξε νεκρός και προήλθε από επιχειρησιακό λάθος.

πήσει πολύ άσχημα. Ναι μεν υπήρχε μεγάλη κινητοποίηση, αλλά ψυχολογικά μας είχε πάρει από κάτω. Θέλαμε να δείξουμε ότι είναι δυνατό να εναντιωθείς στη φαινομενική παντοδυναμία του κράτους. Αργότερα, στη φυλακή έγινε βασικό θέμα συζήτησης το αν η απαγωγή του Λόρεντς ήταν λάθος κι αυτό γιατί στη συνέχεια καταλάβαμε ότι από τη στιγμή εκείνη και μετά όλοι προσανατόλιζαν τη δουλειά τους αποκλειστικά στο πώς θα απελευθέρωναν κρατούμενους, ότι αυτόματα δηλαδή οι κρατούμενοι γίνονταν το επίκεντρο του ενδιαφέροντος και τίποτε άλλο δεν προχωρούσε πολιτικά.

Θέλαμε όμως να πετύχουμε. Δεν θα μπαίναμε σε όλο αυτόν τον κόπο αν δεν πιστεύαμε ότι είχαμε ρεαλιστικές πιθανότητες να πετύχουμε την ανταλλαγή. Αντίθετα με την κατάληψη της πρεσβείας στη Στοκχόλμη που ακολούθησε, όπου το κομάντο της RAF με την ονομασία “Χόλγκερ Μάινς” είχε 26 κρατούμενους στη λίστα, εμείς σκεφτήκαμε ότι το κράτος ποτέ δεν θα δεχόταν να αφήσει μονομιάς τόσους κρατούμενους. Υποθέσαμε ότι δεν θα μπορούσαμε να διεκδικήσουμε πάνω από έξι ή επτά κρατούμενους. Γι’ αυτό και έφτασαν να μας κατηγορήσουν ότι κάναμε συμβιβασμούς, επειδή δεν διεκδικήσαμε το αδύνατο.

Έγινε μεγάλη συζήτηση για το ποιους θα βάζαμε στη λίστα. Η βασική σκέψη ήταν να συμπεριλάβουμε ανθρώπους από όλες τις ομάδες. Έτσι σκεφτήκαμε και την Ούλρικε Μάινχοφ. Στο Στάμχαϊμ βρίσκονταν εκτός από την Ούλρικε, ο Αντρέας Μπιάντερ, ο Γιαν-Καρλ Ράσπε και η Γκούντρουν Ένσλιν. Είχαμε σκε-

φτεί από πριν ότι δεν θα μπορούσαν ποτέ να τους αφήσουν και τους τέσσερις. Μετά είχαμε και το άλλο πρόβλημα. Οι κρατούμενοι του Στάμχαϊμ είχαν δηλώσει ότι θέλανε να ορίσουν οι ίδιοι ποιος θα έμπαινε στη λίστα.

Θέσατε δηλαδή το ερώτημα στο Στάμχαϊμ;

Ναι, χωρίς βέβαια να το εκφράζουμε ρητά. Αλλά αυτοί μας εννόησαν. Η απάντηση που ήλθε ήταν: Έχουμε ακούσει για καμιά δεκαριά απελευθερωτικές ενέργειες, αλλά σίγουρα δεν συγκαταλέγεται ανάμεσά τους ο βόρβορος του Βερολίνου.

Δύο-τρεις εβδομάδες αργότερα το ξανασυζητήσαν και έκριναν ότι θα έπρεπε να τους γράψουμε στη φυλακή και να τους πούμε τι σχεδιάζαμε. Εκεί ήταν που δεν ξέραμε τι να κάνουμε. Στη συνέχεια έρχεται το μήνυμα από πολλές γυναίκες της RAF, αλλά και από την Ίνα Ζίπμαν που ήταν δική μας –όλες βρίσκονταν τότε στις γυναικείες φυλακές του Βερολίνου στη Λέρτερ Στράσε. Το μήνυμα ήταν το εξής: *ή όλες ή καμία*.

Η απόφασή μας να διακόψουμε τη συζήτηση με τους κρατούμενους της RAF και να μην συμπεριλάβουμε κανέναν τους στη λίστα λήφθηκε φυσικά και εν γνώσει του γεγονότος ότι η ίδια η RAF προετοιμάζε απελευθερωτική ενέργεια. Ο Βίλφριντ Μπέζε³ από τους *Επαναστατικούς Πυρήνες* (RZ) ήταν εκείνο τον καιρό στο Βερολίνο και προσπαθούσε να προωθήσει την ιδέα μας μίας κοινής ενέργειας της 2 Ιούνη, της RAF και των RZ. Δεν γνωρίζαμε ότι επρόκειτο για τη Στοκκόλμη. Αυτά συνέβησαν όλα λίγο μετά από την απαγωγή του Λόρεντζ. Πολλές από τις προετοιμασίες είχαν ήδη γίνει και από μας ζητούσαν μόνο δύο-τρία άτομα. Εμείς αρνηθήκαμε. Πρώτον, λόγω του τρόπου που μας προσέγγισαν και δεύτερον, λόγω της μορφής της ενέργειας. Θέλανε να πραγματοποιήσουν μία ενέργεια από αέρος και μία επί εδάφους. Πράγμα που σημαίνει και αεροπειρατεία και κατάληψη πρεσβείας μαζί! Εμείς είπαμε αμέσως ότι δεν μπορούμε να συμμετέχουμε για λόγους αρχής.

Γιατί;

Αεροπειρατείες έκαναν εκείνο τον καιρό κυρίως παλαιστινιακές ομάδες. Είχαμε κάνει σχετικές συζητήσεις και θεωρούσαμε ότι αυτοί ήθελαν να εστιάσουν την προσοχή του κόσμου στην ιδιαίτερη κατάστασή τους. Δεν μας αναλογούσε να κρίνουμε τις ενέργειές τους. Για εμάς τους ίδιους όμως ήταν θέμα αρχής το να αρνούμαστε να απαγάγουμε αμέτοχους τρίτους. Τέτοιες απαγωγές τις θεωρούσαμε αντεπαναστατικές. Δεν μπορούσαμε να επιτεθούμε στον κόσμο που θέλαμε να ξεσηκώσουμε. Και σε μία κατάληψη πρεσβείας ο εχθρός

3. Βίλφριντ “Μπόφι” Μπέζε, 1949-1976, συνελήφθη το 1975 στο Παρίσι με ψεύτικα χαρτιά, μέλος των Επαναστατικών Πυρήνων (RZ), συμμετείχε στην αεροπειρατεία ενός επιβατηγού αεροπλάνου στο Εντέμπε το 1976, όπου και πυροβολήθηκε θανάσιμα κατά την επέμβαση ενός ισραηλινού κομάντο – βλ. χρονολογία 27 Ιούνη 1976.

γνωρίζει πού βρίσκεται, μπορεί να σε περικυκλώσει και τότε δεν μπορείς πια να διαφύγεις.

Ας επιστρέψουμε στην ενέργειά σας.

Στην αρχή σκεφτήκαμε να απελευθερώσουμε μόνο κρατούμενους που βρίσκονταν στις φυλακές του Βερολίνου. Δεν γνωρίζαμε ποιο στέλεχος του κρατικού μηχανισμού θα λάμβανε την τελική απόφαση. Στη συνέχεια αποδείχτηκε ότι στο “Μεγάλο Συμβούλιο Διαχείρισης Κρίσεων” στη Βόννη υπήρχαν δύο γραμμές. Η γραμμή των Στράους και Κολ, η οποία ήταν πρόθυμη για την ανταλλαγή και η γραμμή Σμιτ/Βέρνερ, η οποία έλεγε: *δεν θα το κάνουμε*, η σκληρή γραμμή.

Εκεί ήταν που παρενέβη ο δήμαρχος του Βερολίνου Κλάους Ζιτς και είπε ότι αν η ομοσπονδιακή κυβέρνηση αντιτεθεί στην ανταλλαγή, αυτός προτείνει μία τοπική λύση στο Βερολίνο, γιατί θέλει να “διατηρήσει τις σχέσεις συνδιαλλαγής μαζί μας”. Με αυτό τον τρόπο πέρασε το δικό του στο “Μεγάλο Συμβούλιο Διαχείρισης Κρίσεων” στη Βόννη.

Ποιες ήταν οι ομάδες από τις οποίες προέρχονταν οι κρατούμενοι;

Πριν να ονομαστούμε *Κίνημα 2 Ιούνη* είχαμε πραγματοποιήσει ενέργειες με διαφορετικές ονομασίες. Εμείς για παράδειγμα ονομαζόμασταν *Τουπαμάρος Δυτικού Βερολίνου*. Οι σύντροφοι/ισσες στο Μόναχο ονομάζονταν *Τουπαμάρος Μονάχου* και αυτοί στην περιοχή του Ρουρ *Κόκκινος στρατός του Ρουρ*. Ο Ρολφ Χάισλερ προερχόταν από τους Τουπαμάρος Μονάχου και στη φυλακή βρέθηκε κοντά στη RAF. Αλλά ο βασικός λόγος για τον οποίο έπρεπε να είναι στη λίστα ήταν ότι εκείνη την εποχή ήταν ο πιο απομονωμένος κρατούμενος στη Γερμανία. Οι Βαυαροί τον είχαν θέσει σε καθεστώς απόλυτης απομόνωσης. Είχε οκτώ χρόνια για ληστεία τράπεζας. Ο Ρολφ Πόλε ήταν επίσης από τους Τουπαμάρος Μονάχου. Είχε καταδικαστεί για προμήθεια όπλων και άλλα μικροπράγματα, όπως το ότι έφερε πλαστό ακαδημαϊκό τίτλο, σε φυλάκιση έξι ετών. Ο Χορστ Μάλερ ήταν εκ των ιδρυτικών μελών της RAF. Είχε καταδικαστεί σε 12 χρόνια κάθειρξη εξαιτίας της συμμετοχής του στη RAF και της συμμετοχής του σε ληστείες τραπεζών και είχε προσανατολιστεί στο μεταξύ στο μαοϊκό KPD/ΑΟ. Η Γκάμπι Κρέχερ-Τίντεμαν ήταν από αυτούς που είχαν φτιάξει τον Κόκκινο Στρατό του Ρουρ. Είχε καταδικαστεί σε κάθειρξη οκτώ ετών εξαιτίας μίας ανταλλαγής πυροβολισμών με τους μπάτσους. Η Βερένα Μπέκερ και η Ίνα Ζίπμαν ήταν δικές μας. Η Ίνα είχε καταδικαστεί σε κάθειρξη 13 ετών για ληστεία τράπεζας και η Βερένα σε 7 χρόνια για βομβιστική επίθεση.

Είχαμε σκεφτεί εκ των προτέρων πόσοι θα ήταν. Θεωρούσαμε ότι δεν θα ήταν ρεαλιστικό να βγάλουμε πάνω από πέντε ή έξι. Ούτε μπορούσαν οι έξι να είναι όλοι με ισόβια —κι αυτό το βλέπαμε δύσκολο.

Είχατε ρωτήσει και άλλα άτομα από τη 2 Ιούνη αν ήθελαν να βγούνε;

Είχαμε θέσει το ερώτημα και στον Πέτερ Πάουλ Τσαλ. Μόλις είχε φάει τέσσερα χρόνια και μας είπε ότι δεν ήθελε γιατί για τόσο μικρή ποινή δεν άξιζε τον κόπο. Μετά όμως στην κατόπιν αναίρεσης δίκη έφαγε 15 χρόνια. Πραγματικά πολύ άτυχος...

Συζητήσαμε και για τον Ζίγκουρντ Ντεμπούς.⁴ Αλλά ο μόνος από μας που τον ήξερε εκφράστηκε με πολύ βαριούς χαρακτηρισμούς γι' αυτόν, επιμένοντας ότι ήταν σταλινικός και ότι θα έκανε ό,τι ήθελε χωρίς να νοιάζεται για τους άλλους, πράγμα που θα ήταν ρίσκο για μας μετά την απελευθέρωση. Εκ των υστέρων αναγνωρίσαμε το λάθος μας να στηριχθούμε στη γνώμη ενός και μόνο ανθρώπου για τον Ντεμπούς.

Οι κρατούμενοι που φυγαδεύτηκαν έδωσαν κάποιο σινιάλο ότι ήταν σύμφωνοι με την όλη ενέργεια;

Δεν είχαμε πρόσβαση σε όλους.

Ποιος από σας αποφάσισε ποιος θα έμπαινε στη λίστα;

Η απόφαση λήφθηκε από κοινού από όλους όσους εμπλέκονταν άμεσα στην ενέργεια. Η τελική απόφαση για το ποιος θα μπει στη λίστα λήφθηκε όταν ο Λόρεντς ήταν ήδη στην αποθήκη και δακτυλογραφούνταν τα αιτήματα στη γραφομηχανή.

Πόσοι το αποφασίσατε λοιπόν;

Τι να σου πω, από έξι έως δεκαπέντε άτομα...

Πείτε μου λίγα πράγματα ακόμα για το σχεδιασμό.

Από την αρχή ήταν ξεκάθαρο ότι θα επιλέγαμε τον Λόρεντς. Μετά από κάποια πρόχειρα γκάλοπ που κάναμε φαινόταν ότι ο Λόρεντς ως υποψήφιος του CDU θα κέρδιζε τις εκλογές. Υπήρχε η εκτίμηση ότι το κυβερνών SPD δεν θα άφηνε τον υποτιθέμενο νικητή των εκλογών να πάει για φούντο έτσι απλά. Κάποια στιγμή είχαμε εξετάσει και το ενδεχόμενο του Λούμερ.⁵

4. Ο Ζίγκουρντ Ντεμπούς συνελήφθη το 1974 και καταδικάστηκε σε κάθειρξη 12 ετών λόγω απόπειρας ληστείας τραπέζης και σχηματισμού εγκληματικής οργάνωσης. Πέθανε το 1981 κατά την απεργία πείνας των κρατούμενων της RAF. Λόγω της μεταχείρισής του κατά την αναγκαστική σίτιση υπέστη θανατηφόρο εγκεφαλική αιμορραγία.
5. Χάινριχ Λούμερ: 1969-1980 αρχηγός της κοινοβουλευτικής ομάδας του CDU στο Βερολίνο, 1980-1981 πρόεδρος της βερολινέζικης βουλής. Κατά τον προεκλογικό αγώνα του 1971 πλήρωσε ακροδεξιούς για να κάνουν αφισκοκόλληση ενάντια στο SPD. Αργότερα, το 1981, ως υπουργός Εσωτερικών του Βερολίνου ηγήθηκε των εκκενώσεων των καταλήψεων και έμεινε γνωστός ως ο μεγάλος διώκτης τους. Όχι τυχαία, το 1986

Και αυτό προκλητικό...

Είναι όμως κάποια άτομα που μετά δεν μπορείς έτσι απλά να τα αφήσεις ελεύθερα. Και πέρα από αυτό, θέλαμε να σημειώσουμε μια συγκεκριμένη επιτυχία. Ο Λόρεντς θεωρείτο στους κύκλους της CDU υπερβολικά φιλελεύθερος. Ο Λούμερ αντίθετα είχε πληρώσει εκείνο τον καιρό τους φίλους του από το NPD για να γράφουν συνθήματα των Jusos⁶ στα πανό του CDU. Ο Λούμερ στάθηκε τυχερός γιατί δεν ήταν ο βασικός υποψήφιος του SPD. Θα του κακοφαινόταν πολύ να τον κώναμε στη χαρτονένια κούτα, γιατί είναι τεράστιος. Από την άλλη βέβαια θα μας ήταν και πολύ πιο εύκολο.

Πότε μπήκατε στην τελική ευθεία;

Η ενέργεια πήρε οριστική μορφή τα Χριστούγεννα του 1974. Βρεθήκαμε τότε όλοι όσοι θα συμμετείχαμε στην ενέργεια σε μία χριστουγεννιάτικη συνάντηση. Το μενού περιελάμβανε ψάρι ψητό και χήνα στο φούρνο. Στη συνέχεια καθίσαμε στο τραπέζι και διαβάσαμε άλλη μια φορά το βιβλίο *Εμείς, οι Τουπαμάρος*,⁷ κυρίως εκείνη την ιστορία με την απαγωγή. Είχε πολύ πλάκα στην ιστορία που στον τύπο δεν είχε πιάσει το αναισθητικό, γιατί ήταν αλκοολικός. Τον είχαν φουλάρει στο αναισθητικό και αυτός δεν σταματούσε να μιλάει όλο και περισσότερο, ήταν κανονικά στα χái του. Όταν πιάσαμε τον Λόρεντς, καταλάβαμε τι εννοούσαν.

Την επόμενη μέρα κάναμε μία αναπαράσταση του σχεδίου με μικρά αυτοκινητάκια. Έτσι συγκροτήθηκε και η τελική σύνθεση της ομάδας. Εκείνη τη στιγμή αποκρυσταλλώσαμε και τις βασικές παραμέτρους της ενέργειας και καθορίσαμε τους ρόλους του καθενός.

Τότε ήταν που παραλίγο να διασπαστεί η ομάδα. Αυτό οφειλόταν σε δύο άτομα, τα οποία έλεγαν όλο μαλακίες κι έκαναν ό,τι τους κάπνιζε. Ο ένας απ' αυτούς μια άλλη φορά είχε αμελήσει να κάνει κάτι που του είχε ανατεθεί προσωπικά. Ο άλλος είχε πάει με το σιδερικό σ' ένα στέκι νεολαίας κι έκανε το μάγκα.

Μετά τι έγινε;

Ε, να, μετά αυτοί οι δύο κάνανε ας πούμε την αυτοκριτική τους. Αλλά συνεχίζαμε να αντιμετωπίζουμε ένα αντικειμενικό πρόβλημα: δεν μας έμεναν παρά οκτώ εβδομάδες. Ναι μεν υπήρχαν αρκετοί άλλοι, στους οποίους θα μπορούσαμε να απευθυνθούμε, αλλά αυτοί οι δύο είχαν ήδη πάρει το βάπτισμα του πυρός και είχαν αναλάβει ευθύνες.

Το Γενάρη καθαρίσαμε όλα τα σπίτια, γιατί υπολογίζαμε ότι θα εξαπέλυαν ισχυρότατο ανθρωποκυνηγητό. Κρύψαμε πολλά πράγματα. Όλα τα όπλα,

---

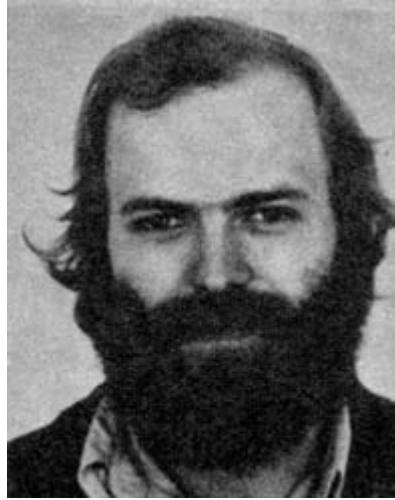
αποχώρησε μετά από την εμπλοκή του σε σκάνδαλο κερδοσκοπίας με εργολάβους.

6. Jusos: Junge Sozialisten, η νεολαία του σοσιαλδημοκρατικού SPD.

7. *Εμείς οι Τουπαμάρος*, εκδόσεις Roter Stern.

για παράδειγμα, που δεν χρειαζόμασταν τα θάψαμε. Αποδείχτηκε αρκετά δύσκολο να τα ξαναβρούμε, γιατί όσο περνάει ο καιρός φουντώνει η βλάστηση. Αργότερα στη φυλακή μας ρωτήσανε πού είχαμε κρύψει τι. Άντε να τους εξηγήσεις τώρα, όταν έχεις κρύψει κάτι κάπου στο δάσος. Παλιότερα είχαμε ψάξει κι εμείς με τη σειρά μας για μία τέτοια κρυψώνα που είχε φτιάξει ένας φίλος μας ελβετός, ο Ζόιμπερλι.⁸ Εκεί είχαμε σκάψει τόσο βαθιά, που λίγο ήθελε να τα παρατήσουμε. Αλλά σκεφτήκαμε, ελβετός είναι αυτός, ας σκάψουμε λίγο ακόμα. Και πραγματικά, εκεί που λέγαμε ότι τώρα θα βρούμε νερό, ξεπρόβαραν τα πράγματα. Ήταν πράγματι πολύ τακτικός ο Ζόιμπερλι.

Βέρνερ Ζόουμπερ ["Ζόιμπερλι"]

Μετά τα Χριστούγεννα τσεκάρουμε τα δρομολόγια που έκανε ο Λόρεντς. Δεν ήταν και τόσο απλό να μην γίνεις αντιληπτός στην περιοχή που έμενε. Η πορεία ήταν κάθε μέρα ίδια και απaráλλακτη: ο οδηγός του ερχόταν και περίμενε λίγο μπροστά από την πόρτα. Τότε έβγαινε ο Λόρεντς και καθόταν στο κάθισμα του συνοδηγού. Κάθε μέρα η ίδια ιστορία, σαν να ήταν ρολόι. Μόνο τη μέρα της απαγωγής του βρήκε να έχει μία ώρα καθυστέρηση. Πάντα τον παρατηρούσαμε εξ αποστάσεως. Είχαμε υπολογίσει ότι ήταν 1,80 με 1,82 ύψος και ζύγιζε γύρω στα 80 κιλά. Ήταν βασικό να το γνωρίζουμε αυτό για να καταφέρουμε να τον χωρέσουμε στο κιβώτιο. Όταν τελικά τον είχαμε στο χέρι, αυτό αποδείχτηκε τεράστιο πρόβλημα. Ήταν πανύψηλος και ζύγιζε έναν τόνο, έτσι που το κουτί να μην κλείνει, αν και ο ίδιος ήταν βολικότατος. Όλα κι όλα, να μην παραπονιόμαστε, υπήρξε θαυμάσιος κρατούμενος.

Τώρα είχαμε να λύσουμε ένα πλήθος τεχνικών προβλημάτων. Πώς θα μπορούσαμε να σταματήσουμε το αυτοκίνητο, να βγάλουμε έξω τον οδηγό και να ησυχάσουμε τον Λόρεντς. Είχαμε κι ένα πρόβλημα ιατρικής φύσεως, εξαιτίας του αναισθητικού. Κανείς μας δεν είχε ιδέα απ' αυτά. Μετά από εμβριθή μελέτη ιατρικών εγχειριδίων και συμβουλές, ε, ας πούμε ειδικών, καταλήξαμε στο

8. Ο Βέρνερ Ζόουμπερ, καίδευτικά "Ζόιμπερλι", ήταν μέλος του Κινήματος 2 Ιούνη. Στις αρχές του 1974 πήγε στην Κολωνία, προκειμένου να οργανώσει την αντίσταση στα εργοστάσια και εργαζόταν με ψεύτικο όνομα στο εργοστάσιο Κλέκνερ-Χούμπολντ-Ντόιτς. Στις 9.5.1975 δέχεται ένα θανάσιμο πυροβολισμό από την αστυνομία σε ένα πάρκινγκ στην Κολωνία – βλ. χρονολογία 9 Μάη 1975.

Haloperidol, γιατί υποτίθεται ότι αυτό συγκρατεί τις φυσικές ορμές, ώστε να μην πνιγεί με τη γλώσσα του.

Για να σταματήσουμε το αυτοκίνητο πήραμε ένα μικρό φορτηγό, το οποίο νοικιάσαμε με ψεύτικο όνομα. Εκεί γεννήθηκε ένα άλλο ψυχολογικό πρόβλημα: Πώς βγάζεις έξω τον οδηγό; Το φορτηγό ξεπετιέται από τον πλάγιο δρόμο κι αναγκάζει το αυτοκίνητο να σταματήσει. Τότε πέφτει μία γυναίκα από πίσω του. Αυτή προσποιείται την πανικοβλημένη, φοράει μία ωραία ξανθιά περούκα και ο σοφέρ κατεβαίνει με βεβαιότητα από το αυτοκίνητο και πάει να τη βοηθήσει. Σ' αυτό πετύχαμε διάνα. Μόλις κατέβηκε, με τη γνωστή ανδρική έκφραση, κοίταξε το χτυπημένο καπό σαν να της λέει “*μα πώς τα καταφέρατε και το κάνατε αυτό;...*”. Και ντογκ!, τρώει μία και πάρτον κάτω.

Εκεί παραλίγο να την πατήσουμε. Το αυτοκίνητο που έπρεπε να πέσει από πίσω είχε ασύρματο και έπρεπε να πει στο φορτηγό που ήταν αρκετά πιο μπροστά πότε θα ερχόταν ο Λόρεντς. Και τότε εμφανίζεται μία μαύρη μερσεντές. Αλλά κανένα μήνυμα από τον ασύρματο, οπότε αυτός που ήταν μέσα στο φορτηγό σκέφτεται, κάτι θα στράβωσε με τον ασύρματο, και βάζει μπρος. Στο αυτοκίνητο όμως ήταν ο Σερτς, πρόεδρος του ειρηνοδικείου και μετέπειτα διευθυντής αστυνομίας. Δήλωσε στη συνέχεια ότι του είχε φανεί περίεργο τέτοιο φορτηγό να πηγαίνει μπροστά και μετά πάλι όπισθεν. Παραλίγο να πιόσουμε λάθος άτομο.

Αφού ο σοφέρ του Λόρεντς δέχθηκε το χτύπημα στο κεφάλι, τέσσερις από μας ανέβηκαν στο αυτοκίνητο του Λόρεντς. Δύο πίσω, ένας στο τιμόνι και ένας πάνω στο στήθος του Λόρεντς. Στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε σ' ένα υπόγειο γκαράζ. Για κάλυψη ερχόταν πίσω μας άλλο ένα αυτοκίνητο. Για να μπούμε από το ένα στο άλλο χρησιμοποιήσαμε ένα υπέροχο υπόγειο γκαράζ στην Κάντστρασε. Απλώς αυτός που περίμενε εκεί, αναγκάστηκε να κάνει υπομονή άλλη μία ώρα και δεν είχε ιδέα τι είχε συμβεί γιατί δεν είχε ασύρματο!

Ο Λόρεντς πώς αντέδρασε;

Στην αρχή φώναζε βοήθεια, κλωτσούσε και έριξε μία με το πόδι στο παρμπρίζ. Είχε απίστευτα μακριά πόδια. Όλα συνέβησαν πολύ γρήγορα. Μετά έφαγε μία στη μύτη και του είπαμε να σκεφτεί τι έπαθε ο Ντρένκμαν και να ηρεμήσει για να μην πάθει τα ίδια. Αυτός μας είπε “*εντάξει, εντάξει, θα κάνω ό,τι μου πείτε*”. Στη συνέχεια κάποιος του έσκισε το παντελόνι και του έκανε την ένεση. Ο Λόρεντς καθόταν στο κάθισμα του συνοδηγού, ένας καθόταν από πάνω του και από πίσω κάποιος του κρατούσε δεμένα τα μάτια μ' ένα μαντήλι νομίζω. Κατ' αυτόν τον τρόπο φαινόταν ακόμα πιο ψηλός. Α ναι, του είχαμε περάσει και χειροπέδες.

Ξεκινήσατε δηλαδή με έναν τύπο στο αυτοκίνητο που έχει μαντήλι γύρω από τα μάτια, με κάποιον να κάθεται πάνω του, πέντε άτομα μέσα και χωρίς παρμπρίζ;

Ναι και μάλιστα με 160 χλμ/ώρα στον περιφερειακό. Ένας μάρτυρας κατέθεσε στη συνέχεια ότι μας συνάντησε και ενώ ο ίδιος πήγαινε με 120 χλμ/ώρα, αναγνώρισε, λέει, με σιγουριά αυτόν που καθόταν στο κάθισμα του οδηγού και φορούσε κόκκινη γραβάτα. Αναγκαστήκαμε να κάνουμε στάση στον αυτοκινητόδρομο, στον πύργο αναμεταδόσεων. Δεν τραβήξαμε κανένα βλέμμα. Κάποια αυτοκίνητα σταμάτησαν δίπλα μας, κάποιοι πεζοί κοίταξαν μέσα απ' το τζάμι, αλλά κατά τ' άλλα ησυχία. Ησυχία και στο υπόγειο γκαράζ. Μόνο το αυτοκίνητο κάλυψης είχε πρόβλημα. Δεν μας ακολούθησε σχεδόν καθόλου. Αν και ολοκαίνουριο όταν το κλέψαμε, ο συμπλέκτης ήταν για πέταμα.

Ο Λόρεντς ήταν ήδη ναρκωμένος;

Το αναισθητικό δεν είχε επιδράσει ακόμα. Στο υπόγειο γκαράζ τον βάλαμε στο πορτ-μπαγκάζ του άλλου αυτοκινήτου. Είχαμε επιλέξει μία διαδρομή που οδηγούσε στο Κρόιτσμπεργκ χωρίς να περάσει από κανέναν κεντρικό δρόμο. Είχαμε σκεφτεί ότι αμέσως μόλις σήμαινε συναγερμός θα κλείνανε όλες τις δι-σταυρώσεις. Τι διαδρομή κι αυτή...

Το Spiegel έγραψε τότε: "Λίγα λεπτά μετά από την απαγωγή, η αστυνομία εξάπε-λυσε τη μεγαλύτερη επιχείρηση καταδίωξης στην ιστορία του Δυτικού Βερολίνου: 5 ελικόπτερα, 200 περιπολικά, 10.000 αστυνομικοί, 100.000 μάρκα αμοιβή και άλλα 50.000 από το δεξίό 'Σύνδεσμο Ελεύθερης Γερμανίας'". Αντιληφθήκατε κάτι από όλα αυτά;

Εκείνη τη στιγμή ακόμη όχι. Μία από μας προσπάθησε να ησυχάσει το Λόρεντς. Τον είχε πιάσει τρομερή λογοδιάρροια, ρωτούσε τι θα του συμβεί και τι σκοπεύαμε να κάνουμε και τέτοια. Μας έσπασε τα νεύρα. Στη συνέχεια οι μπάτσοι αναζητούσαν μία λουξ λιμουζίνα, στην οποίας το πορτ-μπαγκάζ να μπορούσε να χωρέσει ο Λόρεντς. Αυτή ήταν η εμπειρία μας από τις επιθέσεις στις τράπεζες: οι μπάτσοι συνήθως σταματούσαν τα μεγαλύτερα αυτοκίνητα. Αλλά δεν θα πιστέψεις τι μεγάλο πορτ-μπαγκάζ που έχει το γκολφ. Μετά πήγαμε ως το νεκροταφείο, σε ένα μικρό παράδρομο της Χάζενχαϊντε στο Κρόιτσμπεργκ, απ' όπου είχαμε συνεχή οπτική επαφή με την κυρίως είσοδο του αστυνομικού τμήματος στη Φρίζενστρασε.

Εκεί μας περίμενε ένα φορντ τράνζιτ και τότε ήταν που τον βάλαμε μέσα στο κουτί. Ήταν γύρω στις 9.30. Στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε στο μαγαζί στη Σένκεντορφστρασε. Και τότε άρχισε το πιο δύσκολο κομμάτι, γιατί έπρεπε να τον μεταφέραμε μέσα στο μαγαζί. Εκεί στέκονταν στο δρόμο τρεις ηλικιωμέ-νες γυναίκες και είχαν πιάσει κουβεντούλα, όπως συμβαίνει συνήθως. Το κιβώ-τιο ήταν που ήταν από μόνο του βαρύ, είχε και τον τύπο μέσα, πρέπει να το ξα-ναπούμε αυτό, η επαναστατική υπόθεση είναι δύσκολη υπόθεση. Βαρέων βα-ρών. Δεν ήμασταν όλοι εκεί, γιατί έπρεπε να πάμε και το αυτοκίνητο κάλυψης σ' ένα γκαράζ στο Νόικελν. Και τότε ανοίγει το καπάκι, γιατί ο Λόρεντς δεν θα

ησούχαζε. Ευτυχώς είχε σταματήσει τη φλυαρία. Σιγά-σιγά είχε αρχίσει να επιδρά και η ουσία. Από τη στιγμή που του κάναμε την ένεση μέχρι το κατάστημα είχε περάσει σίγουρα μία ώρα.

Και τι κάνατε με τις γιαγιάδες;

Απολύτως τίποτα, διαφορετικά θα έπρεπε να περιμένουμε έναν αιώνα. Απλά περάσαμε μπροστά τους.

Και το κιβώτιο το κουβαλούσατε τέσσερα άτομα;

Ναι, στο μαγαζί έπρεπε να κατέβουμε από μία σκάλα, γιατί είχαμε φτιάξει ένα άνοιγμα για να δημιουργήσουμε πρόσβαση στην αποθήκη. Η αποθήκη αποτελούνταν από δύο χώρους. Στον πρώτο που ήταν και πολύ χαμηλός μπορούσε να φτάσει μέσα από μία τρύπα στο πάτωμα. Αυτόν το χώρο τον είχαμε χωρίσει από τον άλλο με έναν τοίχο. Το δεύτερο των διαμορφώσαμε ειδικά, ανοίξαμε μία διόδο προς την κουζίνα και τοποθετήσαμε από πάνω ένα χαλί.

Αλλά την απαγωγή την πραγματοποιήσατε ένοπλοι. Τι θα είχατε κάνει, αν κι ο οδηγός ήταν οπλισμένος κι είχε πυροβολήσει;

Μα γι' αυτό έφαγε κατευθείαν το χτύπημα στο κεφάλι, για να μην προλάβει καθόλου να πιάσει το όπλο. Και ούτως ή άλλως ψάξαμε τον οδηγό για να μπορούμε να απομακρυνθούμε ήσυχοι. Ένας από μας ήταν μπροστά με ένα πολυβόλο, για να μας καλύψει. Το σχέδιο ήταν να αποφύγουμε πάση θυσία την ανταλλαγή πυροβολισμών. Αν υπήρχε νεκρός εκ των προτέρων, θα είχαν ελακτιστοποιηθεί οι πιθανότητες για την ανταλλαγή.

Μα χτύπημα με τη σιδερόβεργα;

Το είχαμε συζητήσει επί μακρόν –και πάλι δεν αρκούσε.

Κάνατε εξάσκηση; Γιατί μου φαίνεται δύσκολο να ρίξεις ένα τέτοιο χτύπημα και να μην αφήσεις τον άλλο στον τόπο.

Είχαμε βρει κάποιον που είχε κάποια σχετική εμπειρία. Ήταν μποξέρ και ήξερε πόσο μπορούσε να χτυπήσει. Άριστος στη δοσολογία.

Όταν φτάσαμε στο μαγαζί, κοιτάξαμε όλοι τον Λόρεντς. Ο Λόρεντς ήθελε να μιλήσει με τους αρχηγούς. Αυτόν που έδινε τις διαταγές ή κάτι τέτοιο. Του είπαμε, εδώ δεν έχουμε αρχηγούς.

Δεν μπορούσε να σας αναγνωρίσει;

Φοράγαμε όλοι τα ίδια, από πάνω μέχρι κάτω, αυτές τις μπλε φόρμες με τα μακριά μανίκια και κουκούλες που τις είχαμε φτιάξει μόνοι μας από σεντόνια με μυτερές άκρες από πάνω και με σχισμές. Κατά τη διεξαγωγή της ενέργειας ήμασταν όλοι μεταμφιεσμένοι, με ψεύτικα μούσια και τέτοια.

Αλλά ο Λόρεντς ούτως ή άλλως δεν έβλεπε τίποτα, αφού είχε τεράστια μυωπία, επτά βαθμούς ή κάτι τέτοιο. Εμείς όμως δεν το ξέραμε αυτό, γιατί συνήθως φορούσε κάτι λεπτά γυαλιά χωρίς μυωπία, για τις φωτογραφίες.

Στην αποθήκη υπήρχε ένα κελί μ' ένα συρματοπλεγμα μπροστά και μία κόκκινη κουρτίνα. Όταν ήθελε να πάει στην τουαλέτα, του τραβούσαμε διακριτικά την κουρτίνα. Υπήρχε ένας προθάλαμος, όπου τοποθετήσαμε τη σκάλα για ν' ανεβαίνουμε πάνω. Από πίσω ήταν ένας μικρός χώρος, εκεί καθόταν η φρουρά. Είχε ένα ράντζο, έναν κουβά και ένα πρόγραμμα γυμναστικής στον τοίχο, όπου έλεγε τι μπορούσε να κάνει το πρωί, τραπέζι και καρέκλα. Ήταν δηλαδή μία πλήρως εξοπλισμένη φυλακή. Είχε και μία λάμπα, τι μία, δύο. Και επιπλέον του δίνανε και κάτι να διαβάσει, πολιτική, λογοτεχνία και τέτοια.

Τις καθημερινές εφημερίδες τις έπαιρνε λογοκριμένες. Όλα όσα τον αφορούσαν τα καίγαμε. Αυτό το κάναμε για να μην μπορούν να του περάσουν κρυφά πληροφορίες, που θα μπορούσαν κανονικότητα να βρίσκονται στην εφημερίδα. Κατά βάση έπαιρνε μόνο το πλαίσιο με κάποιες διαφημίσεις. Ένα πράγμα εντελώς πετσοκομμένο. Αυτό ήταν και το μόνο του παράπονο εκ των υστέρων. Δεν το βρήκε σωστό.

Διαφορετικά θα μπορούσε να μάθει πόσο είχε προχωρήσει η καταδίωξη. Και αυτό μόνο φόβο θα του είχε προξενήσει. Από την πρώτη στιγμή μας είπε ότι ο μεγαλύτερος φόβος του ήταν μην μας βρουν οι μπάτσοι. Όλη την ώρα "τα παιδιά αυτό" και "τα παιδιά το άλλο" έλεγε.

Αυτό ήταν ο μεγαλύτερος φόβος του;

Ναι, δεν φοβόταν τόσο μήπως τον σκοτώσουμε εμείς, όσο αυτοί. Μην μπουκάρουν οι μπάτσοι και μας καθαρίσουν όλους, κι αυτόν μαζί.

Όταν ο Λόρεντς ήταν πια στην αποθήκη, του είπατε ποιοι είσαστε;

Ναι, τότε ήταν που του βγάλαμε και αυτή τη φωτογραφία. Αυτός δυσφόρησε κάπως και δεν ήθελε να κρατήσει το χαρτόνι. Μας ταλαιπώρησε επιπλέον το ότι ήμασταν όλοι άρρωστοι. Ένας μας είχε κολλήσει όλους γρίπη.

Ο Λόρεντς τόνισε ξεκάθαρα εκ των υστέρων ότι έτυχε καλής μεταχείρισης κοντά μας. Και το απόγευμα, όταν άρχιζε να πλήττει επειδή δεν τον αφήναμε να δει τις ειδήσεις στην τηλεόραση, του βάζαμε να δει το Θέατρο Όνεζοργκ² –μαζί με τους φύλακές του. Πρόσεξε μάλιστα ότι κι εμείς γελούσαμε. Το διηγήθηκε αργότερα στο δικαστήριο.

Κατά τ' άλλα του ράψατε κι ένα κουμπί και κάτι τέτοια, έτσι δεν είναι;

Του επιδιορθώσαμε το παντελόνι.

Αλλά και του το καταστρέψατε.

9. Το θέατρο Κλαμάουκ του Αμβούργο με την Χάιντι Κάμπελ.

Του πήραμε και καινούρια εσώρουχα. Ακόμα και σκάκι παίζαμε μαζί του.

Παίζατε μαζί του σκάκι φορώντας τις μάσκες;

Και όταν τον ρωτήσανε στο δικαστήριο αργότερα αν κέρδισε ποτέ, αυτός είπε ότι είχε κερδίσει μια φορά, αλλά του είχαμε δώσει την εντύπωση ότι τον είχαμε αφήσει να νικήσει.

Αμέσως μετά τη φωτογραφία τι κάνατε;

Γράψαμε τη διακήρυξή μας. Δύο ήταν όλη την ώρα πάνω, δύο κάτω και όλη την ώρα πάνω κάτω, γιατί όλοι θέλανε να πάρουν μέρος στην κουβέντα.

Και μετά γράψατε:

“Σήμερα το πρωί ένοπλες γυναίκες και άνδρες του κινήματος 2 Ιούνη αιχμαλώτισαν τον αρχηγό του βερολινέζικου cdu και κεντρικό υποψήφιο για τις εκλογές της 2 μαρτίου, Πέτερ Λόρεντς. η απαγωγή έπρεπε να πραγματοποιηθεί ένοπλα, γιατί ο Λόρεντς ήταν προετοιμασμένος για κάτι τέτοιο: ο σωφέρ και σωματοφύλακός του ήταν οπλισμένος με πιστόλι. ο Πέτερ Λόρεντς είναι κρατούμενος του ΚΙ-ΝΗΜΑΤΟΣ 2 ΙΟΥΝΗ. ως τέτοιος δεν θα υποστεί βασανισμούς, ούτε απάνθρωπη μεταχείριση, σε αντίθεση με τους περίπου 60.000 έγκλειστους στα σωφρονιστικά ιδρύματα της δυτικής γερμανίας και του βερολίνου. ως κρατούμενός μας θα περνάει καλύτερα από τους φυλακισμένους στις κρατικές φυλακές, σε κάθε περίπτωση όμως δεν θα απολαμβάνει και τις ανέσεις της βίλας του στο τσέλεντορφ. ο Πέτερ Λόρεντς θα ανακριθεί. θα κληθεί να περιγράψει τις σχέσεις του με τον κόσμο της οικονομίας, τα αφεντικά και τις φασιστικές κυβερνήσεις, προχωρήσαμε στην απαγωγή του Λόρεντς, γιατί ως εκπρόσωπος των αντιδραστικών και των αφεντικών είναι υπεύθυνος για την πίεση του φασόν και το ρουφιάνεμα στους χώρους εργασίας, για τη δημιουργία ομάδων σεκιούριτι εργοδοτών και ομάδων ενάντια στους αντάρτες πόλεων, για την απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος, για το νέο νόμο περί διαδηλώσεων, τον περιορισμό της υπεράσπισης και για τη διατήρηση του άρθρου 218¹⁰ που προάγει τις διακρίσεις. ως αρχηγός της cdu, αποτέλεσε προπαγανδιστή του σιωνισμού και της επεκτατικής πολιτικής του κράτους του ισραήλ στην παλαιστίνη, ενώ συμμετέχει μέσω επισκέψεων και χρηματικής βοήθειας στη δίωξη και την καταπίεση του παλαιστινιακού λαού. κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο έχει το αιματοβαμμένο μερίδιό του στο στρατιωτικό πραξικόπημα του πινοςέτ και των τραστ στη χιλή. το κόμμα του είναι αυτό που επιτρέπει μέσω της χρηματικής του υποστήριξης στη χούντα να ασκεί την καταστολή που διώκει ανελέητα και πνίγει στο αίμα κάθε φιλελεύθερη σκέψη, να βασανίζει χιλιάδες σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και να διατηρείται στην εξουσία μέσω καθημερινών λουτρών αίματος.

---

10. Το άρθρο 218 του γερμανικού ποινικού κώδικα που απαγόρευε τις εκτρώσεις αποτέλεσε αντικείμενο μακροχρόνιων αγώνων του γυναικείου κινήματος.

τα αιτήματά μας:

1. άμεση απελευθέρωση, δηλαδή εξαφάνιση των αποφάσεων που αφορούν τους κρατούμενους, οι οποίοι συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν στις διαδηλώσεις που έγιναν με αφορμή τη δολοφονία του επαναστάτη χόλγκερ μάινς στο βερολίνο. αυτό το αίτημα πρέπει να εισακουστεί εντός 24 ωρών.

2. άμεση απελευθέρωση των:

βερένα μπέκερ

γκαμπριέλε κρέκερ-τίντεμαν

χορστ μάλερ

ρολφ πόλε

ίνα ζίπμαν

ρολφ χάισλερ

οι σύντροφοι κρέκερ, πόλε και χάισλερ, που κρατούνται φυλακισμένοι στη δυτική γερμανία πρέπει να μεταφερθούν στο δυτικό βερολίνο εντός 48 ωρών. ένα μπόιγκ 707 πρέπει να τους περιμένει με γεμάτο τεπόζιτο και τετραμελές πλήρωμα. οι προαναφερθέντες σύντροφοι να συνοδεύονται στον προορισμό τους από δημόσιο πρόσωπο. το πρόσωπο αυτό να είναι ο ιερέας και πρώην δήμαρχος χάινριχ άλμπερτς. πέραν τούτου, στους 6 συντρόφους πρέπει να δοθεί το ποσό των 20.000 μάρκων στον καθένα. τα αιτήματα αυτά πρέπει να ικανοποιηθούν εντός 72 ωρών.

3. δημοσίευση της ανακοίνωσης αυτής με τη μορφή καταχωρήσεων στις ακόλουθες ημερήσιες εφημερίδες:...

4. καθ' όλο το διάστημα της ομηρίας του απαιτούμε απόλυτη ανακωχή από την πλευρά της αστυνομίας: καμία παρουσία στους δρόμους, κανέναν έλεγχο, καμία έρευνα σε σπίτι, καμία σύλληψη, καμία φωτογραφία καταζητούμενων, καμία έκκληση προς τον κόσμο να βοηθήσει στις έρευνες.

σε περίπτωση μη ικανοποίησης των αιτημάτων ή και μόνο απόπειρας εξαπάτησης απειλείται η σωματική ακεραιότητα του κρατούμενου.

όλα τα αιτήματα είναι ίσης βαρύτητας.

δεν επιθυμούμε μυστικές διαπραγματεύσεις. ανακοινώσεις από την πλευρά του κρατικού μηχανισμού και η πορεία της απελευθέρωσης των αναφερθέντων συντρόφων συμπεριλαμβανομένης της αναχώρησής τους με αεροπλάνο πρέπει να μεταδοθούν από ραδιόφωνο και τηλεόραση. αν ικανοποιηθούν επακριβώς όλα τα αιτήματα, εγγυόμαστε τη σωματική ακεραιότητα και την απελευθέρωση του κρατούμενου λόρεντς. διαφορετικά θα καταστεί αναπόφευκτη μία εξέλιξη παρόμοια με την περίπτωση του ανώτατου δικαστή γκ. φ. ντρένγκμαν.

προς τους συντρόφους στη φυλακή:

θα θέλαμε να απαιτήσουμε την απελευθέρωση περισσότερων συντρόφων, αλλά βάσει της τωρινής μας ισχύος δεν είμαστε σε θέση να το κάνουμε.

προς τους κατοίκους του βερολίνου:

τα όργανα του κράτους θα πραγματοποιήσουν τις επόμενες μέρες μία δημαγωγική εκστρατεία εναντίον μας, θα προσπαθήσουν να σας βάλουν στο παιχνίδι της καταδίωξής μας. μην τους προσφέρετε καμία υποστήριξη, αφήστε την αστυνομία, τα αφεντικά και τον τύπο να τα βρουν μεταξύ τους.

ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥΣ

κίνημα 2 Ιούνη”.

Πώς μεταδίδετε αυτές και τις άλλες ανακοινώσεις σας;

Εν μέρει δουλεύαμε με νεκρά γραμματοκιβώτια. Είχαμε τοποθετήσει σε παλιά σπίτια που δεν πρόσεχε κανείς, επιπλέον γραμματοκιβώτια, τα οποία χρησιμοποιούσαμε μόνο εμείς. Ένας από μας πήγαινε το μήνυμα από τη Σένκεντορφστράσε σε ένα τέτοιο γραμματοκιβώτιο και από εκεί μεταφέρονταν μέσω άλλων οι ανακοινώσεις μας στους αποδέκτες μας. Η πρώτη δήλωση πήγε στο γερμανικό πρακτορείο ειδήσεων, αλλά όχι μόνο. Όλες οι δηλώσεις μας αποστέλλονταν σε τουλάχιστον τρία σημεία. Στην αρχή στα ΜΜΕ, στη συνέχεια σε άλλους Πέτερ Λόρεντς που βρίσκαμε στον τηλεφωνικό κατάλογο. Αλλά και σε παπάδες. Πιστεύαμε ότι στον καθένα μπορείς να χώσεις ένα τέτοιο πράγμα κάτω από το πατάκι και αν στέλνεις πέντε κείμενα, οι τέσσερις θα το προωθήσουν με βεβαιότητα σε αυτούς που πρέπει. Στην πρώτη δήλωση είχαμε εσωκλείσει και δύο φωτογραφίες. Του Λόρεντς με γυαλιά. Επέμενε σ’ αυτό και για να τις βγάλουμε πόζαρε χωρίς διαμαρτυρίες.

Εξαπολύθηκε ανθρωποκυνηγητό;

Ναι, αλλά από ασφαλίτες. Στην αρχή προσπάθησαν να κερδίσουν χρόνο, αυτό ήταν ξεκάθαρο. Έπρεπε να διαπιστώσουν αν όντως ήταν ακόμα ζωντανός. Μπορεί να είχαμε τοποθετήσει στην καρέκλα ένα πτώμα και να το είχαμε βγάλει φωτογραφία.

Τι άλλο συνέβη εκείνη την Πέμπτη της απαγωγής;

Τίποτε άλλο. Το απόγευμα είχε ξεκαθαρίσει το τοπίο και για τον Λόρεντς και κάναμε την πρώτη απόπειρα ανάκρισης. Είχαμε φτιάξει μία λίστα με ερωτήσεις σχετικά με τις δραστηριότητές του στην CDU και τη διαπλοκή του με την οικοδομική μαφία του Βερολίνου. Είχαμε φτιάξει ένα μαγνητόφωνο, με το οποίο θα πραγματοποιούσαμε την ανάκριση. Αλλά βλέπεις, δεν ήμασταν επαγγελματίες ανακριτές και θυμηθήκαμε να το ανοίξουμε μετά από καμιά ώρα.

Δεν θέλαμε να χρησιμοποιήσουμε βίαιες μεθόδους για να του αποσπάσουμε πληροφορίες. Κι αυτός από την πλευρά του αρνήθηκε να πει οτιδήποτε. Στις μέρες που ακολούθησαν έλυσε κάπως τη γλώσσα του, ιδίως επειδή δεν χρησιμοποιούσαμε πλέον μαγνητόφωνο. Εκεί ήταν που μας είπε κάτι για το “δρόμο του μαρτυρίου” των χριστιανοδημοκρατών στη Χιλή. Στο ζήτημα της Παλαιστίνης ήταν της άποψης ότι ο ισραηλινός λαός θα έπρεπε να ζήσει ειρηνικά. Αυτής της γνώμης ήμασταν και εμείς, αλλά κάτι τέτοιο δεν θα έπρεπε να γίνει εις βάρος των παλαιστινίων.

Αυτά που μας είπε για το άτομό του ήταν σε μεγάλο βαθμό κοινοτοπίες. Τον είχαμε κάτω στην αποθήκη, τον κοιτάζαμε όλοι και τότε άρχισε να προκύπτει το ζήτημα ποιος θα τον σκότωνε, αν δεν πετύχαινε το όλο σχέδιο. Όλοι αυτό ρωτούσαν. Στα μάτια μας δεν ήταν πια ένα γουρούνι. Ένας άνθρωπος ήταν, μάλλον αφελής, θα έλεγα.

Και την επόμενη μέρα;

Είχαμε πάντως το χαρτοφύλακα του Λόρεντς. Και πώς λεγόταν να δεις εκείνος ο τύπος, α ναι, Κλινγκμπάιλ, μέσα είχε μία επιταγή δική του 100.000 μάρκων. Εκλογική υποστήριξη για την CDU. Ο Κλινγκμπάιλ θεωρείτο ως τότε ο απόλυτος υποστηρικτής του SPD, γιατί το SPD του είχε αναθέσει όλες τις οικοδομικές εργολαβίες. Βρήκαμε και κάτι έγγραφα για μία σχεδιαζόμενη αύξηση των τιμών στη BVG,¹¹ η οποία μέχρι τότε δεν είχε γνωστοποιηθεί. Και κάτι άλλα έγγραφα σχετικά με σχεδιαζόμενες απολύσεις στη DeTeWe.¹² Τέλος, βρήκαμε στο χαρτοφύλακα και κάτι γράμματα από μία μητέρα που είχε ένα ανάπηρο παιδί και είχε στραφεί στον Λόρεντς. Αλλά για αυτήν την ιστορία δεν μας είπε τίποτα.

Έπρεπε να αχρηστεύσουμε άλλο ένα νεκρό γραμματοκιβώτιο, γιατί την Παρασκευή συνελήφθη στο Αμβούργο ο Ράινερ Χόκσταϊν, ο οποίος διατηρούσε επαφή με διάφορους από μας. Γνώριζε όμως την ύπαρξη μόνο του ενός γραμματοκιβωτίου. Είχαμε αρνηθεί να συνεργαστούμε μαζί του και γι’ αυτό υπηρέτησε αργότερα την εισαγγελία ως μάρτυρας “του στέμματος”. Αυτός ο βλάκας είχε την εξέλιξη που του άρμοζε.

Τι προέβλεπαν τα σχέδιά σας σε περίπτωση που οι μπάτσοι ανακάλυπταν το μαγαζί;

11. Berliner Verkehrsgesellschaft: Εταιρεία διαχείρισης των μέσων μαζικής μεταφοράς στο Βερολίνο.
12. Deutsche Telephonwerke: μεγάλη εταιρεία τηλεπικοινωνιών που ιδρύθηκε το 1896. Εστία εργατικών αγώνων στις αρχές της δεκαετίας του '70. Στο χώρο του εργοστασίου της οι Ton Steine Scherben ηχογράφησαν το ιστορικό τραγούδι Macht kaputt, was euch kaputt macht για μία εκπομπή του Ράδιο Βρέμη. Όταν η εταιρεία κατάλαβε ότι την έπαθε, απαγόρευσε τη δημόσια μετάδοσή του.

Δεν υπήρχε τέτοιο σχέδιο. Είχαμε συμφωνήσει μέχρι του σημείου ότι αν κάτι πήγαινε στραβά, θα ξεκνούσαμε τα αιτήματα και θα προσπαθούσαμε να διαφύγουμε. Θα ήταν πολύ δυσάρεστη εξέλιξη.

Είκατε διασφαλίσει με κάποιο τρόπο το μαγαζί;

Αισθανόμασταν απόλυτη σιγουριά. Το μαγαζί φυλασσόταν με βιντεοκάμερα, η οποία επέπτευε την είσοδο του μαγαζιού και αυτοί που φύλαγαν σκοπιό κάτω παρακολουθούσαν το μόνιτορ.

Τη δεύτερη ανακοίνωσή μας τη γράψαμε την Παρασκευή. Πήγε στη Μαριάνε Λόρεντς, στα κεντρικά γραφεία της CDU, στο γερμανικό πρακτορείο ειδήσεων, στον επίσκοπο Σαρφ και στην κυβέρνηση του Βερολίνου. Παρέπεμπε στην πρώτη ανακοίνωση, η οποία είχε φύγει με ταχυδρομείο και σκοπό είχε αποκλειστικά να ενεργοποιήσει τους αποδέκτες. Στη σύζυγο του Λόρεντς στείλαμε κι ένα προσωπικό γράμμα: “Να κάνει τα πάντα η αστυνομία για να φύγω από δω μέσα σώος και αβλαβής. Σε αγαπώ. Ο Πέτερ σου.”

“καλούμε όλα τα παραπάνω αναφερόμενα πρόσωπα και οργανώσεις να δραστηριοποιηθούν ώστε η πρώτη μας ανακοίνωση, η οποία πήγε στο γερμανικό και στο αμερικανικό πρακτορείο ειδήσεων, καθώς και στην τοπική κυβέρνηση, να διαβαστεί το αργότερο στο βραδινό δελτίο ειδήσεων και στη συνέχεια σε όλα τα δελτία ειδήσεων που θα ακολουθήσουν. ταυτόχρονα πρέπει να προβάλλονται οι φωτογραφίες από την κράτηση του Πέτερ Λόρεντς. παράλληλα πρέπει να κινηθείτε ώστε να ικανοποιηθούν άμεσα τα αιτήματά μας, αν φυσικά ενδιαφέρεστε για την απελευθέρωση του κρατούμενου Πέτερ Λόρεντς σώου και αρτιμελή. αν δεν πραγματοποιηθούν αυτοί οι όροι, το παρόν τελεσίγραφο θα εκπνεύσει το σάββατο στις 12.00...

κίνημα 2 Ιούνη”

Ζητήσαμε από τον Λόρεντς να μας κατονομάσει ένα πρόσωπο της απολύτου εμπιστοσύνης του. Αυτός ήταν κατά ειρωνική σύμπτωση ο Πέπερ. Αυτόν και πήραμε στο τηλέφωνο. Το μόνο που τον ρωτήσαμε ήταν αν θα μπορούσε να κάνει κάτι για τον Λόρεντς και αυτός κατευθείαν έκλεισε το τηλέφωνο. Δεν ήθελε να εμπλακεί καθόλου σε αυτήν την ιστορία. “Θα το θυμάμαι αυτό!”, είπε τότε ο Λόρεντς.

Πώς επικοινωνούσαν μαζί σας η αστυνομία και το συμβούλιο κρίσεων;

Μέσω των MME. Κάποιες φορές ανήγγειλαν ότι κάτι έχει σήμερα το βράδυ στο βραδινό δελτίο ειδήσεων. Το Σάββατο 1 Μαρτίου στις 00.05 μεταδόθηκε από τους σταθμούς SFB και RIAS η ακόλουθη ανακοίνωση της αστυνομίας:

“Η αστυνομία απευθύνεται διά του παρόντος στους απαγωγείς του Πέτερ Λόρεντς. Πρώτον: Τα άτομα που συνελήφθησαν σε σχέση με τη διαδήλωση μετά το

θάνατο του Χόλγκερ Μάινς, είναι πλην των Ετόρε Κανέλα και Γκύντερ Γιάγκντμαν εδώ και καιρό ελεύθερα. Οι δύο προαναφερθέντες θα αφεθούν ελεύθεροι την 1η Μαρτίου 1975 πριν από τις 10 το πρωί.

Δεύτερον: Είναι απαραίτητο να μας δώσετε μία πειστική απόδειξη του γεγονότος ότι ο Πέτερ Λόρεντς εξακολουθεί να βρίσκεται εν ζωή.

Τρίτον: Καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια ώστε με τα μέτρα που λαμβάνουμε να μην θέσουμε σε κίνδυνο τη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα του Πέτερ Λόρεντς. Προς αποφυγή παρεξηγήσεων είναι αναγκαίο να διευκρινίσουμε κάποια πράγματα. Πώς φαντάζεστε τις τεχνικές λεπτομέρειες της απρόσκοπτης παράδοσης του Πέτερ Λόρεντς; Τι μέλλει γενέσθαι, αν ένα από τα πρόσωπα που αναφέρετε αρνηθεί να συμμετάσχει σε αυτή τη διαδικασία;

Τέταρτον: Ως απόδειξη για το ότι συνδιαλεγόμαστε με τα σωστά άτομα δώστε μας τον αριθμό της αστυνομικής ταυτότητας του Πέτερ Λόρεντς.”

Από πού ξέρατε ότι θα μεταδοθεί αυτό το μήνυμα στις 00.05;

Πιστεύεις ότι θα μπορούσαμε εκείνες τις ώρες να κλείσουμε το ράδιο έστω και για πέντε λεπτά; Τις περισσότερες φορές το ανακοινώνανε από ώρα πριν και εν συνεχεία το επαναλάμβαναν πολλές φορές. Χρησιμοποίησαν τις ανακοινώσεις και για τους σκοπούς της καταδίωξής μας, με το να τις μεταδίδουν όλο και πιο αργά το βράδυ. Και το τέταρτο βράδυ φθάσανε να έχουν βγάλει στο δρόμο τα ραδιογωνιόμετρα, γιατί πίστευαν ότι στις 4.00 το βράδυ στο Βερολίνο δεν θα λειτουργούσαν και τόσες τηλεοράσεις. Αλλά όλη η πόλη κρεμόταν από την τηλεόραση. Οι μόνοι που δεν βλέπαμε τηλεόραση εκείνο το βράδυ ήμασταν εμείς. Ήμασταν πτώματα από την κούραση –ακόμα και οι φρουροί πήραν έναν υπνάκο.

Το Σάββατο στις 10 άφησαν ελεύθερους τους δύο τελευταίους φυλακισμένους από τη διαδήλωση για το Χόλγκερ Μάινς. Έτσι ροκάνισαν λίγο χρόνο, αλλά εμάς το ίδιο μας έκανε. Όταν βγήκε ο Γιάγκντμαν, ήταν προφανώς αλκοολικός, έτρεξαν κατευθείαν επάνω του οι ρεπόρτερ και αυτός είπε: “Δεν έχω σχέση μ’ όλα αυτά, δεν ξέρω τίποτε”.

Στη συνέχεια βγήκε ο Κανέλα, πήγανε να πέσουν πάνω του τα κανάλια και αυτός τσακ, εξαφανίστηκε. Έβαλε τα πόδια στην πλάτη και σπρίνταρε για να τους γλυτώσει. Ο Γιάγκντμαν είχε πάει στη διαδήλωση μάλλον τυχαία. Το είπε κιόλας. Εκείνη τη μέρα είχε προβλήματα στο σπίτι, ήπια λίγο παραπάνω, πήγε στη διαδήλωση, πέταξε μία πέτρα σ’ έναν μπάτσο και αυτό ήταν. Οι δικογραφίες μήκαν στο αρχείο. Και αργότερα δεν ακούσαμε πια τίποτα γι’ αυτόν.

Αφού τα ΜΜΕ είχαν δημοσιεύσει πλήρως τη διακήρυξή μας και είχαν απελευθερωθεί οι δύο διαδηλωτές, ήταν προφανές ότι η πρωτοβουλία εξακολου-

θούσε να βρίσκεται στα χέρια μας. Το Σάββατο το πρωί, 1η Μαρτίου, στείλαμε την τρίτη μας ανακοίνωση. Την είχαμε πάει σε διάφορες διευθύνσεις, μεταξύ άλλων και στην ευαγγελική εκκλησία του Τσέλεντορφ. Στη δήλωση λέγαμε:

“Αν ένας από τους συντρόφους που αναφέραμε δεν επιθυμεί να απελευθερωθεί, θα πρέπει να το κάνει γνωστό παρουσία του δικηγόρου του την 1η μαρτίου 1975 στο βραδινό δελτίο ειδήσεων της τηλεόρασης του βερολίνου. το τηλεσίγραφό μας δεν παρατείνεται. λήγει τη δευτέρα, 3 μαρτίου, στις 9.00 και μέχρι τότε θα πρέπει να έχουν αναχωρήσει αεροπορικώς οι σύντροφοι που θα αφεθούν ελεύθεροι, καθώς και ο πατήρ Άλμπερτς. Μετά την επιστροφή του θα γνωστοποιήσουμε αμέσως τις τεχνικές λεπτομέρειες της απελευθέρωσης του Πέτερ Λόρεντς. η ακεραιότητά του εξαρτάται αποκλειστικά από τους χειρισμούς του κρατικού μηχανισμού. δεν έχουμε ξεχάσει το φίρστενφελντμπρουκ¹³ και το ράμελμάγιερ.¹⁴ Αν ο μηχανισμός της αστυνομίας προετοιμάζει κάτι παρόμοιο, αυτό θα σημάνει και το σίγουρο θάνατο του Πέτερ Λόρεντς. αυτή είναι η τελευταία ανακοίνωση μέχρι την ικανοποίηση των αιτημάτων μας.”

Ήταν όντως η τελευταία σας;

‘Οχι. Το βράδυ κατά τις 20.00 μεταδόθηκε η δήλωση του πατέρα Άλμπερτς στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση:

“Σας απευθύνομαι ως ένας άνθρωπος της εκκλησίας, ο οποίος νιώθει την επιθυμία και την υποχρέωση να προστατεύσει την ανθρώπινη ζωή. Δια τούτο και δήλωσα και σε αυτή τη δύσκολη περίπτωση από την πρώτη στιγμή πρόθυμος να βοηθήσω. Αλλά αυτό μπορώ να το κάνω μόνο υπό την προϋπόθεση ότι ο κίνδυνος και τα ρίσκα δεν είναι μονομερή. Η πρόταση που μου γνωστοποιήθηκε και σχετικά με την οποία πληροφορήθηκα από το νυν δήμαρχο,¹⁵ περιέχει αναφορικά με τις τεχνικές λεπτομέρειες της απρόσκοπτης απελευθέρωσης του Πέτερ Λόρεντς μη ικανοποιητικές δηλώσεις. Για να μπορέσω να εκπληρώσω την αποστολή μου, πρέπει να λάβω μία διαφορετική απάντηση. Δήλωσα διαθέσιμος, προκειμένου να σιγουρευτώ κατά την πρώτη συνάντηση μαζί σας ή με τους φίλους σας για την απρόσκοπτη απελευθέρωση του Πέτερ Λόρεντς. Εσείς από την πλευρά σας μπορείτε να μου έχετε εμπιστοσύνη ότι δεν θα συμμετάσχω σε καμία επιχείρηση που θα έχει το τέλος του Φίρστενφελντμπρουκ.”

Ακολουθούσε δήλωση της αστυνομίας:

---

13. Φίρστενφελντμπρουκ: βλ. χρονολογία 5 Σεπτεμβρίου 1972.

14. Ο Ράμελμάγιερ ήταν ένας γκάνγκστερ, ο οποίος το 1971 είχε επιτεθεί με ένα συνεργό του σε μία τράπεζα στο Μόναχο και έπιασε ομήρους. Κατά την προσπάθεια διαφυγής του σκοτώθηκαν αυτός και ένας όμηρος από την αστυνομία.

15. (βλ. σημείωση σελ. 36)

“Ακούσατε τη δήλωση του πατέρα Άλμπερτς, ανακοινώστε μας αμέσως τις τεχνικές λεπτομέρειες της απελευθέρωσης του Πέτερ Λόρεντς. Χρησιμοποιήστε ως κωδικό σας το όνομα του μέρους, όπου αγοράστηκε το μακρόστενο ξυλόγλυπτο που κρέμεται στο διάδρομο της οικίας των Λόρεντς.”

Φυσικά επρόκειτο για πράγματα που μόνο ο Λόρεντς μπορούσε να γνωρίζει. Λίγο πριν τα μεσάνυχτα δήλωσε ο Μάλερ στο νυκτερινό δελτίο ειδήσεων του ARD ότι αρνούταν την ανταλλαγή:

“Η απαγωγή του εχθρού του λαού Πέτερ Λόρεντς ως μέσο για την απελευθέρωση πολιτικών κρατουμένων αποτελεί έκφραση μίας πολιτικής διαχωρισμένης από τους αγώνες της εργατικής τάξης, η οποία αναπόφευκτα οδηγεί σε αδιέξοδο. Η στρατηγική του τρόμου δεν είναι η στρατηγική της εργατικής τάξης.”

Χορστ Μάλερ

Έτσι μεταδόθηκε στην τηλεόραση. Στη δήλωσή του αυτή έλεγε ακόμα:

“...Με αφορμή την εικονική δίκη εναντίον της Μπέκερ, της Μάινχοφ και εμένα τον Σεπτέμβρη του περασμένου χρόνου, κατέστησα ξεκάθαρο σε μία δημόσια κριτική, η οποία συγχρόνως αποτελούσε και αυτοκριτική, ότι η θέση μου βρίσκεται στο πλευρό της επαναστατικής εργατικής τάξης. Είμαι βαθιά πεπεισμένος ότι μέσω του αγώνα των επαναστατικών μαζών θα ανοίξουν οι πύλες των φυλακών για όλους τους πολιτικούς κρατούμενους και ότι οι τρομοσποφάσεις που με βαρύνουν θα εξαφανιστούν –για τον λόγο αυτό αρνούμαι να δεχτώ τη μεταφορά μου έξω από τη φυλακή με αυτόν τον τρόπο... εμπρός με το KPD.”

Το 1980 ο Μάλερ απολύθηκε με αναστολή. Επειδή οι πύλες της φυλακής δεν άνοιξαν για τον Μάλερ μέσω του αγώνα των επαναστατικών μαζών, αλλά με το γονυπετές πέρασμά του από το “τούνελ του Μπάουμ”,¹⁶ ο Μάλερ αποφάσισε κι αυτός να εκδικηθεί την εργατική τάξη, με το να εκπαιδεύσει μετά την

16. Από το όνομα του τότε Υπουργού Εσωτερικών του FDP, Γκέρχαρντ Μπάουμ, ο οποίος εισήγαγε την αποκλήρυξη του ένοπλου αγώνα ως προϋπόθεση για την απόλυση από τη φυλακή.

απόλυσή του από τη φυλακή μανάτζερ στο πώς να την εκμεταλλεύονται με τον καλύτερο τρόπο!

Στη συνέχεια ακολούθησε η δήλωση της Γκαμπριέλε Κρέχερ-Τίντεμαν ότι είχε αποφασίσει να μην απελευθερωθεί. Την επόμενη μέρα στις 22.00 ο Ρολφ Πόλε ζήτησε να του επιτρέψουν να της τηλεφωνήσει, πράγμα που δέχτηκαν οι μπάτσοι, οπότε μετά το τηλεφώνημα αποφάσισε να έρθει κι αυτή. Στη συνέχεια καταφέραμε με τη βοήθεια των φακέλων να καταλάβουμε τι την είχε κάνει να αλλάξει γνώμη. Η πρώτη αρνητική δήλωση της Γκαμπριέλε οφειλόταν στο ότι είχε γίνει δεκτή μία αίτησή της για απόλυση μετά τη συμπλήρωση του μισού ή των δύο τρίτων της ποινής της. Αυτή επέμενε να της το δηλώσουν και γραπτώς, πράγμα όμως που τελικά δεν έγινε.

Η ιδέα αυτή της ήλθε με το τηλεφώνημά σας;

Όχι, αυτή ήταν ιδέα του Ρολφ.

Πώς αντιδράσατε εσείς στο ότι δεν ήθελαν να βγουν;

Ήταν σοκ για μας. Δύο σοκ με τη μία. Έπρεπε να άκουγες τις αντιδράσεις μας: “Είναι εντελώς πυροβολημένα τα άτομα;”, “άρχισαν τώρα όλοι τις μαλακίες” και τέτοια... Κατά τα άλλα, αν ήθελαν να μείνουν, με τις υγείες τους, ας κάθονταν να εκτίσουν όλες τις ποινές τους. Στην περίπτωση της Κρέχερ-Τίντεμαν σκεφτήκαμε ότι απλώς ένιωθε ανασφάλεια.

Ο Λόρεντς τα άκουγε όλα αυτά;

Όχι, το πολύ-πολύ να μας άκουσε να βρίζουμε...

Είχατε εξετάσει το ενδεχόμενο να ζητήσετε αντί για αυτούς την απελευθέρωση άλλων κρατούμενων;

Το είχαμε σκεφτεί κι αυτό. Το πρόβλημα ήταν όμως ότι αν αναφέραμε δύο άλλα ονόματα, τότε η άλλη πλευρά θα αντέτεινε ότι θα χρειαζόταν περισσότερο χρόνο, ενώ εμείς θέλαμε πάση θυσία να τηρήσουμε το χρονοδιάγραμμα. Και τότε ακούμε το Σάββατο τα μεσάνυχτα:

“Η αστυνομία απευθύνεται εκ νέου στους απαγωγείς του Πέτερ Λόρεντς. Έχει λάβει την ανακοίνωση αρ. 3. Δεν υπάρχουν στη διάθεσή της άλλες αριθμημένες ανακοινώσεις.

- 1. Η αστυνομία πιστεύει ότι ο Πέτερ Λόρεντς βρίσκεται εν ζωή.*
- 2. Είναι πιθανό, μόνο δύο κρατούμενοι να είναι πρόθυμοι να πετάξουν στο Βερολίνο. Όπως ακούσατε, η μόνη τους δυνατότητα είναι να φθάσουν στον προορισμό τους μέσω ενός μόνο αεροδρομίου επί ομοσπονδιακού εδάφους. Η δυνατότητα που ως εκ τούτου προσφέρεται είναι να συγκεντρώσουμε εκεί όλους τους ονομαστικά αναφερόμενους κρατούμενους. Περιμένουμε την απάντησή σας.*

3. Ακούσατε τη δήλωση του πατέρα Άλμπερτς και οφείτετε να αναγνωρίσετε ότι είναι εκ των ων ουκ άνευ το να καθορίσετε τις τεχνικές λεπτομέρειες της απρόσκοπτης απελευθέρωσης του Πέτερ Λόρεντς.
4. Μπορείτε να είστε βέβαιοι ότι οι έως τώρα, αλλά και οι μελλοντικές διαπραγματεύσεις αποσκοπούν αποκλειστικά και μόνο στη διασφάλιση της ζωής και της υγείας του Πέτερ Λόρεντς.
5. Ο τρόπος διεξαγωγής των διαπραγματεύσεων που έχετε επιλέξει δεν δίνει τη δυνατότητα να ανταποκριθούμε στα αιτήματά σας. Επιλέξτε ταχύτερο τρόπο.
6. Για να μπορούμε να αναγνωρίσουμε ότι η αστυνομία εξακολουθεί να διαπραγματεύεται με τα σωστά άτομα, κατονομάστε ως κωδικό τον τόπο, στον οποίο αγοράστηκε το ρολόι χειρός της κυρίας Λόρεντς.”

Ήταν Σάββατο βράδυ.

Τι συζητήσεις γίνονταν μεταξύ σας;

Εκείνη την ώρα δεν γίνονταν και τόσες συζητήσεις. Μην ξεχνάς ότι όλο αυτό το διάστημα ήμασταν σχεδόν άγρυπνοι. Η διάθεσή μας ήταν θαυμάσια, γιατί μετά από την πρώτη δήλωση των μπάτσων μας είχε καταστεί σαφές ότι τσουλάει το πράγμα. Αποδέχτηκαν τα αιτήματα της δημοσίευσης και της απελευθέρωσης των διαδηλωτών. Άρα μέχρι εκείνο το σημείο όλα πήγαιναν ρολόι. Ήταν επίσης προφανές ότι θα προσπαθούσαν να κερδίσουν χρόνο. Οι μπάτσοι πίστευαν ότι θα κατονομάζαμε κάποιον δικηγόρο, μέσω του οποίου θα συνέχιζονταν οι διαπραγματεύσεις. Γι' αυτό έκαναν λόγο για ταχύτερο τρόπο διαπραγματεύσεων. Έτσι έλπιζαν να φτάσουν σε μας.

Ο Λόρεντς τι πίστευε για τις εξελίξεις αυτές;

Γνώριζε τα αιτήματά μας, αλλά δεν ήξερε τίποτα για την πορεία των διαπραγματεύσεων. Α, το μόνο που ήθελε να μάθει όλη την ώρα ήταν τι στάση είχε τηρήσει ο Μπίντενκοφ στο όλο ζήτημα. Αυτός ήταν τότε ο ισχυρός άντρας της CDU. Ήταν γενικός γραμματέας και βασικός αντίπαλος του Κολ. Όταν του είπαμε ότι ο Μπίντενκοφ είχε ταχθεί υπέρ της ανταλλαγής, ο Λόρεντς φάνηκε ότι ανακουφίστηκε και γέμισε αισιοδοξία. Από το σημείο εκείνο και στο εξής ήταν βέβαιος ότι η ανταλλαγή όντως θα γινόταν.

Το επόμενο βήμα ήταν η δήλωσή μας ότι αποδεχόμαστε την απόφαση της Κρέχερ-Τίντεμαν και του Μάλερ. Την είδηση αυτή τη ρίξαμε μαζί με μία κασέτα σ' ένα γραμματοκιβώτιο στην Κου-Νταμ¹⁷ και κατά τις 3.00 το πρωί τηλεφωνήσαμε στους μπάτσους και τους πληροφορήσαμε ότι εκεί θα μπορούσαν να βρουν την ακόλουθη ανακοίνωσή μας:

17. *Kurfürstendamm*: κεντρικός εμπορικός δρόμος του Δυτικού Βερολίνου.

“Ανακοίνωση αρ. 4:

Γίνονται αποδεκτές οι αποφάσεις της Κρέχερ και του Μάλερ.

Οι κρατούμενοι επαναστάτες ΖΙΓΜΑΝ, ΜΠΕΚΕΡ, ΧΑΪΣΛΕΡ ΚΑΙ ΠΟΛΕ πρέπει να μεταφερθούν άμεσα στη Φρανκφούρτη.¹⁸ με τους βερολινέζους συντρόφους πρέπει να πετάξει και ο πατήρ Άλμπερτς. Στη Φρανκφούρτη πρέπει να δοθεί στους κρατούμενους η δυνατότητα να επικοινωνήσουν μεταξύ τους χωρίς επιτήρηση. Πέρα απ’ αυτό να τους δοθούν όλες οι ανακοινώσεις μας επί του θέματος. Και οι τέσσερις σύντροφοι θα έχουν τη δυνατότητα να δηλώσουν κατά την έναρξη του κυριακάτικου μεσημεριανού δελτίου ειδήσεων στις 2.2.75 στις 12.45 αν επιθυμούν να πετάξουν ή όχι.

Ο κύριος Άλμπερτς και οι σύντροφοι που θα δηλώσουν ότι επιθυμούν να φυγαδευτούν θα ξεκινήσουν έως τις 9.00 το πρωί της δευτέρας με ένα μπόιινγκ 707 και τετραμελές πλήρωμα. στους συντρόφους πρέπει να παραδοθούν τα χρήματα που ζητήσαμε (120.000 μάρκα).

Στις τεχνικές λεπτομέρειες της απελευθέρωσης αναφέρεται ο Πέτερ Λόρεντς στην κασέτα που σας αποστέλλουμε. για να ξέρουμε ότι η παρούσα τέταρτη ανακοίνωση έφθασε στα χέρια του κρατικού μηχανισμού, πρέπει να αναγνωσθεί αμέσως μόλις την πάρετε στο ραδιοφωνικό σταθμό SFB.

κίνημα 2 Ιούνη

ρολόι χειρός=ΜΑΔΡΙΤΗ.”

Είχαμε ζητήσει να πάρει ο καθένας στο χέρι 20.000 μάρκα. Αν και δεν θέλανε να απελευθερωθούν όλοι, εμείς εμμείναμε στα 120.000 μάρκα. Οι μπάτσοι θέλανε να δώσουν στον καθένα 20.000 μάρκα κι εκεί ήταν που ο Ρολφ Πόλε τους είπε ότι είχαμε γράψει 120.000 μάρκα. Με το που το ανέφερε, πήρε άλλα 20.000 μάρκα στο χέρι και αργότερα έφαγε τρεισήμισι χρόνια από δικαστήριο της Βαυαρίας για ληστικό εκβιασμό. Μόνο και μόνο επειδή απαίτησε να εκπληρωθούν σωστά τα αιτήματα...

Ήταν κι εκείνη η δήλωση του Λόρεντς στην κασέτα, όπου ευχαριστούσε εκ των προτέρων τον Άλμπερτς και έλεγε στη συνέχεια:

“...εσείς ο ίδιος, πάτερ Άλμπερτς, να μεριμνήσετε προκειμένου να μην συμβεί καμία καταστροφή σαν κι αυτή του Μονάχου και να γνωρίζετε το πώς και το πού θα απελευθερωθώ εγώ προσωπικά. Οι φύλακές μου δεν είναι σε θέση να γνωστοποιήσουν τις τεχνικές λεπτομέρειες της απελευθέρωσής μου, γιατί κατ’

---

18. Η αρχική αξίωση για αεροπορική μεταφορά των κρατουμένων στο Δυτικό Βερολίνο, αφέρθηκε στη συνέχεια, γιατί η Λουφτχάνσα δεν είχε άδεια προσγειώσης στο Δυτικό Βερολίνο, εξαιτίας επιφυλάξεων από πλευράς των συμμάχων. Για να αποφευχθεί παρέλκυση της διαδικασίας, μεταφέρθηκαν στη Φρανκφούρτη.

αυτό τον τρόπο θα απειλούνταν. Δηλώνουν ότι δεν θα μπορούσαν να πιστέψουν στο ελάχιστο οποιαδήποτε διαβεβαίωση της αστυνομίας.

Οι φύλακές μου μου έχουν δώσει όμως το λόγο τους ότι μόλις εσείς, πάτερ Άλμπερτς, επιστρέψετε αεροπορικά στη Γερμανία, θα αφεθώ ελεύθερος πάραυτα, δίχως να έχει υποστεί το σώμα και η ζωή μου την παραμικρή βλάβη. Εμπιστεύομαι τους φύλακές μου ότι θα κρατήσουν το λόγο τους.

Σας παρακαλώ να μεταβιβάστε στη σύζυγό μου τους πιο εγκάρδιους χαιρετισμούς μου.”

Οι μπάτσοι μας επιβεβαίωσαν στη συνέχεια, όπως τους είχαμε ζητήσει, την παραλαβή αυτών των ανακοινώσεων.

Και τι άλλο συνέβη την Κυριακή;

Έγιναν οι εκλογές στο Βερολίνο. Το κλίμα ήταν ιδιαίτερο, γιατί από τη μια ήθελαν να δώσουν την εντύπωση ότι οι εκλογές διεξάγονταν κανονικά και ότι το κράτος όπως πάντα δεν θα δεχόταν εκβιασμούς από τους αναρχικούς. Και από την άλλη το μοναδικό θέμα συζήτησης ήταν η απαγωγή. Σε κάθε μπυραρία που έμπαινες αυτό άκουγες να συζητάνε. Δεν είναι και συχνό φαινόμενο να έχουν “κλέψει” τον νικητή των εκλογών. Η CDU πήρε με τον Λόρεντς τις περισσότερες ψήφους στην πόλη. Είχαν προβλέψει ότι θα είχε τη διπλή αύξηση στις ψήφους από αυτή που τελικά είχε. Κατεβήκαμε κάτω και του είπαμε: “Κύριε Λόρεντς, συγχαρητήρια, είστε ο νέος δήμαρχος”.

Εκεί ήταν που έλαμψε.

Τον αφήσατε να δει τα εκλογικά αποτελέσματα;

Φυσικά και τον αφήσαμε.

Και ο Λόρεντς ήταν ήσυχος όλο αυτό το διάστημα;

Ήταν συνεργάσιμος. Δεν παραπονιόταν ούτε καν για το φαγητό. Δεν ξέρουμε ποιος μαγείρεψε εκείνη τη μέρα. Εν πάση περιπτώσει ήταν σα σκυλοτροφική. Χειρότερα ακόμα κι απ’ αυτά που θα τρώγαμε αργότερα στη φυλακή.

Κι όλο το βράδυ αγωνιούσατε για το τι θα συνέβαινε την επόμενη μέρα;

Ε, ναι, η αγωνία είχε κορυφωθεί γιατί την Κυριακή στις 2 η ώρα το μεσημέρι μας ανακοίνωσαν οι μπάτσοι ότι οι κρατούμενοι θα πετούσαν την ίδια κιόλας μέρα για τη Φρανκφούρτη.

“Η αστυνομία απευθύνεται στους απαγωγείς του Πέτερ Λόρεντς! Κατάσταση των πραγμάτων: 2 Μαρτίου 1975, 14.00:

1. Οι κρατούμενες Μπέκερ και Ζίμμαν θα αφήσουν σήμερα το Βερολίνο, κατευθυνόμενες προς τη Φρανκφούρτη. Στη Φρανκφούρτη θα βρίσκονται επίσης ο Πόλε και ο Χάισλερ.

Οι χρονικές σας προσδοκίες σε σχέση με αυτό δεν μπορούν να ικανοποιηθούν...

2. Πρέπει να μας δηλώσετε αμέσως τον τελικό προορισμό της πτήσης, ώστε να μπορούν να γίνουν οι απαραίτητες προετοιμασίες...

Νωρίς το πρωί της 3ης Μαρτίου στείλαμε άλλο ένα γράμμα με τον τίτλο “Προς την ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ!! Κωδικός: ΓΚΕΡΝΤ!!” σε ένα γραμματοκιβώτιο στη Μάρμπουργκερ Στράσε και ειδοποιήσαμε τηλεφωνικά τους μπάτσους:

“Ανακοίνωση αρ. 5:

1. Δεν κατονομάζουμε τον προορισμό. ο πιλότος θα πάρει τις σχετικές οδηγίες εν πτήση.
2. Το τελεσίγραφο παρατείνεται για μία ώρα, δηλαδή ως τις 10 το πρωί, δηλαδή στο δελτίο ειδήσεων στις 10.00 θα μεταδοθεί η επιβίβαση των 5 συντρόφων και του Χάινριχ ΑΛΜΠΕΡΤΣ. ταυτόχρονα πρέπει να μεταδοθεί η δήλωσή σας την τετάρτη πρωινή της δευτέρας.
3. Το μπόνιγκ 707 πρέπει να ξεκινήσει με ΓΕΜΑΤΟ ρεζερβουάρ και τετραμελές πλήρωμα.
4. Ο Χάινριχ Άλμπερτς δεν είναι όμηρος.
5. Ο ΠΙΕΤΕΡ ΛΟΡΕΝΤΣ και εμείς περιμένουμε την άμεση αναχώρηση των 5 συντρόφων και του Χάινριχ ΑΛΜΠΕΡΤΣ.

κίνημα 2 Ιούνη”

Όπως μάθαμε αργότερα, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι κυβερνήσεις των κρατιδίων που συμμετείχαν είχαν αποφασίσει πριν από την παραλαβή αυτής της είδησης να ικανοποιήσουν τα αιτήματά μας:

“Οι κυβερνήσεις των κρατιδίων που συμμετέχουν ενέδωσαν οριστικά στην πίεση των απαγωγέων, καθώς τώρα –λίγο πριν την εκπνοή της προθεσμίας– αυτή φαίνεται να είναι η μόνη οδός για να σωθεί η ζωή του Πέτερ Λόρεντς.”

Οι απελευθερωμένοι σύντροφοι παρέλαβαν τα 120.000 μάρκα που είχαμε ζητήσει και μεταδόθηκε από την τηλεόραση μία σύντομη δήλωση της Ίνα Ζίπμαν από το αεροδρόμιο της Φρανκφούρτης, στην οποία γνωστοποιούσε ότι εκείνη τη στιγμή αναχωρούσαν. Κατά τις 9 η ώρα το πρωί επιβιβάστηκαν όλοι στο αεροσκάφος που τους περίμενε, το οποίο και απογειώθηκε στις 09.56 με κατεύθυνση το Ζάλτσμπουργκ. Όλη τη μέρα η τηλεόραση έδειχνε εικόνες από την επιβίβαση στο Μπόνιγκ 707 και την απογείωση.

Δεν είχατε όμως πλέον τη δυνατότητα να ελέγξετε αν όντως επιβιβάστηκαν στο αεροσκάφος και απογειώθηκαν ή αν σας παίξανε ένα μεγάλο θέατρο και μόνο προσποιούνταν ότι πετούσαν εκεί γύρω αεροπλάνα...

Γι' αυτό ακριβώς είχε εγγυηθεί ο Άλμπερτς. Κατά τ' άλλα το σχέδιο είχε διασφαλιστεί μέσω μιας κωδικής λέξης που θα δίνανε οι κρατούμενοι στον Άλμπερτς μετά την επιβίβαση. Θα γραφόταν από αυτούς μία σύντομη δήλωση, η οποία θα εμπεριείχε και την κωδική φράση. Όταν ο Άλμπερτς επέστρεφε, θα διάβαζε στην τηλεόραση τη δήλωση. Έτσι θα ξέραμε, αν έφθασαν με ασφάλεια ή όχι. Με το να γνωρίζουμε την πορεία ξέραμε με σιγουριά ότι όλα πήγαιναν καλά. Και αν προέκυπτε το οποιοδήποτε πρόβλημα, δεν θα είχαν τη σωστή κωδική φράση μετά την προσγείωση και θα καταλαβαίναμε ότι κάτι έτρεχε. Είχαμε ξεκαθαρίσει ότι δεν επιτρεπόταν καμία ενδιάμεση προσγείωση.

Οπότε έπρεπε να είστε σίγουροι εκ των προτέρων ότι είχε βρεθεί δίαυλος για να φθάσει η κωδική φράση στη φυλακή;

Είχαμε ήδη πάρει σχετική θετική απάντηση.

Το έψαξαν αυτό αργότερα οι μπάτσοι;

Σε κάθε περίπτωση δεν κατάφεραν να μάθουν ποιος είχε πάρει την κωδική φράση.

Ποια ήταν αυτή;

[Εν χορώ και οι δύο]: *“Μια μέρα τόσο όμορφη σαν τη σημερινή”*.¹⁹

Δεν είχαμε περάσει μέσα στη φυλακή μόνο την κωδική φράση, αλλά και την πορεία. Είχαμε δώσει λεπτομερέστερες πληροφορίες για τα στάδια της πτήσης. Στην αρχή Ρώμη, λίγο πριν τη Ρώμη οι απελευθερωμένοι σύντροφοι δώσανε στον πιλότο την οδηγία να κατευθυνθεί προς την Τρίπολη, μετά στην Αντίς Αμπέμπα και στο τέλος στο Άντεν. Λόγω του ότι υπήρχε ζωντανή μετάδοση στο ραδιόφωνο, ξέραμε συνεχώς πού βρίσκονται και ότι το πράγμα κυλάει σύμφωνα με το σχέδιο. Οι μπάτσοι δεν έπρεπε να γνωρίζουν εξαρχής πού πάνε. Θέλαμε να τους μπερδέψουμε λίγο, με ένα μήνυμα χαιρετισμού προς τη Λιβύη, κλπ. Στο ράδιο λέγανε συνέχεια ότι δεν ξέρουν πού πάνε. Στην αρχή σκέφτηκαν όλοι, τώρα θα προσγειωθούν στη Λιβύη, μετά όμως συνέχισαν την πτήση τους. Γι' αυτό είχαμε ζητήσει ένα Μπόινγκ 707, επειδή είχαμε υπολογίσει εκ των προτέρων πόσο μακριά μπορεί να πετάξει. Τις οδηγίες στους πιλότους τις έδινε ο Ρολφ Πόλε.

Ήταν όντως μόνο το τετραμελές πλήρωμα στο αεροσκάφος;

Στην αρχή θέλανε διπλό πλήρωμα, αλλά οι απελευθερωμένοι σύντροφοι το αρνήθηκαν. Οι μπάτσοι στείλανε ένα δεύτερο πλήρωμα σε ένα δεύτερο αεροπλάνο που ακολουθούσε.

19. *So ein Tag, so wunderschön wie heute...*: αρχή σύντομου τραγουδιού που κλείνει μία ωραία συνάντηση παρέας, κλπ.

Δύο αεροπλάνα δηλαδή;

Αρχικά ήταν τρία. Στο τρίτο βρισκόταν ο γραμματέας της Καγκελαρίας και έμπειρος μυστικός διπλωμάτης Βισνέβσκι (“Ben Wisch”)²⁰ με μία βαλίτσα με 6 εκατομμύρια μάρκα για ένα έργο ανοικοδόμησης στη Νότιο Υεμένη, προκειμένου να εξαγοράσει τους κρατούμενους.

Αφού όμως δεν ήξερε ότι πήγαιναν στη Νότιο Υεμένη.

Όχι, αλλά σκέφτηκε να πάρει μαζί του 6 εκατομμύρια, ανεξαρτήτως κράτους. Μπορούσαν να το σκεφτούν κάτι τέτοιο. Κατά βάση τα μόνα ενδεχόμενα ήταν η Λιβύη, η Αλγερία, η Σομαλία, η Νότιος Υεμένη και ίσως το Ιράκ. Εν πάση περιπτώσει η Γερμανία είχε υποσχεθεί από χρόνια στη Νότιο Υεμένη μία τσιμεντοβιομηχανία και θα μπορούσαν να την έχουν, αλλά εκείνοι αρνήθηκαν. Η Γερμανία προσπάθησε πολλές φορές αργότερα να πάρει πίσω τους πέντε.

Αυτό όμως που απογοήτευσε τον Άλμπερτς, όπως δήλωσε αργότερα στη δίκη, ήταν το γεγονός ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση είχε κανονίσει, σε περίπτωση που το αεροπλάνο προσγειωνόταν στην Αντίς Αμπέμπα, να κάνει έφοδο ο αιθιοπικός στρατός και να τους σκοτώσει όλους, συμπεριλαμβανομένου και του Άλμπερτς. Αυτό του το εκμυστηρεύθηκε αργότερα ένας υψηλόβαθμος υπάλληλος της Βόννης και φυσικά τον γέμισε απογοήτευση. Δηλαδή ενώ στη δίκη τον ρωτούσαν συνεχώς αν του ασκούσαν πίεση οι κρατούμενοι, τελικά ο κίνδυνος είχε εντελώς διαφορετική προέλευση. Ήταν ούτως ή άλλως εκνευρισμένος με τους μπάτσους, γιατί κρυφάκουγαν τι έλεγε πριν από την αναχώρηση, ενώ τον είχαν διαβεβαιώσει ότι δήθεν θα μπορούσε να μιλάει χωρίς επιτήρηση με αυτούς που είχαν αφεθεί πια ελεύθεροι.

Και τι έγινε λοιπόν στη Νότιο Υεμένη;

Στην αρχή το αεροπλάνο έπρεπε να κάνει κύκλους για πολλή ώρα, γιατί δεν του δίνανε άδεια προσγειώσης. Στο ενδιάμεσο διάστημα η κυβέρνηση της Νοτίου Υεμένης έκανε τη χαζή, μέχρι που παρέλαβε επίσημη αίτηση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης της Γερμανίας για είσοδο στη χώρα και αποδοχή των απελευθερωμένων κρατουμένων. Σε κάθε περίπτωση η άδεια δόθηκε κατά τις 19.00 και έτσι προσγειώθηκαν.

Αυτό με τη Νότιο Υεμένη το είχατε κανονίσει ένα χρόνο πριν;

Ε, όχι κι ένα χρόνο πριν, βασικά ένα μήνα πριν. Υπήρχε κάποιος εκεί που είχε δεχτεί να αναλάβει την πολιτική ευθύνη και το είχε διευθετήσει. Μόνοι μας δεν θα είχαμε καταφέρει να κάνουμε την επαφή. Χωρίς προηγούμενη άδεια από το κράτος δεν έχεις καμία ελπίδα.

---

20. Ο έμπειρος διπλωμάτης Βισνέβσκι είχε τις καλύτερες σχέσεις με τις αραβικές κυβερνήσεις, γι' αυτό και το πρόθεμα Ben στο παρατσούκλι του.

Και ο τύπος, αυτός που σας είχε διαβεβαιώσει, ήταν Παλαιστίνιος;

Ναι. Μπορούσε να πετύχει κάτι τέτοιο βάσει της επιρροής που διέθετε. Εμείς ήμασταν σίγουροι, και μόνο από την εμπειρία που είχαμε με τέτοια άτομα. Εντάξει, είπαμε, είναι 99% σίγουρο.

Μετά από αρκετές ώρες στις 4 Μαρτίου τους επέτρεψαν να εγκαταλείψουν το αεροσκάφος. Στο αεροδρόμιο κάθισαν όλοι μαζί σ' ένα τραπέζι, οι εκπρόσωποι της κυβέρνησης της Νοτίου Υεμένης, οι κρατούμενοι και ο Άλμπερτς και ήπιαν ένα τσάι, όπως το συνηθίζουν σ' εκείνα τα μέρη. Στη συνέχεια κανόνισαν να πάρουν οι κρατούμενοι άδεια παραμονής αόριστης διάρκειας. Ο Άλμπερτς ήθελε να επιστρέψει και τότε οι απελευθερωμένοι σύντροφοι θυμήθηκαν ότι έπρεπε να του δώσουν την κωδική φράση και έτσι έγραψαν στα γρήγορα μία δήλωση.

Άφησαν και τα άλλα δύο γερμανικά αεροπλάνα να προσγειωθούν;

Όχι, αυτά αναγκάστηκαν να προσγειωθούν στη Βόρειο Υεμένη. Ο γερμανός πρεσβευτής στη Σαάνα της Βορείου Υεμένης ξεκίνησε στη συνέχεια με ένα τζιπ. Αλλά στα σύνορα με τη Νότιο Υεμένη τον σταμάτησαν και δεν τον άφησαν να περάσει. Ο Άλμπερτς ξεκίνησε τελικά να επιστρέψει μόνος του με τη δήλωση στα χέρια στις 8.30. Κάπου έκαναν ενδιάμεση προσγείωση για να αλλάξουν πλήρωμα. Σε κάθε περίπτωση το αεροσκάφος προσγειώθηκε την ίδια μέρα στη Φρανκφούρτη. Η δήλωση είχε μεταδοθεί από πριν. Το βράδυ στο δελτίο ειδήσεων ο Άλμπερτς τη διάβασε άλλη μια φορά:

“Το πρωί της 4ης Μαρτίου 1975 οι 5 απελευθερωμένοι κρατούμενοι, το πλήρωμα και ο πατήρ Άλμπερτς εγκαταλείψαμε το αεροσκάφος της Λουφτχάνσα. Στην αίθουσα του αεροδρομίου του Άντεν συναντηθήκαμε με τον γραμματέα του Γραφείου Εξωτερικών Υποθέσεων της κυβέρνησης της Νοτίου Υεμένης. Επιβεβαίωσε την απόφαση της κυβέρνησής του να μας δεχτεί στη Λαϊκή Δημοκρατία της Νοτίου Υεμένης, όπου θα μπορούσαμε να παραμείνουμε χωρίς περιορισμούς και με πλήρη ελευθερία. Η κυβέρνηση έδωσε το λόγο της ότι θα τηρήσει τους όρους παραμονής, αν της δοθεί ο λόγος μας ότι αυτό το κείμενο δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την απελευθέρωση του Πέτερ Λόρεντς.

Ευχαριστούμε το πλήρωμα για τη βοήθειά του, ευχαριστούμε τον πατέρα Άλμπερτς για όλες του τις προσπάθειες. Χαιρετίζουμε τους συντρόφους στη Γερμανία –όσους βρίσκονται έξω από τη φυλακή και αυτούς που βρίσκονται ακόμα μέσα. Θα θέσουμε όλη μας την ενέργεια στην προσπάθεια να ξημερώσει για όλους μια μέρα τόσο όμορφη σαν τη σημερινή.

Θα νικήσουμε!

Ίνα Ζίπμαν, Ρολφ Χάισλερ, Γκάμπι Κρέχερ-Τίντεμαν, Βερένα Μπέκερ, Ρολφ Πόλε”.

Και αυτό το διάβασε ο Άλμπερτς;

Ναι, αυτό βγήκε στην τηλεόραση την Τρίτη το βράδυ.

Και αφήσατε το Λόρεντς να ακούσει τίποτα;

Τη φυγάδευση και το πέρα-δώθε τα παρακολουθήσαμε μαζί στην τηλεόραση. Μετά την αναχώρηση πήρε κανονικά μέρος, γιατί τότε χαλάρωσε και η ένταση.

Είχατε και σαμπάνια;

Όχι, μόνο κρασί, αλλά τσουγκρίσαμε και με τον Λόρεντς. Το ένιωθε κι αυτός, τώρα πάμε σπίτι μας. Τότε αρχίσαμε να σκεφτόμαστε, μαζί με τον ίδιο τον Λόρεντς, πώς θα το μεθοδεύαμε. Αυτός έλεγε ότι στο κιβώτιο θα ήταν πολύ άβολα. Του είπαμε ότι φυσικά θα μπορούσαμε να τρέξουμε και από το διάδρομο, αλλά τότε όλο και κάποιος θα μπορούσε να μας δει. Τελικά του κολλήσαμε τα γυαλιά στη μούρη, δηλαδή του βάλαμε ταινία στα μάτια και τα γυαλιά από πάνω. Αυτό δεν ήταν βέβαια και τόσο ευχάριστο, αλλά έτσι μπορούσε να τρέξει. Τον πήγαμε στο αυτοκίνητο. Αυτό έγινε κατά τις 23.00 της ίδιας μέρας, αφού είχε διαβάσει τη δήλωση ο Άλμπερτς. Η πόλη ήταν νεκρή.

Δεν έβλεπες ούτε ένα μπάτσο στο δρόμο. Είχαν κλείσει τα πάντα, ό,τι μπορούσε να κλείσει. Τότε πήγαμε μαζί του στο δημοτικό πάρκο στο Βίλχελμσντορφ, στο σημείο που είχε συλληφθεί ως στρατιώτης από τους Ρώσους το 1945, πράγμα όμως που εμείς δεν γνωρίζαμε. Του χώσαμε στο χέρι και τρία κέρματα για να πάρει τηλέφωνο –τρία, σε περίπτωση που του πέσει το ένα– και τον αποχαιρετήσαμε με χειραψία. Μας είπε ότι λυπόταν που είχαμε γνωριστεί υπό αυτές τις συνθήκες. Ίσως στο μέλλον να προέκυπτε η δυνατότητα να ξαναϊδωθούμε υπό συνθήκες διαφορετικές. Όταν τα έλεγε αυτά ήταν ακόμα τυφλωμένος. Τον καθίσαμε σε ένα παγκάκι στο πάρκο και μας είπε ότι όλα τα άτομα που είχαν παίξει ένα ρόλο στη ζωή του κάπου τα ξανάβλεπε αργότερα. Έλπιζε, λέει, να μας ξαναδεί και μας, αν κάποτε άλλαζαν οι καιροί. Τέλος, μας προσκάλεσε και σε πάρτυ στον κήπο του. Του είπαμε απλώς όταν γυρίσει σπίτι του να μην μπει από την προστινή πόρτα, γιατί θα τον περίμεναν εκεί όλοι οι δημοσιογράφοι, πράγμα που όντως και έκανε. Το μόνο που ήθελε ήταν να γυρίσει σπίτι του, πίσω στη γυναίκα του. Δεν ήθελε να μιλήσει με κανέναν.

Αλλά αμέσως μετά βγήκε φαρδύς-πλατύς στις εφημερίδες.

Ναι, το μεσημέρι της 5ης Μαρτίου έδωσε μία διεθνή συνέντευξη Τύπου, οπότε δεν θα πρέπει να κοιμήθηκε και πολλές ώρες.

“Λόρεντς: Επρόκειτο το δίχως άλλο για μία πράξη βίας... Αλλά μου φέρθηκαν σωστά, αν εξετάσει κανείς τις συνολικές συνθήκες. Δηλαδή, μπορούσα να πλυθώ, είχα πάντοτε φαγητό και ούτε άσκησαν πάνω μου το οποιοδήποτε είδος καψονιών ή βασανιστηρίων...”

Δημοσιογράφος: Κύριε Λόρεντς, είχατε την αίσθηση ότι οι απαγωγείς σας νιώθανε απολύτως ασφαλείς απέναντι στα μέτρα της αστυνομίας ή νιώθανε κάποια ανασφάλεια;

Λόρεντς: Όχι, οι απαγωγείς μου έδιναν την εντύπωση ότι από την πλευρά τους είχαν κάνει όλες τις δυνατές προετοιμασίες και πρέπει να πω, αν εξετάσω την πορεία της ενέργειας –ακόμα και αν λάβουμε υπόψιν ότι η αστυνομία συνειδητά απείχε για κάποιο χρόνο από τη λήψη μέτρων– ότι αυτή ήταν άψογα σχεδιασμένη και εκτελέστηκε επίσης άψογα. Αλλά φυσικά υπήρχε συνεχώς ο φόβος, ότι όλο και κάτι θα μπορούσε να συμβεί από την πλευρά της αστυνομίας...

Δημοσιογράφος: Κύριε Λόρεντς, εκφράστηκαν οι αναρχικοί επί του εκλογικού αγώνα;

Λόρεντς: Το μόνο που ανέφεραν ήταν ότι η απαγωγή θα μπορούσε με κάποιον τρόπο να επηρεάσει το εκλογικό αποτέλεσμα...

Δημοσιογράφος: Κύριε Λόρεντς, δύο από τους κομματικούς σας φίλους απαίτησαν τη θανατική ποινή για τους τρομοκράτες. Εσείς πώς το βλέπετε κάτι τέτοιο;

Λόρεντς: Ήμουν, είμαι και θα αγωνιστώ ενάντια στην επαναφορά της θανατικής ποινής...

Δημοσιογράφος: Κύριε Λόρεντς, θα μπορούσατε να μας περιγράψετε πώς γινόταν η λήψη της τροφής και τι σας δίνανε να φάτε;

Λόρεντς: Αστικό φαγητό, ψωμάκια, καφέ, τσάι. Η λήψη της τροφής γινόταν με το γνωστό τρόπο, με το χέρι και μετά στο στόμα...

Δημοσιογράφος: Κύριε Λόρεντς, σας δόθηκε η εντύπωση ότι επρόκειτο για μία κανονική λαϊκή φυλακή;

Λόρεντς: Όχι. Είχα την εντύπωση ότι είχε φτιαχτεί ειδικά για την περίπτωση...

Δημοσιογράφος: Πώς ήταν ο τόνος που σας μιλούσαν; Ποια εντύπωση σας δόθηκε σε σχέση με τη νοημοσύνη τους;

Λόρεντς: Θεωρώ ότι ήταν πολύ νοήμονες και δεν θα ήθελα να υπεισέλθω σε περιπέτρω λεπτομέρειες, πέρα από το ότι δεν μου ασκήθηκε ουδείς εκβιασμός και ότι η μεταχείρισή μου στο πλαίσιο των συνολικών συνθηκών και του ευρέως καθεστώς βίας υπό το οποίο διατελούσα, υπήρξε σωστή..."

Στη συνέχεια ακολούθησαν για βδομάδες προσπάθειες των μπάτσων να ανακρίνουν τον Πέτερ Λόρεντς, αυτός όμως το απέφυγε επιμελώς. Κάποια στιγμή εκδόθηκε και μία ψυχολογική γνωμάτευση των μπάτσων για το αίσθημα αλληλεγγύης μεταξύ ομήρων και απαγωγέων, γιατί ήταν προφανές ότι ο Λό-

ρεντς δεν ήταν πρόθυμος να συνεργαστεί.²¹ Η γραμματέας του έλεγε συνέχεια ότι απουσίαζε. Η όλη κατάσταση του είχε δημιουργήσει μεγάλο εκνευρισμό, γιατί τον παρακολουθούσαν ακόμη και όταν πήγαινε βόλτα.

Η ψυχολογική γνωμάτευση για τον Λόρεντς έλεγε:

“Η συμπάθεια διαμορφώνεται υπό το βάρος της εξωτερικής πίεσης, από την κοινή στόχευση και την ανεξάρτητη από αυτήν επαναλαμβανόμενη εσωτερική επαφή. Αυτοί οι παράγοντες στην περίπτωση αυτή υφίστανται (η στόχευση είναι κοινή, γιατί και τα δύο μέρη ενδιαφέρονται για την απελευθέρωση). Από τις μαρτυρίες μπορεί να αποσπαστεί κανείς ξεκάθαρες ενδείξεις των παραπάνω: από κοινού παρακολούθηση τηλεόρασης, ράψιμο του παντελονιού, εξασφάλιση διαφόρων συνέργων, ευγενική μεταχείριση, ενδεχομένως παίξιμο παρτίδας σκάκι, συζήτηση, διάλογοι του τύπου “παιδιά, πέστε μου σας παρακαλώ”, ή “παρακαλώ, μπορείτε να με περιμένετε πέντε λεπτά”. Είτε αυτές οι εκφράσεις χρησιμοποιήθηκαν έτσι ακριβώς, είτε έτσι φάνηκε στον κύριο Λόρεντς. Και στις δύο περιπτώσεις αποτελούν σαφείς ενδείξεις μίας ‘συντροφικής σχέσης’. Μία τέτοια σχέση είναι απολύτως δυνατή σύμφωνα με τον κώδικα τιμής –λέξη που χρησιμοποιεί ο ίδιος ο κύριος Λ.– κομμουνιστών ή αναρχικών δραστών, καθώς αυτοί τρέφονται ενάντια στο σύστημα και όχι ενάντια σε μεμονωμένους “καπιταλιστές”, στους οποίους μπορούν να κάνουν δεκτή ακόμα και την ύπαρξη αισθήματος τιμής. Δεν ισχύει για όλες τις ομάδες, ούτε και θα τους απέτρεπε από μία δολοφονία, αν τη θεωρούσαν σωστή για πολιτικούς λόγους. Η διαμόρφωση μίας συγκεκριμένης συμπάθειας καθιστά συγχρόνως δυνατή μέσω της μείωσης του άγχους μία χαλαρή κρίση της κατάστασης και επιδρά προς την κατεύθυνση της χαλαρής κρίσης των ατόμων και των σκοπών τους. Δεν μπορούμε να υποθέσουμε ότι επηρεάζει τις αντικειμενικές μαρτυρίες ή ότι οδηγεί σε ψευδείς μαρτυρίες αποβλέποντας στην προστασία των δραστών. Ναι μεν πρέπει να εξεταστεί η πιθανότητα μίας μη συνειδητής ταύτισης με τους δράστες, φαίνεται όμως αμφίβολη μια τέτοια ταύτιση. Η πιθανότητα κενών της μνήμης μέσω του σοκ ή της απώθησης θεωρείται επίσης περιορισμένη, γιατί κατά το όντως απειλητικό διάστημα η επίδραση του φαρμάκου εμπόδισε ψυχολογικές εκρήξεις, κρίσεις πανικού, κλπ...”

Μετά την απελευθέρωση του Λόρεντς εξαπολύθηκε κανονικό ανθρωποκυνηγητό. Οι μπάτσοι πραγματοποίησαν πάνω από 80 έρευνες σε σπίτια και μεταξύ αυτών έκαναν έρευνα και σε κάποια στέκια νεολαίας. Οι έρευνες δεν βρήκαν θετική αντιμετώπιση ακόμα και από τα αστικά ΜΜΕ. Υπάρχει κι εκείνη η φωτογραφία που οι μπάτσοι σπάνε αδιακρίτως τον κόσμο στο Ξύλο στο Βάισμπεκερχαους.²² Όλα πριν έδειχναν ήρεμα και αυτή η κίνηση έδινε την εικό-

21. Δύο μόλις μήνες αργότερα, μετά την κατάληψη της γερμανικής πρεσβείας στη Στοκχόλμη από το κομάντο “Χόλγκερ Μάινς” της RAF, η σχέση αυτή θα ονομαστεί “Σύνδρομο της Στοκχόλμης”.

22. Βάισμπεκερχάους, Βίλχελμστράσε 9 στο Κρόιτσμπεργκ του Βερολίνου. Ονομάστηκε

να εκδίκησης. Ήταν προφανές ότι ο Λόρεντς δεν μπορούσε να έχει κρατηθεί στο Βάισμπεκερχαους. Το κυρίως μέρος των ερευνών, σκεφτήκαμε, θα γινόταν τις τρεις πρώτες μέρες και στη συνέχεια θα εξελισσόταν πιο συγκαλυμμένα, όπως και έγινε. Στην αρχή εξαφανιστήκαμε. Την αποθήκη την αφήσαμε όπως ήτανε, τοποθετήσαμε μόνο μία ντουλάπα μπροστά στην είσοδο. Στη συνέχεια θέλαμε να επαναφέρουμε την αποθήκη στην αρχική της κατάσταση.

Είχαμε και κάποια επιπλέον σπίτια, τα οποία ποτέ έως τότε δεν είχαμε χρησιμοποιήσει. Τα σπίτια όπου κρυφτήκαμε ήταν νόμιμες κατοικίες ατόμων που γνωρίζαμε, αλλά δεν είχαν τόσο στενή σχέση με το “χώρο”. Από μας δεν βγήκε κανείς στο δρόμο τις τρεις πρώτες μέρες. Ονομαστικά οι μπάτσοι αναζητούσαν τους Ίνγκε Φιτ, Ραλφ Ράιντερς, Φριτς Τόιφελ, Νόρμπερτ “Κνόφο” Κρέχερ, Τιλ Μάγιερ, Αντρέας Φόγκελ, Βέρνερ Ζάουμπερ και Άνγκελα Λούτερ. Οχτώ συνολικά, αλλά οι μισοί από αυτούς ήταν λάθος άτομα.

Την Άνγκελα Λούτερ την κυνηγούσαν, γιατί ήταν πανύψηλη. Ο οδηγός του Λόρεντς έλεγε ότι την είχε αναγνωρίσει. Φαίνεται ότι το χτύπημα στο κεφάλι ήταν πιο δυνατό από όσο νομίζαμε. Έτσι άρχισαν οι μπάτσοι στο Βερολίνο να κυνηγάνε ψηλές γυναίκες. Τις πρώτες μέρες ήμασταν πολύ ήρεμοι, γιατί διαπιστώσαμε ότι δεν βρίσκονταν καθόλου στα ίχνη μας.

Αφού απελευθερώθηκε ο Λόρεντς, γράψαμε ένα γράμμα στον Άλμπερτς και του στείλαμε και όλα τα πράγματα που είχαμε βρει στο χαρτοφύλακα του Λόρεντς. Μεταξύ άλλων ήταν κι ένα γράμμα από κάποια κυρία Μπους, η οποία είχε μία ανάπηρη κόρη και είχε παρακαλέσει επανειλημμένως το Λόρεντς για βοήθεια. Του έγραφε:

“Αγαπητέ κύριε Λόρεντς! Είμαι μέλος της CDU εδώ και 25 χρόνια. Έχω ένα κοριτσάκι που πάσχει από μογγολισμό, το οποίο γεννήθηκε στις 24.12.1960. Από τότε

έτσι από τον Τόμας Βάισμπέκερ – βλ. χρονολογία Ιουλίου 1971, 2 Μάρτη 1972.

Inge Viett, 33, Kindergärtnerin, gehörte der »Bewegung 2. Juni« an. Ihr gelang es, zweimal aus dem Gefängnis zu fliehen

“Ίνγκε Φιτ, 33 ετών, νηπιαγωγός, μέλος του Κινήματος 2 Ιούνη. Δύο φορές κατάφερε να αποδράσει από τη φυλακή.”

έχω περάσει πολλές δυσκολίες στη ζωή μου κι έχω δώσει δημοσιότητα στο ζήτημα. Πόσο άσχημοι αλήθεια μπορούν να είναι οι άνθρωποι χωρίς εσωτερικές αξίες. Αλλά αυτό που με πόνεσε περισσότερο ήταν το ότι η κυβέρνηση του Βερολίνου και η εκκλησία μας άφησαν στο έλεος του Θεού και μας έκαναν να νιώθουμε άνθρωποι δευτέρας κατηγορίας...”

Η γυναίκα αυτή είχε ήδη πάει από τον Άννα στον Καϊάφα και ο Λόρεντς είχε μαζέψει προφανώς τα γράμματά της, αλλά δεν είχε προλάβει να της προσφέρει κάποια βοήθεια. Γι’ αυτό γράψαμε ένα γράμμα στον Άλμπερτς, παρακαλώντας τον να τη βοηθήσει. Τα λεφτά που είχε πάνω του ο Λόρεντς, 700 μάρκα ή κάτι τέτοιο, τα στείλαμε στην οικογένεια αυτή μαζί με ένα επεξηγητικό γράμμα. Γράφαμε πολύ εκείνο τον καιρό.

Η γυναίκα τα κράτησε τα χρήματα;

Όχι, αλλά αργότερα το μετάνιωσε.

Ο Άλμπερτς ασχολήθηκε με την κυρία Μπους;

Δεν γνωρίζουμε.

Ο Άλμπερτς ενδιαφέρθηκε για σας στη συνέχεια;

Ναι, για την απελευθέρωση του Γκέραλντ Κλέπερ και της Γκαμπριέλε Κρέερ-Τίντεμαν.

Και μετά από αυτά γράφτηκε κάποια προκήρυξη;

“Η απαγωγή από τη σκοπιά μας”. Το κείμενο αυτό μοιράστηκε 20 μέρες μετά. Τρεις μέρες μετά την απόλυση του Λόρεντς ξανασυναντηθήκαμε όλοι μαζί, συζητήσαμε και γράψαμε την “απαγωγή από τη σκοπιά μας”.

“ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ;

Με αυτή την εφημερίδα θέλουμε να απευθυνθούμε προς το λαό του Βερολίνου μετά τα τελευταία δραματικά γεγονότα, για άλλη μια φορά με τη μεγαλύτερη δυνατή αμεσότητα και όσο πιο σφαιρικά μπορούμε. Το κάνουμε αυτό για τρεις κυρίως λόγους:

1. Θέλουμε, στο βαθμό που κάτι τέτοιο είναι δυνατό, να πούμε τι είδους άνθρωποι είμαστε.
2. Θέλουμε να ξεσκεπάσουμε ένα μέρος από τα παραμύθια του Τύπου και των πολιτικών.
3. Θέλουμε να εξηγήσουμε γιατί απαγάγαμε τον CDU-Λόρεντς. Δεν είμαστε μία ομάδα ανθρώπων, οι οποίοι κτυπάνε αδιάκριτα βάσει του σχήματος “όσο χειρότερος, τόσο καλύτερα” σε κάθε περίπτωση που διακρίνουμε μία ευκαιρία για “την πάρτη μας”.

Γνωρίζουμε ότι ‘εμείς’ δεν μπορούμε να καταστρέψουμε εκ βάθρων το κράτος, να το διαλύσουμε, να το ανατρέψουμε. Δεν είμαστε τίποτα φλιπαρισμένοι μικροαστοί. Καθένας από μας ξέρει τι θα πει δουλειά στη φάμπρικα, μερικοί δεν έχουμε βγάλει ούτε το γυμνάσιο, άσε το πόσοι έχουν σπουδάσει.

Οι εχθροί μας πλασάρουν ένα παραμύθι, ότι δεν πάει πλέον άλλο αυτή η κατάσταση, ότι “όλοι στο ίδιο καζάνι βράζουμε”, “δεν αργεί η στιγμή που θα απαγάγουν και τον μανάβη της γειτονιάς” και “φοβόμαστε να βγούμε στο δρόμο”. Ξαφνικά γίνανε όλοι ίσοι. Ξαφνικά δεν μένει ο ένας στο άθλιο σπίτι με το ακριβό ενοίκιο στο Κρόιτσμπεργκ ή στο Βέντινγκ και ο άλλος στη βίλα του στο Τσέλεντορφ. Ξαφνικά δεν κερδίζει ο ένας βαριά-βαριά 1000 μάρκα το μήνα που ο άλλος τα ξοδεύει σε μία μέρα. Ξαφνικά κάνει την εμφάνισή της η ισότητα που επαγγέλλεται ο νόμος, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν μόνο 10% εργατόπαιδα στα πανεπιστήμια (και όχι επειδή είμαστε πιο βλάκες από τους άλλους), αν και οι πλούσιοι με τα φρόγκα τους και τις διασυνδέσεις τους εξακολουθούν να πηγαίνουν στο εξωτερικό για να κάνουν την έκτρωσή τους και να ζουν μία υπέροχη ζωή, και η CDU συνεχίζει να αντιτίθεται στην έκτρωση και να στηρίζει τους επιχειρηματίες και αυτούς που πάλι τρώει την παραμύθα είναι ο ανθρωπάκος. Όποιος αμύνεται, είναι εγκληματίας, τρομοκράτης, λες και δεν είναι οι μπάτσοι τα γουρούνια αυτοί που καταστρέφουν νεανικά στέκια, οι επιχειρηματίες αυτοί που στέλνουν με τη μία εκατοντάδες εργάτες στο δρόμο, άμα το θελήσουν, οι δικαστές και οι αστυνομικοί αυτοί που από τη μια καλύπτουν τους μαφιόζους επιχειρηματίες και από την άλλη σκοτώνουν τα κλεφτρόνια.

Έχουμε τη γνώμη ότι τα λόγια και τα λεκτικά αιτήματα δεν ωφελούν σε τίποτα αν είναι να αλλάξουμε αυτά που πάνε στραβά σ’ αυτή τη χώρα. Πολλά γράφτηκαν, πολλοί άνθρωποι τα ζουν καθημερινά στο πετσί τους. Σε αυτήν την κοινωνία καλά περνάνε μόνο λίγα και μεμονωμένα άτομα, ενώ η πλειοψηφία ασφυκτιά. Γιατί τι ζωή είναι αυτή, να σκοτώνεσαι όλη τη μέρα στη δουλειά και το βράδυ να γυρνάς πτώμα στο σπίτι και να μην μπορείς να κάνεις τίποτα άλλο από το να στρωθείς στην τηλεόραση;

Από τι γεννιούνται οι κακοποιήσεις παιδιών, οι ξυλοδαρμοί, οι αυτοκτονίες; Γιατί δεν συμβαίνουν αυτά στις βίλες στο Τσέλεντορφ και το Ντάλεμ, αλλά στο Μόαμπιτ, στο Βέντινγκ και στο Κρόιτσμπεργκ; Μήπως γιατί στο Τσέλεντορφ και το Ντάλεμ μένουν “πιο ευγενικοί, καλοί και αξιοπρεπείς” άνθρωποι; Δεν είναι τυχαίο ότι στις περισσότερες εργάτριες αναγνωρίζεις αμέσως την ηλικία, ενώ η κυρία Κρέσμαν-Τσαχ είναι περιποιημένη και μοιάζει 20 χρόνια νεότερη σαν καλή επιχειρηματίας που είναι και μπορεί να συνεχίζει τις παλιοδουλειές της. Κοίτα πόσο πολύ πάσχισε η κυρία Μπους για να καταφέρει να ζητήσει ακρόαση για τη μίζερη κατάστασή της! Από τα γράμματά της προκύπτει εντελώς ξεκάθαρα, ότι η CDU και το SPD είναι ένα και το αυτό. Ο λαός έχει κατά την ψηφοφορία να επιλέξει μεταξύ σκύλλας και χάρυβδης. Αυτό λοιπόν είναι το πολυθρύλητο φιλελεύθερο δημοκρατικό πολίτευμα!

Το εισόδημά μας είναι αρκετό για να μην πεθάνουμε από την πείνα, λίγο όμως για να χορτάσουμε, με τις τιμές σήμερα. Μήπως όμως αυτό δεν θέλουν στην πραγματικότητα; Ο εργάτης να εργάζεται για να μπορεί να τρώει, να πίνει και να πληρώνει το νοίκι του;... Είναι το ερώτημα που απευθύνει η κυρία Μπους προς τα κόμματα. Έτσι φαίνεται, γιατί όσο πιο πολλές έγνοιες έχει ο εργάτης, τόσο λιγότερο θα κάτσει να κάνει “χαζές” σκέψεις κι αυτό δεν μπορεί παρά να βολεύει όλα τα κόμματα ανεξαιρέτως. Αυτό άλλωστε είναι που φοβούνται περισσότερο οι κυρίαρχοι: Μην αντισταθεί ο λαός, μην πάει και παλέψει για τα δίκια του. Όποιος έχει τα χρήματα, έχει και τη δύναμη και όποιος έχει τη δύναμη, έχει και το δίκιο με το μέρος του και δεν θα δεχτεί έτσι εύκολα να τα δώσει όλα πίσω με τη θέλησή του. Το μόνο που γίνεται είναι να πιεστεί να το κάνει. Και η αρχή έχει γίνει: άγριες απεργίες,²³ πρωτοβουλίες πολιτών, ο αγώνας ενάντια στην κατασκευή του πυρηνικού εργοστασίου στο Βυλ, αλλά και μορφές αντίστασης, οι οποίες δεν είναι και τόσο ξεκάθαρρες, όπως το να δηλώνεις δήθεν ασθένεια για να γλυτώσεις τη δουλειά ή ακόμα και “πονηρές” μέθοδοι που χρησιμοποίησαν οι κάτοικοι ενός σπιτιού στο Τέμπελοχφ: περιχύσανε τους αστυνομικούς που τριγυρνούσαν έξω από το σπίτι με βραστό νερό στο κεφάλι. Ο “ένοχος” δεν εντοπίστηκε ποτέ.

Αντιλαμβανόμαστε τον αγώνα μας ως κομμάτι της συνολικής αντίστασης. Αντάρτης πόλεων σημαίνει φαντασία και δύναμη στην πράξη –ικανότητες, τις οποίες διαθέτει όλος ο λαός. Είμαστε υποψιασμένοι και μας κόβει, δεν χτυπάμε στα τυφλά, εκτιμούμε σε ρεαλιστικά πλαίσια τις δυνατότητές μας, προκειμένου να ενεργήσουμε στη συνέχεια. Μαθαίνουμε από την πράξη. Γι’ αυτό και μόνο αποτέλεσε ‘υποδειγματική’ ενέργεια η απαγωγή του Λόρεντς. Δεν είμαστε ούτε τίποτα φαντομάδες, ούτε “ίδιοφυίες σε αρρωστημένη έκδοση”, όπως θέλουμε να πείσουν το λαό τα κόμματα, ο Τύπος και η αστυνομία, προκειμένου να καλύψουν τη μιζέρια τους. Έχουμε διαπιστώσει ότι χρειάζεται συνοχή και οργάνωση, αν θέλουμε να πετύχουμε κάτι. Στην αρχή είναι κανείς μόνος του κι έτσι δεν μπορεί να κάνει και πολλά, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι παραιτείται, αλλά ότι έχει ανοικτά τα μάτια του για να βρει άτομα, τα οποία σκέφτονται με τον ίδιο τρόπο και επιθυμούν να αλλάξουν κάποια πράγματα. Υπάρχουν δεκάδες χιλιάδες τέτοια άτομα. Ξεκινούν μαζί, μαθαίνουν από τα λάθη τους, δεν χάνουν όμως το κουράγιο τους αν στην αρχή αισθανθούν ότι δεν έχουν προοπτικές.

Το κράτος και η αστυνομία δεν είναι παντοδύναμοι, ακόμα και αν το Βερολίνο διαθέτει αστυνομικές δυνάμεις με τη μεγαλύτερη πυκνότητα στον κόσμο...”

Το φυλλάδιο αυτό το βγάλαμε σε ένα τυπογραφείο στο Στέγκλιτς, σε τιράζ 30.000. Στην προκήρυξη γράψαμε ότι βγήκαν 50.000 κομμάτια, αλλά τελικά δεν τα καταφέραμε λόγω χρόνου.

Εν πάση περιπτώσει τα 30.000 κομμάτια μέσα σε μισή ώρα είχαν μοιραστεί.

23. Απεργία χωρίς την έγκριση και την κηδεμονία των επίσημων συνδικάτων.

Αυτό έγινε στις 26 Μαρτίου του '75. Είχαμε καταστρώσει το εξής σχέδιο: Πολλά πακέτα των 250 κομματιών με το δρομολόγιο πάνω που κάλυπτε ολόκληρη την πόλη. Τα πακέτα κατανεμήθηκαν σε ομάδες, οι οποίες μάλιστα εν μέρει τα έδωσαν και σε άλλες. Ο όρος ήταν να μοιραστούν μόνο μεταξύ επιτάμισι και οκτώ στον προκαθορισμένο δρόμο, γιατί στις οκτώ κλείνανε οι περισσότερες εξώπορτες στο Βερολίνο. Το χρονικό διάστημα περιορίστηκε σε ένα μισάωρο, για να αποφύγουμε τον άσκοπο κίνδυνο. Αν έβρισκε κάποιος αμέσως την προκήρυξη και ειδοποιούσε τους μπάτσους, αυτοί θα έφταναν περίπου μετά από 20 λεπτά. Συνολικά βρισκονταν 120 άτομα στο δρόμο.

Και σε αυτά τα 120 άτομα είπατε προηγουμένως ότι θα γίνει μία τέτοια ενέργεια και κανείς δεν πρόδωσε τίποτα;

Ναι. Τώρα τελευταία κάποιος μου είπε ότι τους είχαν μείνει μερικές προκηρύξεις και πρόλαβαν να τις κάψουνε πριν την πέσουν οι μπάτσοι στο Ραουχάους.²⁴ Αυτό το σύστημα διανομής ήταν παλιά ιστορία, το λεγόμενο *φαινόμενο της χιονοστιβάδας*. Μιλάς σε πέντε-έξι άτομα της εμπιστοσύνης σου και αυτοί με τη σειρά τους σε κάποιους άλλους. Μετά από την ιστορία με τον Ντρένκμαν είχε ξαναγίνει ενέργεια με διανομή φυλλαδίων.

Τότε ήταν βασικά πιο ζόρικο για τον κόσμο κάτι τέτοιο, οπότε πριν και μετά έγιναν και πιο έντονες συζητήσεις. Μερικοί είχαν αρνηθεί να μοιράσουν φυλλάδια, γιατί διαφωνούσαν με την ενέργεια και υπήρχε και μεγαλύτερος φόβος. Η διανομή κειμένων μετά την απαγωγή του Λόρεντς σόκαρε τους μπάτσους περισσότερο και από την ίδια την απαγωγή. Πίστεψαν και το νούμερο 50.000 που είχαμε γράψει. Ήταν φυσικά σε θέση να υπολογίσουν ότι όταν μέσα σε τόσο λίγη ώρα εμφανίζεται τόσο υλικό σε όλη την πόλη, τότε σίγουρα έχουν συμμετάσχει πάνω από έξι άτομα.

Πόσες σελίδες ήταν η “απαγωγή από τη σκοπιά μας”;

Δέκα.

Εσείς τι κάνατε όση ώρα μοιραζόταν η προκήρυξη;

Μα συμμετείχαμε κι εμείς. Πήγαμε για παράδειγμα στο Βέντινγκ, εκεί γύρω από την Πούτε,²⁵ γιατί οι μπάτσοι έκαναν εκεί αυξημένες περιπολίες. Μοιράσαμε φυλλάδια σε γραμματοκιβώτια, σε τηλεφωνικούς θαλάμους και σταθμούς του μετρό. Εκείνο τον καιρό δεν υπήρχαν ακόμα κάμερες στους σταθμούς του μετρό. Όταν απομακρυνθήκαμε, άρχισαν να φτάνουν τα πρώτα περιπολικά.

24. Ράουχάουζ, Μαριάνενπλatz στο Κρόιτσμπεργκ του Βερολίνου. Ονομάστηκε έτσι από τον Γκέοργκ φον Ράουχ, “περιπλανώμενοι χασισορέμπελοι”, βλ. χρονολογία Ιούλης 1971, 4 Δεκέμβρη 1971.

25. Πούτε: κατειλημμένο κέντρο νεολαίας στην Πούτκαμερστρασε, στο Βέντινγκ του Βερολίνου, βλ. χρονολογία 1972.

Προκάλεσε κι αυτό σάλο στις εφημερίδες;

Ναι, εξαιτίας του είδους της διανομής και του περιεχομένου, εξαιτίας των μαζικών απολύσεων στην DeTeWe και στη Löwe-Orta, καθώς και της σχεδιαζόμενης ανατίμησης των εισιτηρίων. Και μετά να σου και ο Κλίνγκπαϊλ ξαφνικά να χρηματοδοτεί την άλλη πλευρά, την CDU. Εμείς θεωρούσαμε ότι θα προσπαθούσαν να το θάψουν, αλλά δεν έγινε έτσι. Έγινε χαμός, τόσο που πολύς κόσμος έψαχνε μετά να βρει και να διαβάσει την προκήρυξη. Η προκήρυξη ξανατυπώθηκε. Οι ανατιμήσεις στα εισιτήρια αναβλήθηκαν για μισό χρόνο και διαψεύστηκαν οι μαζικές απολύσεις. Αυτό αποτέλεσε μεγάλη πολιτική επιτυχία, γιατί δημιούργησε ξανά ενθουσιασμό, αν σκεφτείς μάλιστα και ότι οι μπάτσοι είχαν όλο το δικωτικό τους μηχανισμό στο δρόμο. Μερικές εφημερίδες μάλιστα άρχισαν και να τους κοροϊδεύουν γι' αυτό.

Σε κάθε περίπτωση πήγαν όλα καλά και αποκαταστήσαμε και την τάξη στην αποθήκη. Τα κατεβάσαμε όλα, τα βάλαμε σε μπλε σακούλες σκουπιδιών και τις πετάξαμε σε διαφορετικά σημεία της πόλης.

Τι είχαν μέσα;

Κυρίως φελιζόλ, κάτι κομμάτια ταπετσαρίας και σίτα. Σε κάθε περίπτωση το να ξεφορτωθούμε αυτές τις βλακείες ήταν πολύ πιο δύσκολο απ' όσο είχαμε σκεφτεί. Σε κάποιο σημείο τα χώνουμε μέσα σε ένα κάδο απορριμμάτων και εκείνη τη στιγμή πετάγεται μία γυναίκα από ένα σπίτι και αρχίζει να ουρλιάζει: *“ε, εσείς εκεί, μη μας γεμίσετε το σκουπίδοτενεκέ!”*.

Τα υπόλοιπα τα μοιράσαμε σε άλλους κάδους και κάποια απ' αυτά σε ανοικτούς χώρους. Όπως έγραψε το *Spiegel*, κάποιοι νεαροί ξεφόρτωσαν 21 μπλε πλαστικούς σάκους σε κάτι πολυκατοικίες στο Μάριενφελντε: *“ταπετσαρία χρώματος κίτρινης ώχρας, καφέ μονωτικές ταινίες, σίτα και κόκκινα παραπετάσματα”*. Αυτό έκανε μεγάλο μπαμ, γιατί στην περιοχή κατοικούσε ο πολιτικός του CDU Ρούμπιν,²⁶ τον οποίο επίσης είχαν «απαγάγει» στις αρχές της δεκαετίας του '70. Και έτσι όλοι βρήκαν κάτι να πουν. Μερικοί αριστεροί, οι οποίοι ούτως ή άλλως ήταν της γνώμης ότι η όλη ενέργεια αποσκοπούσε στο να βοηθήσει το CDU να κερδίσει τις εκλογές, σκέφτηκαν ότι, ώστε έτσι λοιπόν, μόνοι τους το οργάνωσαν οι άτιμοι οι χριστιανοδημοκράτες... Οι δεξιοί ήταν της γνώμης ότι τα είχαμε κανονίσει τόσο καλά που του βάλαμε επίτηδες αυτά τα πράγματα μπροστά στην πόρτα, για να στρέψουμε τις υποψίες προς το μέρος του.

---

26. Μπέρτολτ Ρούμπιν, γενν. το 1912, καθηγητής Βυζαντινολογίας που τέθηκε σε διαθεσιμότητα και ενεργοποιήμένος στον κύκλο φίλων του CDU. Το 1971 κατασκεύασε για τέσσερις ημέρες υποτιθέμενη απαγωγή του από τους “τρομοκράτες Μπάαντερ-Μάινχοφ”, για να συμβάλει στην εκλογική νίκη των χριστιανοδημοκρατών φίλων του. Η απάτη αποκαλύφθηκε.

Στους μπάτσους είχαμε βγάλει πολλή δουλειά. Έπρεπε να ερευνηθούν και το παραμικρό κομμάτι μονωτικής ταινίας για δακτυλικά αποτυπώματα. Και μετά έπρεπε όλα αυτά να τα ζυγίσουν. Είχαν μοιράσει το περιεχόμενο των μπλε σάκων σε πέντε γκαράζ με την ελπίδα να καταφέρουν να συνθέσουν επιτέλους το παζλ.

Κανα-δυό βδομάδες μετά τα παράτησαν και προσπάθησαν να υπολογίσουν πόσο μεγάλος ήταν ο χώρος. Ο Λόρεντς μπορούσε μεν να τους πει πόσα μέτρα μπορούσε να περπατάει και αυτοί έκαναν τους συνδυασμούς τους και συμπέραναν ότι τόσο επί τόσο ήταν η μόνωση των τοίχων. Οι μπάτσοι φορούσαν τότε ακόμα μπλε στολές και γυρνούσαν όλη την ώρα μεθυσμένοι. Τότε θυμάμαι ένα αστείο στην ΒΖ²⁷ που δείχνει ένα μεθυσμένο μπάτσο να είναι πεσμένος στο δρόμο και δύο άτομα δίπλα του να λένε: “Κοίτα εδώ ρε, κι άλλοι μπλε σάκοι!”.

Εκείνον τον καιρό είχαν αρχίσει να ερευνούν ξανά εκατοντάδες αποθήκες και όντως πήγαν και στον προθάλαμό μας, αλλά δεν βρήκαν τίποτα. Μετά από δύο βδομάδες βρήκαν και το φορητό, με το οποίο είχαμε μεταφέρει τα σκουπίδια. Βασικά θα μπορούσαμε να είχαμε βάλει εκεί και το φελιζόλ. Εν πάση περιπτώσει, δεν είχαν και μεγάλη επιτυχία γιατί είναι προφανές ότι όταν ερευνά για βδομάδες όλος ο δικωκτικός μηχανισμός, σε κάποια στιγμή τυφλώνεται και δεν βλέπει τίποτα. Δεν τους έφτασαν τόσα στοιχεία που χάθηκαν –θα έπρεπε να είχαμε τηλεφωνήσει και εμείς για να τους δώσουμε κανένα στοιχείο ακόμη... αλλά τίποτα εμείς!

Τι κλίμα επικρατούσε στον κόσμο;

Δεν μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα, γιατί μόνο από διηγήσεις τα ξέρουμε, θα πρέπει όμως να ήταν θετικό απέναντί μας. Όπως μετά από ένα ματς όπου όλα πήγαν καλά.

Μία βδομάδα αργότερα φύγαμε για τη Βηρυτό. Είχαμε αρκετά χρήματα, γιατί κάποιιοι από μας είχαν κάνει επίθεση σε τράπεζα 10 μέρες πριν τον Λόρεντς. Είχαμε εντοπίσει διαφορετικές διαδρομές για να φτάσουμε στη Βηρυτό. Δύο ξεκίνησαν το ταξίδι προς Ιταλία και Ελλάδα, οι υπόλοιποι θα πήγαιναν μέσω Δανίας κι όλα αυτά όχι τις ίδιες μέρες. Αποδείχτηκε ότι ορθώς κρίναμε ότι έτσι δεν θα μας εξέταζαν σχολαστικά.

Θα ήταν μεγάλο ρίσκο για μας να είχαμε κινηθεί μέσω Δυτικής Γερμανίας με ψεύτικα χαρτιά. Μας πήγαν λοιπόν κάποιιοι στο σταθμό του μετρό της Φρίντριχστρασε, τους δώσαμε τα όπλα και περάσαμε στο Ανατολικό Βερολίνο. Από τους ανατολικούς πήραμε χωρίς προβλήματα τη σφραγίδα της βίζας και μετά πήγαμε με το τρένο στο Ζάσιτς. Είχαμε κάνει όμως ένα λάθος στον υπολογισμό της ώρας και έτσι ξανασυναντηθήκαμε όλοι σ’ ένα φέρι-μποτ προς την Κοπεγχάγη. Ούτε όμως οι Δανοί έκαναν σχολαστικό έλεγχο στα σύνορα.

27. *Berliner Zeitung*: τοπική εφημερίδα του Βερολίνου, του συγκροτήματος Springer.

Οι μπάτσοι δεν είχαν υπολογίσει αυτήν τη διαδρομή. Από κει φύγαμε για διαφορετικές κατευθύνσεις.

Ως σημείο συνάντησης είχαμε συμφωνήσει την παραλία της Βηρυτού. Οι παλαιστίνιοι μας είχαν συμβουλεύσει να μην συναντηθούμε σε ένα από τα πολλά καφέ της παραλιακής, αλλά καλύτερα στην παραλία, καθώς τα καφέ της παραλιακής ήταν αγαπημένα στέκια των μυστικών υπηρεσιών. Όποιος κάθεται εκεί πάνω από μία ώρα, είναι είτε δημοσιογράφος είτε της μυστικής αστυνομίας, ιδιότητες που συνήθως συνέπιπταν.

Δεν θέλατε να ξανασυναντήσετε τους απελευθερωμένους;

Φυσικά και θέλαμε. Γι' αυτό κατεβήκαμε στο Λίβανο. Στην αρχή είχαμε στο πρόγραμμα μία σύντομη εκπαίδευση, όπως τα είχαμε συμφωνήσει από πριν. Τη συνάντηση με τους απελευθερωμένους θέλαμε να την οργανώσουμε με την ησυχία μας, όχι εξαιτίας των δυτικών μυστικών υπηρεσιών, αλλά εξαιτίας των ισραηλινών. Ήταν οι μόνοι που είχαν προβλέψει σωστά πού θα προσγειωνόταν το αεροπλάνο στην απαγωγή.

Όμως με τη συνάντηση δυστυχώς δεν τα καταφέραμε. Οι δικοί μας άνθρωποι από την Παλαιστίνη μας εξήγησαν ότι δεν μπορούσαμε να συναντηθούμε, γιατί εκείνον τον καιρό κυκλοφορούσαν τόσα πολλά άτομα, δημοσιογράφοι, μυστικοί, συγγενείς, κλπ. που πήγαιναν να συναντήσουν τους απελευθερωμένους, που οι αρχές της Υεμένης είχαν εκνευριστεί και ήθελαν την ησυχία τους. Όταν λίγο καιρό αργότερα ήταν να γίνει μια συνάντηση, οι Παλαιστίνιοι σύντροφοι μας εξήγησαν με ευγενικό τρόπο ότι θα έπρεπε να εγκαταλείψουμε το Λίβανο το συντομότερο δυνατό εξαιτίας του εμφυλίου πολέμου που ήταν έτοιμος να ξεσπάσει, γιατί αυτοί δεν θα μπορούσαν να εγγυηθούν άλλο για την ασφάλειά μας. Επειδή και εμείς δεν γνωρίζαμε πώς θα εξελισσόταν η κατάσταση, οι μισοί γυρίσαμε στη Γερμανία και οι υπόλοιποι συνέχισαν για Δαμασκό και Συρία και γύρισαν πίσω πολύ αργότερα.

Τι απέγιναν οι πέντε της απαγωγής;

Όλοι όσοι απελευθερώθηκαν συνέχισαν τον αγώνα και μετά την απελευθέρωσή τους, αν και σε διαφορετικό πλαίσιο ο καθένας.

Ο Ρολφ Χάισλερ συνελήφθη το 1979 στο Ζάξενχαουζεν της Φρανκφούρτης. Κατά τη σύλληψή του δέχτηκε έναν πυροβολισμό στο κεφάλι. Επέζησε μόνο και μόνο επειδή διαισθάνθηκε ότι κάτι δεν πήγαινε καλά και πρόλαβε να σηκώσει μπροστά από τα μάτια του ένα χαρτοφύλακα με εφημερίδες. Έτσι απέκρουσε τη σφαίρα. Προηγούμενως είχαν πέσει θύματα αυτής της “καταδίωξης με θανατηφόρους πυροβολισμούς” η Ελιζάμπετ βαν Ντικ και ο Βίλι Πέτερ Στολ. Εκείνη την εποχή ο Ρολφ ήταν στη RAF, στην οποία ουσιαστικά είχε προ-

σχωρήσει πριν από την απελευθέρωση. Είναι ακόμα στη φυλακή στη Βαυαρία, καταδικασμένος σε ισόβια.²⁸

Ο Ρολφ Πόλε συνελήφθη στις 21 Ιουλίου 1976 στην Αθήνα. Έγινε μεγάλος ντόρος για την έκδοσή του στη Γερμανία. Στην Ελλάδα έγινε τότε μία μεγάλη καμπάνια υποστήριξης με μαζικές διαδηλώσεις. Ο έλληνας συνήγορος υπεράσπισης του κατά τη δίκη για την έκδοσή του έγινε αργότερα Υπουργός Δικαιοσύνης.²⁹ Ο δικαστής που απέρριψε σε πρώτο βαθμό το αίτημα έκδοσης, [έγινε] Πρόεδρος της Δημοκρατίας.³⁰ Είναι ο ίδιος δικαστής, στον οποίο αναφέρεται η ταινία “Ζ” του Κώστα Γαβρά. Η Γερμανία ασκούσε όμως μία ολοένα και εντονότερη πίεση στην ελληνική κυβέρνηση, ώστε σε δεύτερο βαθμό εγκρίθηκε το αίτημα έκδοσής του. Σε αντίθεση με τους όρους έκδοσης που έθεσε η ελληνική πλευρά, ο Ρολφ καταδικάστηκε σε άλλα τρεισήμισι χρόνια φυλάκισης. Στις αρχές της δεκαετίας του '80 ξαναβγήκε και έκτοτε ζει στην Αθήνα.³¹

Η Ίνα Ζίπμαν επέστρεψε αρχικά στη Γερμανία και στα τέλη του 1977 πήγε στο Λίβανο. Η κατάσταση όμως για αυτήν έγινε βραχίονας των απελευθερωτικών κινημάτων του λεγόμενου τρίτου κόσμου, από την άλλη όμως να μην βλέπει καμία προοπτική αλλαγής στη Γερμανία... Έτσι αποφάσισε κάποια στιγμή να συμμετάσχει επί τόπου στον αγώνα των Παλαιστινίων. Απ' όσο ξέρουμε, πολέμησε σε μία παλαιστινιακή γυναικεία ταξιαρχία και σκοτώθηκε κατά την ισραηλινή εισβολή του 1982. Οι ισραηλινοί άνοιξαν όλους τους τάφους μετά την επιδρομή τους το 1982 και βρήκαν το πτώμα μίας ξανθιάς. Δήλωσαν ότι ήταν 95% σίγουροι ότι επρόκειτο για την Ίνα Ζίπμαν.

Η Βερένα Μπέκερ συνελήφθη την άνοιξη του 1977, όταν έφτασε στο ζενίθ η δίωξη της RAF, μαζί με τον Γκίντερ Ζόνενμπεργκ. Και οι δύο δέχτηκαν κατά τη σύλληψή τους πυροβολισμούς και αργότερα καταδικάστηκαν σε ισόβια. Στη Βερένα δόθηκε χάρη, βγήκε το 1989 και τώρα ζει στο Βερολίνο.

Η Γκαμπριέλε Κρέκερ-Τίντεμαν συνελήφθη μαζί με τον Κρίστιαν Μέλερ μετά από μία ανταλλαγή πυροβολισμών το Δεκέμβρη του 1976 στα ελβετικά σύνορα. Κάθισε 13 χρόνια φυλακή στην Ελβετία για απόπειρα ανθρωποκτονίας. Συγχρόνως δρομολογήθηκαν μακρόχρονες διαδικασίες έκδοσης, γιατί όφειλε

28. Αποφυλακίστηκε τελικά το 2001. Στις 7 Σεπτεμβρίου 2007 ο μετανοημένος Πέτερ-Γιούργκεν Μπόκ κατηγορήσε αυτόν και τον Στέφαν Βιονιέφσκι ως αυτούς που πυροβόλησαν τον απαχθέντα βιομήχανο Χανς Μάρτιν Σλάγιερ.

29. Ο Ευάγγελος Γιαννόπουλος.

30. Ο Χρήστος Σαρτζετάκης.

31. Ο Ρολφ Πόλε, “ο δικηγόρος της ΑΡΟ” (γερμανικές εφημερίδες), “ο πιο επικίνδυνος γερμανός τρομοκράτης” (εφημερίδα BILD), ο “πρύτανης της τρομοκρατίας” (Αντώνης Δροσογιάννης), στον οποίο είναι αφιερωμένη και η έκδοση του βιβλίου στα ελληνικά, πέθανε τελικά ένα Σάββατο του 2004 στην Αθήνα. Επιθυμία του ήταν να μεταφράσει το βιβλίο αυτό, δεν πρόλαβε όμως.

ακόμα να εκτίσει ένα μέρος της ποινής της στη Γερμανία αλλά έγινε εντωμεταξύ και η δίκη για την επίθεση στη συνεδρίαση του ΟΠΕΚ το 1975 στη Βιέννη. Τελικά το 1989 εκδόθηκε στη Γερμανία. Στη δίκη για την ιστορία με τον ΟΠΕΚ αποστασιοποιήθηκε ρητά από τον ένοπλο αγώνα και είπε ότι όλα ήταν ένα μεγάλο λάθος. Σήμερα ζει στη Γερμανία, βαριά άρρωστη.

Δηλαδή, 20 χρόνια μετά, εξακολουθείτε να μην έχετε δει κανέναν από αυτούς που απελευθερώσατε;

Μόνο τη Βερένα Μπέκερ εδώ στο Βερολίνο.

Ο Φριτς Τόιφελ στο δικαστήριο το 1980

ΟΙ ΑΝΥΠΟΤΑΚΤΟΙ ΤΟΥ ΣΠΡΕΕ

Η συνέντευξη που ακολουθεί με τον Φριτς Τόιφελ, τον Ραλφ Ράιντερς, τον Γκέραλντ Κλέπερ και το Ρόναλντ Φριτς πραγματοποιήθηκε το καλοκαίρι του 1978. Ενώπιον τους τέσσερις και σε δύο ακόμα (Αντρέας Φόγκελ και Τιλ Μάγιερ) διεξαγόταν ήδη η λεγόμενη δίκη Ντρένκμαν-Λόρεντς ενώπιον του Α΄ Τμήματος του Εφετείου του Βερολίνου. Τη συνέντευξη πήρε ο δημοσιογράφος Βόλφραμ Μπόρτφελντ του περιοδικού *Stern*. Το δικαστήριο επέβαλε όμως ως όρο ασφαλείας τη γραπτή λήψη της συνέντευξης. Η τελική μορφή της συνέντευξης κατασχέθηκε τελικά τον Νοέμβριο του 1978 από το δικαστήριο ως αποδεικτικό υλικό, ενώ ένα αντίγραφο της παρέμεινε στο *Stern* με την υπενθύμιση της “υποχρέωσής του για δημοσιογραφική εχεμύθεια”. Ο τότε διευθυντής σύνταξης Χένρι Νάνεν αντιλήφθηκε την έννοια της υπενθύμισης και απαγόρευσε τη δημοσίευσή του στο *Stern*. Αλλά αυτή δεν ήταν η μόνη δυσκολία που προέκυψε με τις απόψεις των Τεσσάρων. Ο Τιλ Μάγιερ, ο Αντρέας Φόγκελ και κάποιοι ακόμα απείλησαν το *Stern* με “νομικές συνέπειες” στην περίπτωση που θα παρουσίαζε τους τέσσερις που παραχώρησαν τη συνέντευξη ως τους “εκπροσώπους” του Κινήματος 2 Ιούνη. Το παρασκήνιο αυτής της κίνησης ήταν η διάσπαση της ομάδας αυτής του αντάρτικου πόλης στα τέλη του 1977 σε μία “λαϊκιστική” και μία “αντιιμπεριαλιστική” φράξια. Η δεύτερη φράξια προσχώρησε τον Ιούνιο του 1980 στη RAF. Η συνέντευξη δημοσιεύτηκε πρώτη φορά τον Νοέμβριο του 1978 με τη μορφή μπροσούρας από δικό τους εκδοτικό οίκο.

Πώς γεννήθηκε το Κίνημα 2 Ιούνη; Ποιες ήταν οι προσωπικές και πολιτικές εμπειρίες που οδήγησαν στη δημιουργία μίας ομάδας αντάρτικου πόλης και στο πέρασμα στην παρανομία;

Στις 2 Ιούνη 1878 ο Κάιζερ Γουλιέλμος έπεσε θύμα μίας δολοφονικής επίθεσης κατά τη διάρκεια μίας εξόδου του στο Τίεργκαρτεν και ενώ πραγματοποιούσε εκείνο το διάστημα επίσημη επίσκεψη ο Σάκης της Περσίας. Αναγκάστηκε να νοσηλευτεί στο νοσοκομείο με τα οπίσθιά του γεμάτα μολύβι και να αναλογίζεται τι άραγε να είχε ο κόσμος εναντίον του. Επίσης στις 2 Ιουνίου 1967,

πάλι κατά την επίσημη επίσκεψη του Σάχη της Περσίας στο Βερολίνο, πυροβολήθηκε θανάσιμα ο φοιτητής Μπένο Όνεζοργκ από τον ασφαλίτη Κούρας, ο οποίος υποτίθεται ότι βρισκόταν σε νόμιμη άμυνα. Πέρα από όλα αυτά όμως, η 2 Ιούνη γεννήθηκε από τα προϊόντα μίας σειράς σεξουαλικών συνευρέσεων μεταξύ νομοταγών και ηθικών, παντρεμένων Γερμανών κατά τις δεκαετίες του '40 και του '50, οι οποίες εμπεριείχαν περισσότερο ή λιγότερο οργανισμό και κατά τις οποίες γεννήθηκαν οι μετέπειτα πρωταγωνιστές, φρικιά και αγωνιστές της ελευθερίας του Κινήματος 2 Ιούνη.

Στην εγκληματική φαντασία των εισαγγελέων, το *Κίνημα 2 Ιούνη* αποτελεί μία από τις διάφορες ενώσεις προσώπων που αποσκοπούν στην τέλεση εγκλημάτων τρομοκρατικού χαρακτήρα. Με μέλη, καταστατικό, πρόεδρο, ειδικούς και συμπαθούντες. Δεν γίνεται καν αποδεκτός από το κατεστημένο ο χαρακτήρας κοινής ωφέλειας τέτοιων ενώσεων προσώπων. Στην επαναστατική φαντασία άλλων ανθρώπων, το *Κίνημα 2 Ιούνη* αποτελεί μία ανατρεπτική δύναμη, η οποία γεννήθηκε και αναπτύχθηκε μετά τις 2 Ιούνη 1967 με πεδίο διεξαγωγής των δραστηριοτήτων της το Βερολίνο. Το Βερολίνο, ένα από τα πολλά πεδία δραστηριοτήτων των αυτόνομων κινημάτων... Από καπιταλιστική κόλαση της εκμετάλλευσης και της αλλοτρίωσης σε μία σοσιαλιστική κοινωνία ελευθέρων ανθρώπων. Χωρίς εξουσία. Χωρίς καταναγκασμούς.

Το *Κίνημα 2 Ιούνη* πράγματι αποτέλεσε κατά τις αρχές της δεκαετίας του '70 ένα είδος πολιτικής ιδεολογικής ταμπέλας για βίαιες ενέργειες ενάντια στο στρατό κατοχής, ενάντια στην ταξική δικαιοσύνη, τους καπιταλιστές, τους μπάτσους και την αραχνιασμένη στρατιά ηλίθιων πολιτικών του Βερολίνου. Τα άτομα που δρούσαν προέρχονταν πάντα από τον αντιεξουσιαστικό/αριστερό χώρο, εμφανίζονταν ξαφνικά, χτυπούσαν και εξαφανίζονταν, όπως ταίριαζε κάθε φορά στην περίπτωση. Κατά την κρίση και τη συνείδησή τους. Ποια ήταν τα βιώματα που κινούσαν και κινούν αυτούς τους ανθρώπους; Μα... τα καθημερινά βιώματα! Τα δεσμά του βιομηχανικού καπιταλιστικού τρόπου ζωής και παραγωγής...

Η οικογένεια, το σχολείο, το εργοστάσιο, το γραφείο, η επιχείρηση, το πανεπιστήμιο, η φυλακή, το ασφυκτικό διαμέρισμα, η συνήθης τρομοκρατική παράνοια της καπιταλιστικής καθημερινότητας, η οποία ωθεί τη νεολαία σε όλο τον κόσμο στα οδοφράγματα και στον πειραματισμό με νέες μορφές συμβίωσης και αγώνα. Η επιθυμία για μία αυτόνομη ζωή. Η επιθυμία να μην είσαι μαριονέτα, γρανάζι, ρομποτάκι, χειραγωγήσιμος καταναλωτής, εύπιστος βλάκας, προϊόν μιας "κοινωνίας" που κατευθύνεται από το συμφέρον του κέρδους και μόνο.

Και άλλωστε τι θα πει περιθώριο; Μετά από κάθε ενέργεια που δεν ταιριάζει με τις προκαταλήψεις της λαοφιλούς καθεστηκυίας κοινωνικής τάξης πραγμάτων, οι μπάτσοι κάθονται και γεμίζουν μία κόλλα χαρτί. Η τάδε και η δείνα, ο Χ και ο Ψ θα μπορούσαν να είναι οι δράστες. Σε καλά αστυνομικά γερμανι-

κά: “Εκδόθηκε ένταλμα σύλληψης κατά των παρακάτω τρομοκρατών που βαρύνονται με τη διάπραξη βίαιων ενεργειών”. Και μόλις βρεθείς αντιμέτωπος με την, πετυχημένη ή όχι, φωτογραφία σου στις κολώνες, ορθώνεται μπροστά σου η επιλογή: Είτε μένεις στην επιφάνεια, στο αστυνομικό κράτος, στην κοινωνία του χθες, με ό,τι αυτό συνεπάγεται και παρουσιάζεσαι στην αστυνομία, κάθεται να σε αναζητήσουν και να σε ανακρίνουν διεξοδικά, λες “δεν το έκανα εγώ, ίσως το φιλαράκι μου”, ενδεχομένως στρέφεις τις υποψίες σε κανα-δυό άλλους. Είτε περνάς στην παρανομία, στην κοινωνία του αύριο: Δηλαδή άντε και γαμηθείτε –μία ζωή στη φυγή. Ή μήπως τελικά όλη αυτή η ιστορία είναι μια εναλλακτική λύση των μπάτσων;

Μήπως δηλαδή πρόκειται για μια δήμενη ελεύθερη επιλογή μεταξύ δύο καλουπιών συμπεριφοράς που δολοφονούν την ίδια την ύπαρξη; Μήπως εμείς θα έπρεπε να είχαμε θέσει αυτό το ζήτημα κάπως διαφορετικά; Αυτή ακριβώς είναι η υποχρέωση ενός κινήματος, το να αχρηστεύει τους εκβιασμούς και τα πρότυπα συμπεριφοράς που ορίζουν οι μπάτσοι. Το κομπιούτερ γνωρίζει μόνο το να ή το όχι, το 0 και το 1. Ο επαναστάτης γνωρίζει την ίδια τη ζωή, αντλεί διδάγματα από όλες τις πτυχές της. Υπάρχουν και ενδιάμεσες λύσεις ανάμεσα στη νομιμότητα και την παρανομία. Παράνομα πράγματα μπορούν να κάνουν και άτομα που δεν καταζητούνται. Και αντίστοιχα, άτομα που καταζητούνται μπορούν να περάσουν πολλά χρόνια χωρίς να αναμειχθούν σε ενέργειες τυπικές ενός αντάρτικου πόλης. Να ζουν στο εξωτερικό, σε αγροτικές κομμούνες ή να εργάζονται με ψεύτικα χαρτιά σε ένα γραφείο, ένα εργοστάσιο ή όπου αλλού μπορούν.

Αυτό που χθες επιτρεπόταν, σήμερα μπορεί να απαγορεύεται, αναλόγως με το πώς ταιριάζει στη σούπα των κυριάρχων. Τα τελευταία χρόνια βέβαια καμιά πεντακοσαριά μαλάκες στη Βόννη έχουν κλείσει αρκετές δεκάδες ανθρώπους για τα καλά στη φυλακή με νόμους που ψήφισαν τώρα τελευταία.

Ποια θεωρητικά κείμενα έπαιξαν ρόλο στη δημιουργία του Κινήματος;

Αν το νόημα της ερώτησης είναι ποια βιβλία θα έπρεπε να αποσύρει η ασφάλεια από την κυκλοφορία, τότε ναι, θα έπρεπε να τα αποσύρει όλα! Καθετί που διεγείρει τη φαντασία είναι επικίνδυνο. Βιβλία για τους Ινδιάνους, ταξιδιωτικές περιγραφές, ακόμα και εικονογραφημένα περιοδικά (ο καλοαναθρεμμένος άντρας του *Stern* είναι εξαιρετικά επικίνδυνος).

Κατά τα άλλα, ίσως ορισμένα κείμενα να αποτέλεσαν εναύσματα για σκέψη και να μας μετέδωσαν διάφορα χρήσιμα στοιχεία. Αλλά την ώθηση για ένοπλη αντίσταση την δέχεται κανείς μέσα από τις συγκεκριμένες, πρακτικές εμπειρίες του, από την αδικία στη δουλειά, την αναποτελεσματικότητα της προφορικής διαμαρτυρίας, τον τρόπο της νόρμας, την αντίφαση ανάμεσα στα επίσημα δικαιώματα και την υπαρκτή αδυναμία να τα διεκδικήσουμε.

Ο Χορστ Μάλερ είχε πει κάποτε ότι “δεν πρέπει να φαντάζεστε ότι το βήμα προς την παρανομία είναι απλό πράγμα”. Πώς αλλάζει κανείς κάνοντας το βήμα προς την παρανομία;

Δεν είναι καθόλου απλό. Η παρανομία, η νομιμότητα, το εργοστάσιο, η φυλακή, το CDU, το SPD –υπάρχει συνεχώς μια δυνατότητα ελεύθερης επιλογής μεταξύ του γκρεμού και του ρέματος. Κανένας δεν βγαίνει με τη θέλησή του στην παρανομία και όταν μας εγκληματοποιούν, τότε παλεύουμε ενάντια στα κλισέ “παρανομία” και “τρομοκρατία”. Παλεύουμε και αντιστεκόμαστε. Ακριβώς όπως μπορεί και πρέπει να συμβαίνει σε όλους τους άλλους τομείς της καθημερινής μας ζωής.

Η παρανομία δεν είναι τίποτα ιδιαίτερο. Μπορεί να συμβεί στον καθένα, είναι κάτι σαν να πατήσεις σκατά σκύλου στο δρόμο. Το αποδεικνύουν για παράδειγμα οι διώξεις των πυρηνικών διαδηλωτών στο Μπρόκντορφ και το Γκρόντε, ή οι αστυνομικές επιχειρήσεις ενάντια στις γυναικείες ομάδες της Φρανκφούρτης. Δεν θα πέσουμε στην παγίδα ούτε να θεοποιήσουμε, ούτε να δαιμονοποιήσουμε την παρανομία. Στο αστυνομικό κράτος η παρανομία είναι καθημερινή υπόθεση. Σημασία έχει να διατηρεί κανείς τη νηφαλιότητά του. Ο Μάλερ είχε πει κάποτε: “*Η επαναστατική πολιτική είναι υποχρεωτικά εγκληματική*” και έγινε γνωστός μέσα από μία μπροσούρα του,¹ η οποία έτυχε μεγάλης απήχησης. Εκείνον τον καιρό ο λόγος του διαβαζόταν σαν δάσος από θαυμαστικά: “*Επιτέλους καταλάβετε το! Κάντε επιτέλους κάτι! Κάνε κάτι!*”. Σήμερα ο ίδιος βρίσκεται σε ένα δάσος από ερωτηματικά και αφήνεται να τον παρουσιάζουν στο μορφωμένο ακροατήριο ως το σκιάχτρο της αντιτρομοκρατίας. Αλλά και σε αυτήν ακόμη την περίπτωση ο Μάλερ είναι ευθύς. Όπως και αρκετοί άλλοι, πέρασε από μία έξαρση ενθουσιασμού σε μία έξαρση πίκρας. Η ανάγκη όμως εντέλει σου δημιουργεί μία νηφάλια σχέση με την πραγματικότητα. Και με την πραγματικότητα της παρανομίας. Στο δάσος της καθημερινότητάς μας που τα περιέχει όλα –και θαυμαστικά και ερωτηματικά– βλέπουμε και αλφάδια σε κύκλο. Η δυνατότητα δράσης, ο ενθουσιασμός και το να “έχεις όρεξη για δράση” από τη μια και η ικανότητα αυτοκριτικής από την άλλη (μέρος της οποίας αποτελεί και το να δέχεσαι σοβαρά την κριτική των άλλων, ακόμα και αν οι μπάτσοι προσπαθούν να εκμεταλλευτούν υπέρ τους κάθε κριτική στον αγώνα) δεν πρέπει να αλληλοαποκλείονται.

Η παρανομία όμως δεν αποκόπτει την πρόσβαση στις μάζες, την οποία εσείς επιδιώκετε;

Η εγκληματοποίηση είναι ένα μέσο που χρησιμοποιούν οι μπάτσοι για να απομονώνουν άτομα, τα οποία θεωρούν επικίνδυνα. Φυσικά. Αλλά η απομόνω-

1. “*Νέος Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας*”, έγγραφο στρατηγικής της RAF, το οποίο συνέταξε ο Χορστ Μάλερ και από το οποίο διαχωρίστηκε στη συνέχεια η RAF

ση κυριαρχεί σε όλους τους τομείς της καθημερινής μας ζωής –ο αγώνας ενάντια στην απομόνωση και υπέρ της αλληλεγγύης είναι το βασικό καθήκον κάθε επαναστατικής πρακτικής. Δεν είναι λοιπόν η παρανομία που αποκόπτει την πρόσβαση προς τις μάζες, αλλά η δυσωδία της υπεροψίας και της πρωτοπορίας που μπορεί να γεννήσει η παρανομία. Ας πούμε παρεμπιπτόντως ότι δεν είμαστε τίποτα κήρυκες που μεταφέρουν στις “μάζες” το Λόγο του Κυρίου. Έργο του αντάρτη πόλεων είναι να φανερώνει και να οργανώνει τις δυνατότητες της αντίστασης απέναντι σε ένα φαινομενικά παντοδύναμο κράτος και τους λακέδες του. Όταν οι αντιπυρηνικοί διαδηλωτές εμποδίζουν μέσω καταλήψεων του εργοταξίου και σαμποτάζ την ερήμωση του περιβάλλοντός τους, όταν ομάδες γυναικών οργανώνουν ταξίδια για εκτρώσεις στο εξωτερικό ή σε κλινικές που κάνουν εκτρώσεις, όταν οι μαθητές πετυχαίνουν μέσω απειλών για τοποθέτηση βόμβας μία μέρα ελευθερίας από τον τρόπο της απόδοσης στα εργοστάσια της γνώσης –όλα αυτά αποτελούν ένα είδος αντάρτικου πόλης. Το αντάρτικο πόλης δεν είναι θρησκεία, είναι μία μορφή αγώνα αυτών ακριβώς των μαζών.

Οι ενέργειές σας ήταν περισσότερο αυθόρμητες ή ήταν σχεδιασμένες στην εντέλεια; Πώς νιώθατε μετά;

Είναι φυσικό οι συνθήκες του αγώνα να απαιτούν ένα συγκεκριμένο επίπεδο σχεδιασμού των ενεργειών μας. Αλλά ο αυθορμητισμός είναι πάντα σημαντικός, καθώς στην πράξη καμία ενέργεια δεν εκτελείται απολύτως σύμφωνα με το σχέδιο.

Στη RAF εμφανίζονταν ισχυρές ιεραρχικές τάσεις. Πώς ήταν τα πράγματα στη 2 Ιούνη; Πώς λαμβάνονταν οι αποφάσεις; Ποια ήταν η σχέση σας με τη RAF;

Δεν γνωρίζουμε και πολλά πράγματα σχετικά με τη RAF. Τα ενεργά μέλη της RAF λένε συνεχώς ότι στους κύκλους τους επικρατεί τρυφερότητα και συλλογικότητα. Στη 2 Ιούνη καταπιέζουν οι γυναίκες τους άντρες και οι προλετάριοι τους φοιτητές και τούμπαλιν. Οι αποφάσεις, τώρα, είτε λαμβάνονται στα ζάρια είτε με ξύλο, πάντως λαμβάνονται πάντοτε οι λάθος αποφάσεις! Η σχέση μας με τη RAF είναι ερωτική και συγχρόνως συγγενική.

Υπάρχουν άτομα που είπαν “δεν μπορώ άλλο” και απομακρύνθηκαν;

Ναι!

Μετά από την απόδραση του Τιλ Μάγιερ² έστειλαν δήλωση οι Επαναστατικοί Πυρήνες. Δεν ήταν αυτό ενέργεια της 2 Ιούνη;

Οι Επαναστατικοί Πυρήνες ανέλαβαν την ευθύνη για τις δύο ενέργειες ενάντια στους διορισμένους συνηγόρους υπεράσπισης.³ Όπως προκύπτει από μία

2. Βλ. χρονολογία 27 Μαΐου 1978.

3. Βλ. χρονολογία 10 Απριλίου 1978.

“Με πλαστά έγγραφα διέφυγε από τη φυλακή υψίστης ασφαλείας στην ελευθερία. Με ένα πανέξυπνο κόλπο, δύο γυναίκες απελευθέρωσαν το περασμένο Σάββατο τον Τιλ Μάγιερ. Από τον Απρίλη δικαζόταν στο Βερολίνο [φωτ.]”

γραπτή δήλωση που κατέθεσε ο Τιλ Μάγιερ στη δίκη, η απελευθερωτική ενέργεια πραγματοποιήθηκε από κάποιο “Κομάντο Ναμπίλ Χαρμπ”.

Κάπου διάβασα κάτι για “χρεωκοπία του Κινήματος 2 Ιούνη”.⁴ Σκέφτεται το κίνημά σας να διαλυθεί;

Το *Κίνημα 2 Ιούνη* είναι ένας πολιτικός όρος. Περιγράφει την καθημερινή αποκρυστάλλωση της πολιτικής αντίστασης που γεννήθηκε από τη νεανική εξέγερση της δεκαετίας του '60. Αυτό σημαίνει ότι το *Κίνημα 2 Ιούνη* εκπροσωπείται από όλους εκείνους, οι οποίοι προσπάθησαν και προσπαθούν να αντιπαραθέσουν στον καθημερινό καπιταλιστικό τρόπο την αντίσταση και τις εναλλακτικές λύσεις. Αυτοί είναι οι καταληψίες και οι νεαροί που διαχειρίζονται τα κέ-

4. Αναφέρεται σε μία προκήρυξη πολλών φυλακισμένων του Κινήματος 2 Ιούνη τον Ιανουάριο του 1978 στο συνέδριο TUNIX.

ντρα νεολαίας τους, οι ομάδες φυλακισμένων και γυναικών, τα εναλλακτικά νηπιαγωγεία και οι εναλλακτικές εφημερίδες, οι οργανωτές της αποχής από την πληρωμή του ενοικίου και των ταξιδιών για εκτρώσεις στο εξωτερικό, οι επιτροπές διεθνιστικής αλληλεγγύης με τους λαούς στο Βιετνάμ, το Ιράν, την Παλαιστίνη, την Αγκόλα, τη Δυτική Σαχάρα και αλλού.

Τα ένοπλα κομάντος υπήρξαν έκφραση και αποτέλεσμα αυτού του ευρύ-τερου κινήματος, βγήκαν από τα σπλάχνα του, αυτό τα εξέθρεψε και από αυτό εξαρτώνταν –ακόμα και αν κάποιος σήμερα αδυνατούν να το αντιληφθούν αυτό. Ήταν η προσπάθεια να μεταφράσουμε σε παραδειγματικές ενέργειες τον επαναστατικό χαρακτήρα που έκρυβε το κίνημα στο εσωτερικό του και με αυτόν τον τρόπο να προωθήσουμε την εξέλιξη και να ξεπεράσουμε την αδυναμία του κινήματος σε κάποιους τομείς, όπως για παράδειγμα είναι η φυλακή ή η αντιμετώπιση της αστυνομίας.

Ούτε το κίνημα, ούτε οι ένοπλες ομάδες του διαλύθηκαν. Υπήρξε όμως και συνεχίζει να υπάρχει μία διαδικασία μετατροπής τους, διαδικασία που εξαπλώνεται σε διάφορους τομείς. Σήμερα δεν γίνεται σχεδόν καθόλου λόγος για καταναλωτικό τρόπο, αλλά αντιθέτως όλο και περισσότερο μιλάμε για ανεργία. Δεν υπάρχει πλέον ο φόβος απέναντι στους νόμους εκτάκτου ανάγκης που θα κατέβαζε παλιότερα στους δρόμους την πολιτική αντιπολίτευση, αλλά αντίθετα η αστυνομία και οι συνοριοφύλακες διεξάγουν έναν εμφύλιο πόλεμο, με την έννοια ότι γράφουν τους νόμους στα παλιά τους τα παπούτσια –βλέπε Γκρόντε, Μπρόκντορφ, Σταμχάιμ, φύλαξη των συνόρων, πόλεμο των κοριών, BEFA,⁵ “Big-brother” Dispol,⁶ λίστες και εξοπλισμό των ομάδων σεκιούριτι της εργοδοσίας και ούτω καθεξής, ενώ η συνεχώς διογκούμενη κοινωνική κάθοδος της πλειοψηφίας του πληθυσμού δημιουργεί μία άλλου τύπου δυσарέσκεια, διαφορετική από την ανησυχία των φοιτητών για τα εκτός των συνόρων λουτρά αίματος του ιμπεριαλισμού.

Διανύουμε, αν θέλετε, μία φάση μετασχηματισμού του ιδεατού χαρακτήρα της αντίστασης σε υλιστικό. Σε αυτό το πλαίσιο πραγματοποιείται φυσικά και μία μετατόπιση της βαρύτητας των επαναστατικών –ένοπλων και άοπλων– ενεργειών, μία αναδιάρθρωση της αντίστασης και των μορφών αντίστασης και οργάνωσης.

5. *Beobachtende Fandung*: παρατηρητική δίωξη, σύστημα καταγραφής των κινήσεων και των επαφών των ύποπτων για τρομοκρατικές ενέργειες. Τελειοποιήθηκε από τον Χορστ Χέρολντ, μανιακό της επιτήρησης, στον οποίο ο Χανς Ντίτριχ Γκένσερ ανέθεσε την 1η Σεπτεμβρίου 1971 την αρχηγία του Ομοσπονδιακού Εγκληματολογικού Γραφείου.
6. *Digitalisiertes Integriertes Breitband-Sondernetz der Polizei für Sprache, Bild, Daten*: τα αρχικά από ψηφιοποιημένο ενσωματωμένο ειδικό δίκτυο ευρείας συχνότητας της αστυνομίας για γλώσσα, εικόνα, πληροφορίες –η αποτυχημένη ονομασία που έδωσε ο Χέρολντ στο ηλεκτρονικό σύστημα συλλογής πληροφοριών, ανάλογο του σημερινού internet.

Ο Καρλ-Χάιντς Ντέλβο είπε κάποτε: “Μερικές ενέργειες αφήνουν άναυδους τους συμπαθόντες”. Ισχύει αυτό που λέει ο Μπόμι Μπάουμαν, ότι τώρα πραγματοποιούνται ενέργειες πάνω σε μία βάση που δεν την ελέγχετε πια;

Είναι γεγονός. Η αεροπειρατεία στο Μογκαντίσου⁷ ήταν εκθρική προς το λαό. Υπάρχει μάλιστα και η θεωρία ότι είναι λαϊκιστικό αυτό που αποσκοπεί στο να κερδίσει τη συμπάθεια του λαού και επαναστατικό αυτό που δεν του καίγεται καρφί για το λαό. Εμείς κάναμε την επιλογή του λαϊκισμού, αφού ούτως ή άλλως με το εκπληκτικό μας παρουσιαστικό είναι αδύνατον να απαλλαγούμε από τη συμπάθεια των μαζών.

Ο Μπόμι Μπάουμαν, όταν ξεμένει από χρήματα, πουλάει ιστορίες που εντωμεταξύ έχει μάθει όλος ο κόσμος, προσθέτοντας κάθε φορά και κάτι καινούριο που θυμήθηκε. Αυτό έκανε για παράδειγμα με την ιστορία για τον πυρηνικό εκβιασμό από “τρομοκράτες”. Για μας όμως εδώ σταματάει η πλάκα. Αυτοί που έριξαν τις πρώτες ατομικές βόμβες στις γιαιπωνέζικες πόλεις με εκατομμύρια κατοίκους ήταν ρατσιστές αμερικάνοι. Και από καιρό φοβόμαστε ότι τα πυρηνικά κοράκια του κέρδους και οι πολιτικοί τους αρμόδιοι με το πρώτο ατύχημα σε πυρηνικό εργοστάσιο ή με πυρηνικά όπλα θα θελήσουν να στρέψουν τη λαϊκή οργή εναντίον μας. Το ότι ο Μπόμι ξεστομίζει τέτοια πράγματα δείχνει πού μπορεί να οδηγηθεί κάποιος όταν επιτρέπει να τον μετατρέπουν οι κυρίαρχοι σε πουτάνα της προπαγάνδας τους.

Το Κίνημα 2 Ιούνη αντιμετώπισε κατά την ίδρυσή του τη Δυτική Γερμανία ως ένα κράτος φασιστικό; Πώς βλέπει το κράτος σήμερα; Έχει αλλάξει η ανάλυσή σας;

Βλακείες! Η Δυτική Γερμανία ούτε ήταν, ούτε είναι φασιστική. Αλλά οι γραφειοκράτες που στελεχώνουν τον κρατικό μηχανισμό και πάνω απ’ όλα η αστυνομία και η δικαιοσύνη, λειτουργούν απaráλλαχτα, όχι από τον καιρό του Γ’ Ράιχ, αλλά ήδη από τον καιρό του Κάιζερ Γουλιέλμου και ακόμη και κατά τη διάρκεια της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, σύμφωνα με τα συμφέροντα της κυριαρχίας, της αντίδρασης, του κεφαλαίου. Έτσι συμβαίνει άλλωστε σε κάθε ταξική κοινωνία. Και αυτοί οι γραφειοκράτες που στελεχώνουν τον κρατικό μηχανισμό είναι αυτοί που ιδίως σε περιόδους κρίσεων ασκούν την κρατική τρομοκρατία.

Παράλληλα, ο κάθε μεμονωμένος δικαστής, εισαγγελέας και μπάτσος νιώθει παντελώς “αμερόληπτος”. Ο κατασταλτικός μηχανισμός λειτουργεί σύμφωνα με τα στρατιωτικά γυμνάσια των Πρώσων και τα (ταξικά) ανακλαστικά. Θα ήμασταν τυφλοί, αν δεν εντοπίζαμε την παραμικρή διαφορά ανάμεσα στην ακροαματική διαδικασία στο Ανώτατο Λαϊκό Δικαστήριο των ναζί, όπου μέσα σε 10 λεπτά κατέληγαν στην απόφαση “πάρτε του το κεφάλι” και τη δική μας δίκη, η οποία θα μας ταλαιπωρήσει για μήνες, ίσως και χρόνια, μέχρι να εκδοθεί

7. Βλ. χρονολογία 13 Οκτώβρη 1977.

μια απόφαση, η οποία επίσης είναι προκαθορισμένη, προσπαθεί όμως με κάθε τρόπο να διατηρήσει την επίφαση του κράτους δικαίου. Ακόμα και συνεντεύξεις μπορούμε να δίνουμε –πολύ ευγενικό από μέρους τους!

Ο φασισμός δεν μπορεί να αντιδιαστέλλεται έτσι απλά προς το αστικό κράτος, δεν είναι άσπρο-μαύρο η κατάσταση. Τα όρια είναι ρευστά. Και τα δύο αποτελούν καπιταλιστικές μορφές κυριαρχίας. Η Γερμανία δεν είναι φασιστικό κράτος, υπάρχουν όμως φασιστικές τάσεις, οι οποίες μάλιστα έχουν ενισχυθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Φυσικά οι μέθοδοι που ακολουθούνται σήμερα είναι πολύ πιο λεπτεπίλεπτες και σε μεγάλο βαθμό διαφορετικές. Ας πάρουμε για παράδειγμα τις φυλακές: όλο και περισσότερο ξυλοκοπούνται κρατούμενοι και σέρνονται σε κελιά, όπου τους κάνουν ηρεμιστικές ενέσεις ενάντια στη θέλησή τους. Από την πολλή φροντίδα για τους κρατούμενους της RAF κατά την απεργία πείνας που έκαναν το καλοκαίρι του '77 στο Αμβούργο, τους έσπασαν τα δόντια με ξύλινες σφήνες, όταν αντιστάθηκαν ενάντια στην αναγκαστική σίτιση. Εμάς τα ειδικά κομάντο της κρατικής ασφάλειας μας έσφιγγαν με αλυσίδες τους καρπούς μέχρι να ματώσουν, μας έβγαζαν τα μαλλιά με τις τούφες και μας κλώτσαγαν στα νεφρά. Με αυτό τον τρόπο ήθελαν να κάμψουν την αντίστασή μας ενάντια στο αναγκαστικό κούρεμα και να μας τιμωρήσουν που κάναμε γκριμάτσες όταν μας ανέκριναν κατ' αντιπαράθεση. Η Διεθνής Αμνηστία εξέφρασε τότε την ανησυχία της κι ένας έγκριτος νομικός είχε κάνει λόγο ακόμα και για βασανιστήρια. Ο Τύπος το είχε βουλώσει.

Υπήρχαν λευκά κελιά, στα οποία ήταν για μήνες και για χρόνια απολύτως απομονωμένες η Άστριντ Προλ και η Ούλρικε Μάινχοφ. Σωστά έγινε λόγος σε αυτή την περίπτωση για “λευκά βασανιστήρια”. Ο νόμος απαγόρευσης των επαφών⁸ αφαιρεί από τους κρατούμενους κάθε δικαίωμα και δυνατότητα αντίστασης, αφήνοντάς τους έρμαια της κυβέρνησης της Βόννης. Ο Φίλμπινγκερ⁹ μπορεί να αυτοαποκαλείται φοβερός και τρομερός δημοκρατικός νομικός. Αυτά που συνέβησαν όμως σε μία φυλακή του κρατιδίου που αυτός κυβερνά δεν διαιλευκάνθηκαν ποτέ, έμειναν στο σκοτάδι και καλύφθηκαν από τα παραμύθια και τις σαπουνόφουσκες των επισήμων στομάτων. Το ότι όλα αυτά ωχριούν μπροστά στις βαρβαρότητες και τα βασανιστήρια των ναζί δεν μπορεί να αποτελεί το μέτρο της κριτικής μας.

Η ερώτηση σχετικά με το φασισμό περικλείει στη βάση της ένα στερεότυπο, το οποίο έχει κρατήσει με επιτυχία μέχρι στιγμής μεγάλα κομμάτια της

---

8. Βλ. χρονολογία 7 Σεπτέμβρη 1977.

9. Καρλ-Χάιντς Φίλμπινγκερ, τέως Πρόεδρος του κρατιδίου της Βάδης-Βυρτεμβέργης, ο οποίος το 1945 ως ναυτοδίκης επέβαλε και μετά την επίσημη παράδοση της Γερμανίας θανατικές ποινές λόγω λιποταξίας, οι οποίες και εκτελέστηκαν. Αφού δημοσιοποιήθηκε το γεγονός, δικαιολόγησε την πράξη του με τα ακόλουθα λόγια: “Αυτό που χτες ήταν δίκαιο, δεν μπορεί σήμερα να είναι άδικο”. Στη συνέχεια αναγκάστηκε να παραιτηθεί από τη θέση του Προέδρου.

αριστεράς μακριά από το να ασχοληθούν με το ζήτημα της ένοπλης αντίστασης εδώ και τώρα. Με δυο λόγια, το ιδεολόγημα της αριστεράς είναι το εξής: Ο ένοπλος αγώνας για το σοσιαλισμό υποτίθεται ότι χρειάζεται και νομιμοποιείται μόνο ενάντια στις ανοιχτά φασιστικές παραλλαγές των καπιταλιστικών καθεστώτων.

Η γερμανική ιστορία όμως έχει δείξει ότι τότε ακριβώς είναι που αποδεικνύεται ότι είναι πια πολύ αργά. Ο ένοπλος αγώνας δεν αντλεί την αξία του από την εναγώνια προσπάθειά μας να αποδείξουμε ότι το κράτος είναι πέρα ως πέρα φασιστικό. Κάποιοι σύντροφοι έχουν σπαταλήσει πολλή ενέργεια σε αυτή την κατεύθυνση.

Οι ενέργειες του Κινήματος 2 Ιούνη και της RAF έχουν οδηγήσει στον περαιτέρω εξοπλισμό της αστυνομίας και την όξυνση της καταστολής. Κάτι τέτοιο μπορεί να στραφεί και ενάντια στη νόμιμη αριστερά. Συνεκτιμώνται τέτοιες συνέπειες πριν από τις ενέργειές σας;

Όποιος υποτάσσεται οικειοθελώς σε έναν ηγεμόνα και αφήνει να τον εκμεταλλεύεται, δεν έχει να φοβηθεί κανένα κατασταλτικό μέτρο. Όταν αρνείται να υποταχθεί, τότε εξαναγκάζεται με τη βία και όσο δυναμώνει η αντίστασή του, τόσο δυναμώνει και ο τρόμος των κυριάρχων. Θα ήταν διαφορετικά, αν δεν υπήρχαν εξουσιαστές και εξουσιαζόμενοι. Εναλλακτική λύση του τύπου να παραιτηθεί κάποιος “οικειοθελώς” από τον αυτοκαθορισμό του, ώστε να μην γίνεται αποδέκτης τρομοκρατικών μεθόδων, δεν υφίσταται.

Οι επαναστατικές ενέργειες αποτελούν φυσικά μία από τις πιο συνηθισμένες προφάσεις για να περιοριστούν τα αστικά θεμελιώδη δικαιώματα και να τελειοποιηθεί ο μηχανισμός καταπίεσης. Δεν αποτελούν όμως την αιτία. Για τους νόμους έκτακτης ανάγκης και το νόμο περί χειροβομβίδων για παράδειγμα αυτό το “επιχείρημα” δεν έχει την παραμικρή εφαρμογή. Ακόμα και οι κινητές μονάδες καταστολής είχαν δημιουργηθεί πολύ πριν να πραγματοποιηθούν οι πρώτες μεγάλες ενέργειες αντάρτικου πόλης.

Ούτε για την απαγόρευση άσκησης του επαγγέλματος του συνηγόρου μπορεί κανείς να ρίξει το φταιξιμο στις ομάδες αντάρτικου πόλης. Το ότι πάντα χρησιμοποιούνται οι επαναστατικές ενέργειες ή οι δικαιολογίες ότι τάχα απειλούνται οι μειονότητες και οι μικρές ομάδες για να περάσουν κατασταλτικά μέτρα είναι μία μέθοδος που έχει τις ρίζες της στο φασισμό.

Ας στρέψουμε αυτή την επιχειρηματολογία ενάντια στους κυριάρχους: Η εκμετάλλευση του λαού, ο τρόμος της αστυνομίας και της φυλακής οδηγούν σε όλο και πιο ισχυρή αντίσταση και σε αιματηρές επαναστάσεις. Δεν έχουν υπολογίσει άραγε οι κυριάρχοι αυτές τις συνέπειες; Προφανώς και τις έχουν!

“Είναι και παραμένει σκοπός μας το να κερδίσουμε την πλειοψηφία του λαού υπέρ της επανάστασης” δήλωσε ο Ραλφ Ράιντερς στο δικαστήριο. Τι σχέση έχει

αυτό με την αεροπειρατεία στο αεροσκάφος της Λουφτχάνσα με τους εκδρομείς της Μαγιόρκα;

Καμία απολύτως!

Ο Χορστ Μάλερ είχε δηλώσει: “Αυτό το κράτος χρησιμοποιεί τους τρομοκράτες, προκειμένου να εξαφανίσει σταδιακά τα ατομικά δικαιώματα που έπρεπε να παραχωρηθούν στο λαό το 1949, μετά την κατάρρευση του φασισμού!”. Μήπως θα ήταν προτιμότερο σήμερα να υπερασπιζόμαστε αυτά τα αστικά δημοκρατικά δικαιώματα;

Το αφεντικό λέει: “Οι τεμπέληδες φταίνε που τώρα πληρώνουμε χαμηλότερους μισθούς!”. Ο νομοθέτης λέει: “Οι χοντρόπετσοι φταίνε που χρησιμοποιούμε πιο βαριά κλομπ!”. Τα SS λένε: “Οι παρτιζάνοι φταίνε που μακελεύουμε ολόκληρο το χωριό!”. Αλλά πώς μπορούμε να μιλάμε με τέτοιο τρόπο σε μία δημοκρατία, όπου τον πρώτο λόγο τον έχει ο λαός; Τόσο χαζοί είμαστε τέλος πάντων να εκμεταλλευόμαστε, να καταπιέζουμε και να μακελεύουμε τους ίδιους μας τους εαυτούς; Η λογική της απελευθέρωσης δεν μπορεί να είναι η ίδια με τη λογική της κυριαρχίας.

Δεν θα γλύφουμε τους κώλους των βασανιστών μας για να έχει ο κύριος Μάλερ έγχρωμη τηλεόραση.

Ο “Μπόμι” Μπούμαν είχε δηλώσει ότι το Μογκαντίσου ήταν μία ελιτίστικη ανοησία και ότι η δολοφονία του Σλάγιερ προκάλεσε πολιτικά αντίποινα. Μήπως η πολιτική πρόοδος θα πρέπει να αναζητείται κυρίως στις νόμιμες ενέργειες των κινημάτων βάσης, όπως στο αντιιμπεριαλιστικό κίνημα και στις πρωτοβουλίες πολιτών;

Η απαγωγή και ο θάνατος του γεροναζί και στη συνέχεια στελέχους επιχειρήσεων Σλάγιερ¹⁰ καταλαμβάνουν μία διαφορετική θέση από το Μογκαντίσου στο σύστημα αξιών μας. Το να συνδέεις μεταξύ τους μία σωστή και μία λανθασμένη ενέργεια θα μπορούσε να προκαλέσει σύγχυση και σε άλλους ανθρώπους, πέρα από τον Μπόμι Μπούμαν. Μόνο η σχηματική σκέψη και ο δογματισμός ένθεν και ένθεν μπορούν να ορθώσουν διαχωριστικό τείχος μεταξύ νόμιμου και παράνομου κινήματος, μεταξύ ένοπλων και άοπλων πρωτοβουλιών πολιτών. Αυτή η σχηματοποίηση και η διάκριση είναι που δημιουργούν πρόσκομμα στην πολιτική πρόοδο. Αυτό ακριβώς αντιπαλεύουμε.

Θέλω να ξέρω αν υπήρξε ποτέ –ακόμα και μέσα στη φυλακή– κάποια στιγμή που να είπατε: “Άλλο προσπαθήσαμε να πετύχουμε.” Μήπως πρέπει να επανεξετάσουμε τις απόψεις μας;

Η κοινωνία δεν είναι κάτι σταθερό και αμετακίνητο. Υπάρχουν συνεχώς μεταβολές, διαδικασίες, μετασχηματισμοί, μετατόπιση των σχέσεων εξουσίας.

---

10. Βλ. χρονολογία 5 Σεπτεμβρίου 1977.

Ως εκ τούτου, πρέπει ο καθένας να επανεξετάζει και να επαναξιολογεί συνεχώς την πολιτική που ακολουθεί. Αν κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, οδηγούμαστε στο δογματισμό, απομακρυνόμαστε από την πραγματικότητα και προγραμματίζουμε την ίδια μας την ήττα.

Ο Μαρξ έλεγε:

“οι προλεταριακές επαναστάσεις θέτουν διαρκώς τον εαυτό τους στο στόχαστρο της κριτικής, ανακόπονται στην πορεία τους, επιστρέφουν στη δήθεν ολοκληρωμένη προηγούμενη κατάσταση, προκειμένου να ξαναρχίσουν από την αρχή, κλειάζουν αμείλικτα και εκ βάθρων το ημιτελές των αρχικών τους προσπαθειών, τις αδυναμίες και τα σφάλματά τους, φαίνονται προς στιγμήν να καταβαρθερώνουν τον αντίπαλό τους, προκειμένου αυτός να αντλήσει νέες δυνάμεις από τη γη και να ορθωθεί ξανά γεμάτος σθένος απέναντί τους. Η απροσδιόριστη και τερατώδης δύναμή τους τους προξενεί και πάλι δέος, έως ότου να είναι αδύνατον πια να κάνουν πίσω, αδύνατον οι ίδιες οι συνθήκες να τους αφήσουν να φωνάξουν: Ίδού η Ρόδος, ιδού και το πήδημα!”.

Σε κάποια σημεία της δίκης φανήκατε να είστε πολύ ευδιάθετοι μέσα στα κλουβιά του εδωλίου. Πώς μπορεί να γελάει κανείς με την προοπτική της ισόβιας κάθειρξης;

Η ζωή παραείναι σοβαρή και μόνο με το γέλιο μπορείς να την αντέξεις, όπως λέει συχνά ο Γκέραλντ. Αλλά και πέρα από αστεϊσμούς, αυτό το ερώτημα μπορεί να τεθεί μόνο και μόνο επειδή σε όλο το φάσμα των αριστερών σεχτών έχουν διεισδύσει οι ξινησμένοι, ή μάλλον για την ακρίβεια σ’ αυτό το χώρο παντού κυριαρχεί η έλλειψη χιούμορ. Βέβαια και η προοπτική που προσφέρει το κεφάλαιο στον κόσμο δεν είναι λιγότερο αποτροπιαστική, είτε λέγεται ισόβια κάθειρξη είτε λέγεται ισόβια εκμετάλλευση, ιμπεριαλιστικοί πόλεμοι ή πυρηνική μόλυνση... ‘Όποιος τα αποδέχεται όλ’ αυτά, δεν έχει πράγματι κανένα λόγο να γελάει. Αρχή όμως του αντάρτικου γέλιου, την οποία μάλιστα πολλοί δεν την έχουν καταλάβει ακόμα, είναι ότι η ζωή πρέπει να έχει πλάκα. Το ίδιο και ο επαναστατικός αγώνας; Πρέπει να έχει πλάκα, αλλιώς κανένας δεν πρόκειται να τον διεξαγάγει... ‘Όποιος αντιστέκεται, έχει κάθε δικαίωμα να γελάει. Η κρατική κυριαρχία έχει ανάγκη από τη χρήση ευρείας παγωμάρας, προκειμένου να μην πνιγούν οι φυλακές του Μόαμπιτ σε έναν ποταμό λαϊκού γέλιου. Πώς να είμαστε σοβαροί, τη στιγμή που εμφανίζεται ως μάρτυρας κατηγορίας ο Πέτερ Λόρεντς;

Ο Αντρέας Φόγκελ έχει μείνει χωρίς συνήγορο της επιλογής του.¹¹ Με το διορισμένο συνήγορο δεν θέλει να συνεργαστεί. Για πόσο ακόμα θα μπορεί να υπερασπίζεται στον εαυτό του;

11. Ο συνήγορος επιλογής του Αντρέας Φόγκελ παραιτήθηκε λόγω μειωμένης εμπιστοσύνης του πελάτη του, βλ. χρονολογία 27 Μάη 1978.

Με λίγη καλή θέληση όλα είναι δυνατά. Ακόμα και μία πτήση στο διάστημα χωρίς διαστημόπλοιο, ακόμα και μία νομική υπεράσπιση χωρίς δικηγόρο... Η αντίπαλη πλευρά είναι σε χειρότερη μοίρα. Είναι αναγκασμένη να διεξάγει τη δίκη χωρίς ήθος, ανθρωπιά ή κατανόηση.

Πώς εκτιμάτε εν γένει την πορεία της δίκης;

Αν δεν μας είχαν συλλάβει, δεν θα πηγαίναμε, αλλά κατά τα άλλα μας φαίνεται πιο αστείο, αν και ενίοτε κουραστικό, από το να καθόμαστε όλη μέρα στο κελί. Θέλαμε άλλωστε να αξιοποιήσουμε και την παραμικρή ευκαιρία για να πούμε αυτά που είχαμε να πούμε. Η μέχρι στιγμής εξέλιξη της δίκης έδειξε ότι τα δικαστήρια με το γνωστό τύπο κατηγορουμένου δύσκολα τα βγάζουν πέρα. Στο βαθμό που υποχώρησε το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης –κάτι εντελώς φυσικό, αφού δεν είμαστε ο ομφαλός της γης– η διεξαγωγή της δίκης από την εισαγγελία και το δικαστήριο πήρε με αυξητικούς ρυθμούς το χαρακτήρα μίας ατμομηχανής.

Εξαντλήθηκαν στο έπακρο όλες οι οικονομικές δυνατότητες που προσφέρει το καθεστώς εκτάκτου ανάγκης για τον περιορισμό των δικαιωμάτων της υπεράσπισης και τον αποκλεισμό των κατηγορουμένων από αυτά. Ήδη τρεις μήνες μετά την έναρξη της δίκης η εισαγγελία είχε ζητήσει την άσκηση πειθαρχικών διώξεων ενάντια σε όλους τους συνηγόρους επιλογής μας εξαιτίας εκφράσεων που χρησιμοποίησαν στη δίκη. Οι συγκεκριμένοι ήταν νεαροί, άπειροι δικηγόροι. Στους συνηγόρους με πείρα σε υποθέσεις αδικημάτων κατά της δημόσιας τάξης επιβλήθηκε ήδη πριν από την έναρξη της δίκης απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος, όπως έγινε με τον Χένινγκ Σπάνγκενμπεργκ ή αποκλείστηκαν από τη διαδικασία με τη βοήθεια του άρθρου 146 (“απαγόρευση πολλαπλής υπεράσπισης”). Σε δικηγόρους από άλλες πόλεις δεν επιτράπη η συμμετοχή μέσω της άρνησης του οικείου Πρωτοδικείου να τους νομιμοποιήσει. Έτσι αποκλείστηκαν για οικονομικούς λόγους. Ακόμα και εμείς οι ίδιοι αποκλειστήκαμε από τη δίκη, στην αρχή από μέρα σε μέρα, στη συνέχεια επ’ αόριστον, επειδή δεν αποδεχθήκαμε αδιαμαρτύρητα τον ξυλοδαρμό φίλων και συγγενών στο ακροατήριο από την αστυνομία, της οποίας η παρουσία ήταν πάνω από έντονη, σε κάθε ζωντανή εκδήλωσή τους. Επειδή δεν αποδεχθήκαμε να συμμετάσχουν διορισμένοι συνήγοροι στη δίκη και να κάνουν ερωτήσεις στους μάρτυρες παρά τη θέλησή μας. Όσο ήμασταν εκεί δεν λαμβάνονταν υπόψη ούτε όσα λέγαμε εμείς, ούτε όσα έλεγαν οι συνήγοροι εμπιστοσύνης μας. Κάποιες μέρες μας δινόταν η εντύπωση, ότι όταν θα έφτανε το δικαστήριο σε κάποιο σημείο της διαδικασίας, όπως για παράδειγμα στην ανάγνωση του κατηγορητηρίου, θα έπαιρνε βραβείο, τόσο ενθουσιασμό είχε. Ζητήσαμε να μαγνητοφωνούνται τα πρακτικά και μας το αρνήθηκαν. Κατ’ αυτόν τον τρόπο καταγράφονται οι αμφισβητούμενες εκφράσεις με τον τρόπο που κάθε φορά θέλει ο πρόεδρος. Αιτήματα των συνηγόρων να καταγραφεί κάτι στα πρακτικά

απορρίπτονταν χωρίς δεύτερη κουβέντα. Όπως όταν δήλωσε ένας μάρτυρας: “Υπέγραψα ό,τι μου έδωσε η Ασφάλεια να υπογράψω”.

Από την άλλη πλευρά, ο πρόεδρος μας δίνει συνεχώς την εντύπωση ότι τα μέλη της σύνθεσης και ο εισαγγελέας τον αγνοούν όσο και οι κατηγορούμενοι και οι συνήγοροί τους. Μετά τον αποκλεισμό μας από τη διαδικασία δηλώσαμε εγγράφως ότι στο μέλλον επιθυμούμε να είμαστε ακόμα πιο υπάκουοι. Το δικαστήριο αξιολόγησε αυτές μας τις δηλώσεις ως “μη σοβαρές και προβλητικές”.

Όλα αυτά δεν συνιστούν όμως απλώς κατάργηση των δημοκρατικών δικαιωμάτων. Θα λέγαμε ότι πρόκειται για μία ενσωμάτωση ασφαλίτικων διαδικασιών στην καθημερινότητα της ταξικής δικαιοσύνης. Άλλωστε τα δικαιώματα που βρίσκονται σε μία κόλλα χαρτί οι ποινικοί κρατούμενοι ποτέ δεν τα χάρηκαν.

Για να τα χαρεί κανείς χρειαζόταν να διαθέτει κανείς πάντα είτε οικονομική επιφάνεια, όπως οι οικονομικοί μεγαλοπατεώνες, είτε το εξαιρετικό ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, όπως στη δίκη του *Spiegel* ή στις πρώτες δίκες των φοιτητών, είτε, τέλος, ένα ναζιστικό παρελθόν, προκειμένου να μπορεί να αξιοποιηθεί έναν επαρκή κύκλο συμπαθούντων στους δικαστικούς κύκλους. Ο δικαστής Βάις, ο οποίος κάθεται δίπλα στο δικαστή Γκόις, είχε απαλλάξει το δικαστή του ναζιστικού ανωτάτου δικαστηρίου Ρέζε. Ο δικαστής Βάις αποτελεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα του Εφετίου του Βερολίνου. Σε άλλα εφετεία, όπως στο Ανώτατο Δικαστήριο στην Καρλσρούη, δεν είναι καλύτερα τα πράγματα. Η ερμηνεία της συντομογραφίας BGH ως Φασιστομάζωξη των Γκάνγκστερ¹² προέκυψε αυθόρμητα. Όταν λέμε ότι αναμένουμε μία δίκαια ετυμηγορία, ελπίζουμε και ο τελευταίος αναγνώστης να καταλαβαίνει το χιούμορ μας.

Από μία άποψη, η δίκη έχει ήδη τελειώσει για μας, αφού μετά την αποβολή μας δεν μπορούμε πια να υπερασπιστούμε τους εαυτούς μας, δεν έχουμε δικαίωμα λόγου. Έτσι έχει αφαιρεθεί και η τελευταία βάση των ήδη λιγοστών δυνατοτήτων υπεράσπισής μας.

Μετά την απόδραση του Τιλ Μάγιερ επιδεινώθηκαν οι συνθήκες κράτησης;

Αν ναι, πώς;

Στις συνθήκες κράτησής μας δεν άλλαξε τίποτα, αν εξαιρέσεις τα διαχωριστικά τζάμια που προστέθηκαν με ειδικό νόμο από την 1η Ιουνίου για τις επισκέψεις των δικηγόρων και των οποίων η χρήση επεκτάθηκε από τους ηλίθιους υπεύθυνους ασφαλείας και σε όλες τις άλλες επισκέψεις, ακόμα και σε άτομα από τις λεγόμενες δίκες υποστήριξης ή και στους εκδότες του περιοδικού *Agit* λίγο πριν την αποφυλάκισή τους. Φρικτές είναι οι συνθήκες κράτησής μας ούτως ή άλλως.

12. *Brauner Gangsterhaufen* στο πρωτότυπο

Ποιες ήταν οι συνέπειες στην προετοιμασία της δίκης της τοποθέτησης των διαχωριστικών τζαμιών στους χώρους επικοινωνίας με τους συνηγόρους; Πώς αισθάνεστε πίσω από το τζάμι;

Αισθάνεσαι σαν να κάθεται πίσω από την τηλεόραση και να χαζεύεις μέσα από το τζάμι της βιτρίνας. Η προσωπική επαφή πάει περίπατο. Δυσχεραίνεται η κοινή εξέταση του φακέλου μαζί με τον συνήγορο, γιατί κάθε φύλλο πρέπει να το κρατάει όρθιο στο τζάμι για να το διαβάσεις. Έγγραφα ή φάκελοι που πριν μπορούσες να ανταλλάξεις με το συνήγορο και κάθε φορά ελέγχονταν πριν και μετά, τώρα μπορούν να αλλάξουν χέρια μόνο με τη συγκατάθεση του δικαστηρίου, πράγμα που διαρκεί μέρες ολόκληρες, συχνά ακόμα και βδομάδες. Επίσης δεν είναι πλέον δυνατή η προετοιμασία για συγκεκριμένα κομμάτια της δίκης.

Πόσες επισκέψεις (συγγενών και φίλων) επιτρέπεται να δέχεστε;

Μας αφήνουν μία ημίωρη επίσκεψη κάθε δύο εβδομάδες, πάντα με τη συνοδεία δύο ασφαλιτών και ενός δεσμοφύλακα. Πίσω από το διαχωριστικό τζάμι φυσικά. Από τότε που άρχισε να ισχύει αυτό, όλοι οι φυλακισμένοι τους οποίους αφορά αυτό το μέτρο αρνούμαστε τις επισκέψεις. Αφήνουμε τους επισκέπτες να έρθουν να δουν με τα μάτια τους τα διαχωριστικά τζάμια και μετά φεύγουμε.

Τι βιβλία και περιοδικά σας αφήνουν να διαβάσετε; Ποια σας απαγορεύουν;

Το *Stern*, το *Spiegel* και τις αστικές εφημερίδες μας τα φέρνουν ακόμα. Σε άλλους φυλακισμένους στη Δ. Γερμανία ακόμα και αυτά τα λογοκρίνουν επιμελώς. Εφημερίδες και περιοδικά που θεωρούνται ακροαριστερά δεν μας τα φέρνουν. Ακόμα και το σοσιαλδημοκρατικό *Νέο Φόρουμ* που εκδίδεται στη Βιέννη θεωρούν ότι απειλεί τη δημόσια τάξη.

Βιβλία μπορούμε να πάρουμε μόνο μέσω της διεύθυνσης των φυλακών, αυτή μας τα αρνείται κατευθείαν, οπότε δεν μας έρχεται πια ούτε ένα βιβλίο.

Πόσο συχνά βλέπετε μεταξύ σας τα μέλη της ομάδας έξω από τη δίκη;

Κάθε μέρα έχουμε μία ώρα περίπατο στην αυλή σε εξάδες, μία φορά τη βδομάδα παίζουμε δύο ώρες πιγκ-πονγκ και μία φορά την εβδομάδα για δύο ώρες μας επιτρέπεται η συνεύρεση μεταξύ μας για να ανταλλάξουμε βιβλία, περιοδικά και άλλα γραπτά, πράγμα που κατά τα άλλα απαγορεύεται.

Έχετε επαφές με άλλους προφυλακισμένους;

Σε κάποιο βαθμό προσπαθούμε να επικοινωνούμε φωνάζοντας από τα κελιά μας, αν μας πιάσουν όμως, μας επιβάλλουν καψώνια, τις λεγόμενες “κατ’ οίκον ποινές” (απαγόρευση αγορών και περιπάτου στην αυλή, απομόνωση) και μας αλλάζουν κελί –όχι μόνο σε μας, αλλά και σε όλους τους κρατούμενους.

Η αλληλογραφία μας λογοκρίνεται, ενώ γίνονται και καψόνια. Υπήρξαν περιπτώσεις, όπου και μόνο εξαιτίας της υποψίας αλληλογραφίας με έναν από μας απορρίφθηκαν αιτήματα αναστολής των ποινών. Κατά τα άλλα καμία επαφή στο πλαίσιο του σωφρονισμού, διαρκής διαχωρισμός.

Κάθε πότε σας κάνουν έρευνα στα κελιά;

Σύμφωνα με απόφαση του δικαστηρίου, επτά φορές κάθε δύο βδομάδες. Τις περισσότερες εν τη απουσία μας. Η Ασφάλεια κάνει τη δουλειά της επίσημα όταν παίρνει σχετική άδεια για έρευνα από το δικαστήριο, με πολύ εορταστικές αφορμές. Ανεπίσημες έρευνες μας κάνουν καθημερινά. Διαβάζουν τα έγγραφα της υπεράσπισης, τα φωτογραφίζουν, φτιάχνουν φωτοαντίγραφα, τα κλέβουν. Έτσι δεν μας προκάλεσε καμία έκπληξη που η εισαγγελία μας διάβασε δακτυλογραφημένη την απάντησή της σε ένα αίτημα που μόλις είχε θέσει η υπεράσπιση.

Το πρόσωπο του Φελτς, που τον πιάσανε στα πράσα, είχε γίνει κόκκινο σαν την τήβεννο του δικαστή, παρόλα αυτά ο Γκόις δεν έδειξε το παραμικρό ενδιαφέρον να διατάξει σχετική έρευνα. Για να επιστρέψουμε στο ψάξιμο των πραγμάτων μας (ή να το λέμε καλύτερα “φέλτσιμο” από δω και πέρα): Μια φορά τη βδομάδα πακετάρουν ό,τι έχουμε και δεν έχουμε –συμπεριλαμβανομένων και των τροφίμων– και ειδικοί υπάλληλοι τα περνάνε από ακτίνες Ρέντγκεν στο λεγόμενο χώρο φωτοεξέτασης. Τα τοποθετούν πάνω σ’ ένα τραπέζι που μετακινείται και χωρίς καμία προστασία τα περνάνε από ακτίνες Ρέντγκεν. Χρόνια τώρα το ίδιο βιολί. Στις διαμαρτυρίες των συνηγόρων μας έλαβε θέση ο γιατρός των φυλακών. Παντελώς ακίνδυνο για την υγεία. Στους υπαλλήλους όμως που δουλεύουν εκεί δόθηκε στις αρχές του χρόνου ειδική προστατευτική στολή και στις 31 Ιουλίου 1978 ο χώρος φωτοεξέτασης έκλεισε. Προφανώς δεν υπάρχει η παραμικρή σύνδεση με την υποψία καρκίνου του εντέρου που παρατηρήθηκε στον κρατούμενο Έμπερχαρντ Ντρέερ, ο οποίος υποβαλλόταν στον ίδιο έλεγχο με εμάς. Τα πράγματά μας περνάνε τώρα πια από ακτίνες σε άλλο χώρο και από μηχανήμα με κάλυμμα.

Στη δίκη ασκείται συχνά έντονη κριτική στις συνθήκες κράτησης. Τι πρέπει να αλλάξει;

Τι πάει να πει “τι πρέπει να αλλάξει;” Η φυλακή πρέπει να καταργηθεί εν γένει, αφού αποτελεί ένα εργαλείο που διατηρεί την ταξική κοινωνία. Φυσικά κάτι τέτοιο είναι δυνατό μόνο μέσα από τη μετατροπή των κοινωνικών σχέσεων στο σύνολό τους.

Το ζήτημα για μας είναι να κάνουμε αγώνα για να πετύχουμε συνθήκες στη φυλακή που εγγυώνται την επιβίωσή μας, δηλαδή τη φυσική και ψυχική μας ακεραιότητα. Κάτι τέτοιο δεν ισχύει μόνο για μας, αλλά για όλους τους φυλακισμένους. Με δυο λόγια, ζητάμε την κατάργηση της ειδικής μεταχείρισης,

την εισαγωγή στην κανονική καθημερινότητα της φυλακής. Από την άλλη, λέγοντας αυτό εννοούμε ότι πρέπει να δημιουργηθούν για όλους τους φυλακισμένους τουλάχιστον εκείνες οι συνθήκες, τις οποίες εδώ στο Μόαμπιτ απολαμβάνει μόνο μία μικρή προνομιούχος μειοψηφία, δηλαδή την κοινή διαμονή της ομάδας.

Στο Μόαμπιτ επικρατούν, ειρήσθω εν παρόδω, οι χειρότερες συνθήκες κράτησης από όλες τις φυλακές της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας. Η λεγόμενη “κανονική κράτηση” σημαίνει μία ώρα κοινού περιπάτου ημερησίως στην αυλή. Αυτή είναι όλο και όλο η κοινωνική επαφή που σου προσφέρουν για χρόνια. Το υπόλοιπο διάστημα, δηλαδή εικοσιτρείς ώρες την ημέρα, ο φυλακισμένος το περνάει στο κελί, απολύτως μόνος.

Κοινή διαμονή της ομάδας σημαίνει επτάμισι ώρες την ημέρα ανοικτά κελιά και δυόμισι ώρες να βλέπουμε όλοι μαζί τηλεόραση το βράδυ.

Το μοντέλο της κοινής διαμονής της ομάδας εισήχθη από τον Μπάουμαν¹³ ως μοντέλο-πρότυπο, το οποίο θα έπρεπε να ισχύει για όλους τους κρατούμενους που εκτίουν ποινή φυλάκισης άνω του έτους. Στην πραγματικότητα όμως μόνο ένα μέρος των εγκλειστών που εκτίουν τέτοιες ποινές απολαμβάνει το καθεστώς της κοινής διαμονής.

---

13. Καθηγητής Γιούργκεν Μπάουμαν, από το 1976 ως το 1978 Εφέτης στο Δυτικό Βερολίνο. Θεωρούνταν έως τότε φιλελεύθερος αναθεωρητής του ποινικού δικαίου.

Deutsche Post

EURO EXPRESS

τα χρόνια της φυλακής

Ο Ραλφ Ράιντερς συλλαμβάνεται από μία ομάδα των ειδικών δυνάμεων της γερμανικής αστυνομίας στις 10 Σεπτέμβρη 1975 σε ένα διαμέρισμα στο Στέγκλιτς μαζί με την Ίνγκε Φιτ και την Γιουλιάνε Πλάμπεκ. Είχαν προηγηθεί πέντε χρόνια στην παρανομία και αμέτρητες ενέργειες με τους χασισορέμπελους, τη RAF και το Κίνημα 2 Ιούνη. Τον περίμεναν δεκαπέντε χρόνια φυλακής αρχικά σε αυστηρή απομόνωση, στη συνέχεια με κράτηση σε ομάδες λίγων ατόμων, αργότερα στην ειδική πτέρυγα και, τέλος, σε κανονικά κελιά. Μία εβδομάδα πριν την αποφυλάκισή του, στις 14 Σεπτεμβρίου 1990, ο Ραλφ Ράιντερς βρίσκεται κατά τη διάρκεια μίας άδειας με μερικούς παλιούς συντρόφους και συντρόφισσες και μιλάει για τα χρόνια της φυλακής. Η συζήτηση μαγνητοφωνείται. Η απομαγνητοφώνησή της πολύωρης αυτής κουβέντας περιλαμβάνεται συτομευμένη στις σελίδες που ακολουθούν.

Ερώτηση: ...και ακούω από το τηλέφωνο: εδώ Αρκούδος. Εγώ λέω: ποιος είναι στο τηλέφωνο; - Ο Αρκούδος. Λέω, δεν είναι δυνατόν! Ο Αρκούδος στο τηλέφωνο; Αδύνατο. Και πράγματι έκανα πολύ ώρα να καταλάβω ότι εσύ μου τηλεφωνούσες. Ήταν το 1986.

Ραλφ Ράιντερς: Άδεια για τηλέφωνο μας δόθηκε το 1986. Μόλις κλείσαμε δύο χρόνια στην Γ' πτέρυγα του Μόαμπιτ.

Και πώς ένιωθες που για πρώτη φορά μπορούσες να τηλεφωνήσεις στον έξω κόσμο;

Πολύ περίεργα. Αλλά ούτως ή άλλως δεν μου αρέσει το τηλέφωνο. Και από τη φυλακή, αν δεν βλέπεις κανέναν και ακούς μόνο μια φωνή, δεν βλέπεις τις χειρονομίες, τις γκριμάτσες, τίποτα –και σαν να μην φτάνουν όλα αυτά, να έχεις και κάποιον να κάθεται σαν μπάστακας δίπλα σου και ν' ακούει ό,τι λες, ε, είναι χάλια. Από την άλλη, το τηλέφωνο είναι αναγκαίο για να ανακτήσεις ένα μέρος από την κανονική ζωή.

Μπορούσατε λοιπόν να τηλεφωνείτε όποτε θέλατε;

Δικαιούμασταν ένα τηλεφώνημα την εβδομάδα. Για πέντε λεπτά. Κάθε μέρα επιτρεπόταν στην Γ΄ Πτέρυγα να τηλεφωνούν τέσσερα άτομα ανά θάλαμο. Έγραφες το όνομά σου σε μία λίστα που φτιαχνόταν κάθε Δευτέρα. Φαντάσου ολόκληρο θάλαμο, 40 με 44 άτομα. Μόνο 28 όμως επιτρεπόταν να μπουν στη λίστα. Έπρεπε να περιμένεις στην ουρά, για να βάλεις το όνομά σου. Και όποιος έφτανε τελευταίος, την είχε πατήσει.

Μπορούσες να τηλεφωνήσεις μεταξύ έξι και οκτώ το απόγευμα.

Και πώς καταφέρατε να διατηρήσετε την επαφή με τον έξω κόσμο;

Ε, να, με γράμματα και το επισκεπτήριο.

Δεν σας ελέγχανε;

Μέχρι και την τελευταία στιγμή.

Και πώς ήταν το επισκεπτήριο; Κι εκεί ήσασταν υπό επιτήρηση;

Ναι, μέχρι το Μάρτη του '85. Από τις αρχές του '85 και μετά μας αφήνανε να συμμετέχουμε στις συναντήσεις του θαλάμου. Επρόκειτο για ώρες ομαδικής συνομιλίας που πραγματοποιούνταν μία φορά το μήνα. 12-14 κρατούμενοι μπορούσαν να βρεθούν με τους συγγενείς τους χωρίς ακουστική επιτήρηση και να πιουν μαζί τους ένα καφεδάκι με την ησυχία τους.

Αλλά πώς ήταν να βγαίνεις από 'κει μέσα, μετά από τόσα χρόνια στη φυλακή; Μπορούσες να φανταστείς πως τώρα κάθομαι ξανά στο κοινόβιό μου, στην κουζίνα, με αφίρες και τα σχετικά στους τοίχους και βρίσκομαι παρέα με άλλους;

Το φανταζόμουνα να είναι όπως στις ώρες ομαδικής συνομιλίας. Έχεις κάποιον απέναντί σου και μπορείτε να ανταλλάξετε απόψεις. Αλλά αυτή την αίσθηση, το ότι ο άλλος ζει στον έξω κόσμο και τα λοιπά, την απωθούσα. Αυτή άρχισε να μου βγαίνει πολύ αργότερα.

Χάνεις την αίσθηση του πώς είναι η εντελώς κανονική ζωή εκεί έξω;

Μα εννοείται πως τη χάνεις. Στην αρχή συντηρείς μέσα σου την αίσθηση του πώς ζούσες πριν. Και αυτή η ιδέα είναι βαθιά καρφωμένη στο μυαλό σου και δεν αλλάζει ούτε και με αυτά που σου διηγούνται. Δηλαδή αρχίζει να περιπλανιέται πάνω από το κεφάλι σου η ιδέα ότι κάτι αλλάζει, αλλά σε συνθήκες σχετικής απομόνωσης δεν μπορείς να το αντιληφθείς σε όλη του την έκταση. Και αυτό είναι το σημείο που δημιουργείται μία διάσταση μεταξύ των γεγονότων, κάτι που αντιλαμβάνεσαι βέβαια μόνο αφού βγεις από τη φυλακή.

Πώς νιώθεις να είσαι μετά από 15 χρόνια έξω από τη φυλακή, να στέκεσαι στη Σκάλιτσερ Στράσε και να κοιτάς τα αυτοκίνητα να περνούν;

Το βασικό είναι οι μυρωδιές. Αυτό το παλιοκαυσάεριο μου τη δίνει στα νεύρα. Και μετά πας στο Κρόϊτσμπεργκ και είναι όλες αυτές ανατολίτικες μυ-

ρωδιές. Από κάθε μαγαζί κι άλλη μυρωδιά. Αυτό μου τρυπούσε κυριολεκτικά τη μύτη. Η συνταρακτική αίσθηση ήταν όμως την περασμένη εβδομάδα, όταν πήγαμε μια βόλτα έξω από το Βερολίνο, που καθώς απομακρυνόμασταν μου δημιουργήθηκε ξανά η αίσθηση του πλάτους. Ο ορίζοντας ήταν εντυπωσιακά πλατύς, βλέπεις μόλις είχαν θεριστεί τα χωράφια. Είδα ξανά καθαρό νερό, πράγμα που δεν ξέραμε τι είναι εδώ στο Δυτικό Βερολίνο ούτε καν πριν μπούμε φυλακή.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Πώς ήταν όταν πρωτομπήκες στη φυλακή;

Στην αρχή, μόλις μπήκαμε, μας έβαλαν σε απόλυτη απομόνωση. Ήταν ο καιρός που προσπαθούσαν να μας ανακρίνουν. Όταν διαπίστωσαν ότι δεν θα μας έβγαζαν κουβέντα, σταμάτησε και η απομόνωση. Δηλαδή μας άφηναν μισή ώρα βόλτα στο προαύλιο με τους άλλους κρατούμενους. Τις άλλες 23½ ώρες τις περνούσες απομονωμένοι από τους πάντες. Αλλά τότε έτσι ήταν οι φυσιολογικές συνθήκες προφυλάκισης.

Ακόμη και σήμερα, έτσι δεν είναι;

Πάνω κάτω, ναι. Σήμερα επιτρέπεται μία ώρα προαυλισμός και οι κρατούμενοι έχουν ακόμα και δικαίωμα επικοινωνίας μεταξύ των κελιών καμιά φορά. Όλα αυτά είναι βέβαια το ελάχιστο που μπορούνε να έχουνε. Πού να αρκέσουν μόνο δύο ώρες δικαίωμα επικοινωνίας μεταξύ των κελιών το Σαββατοκύριακο; Αυτές οι “κανονικές συνθήκες κράτησης” διήρκεσαν μέχρι το καλοκαίρι του '76. Τότε συνέβη το Εντέμπε.¹ Για μία ολόκληρη εβδομάδα μας κράτησαν σε απόλυτη απομόνωση. Για πρώτη φορά μας επιβλήθηκε απαγόρευση επισκεπτηρίου. Ούτε τους δικηγόρους μας δεν άφησαν να μας δουν. Εκείνο τον καιρό δεν υπήρχε ακόμα ο νόμος περί απαγόρευσης επισκεπτηρίου.² Στις 7 Ιούλη '76 έληξε η απαγόρευση επισκεπτηρίου και τότε ήταν που έκαναν φτερά οι γυναίκες από τη φυλακή Λέρτερ.³ Ακολούθησαν για μας άλλοι τρειςήμισι μήνες απόλυτης απομόνωσης. Και μάλιστα κατ' εντολή του δήθεν φιλελεύθερου Υπουργού Δικαιοσύνης του Βερολίνου Μπάουμαν, ο οποίος είχε να επιδείξει μία σειρά “μεταρρυθμιστικών” ενεργειών, συμβάλλοντας ουσιαστικά τα μέγιστα στην επιδείνωση των συνθηκών κράτησης στο Βερολίνο.

Τι τύπος ήταν αυτός;

---

1. Βλ. χρονολογία 27 Ιούνη 1976

2. Βλ. χρονολογία 7 Σεπτεμβρίου 1977

3. Στις 7 Ιούλη 1976 καταφέρνουν να αποδράσουν από τις γυναικείες φυλακές της Λέρτερ Στράσε οι Μόνικα Μπέρμπεριχ (RAF), Ίνγκε Φιτ, Γκαμπριέλε Ρόλνικ και Γιουλιάνα Πλάμπεκ (Κίνημα 2 Ιούνη). Η Μπέρμπεριχ συλλαμβάνεται ξανά στις 21 Ιούνη.

Ήταν ένας αρχιψεύταρος. Ήρθε μάλιστα μια φορά και στη φυλακή, στα κελιά μας, και μας ρώτησε τι θα θέλαμε. Εμείς του απαντήσαμε ότι θα θέλαμε κανονικές συνθήκες κράτησης. Θέλαμε να μας μεταχειρίζονται όπως τον οποιοδήποτε άλλο κρατούμενο. Όχι ειδικές συνθήκες κράτησης. Την επόμενη μέρα διαβάσαμε στις εφημερίδες ότι σε μια συνέντευξη τύπου δήλωσε ότι “δεν θα υποκύψει στην απαράδεκτη επιθυμία της ελίτ της φυλακής, να μείνουνε όλοι μαζί”.

Όταν ήρθε στο κελί μου, δεν φαντάστηκα στην αρχή ότι θα ήταν τέτοιος τύπος. Μπαίνει μ’ ένα χαλαρό βήμα στο κελί, εγώ σκέφτομαι, ρε να δεις από κάπου τον ξέρω αυτόν –μόλις είχα πλύνει τα χέρια μου– και τσακ, να σου βλέπω στην πόρτα να εμφανίζονται ασφαλίτες. Μου λέει λοιπόν: “Είμαι ο υπουργός...”, τότε το κατάλαβα, ωχ ο Μπάουμαν είναι, παίρνω φόρα και είμαι έτοιμος να του κώσω μία στη μούρη. Αυτός τραβιέται προς τα πίσω και πηδάει έξω από το κελί. Δυστυχώς δεν τον πέτυχα. Το μόνο που κατάφερα ήταν να τον πιστοιλίσω με το νερό της βρύσης. Έτσι έφυγε σαν βρεγμένη γάτα.

Οι μπάτσοι προσπάθησαν κατά την ανάκριση να επικειρηματολογήσουν πολιτικά;

Αυτό που προσπαθούν είναι να σου προκαλέσουν διάθεση για κουβέντα. Με άλλα λόγια, προσπαθούν να φέρουν στη συζήτηση ό,τι γνωρίζουν για το πρόσωπό σου, τις συνθήκες ζωής σου και φυσικά τις πολιτικές σου απόψεις, προκειμένου να μπεις κι εσύ στην κουβέντα. Έχει πολύ πλάκα, εσύ να κάθεται εκεί και να μην ανοίγεις το στόμα σου κι αυτών να έχει μαλλιάσει το στόμα και να συνεχίζουν την προσπάθεια να σε κάνουν να μιλήσεις και σε κάποια στιγμή εσύ ρωτάς αν θα μπορούσες να έχεις ένα φλιτζάνι καφέ και όλοι πετάνε από τη χαρά τους που άνοιξες επιτέλους το στόμα σου. Αυτό κάνα δυο φορές γίνεται και μετά εγκαταλείπουν. Δυστυχώς μέχρι να περάσει αυτό το στάδιο, σου έχουν περιγράψει ήδη όλη την ιδιωτική τους ζωή, έχουν πει τον πόνο τους, ότι τους εκνευρίζει η γυναίκα τους και τι θα γίνει με τα παιδιά τους που δεν τα πάνε καλά στο σχολείο και, και, και...

Αυτό χρησιμεύει φυσικά στο να σου ξυπνήσουν σε κάποια στιγμή επιτέλους τη διάθεση για κουβέντα. Εγώ έτυχε να ξέρω μερικούς ήδη από το 1970, όταν με συνέλαβαν. Δεν έκανα φυσικά καμία κατάθεση, αλλά επειδή δεν είχαμε καμία σχέση με τα πράγματα που μας κατηγορούσαν, συζητήσαμε με τους μπάτσους. Φανήκαμε αφελείς, με τη σκέψη ότι ούτως ή άλλως δεν είχαμε τίποτα να κρύψουμε. Έτσι και τη δεύτερη φορά καλέσανε τους ίδιους μπάτσους, γιατί σκεφτήκανε, ε, αφού μιλήσανε την άλλη φορά, θα βρεθεί κάποιο σημείο επαφής και τώρα.

Η προσπάθειά τους επικεντρώνεται στον καθένα ξεχωριστά. Στην αρχή κοιτάνε να δουν σε τι αντιδράς. Μερικές φορές αυτό είναι περιέργο και δεν ξεφεύγει από κάποια κλισέ. Για παράδειγμα, όταν το παίζουν άγριοι. Την πρώτη φορά που με ανέκριναν ήταν έξι άτομα μέσα στο δωμάτιο. Ο ένας μου φάνηκε εντελώς ηλίθιος. Άρχισε να μιμείται κάθε μου κίνηση, τόσο που νόμισα ότι

είχε κανένα κουσουρί. Ο άλλος το έπαιζε πολύ σκληρό καρύδι, πέταγε ατάκες του τύπου “πρέπει να φάει καμία για να καταλάβει” ή “τι να κάνουμε που δεν είμαστε εδώ Χιλή να έβλεπες” και τέτοια. Ο άλλος άρχισε να μιλάει για το μαρξισμό και να τσιτάρει από βιβλία που εγώ δεν γνώριζα. Εκεί που τα βρίσκουν σκούρα είναι όταν δεν αντιδράς σε τίποτα –τότε κάθε τακτική αχρηστεύεται.

Εμένα με τραβούσαν για ανάκριση έξι μέρες στη σειρά. Κάθε φορά για κάνα εξάωρο. Και αφού για τέσσερις μέρες δεν είχα ξεστομίσει κουβέντα, ούτε καν όταν ήθελα να φάω ή να πιω κάτι, άλλαξαν τη μέθοδό τους. Άρχισαν να μου σερβίρουν το μεσημεριανό στην ασφάλεια, για να μην είναι υποχρεωμένοι να με γυρίζουν πίσω στη φυλακή. Από πριν είχα ακούσει πώς σχολίαζαν στην πόρτα το καζάνι με το φαγητό. Μπαίνει λοιπόν μέσα ο τύπος με την κατσαρόλα στα χέρια και λέει: “Αυτό το πράγμα δεν τρώγεται, είναι προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας”. Κοιτάει μέσα στην κατσαρόλα και μου λέει: “Γαμώτο. Μήπως να σας φέρουμε κάτι από την καντίνα;” Εγώ του απαντώ: “Ναι”. Ήταν και το μόνο που είπα εκείνη τη μέρα. Την επομένη με ξαναπάνε εκεί και αρχίζει ξανά από την αρχή και λέει και λέει και ξαφνικά μου ρίχνει μια ματιά και λέει: “Δεν καταλαβαίνω τι συμβαίνει μαζί σου. Χτες τα είπαμε μια χαρά και σήμερα δεν λες πάλι κουβέντα”. Αυτό ήταν το αποκορύφωμα. Τη μία λέξη που είπα αυτός τη θεώρησε συζήτηση.

Μερικές φορές μαθαίνει τι γίνεται και με τους άλλους, όταν τύχει και ξεφύγει σε κάνα μπάτσο καμία κουβέντα: “Τους έχει στρίψει σε όλους εδώ μέσα, ο ένας μου λέει, το μόνο που θα ήθελα θα ήταν να σου την ανάψω” (αυτό ήταν σίγουρα κουβέντα του Μάγιερ), “ο άλλος πιπιλάει το δάχτυλό του” (φυσικά, ο Τσίφελ), “και ο τρίτος πίνει όλη την ώρα καφέ” (μόνο ο Ρόνι θα μπορούσε να το κάνει αυτό). Πρέπει να προσθέσω ότι αυτοί εδώ στο Βερολίνο δεν χρησιμοποίησαν βία. Αλλά εδώ βλέπεις δεν σκοτώθηκαν μπάτσοι, όπως στη Δυτική Γερμανία. Από την άλλη ήταν και η απαγωγή του Λόρεντς που μας έκανε δημοφιλείς. Σε μία συνέντευξη τύπου αμέσως μετά την απελευθέρωσή του μας απένειμε δημοσιώς επαίνους για το πόσο καλά του συμπεριφερθήκαμε. Και οι μπάτσοι δεν ήθελαν φυσικά να πάνε κόντρα σε αυτή την κατάσταση. Έτσι μας φέρεθηκαν σωστά –εκτός από το Σαββατοκύριακο με τα βασανιστήρια το '77. Αλλά αυτό ήταν ευθύνη του Γενικού Εισαγγελέα.

Πότε έγινε αυτό και τι είχε συμβεί τότε;

Αντιπαράσταση. Ήταν ήδη η τρίτη φορά. Το Μάη του '77 λοιπόν συμπληρώναμε κάποιοι από μας ήδη δύο χρόνια προφυλακισμένοι. Οργάνωσαν τότε εξετάσεις κατ' αντιπαράσταση με μάρτυρες από όλη τη δίκη. Αυτό που κάνανε ήταν να πάρουν τις περιγραφές των μαρτύρων και μετά να μας κόψουν τα μαλλιά και τα γένια και να μας παρουσιάσουν με τέτοιο τρόπο, ώστε να ταιριάζουμε σε αυτές. Δεν θυμίζαμε ούτε στο ελάχιστο το πώς μοιάζαμε πριν, αλλά έτσι αυξανόταν η πιθανότητα της αναγνώρισής μας.

„**Einer der bemerkenswertesten Theatermacher der sechziger Jahre**„

Der Erzähler Reinhard Baumgart über Fritz Teufel

Fritz Teufel, im September 1967, vor dem Schönberger Rathaus in Berlin. Obwohl mit kurzen Haaren, ohne Bart, wird der Gesuchte erkannt. Polizisten nehmen ihn fest

Fritz Teufel, im Februar 1970, im Wald bei München. Vor der Polizei geflüchtet, ohne Bart, mit dunkler Brille, stellt er sich einem Interview

Fritz Teufel, im März 1968, mit Rainer Langhans. Die Kommunisten sind in Berlin wegen Aufrufs zur Brandstiftung angeklagt. Der Prozeß endet mit einem Freispruch

Fritz Teufel, im November 1969, als bärtiger Olympionike. Das Plakat gegen den Olympia-Rummel wird in München ein Verkaufsschlager

Ήταν κι άλλοι εκεί;

Ναι. Ήταν έξι άτομα από τη δίκη και μετά προστέθηκαν ο Κνόφο και ο Μάνε Αντομάιτ, που τους φέρανε αεροπορικά και μετά και ο Εμπ Ντρέερ. Πέ-
ρασαν για να μας δουν πίσω από ένα βενετσιάνικο καθρέφτη γύρω στους 200
μάρτυρες.

Και τελικά τι έγινε;

Στην αρχή υπήρξε έντονη αντιπαράθεση λόγω του αναγκαστικού Ξυρίσμα-
τος και κουρέματος. Τότε υπήρξαν και οι πρώτες μελανιές, γιατί φυσικά δεν
αφήναμε να μας ξυρίσουν, μετά έπρεπε να πάρουμε μία χαρούμενη πόζα και
ο Ρόνι για παράδειγμα άνοιξε διάπλατα το στόμα του, έβγαλε τη γλώσσα και
έκλεισε τα μάτια του. Οπότε τότε ήταν που μας καθήλωσαν. Σ' αυτόν κώσα-
νε ένα στυλό στη γλώσσα. Εμένα μου έσφιξαν τόσο πολύ τις αλυσίδες, που
μου μάτωσαν οι παρανυχίδες. Στο Ρόνι στο μεταξύ σχεδόν του αποκόλλησαν
τον αντίχειρα. Για εβδομάδες μετά γυρνούσαμε με επιδέσμους. Αφού για πρώ-
τη φορά νευρίασε για τη μεταχείριση που μας επεφύλαξαν ακόμα κι ο γιατρός
της φυλακής, ο οποίος δεν διακρινόταν ακριβώς για τη λεπτότητα των αισθη-
μάτων του.

Υποβάλατε μήνυση;

Ναι. Αλλά η ποινική δίωξη ενάντια στους μπάτσους μπήκε τελικά στο αρ-
χείο. Ναι μεν υπήρξαν διαμαρτυρίες εκ μέρους της Διεθνούς Αμνηστίας, το
αρμόδιο δικαστήριο έκρινε όμως ότι δεν επρόκειτο για βασανιστήρια, καθώς
υπήρχε η απόφαση του δικαστηρίου για τη διενέργεια της αντιπαράστασης.

*Πώς ήταν για σας η κατάσταση το φθινόπωρο του '77 με την απαγωγή του Λό-
ρεντς, το Μογκαντίσου, το Στάμχαϊμ;*

Καθ' όλο αυτό το διάστημα βρισκόμασταν σε πλήρη απομόνωση, ζούσαμε
από την αλληλεγγύη των υπόλοιπων κρατουμένων. Δένανε τα ραδιόφωνά τους
στα σκουπόξυλα και τα κρατούσαν έξω από τα παράθυρα, για να μπορού-

Φωτό: Από αφιέρωμα εφημερίδας με τίτλο: "Ένας από τους πιο αξιοπρόσεκτους
θεατράνθρωπους της δεκαετίας του '60". Πάνω αριστερά: "Ο Φριτς Τόιφελ,
Σεπτέμβρη του '67, αναγνωρίζεται από αστυνομικούς μπροστά από το δημαρχείο
του Σένεμπεργκ και συλλαμβάνεται, αν και χωρίς μακριά μαλλιά και γένια." Κάτω
αριστερά: "Ο Φριτς Τόιφελ, Μάρτη του '68, με τον Ράινερ Λάνγκχανς. Οι κομμουνάροι
κατηγορούνται στο Βερολίνο για πρόκληση σε εμπρησμό και τελικά αθώνονται."
Κάτω δεξιά: "Ο Φριτς Τόιφελ, Νοέμβρη του '69, ως μουσάτος ολυμπιονίκης. Η αφίσα
ενάντια στο πανηγύρι της Ολυμπιάδας έγινε μπεστ-σέλερ." Πάνω δεξιά: "Ο Φριτς
Τόιφελ, Φλεβάρη του '70, στο δάσος έξω από το Μόναχο, χωρίς μούσι και με γυαλιά
ηλίου, δίνει συνέντευξη ενώ καταζητείται από την αστυνομία."

με να ακούμε τις ειδήσεις. Οι ανακοινώσεις σχετικά με την αεροπειρατεία μας προκάλεσαν ένα ισχυρό σοκ, ιδιαίτερα η εκτέλεση των κυβερνητών του αεροπλάνου. Δεν μπορούσαμε να διανοηθούμε πώς άνθρωποι με επαναστατικά προτάγματα μπορούσαν να πυροβολούν αμέτοχους. Ιδίως επειδή είχαν προηγηθεί έντονες εσωτερικές αντιπαραθέσεις εξαιτίας του Εντέμπε.

Αλλά κι εσείς δεν είχατε τα προηγούμενα χρόνια, άσχετα με όλα τ' άλλα, και αρκετές εμπλοκές στη φυλακή με τους φύλακες κι εξαιτίας της όλης κατάστασης;

Τα πρώτα χρόνια υπήρχαν μια σειρά αντιπαραθέσεις, τις οποίες δεν είναι ότι τις σχεδιάζαμε, μάλλον προέκυπταν ως αποτέλεσμα μίας λογικής εξελικτικής διαδικασίας. Για τη διεύθυνση της φυλακής αποτελούσαμε μία εστία αντίστασης. Για το λόγο αυτό θέλανε διαρκώς να μας απομονώνουν και να μας χωρίζουν. Μας απέκρυπταν θετικές για μας αποφάσεις του δικαστηρίου και ασκούσαν πίεση σε χαμηλόβαθμους μπάτσους να μας επιβάλλουν άσκοπα σωφρονιστικά μέτρα. Για παράδειγμα, δεν μας επέτρεπαν να έχουμε ζάχαρη στο κελί μας ή μας αφαιρούσαν τα ραδιόφωνα. Έτσι συσσωρεύονταν οι εντάσεις μέχρι τη στιγμή της έκρηξης. Ήταν το '77. Τότε παίζαμε στην αυλή ποδόσφαιρο με μία μπάλα που είχαμε φτιάξει μόνοι μας και οι μπάτσοι θέλησαν να μας το απαγορεύσουν.

Εκείνη τη μέρα ήταν καλά προετοιμασμένοι. Είχαν τα πάντα υπό έλεγχο και στέκονταν σε σειρές. Επιθυμούσαν τη σύγκρουση.

Γιατί;

Η διοίκηση της φυλακής ήθελε να μας στείλει στην απόλυτη απομόνωση. Μετά απ' αυτό το περιστατικό για πρώτη φορά το πραγματοποιήσε. Ήταν μόνο η πρόφαση. Θα μπορούσαν να έχουν πάρει τον οποιοδήποτε.

Και τι συνέβη μετά;

Να, οι δεσμοφύλακες όρμησαν στην αυλή και έπεσαν πάνω μας. Ο καθένας έπιανε όποιον έβρισκε και τον τραβούσε. Από την πλευρά μας προσπαθήσαμε να τους χτυπήσουμε κι εμείς, αλλά εκείνο τον καιρό δεν είχαμε καλή φυσική κατάσταση. Η αντίστασή μας δεν ήταν πολύ αποτελεσματική. Έτσι ξεμπέρδεψαν γρήγορα μαζί μας.

Ήταν η μοναδική φορά που συνέβη κάτι τέτοιο;

Όχι. Το '79 ακολούθησε και άλλο μακελειό στο προαύλιο της φυλακής. Άσε κάποιες μικρές συμπλοκές. Εκείνη τη φορά όμως ήταν διαφορετικά, γιατί είχε ήδη ξεκινήσει η δίκη μας. Εξαιτίας της μακράς διάρκειας της προφυλάκισης μας είχαν επιτρέψει τότε δύο ώρες προαυλισμό. Μία το πρωί και μία το απόγευμα. Και κατά τις μέρες της δίκης μας ενημερώνει ξαφνικά η διοίκηση ότι μετά τις 4 το απόγευμα επιτρέπεται μόνο μία ώρα, γιατί δεν υπάρχει πια εξω-

τερική περιφρούρηση από τους μπάτσους, έτσι απλά. Αυτό ήταν φυσικά παράλογο. Όταν είχαμε δίκη, μερικές φορές μας άφηναν έξω μόνο ένα μισάωρο. Διαμαρτυρηθήκαμε λοιπόν στο δικαστήριο και ο πρόεδρος είπε: “Ναι, έχω διατάξει να διατηρηθούν οι δύο ώρες, αλλά δεν διαθέτω αστυνομική δύναμη για να τη στείλω εκεί, προκειμένου να εφαρμοστεί η διαταγή μου”.

Τότε λέμε κι εμείς, καλά, θα την εφαρμόσουμε μόνοι μας. Έτσι την επόμενη μέρα μείναμε έξω κι έπρεπε να έρθουν να μας βάλουνε μέσα. Έκαναν όμως μια ώρα να έρθουν και προετοιμάστηκαν κατάλληλα. Σε καθέναν από μας αντιστοιχούσαν 6 μπάτσοι που θα τον απομάκρυναν. Στο σύνολο ήταν ακόμα περισσότεροι. Αλλά με κάποιον τρόπο κατάφεραν να τα κάνουν θάλασσα έτσι όπως βγήκαν ασυντόνιστοι. Βλέπεις, δεν ήταν και οι πιο θαρραλέοι. Ξέρανε ότι ο Φριτς ήταν ο πιο αδύναμος σωματικά, με αυτά τα γυαλιά που φοράει δεν μπορεί να αμυνθεί και με τον καλύτερο τρόπο, κι έτσι οι μπροστάρηδες που προορίζονταν για τον Κλέπερ και εμάς, έπεσαν πάνω στο Φριτς. Με αυτόν τον τρόπο χάσανε την εποπτεία της κατάστασης και για πρώτη φορά υπέστησαν οδυνηρές απώλειες. Μία σπασμένη μύτη, έναν αυχένα κι ένα δόντι. Αλλά κι εμάς μας έκαναν μπλε μαρέ.

Είχαν γκλομπς;

Όχι, αλλά μερικοί κουβαλούσαν κάτι κλειδιά. Με μας ήταν βέβαια κάπως πιο προσεκτικοί, γιατί μας παρακολουθούσε η κοινή γνώμη. Με άλλους κρατούμενους δεν έδειχναν καμία προσοχή. Μερικούς τους χτυπούσαν στο κιγκλίδωμα μέχρι που τους έσπασαν κόκαλα.

Ο μπάτσος που του έσπασε η μύτη χτύπαγε έναν κρατούμενο που τον είχαν μεταθέσει για τιμωρία από το Τέγκελ στη φυλακή μας με μια αρμαθιά κλειδιά στα μούτρα, ενώ οι άλλοι τον κρατούσαν ακίνητο. Μόλις έπεσε μετά στο έδαφος, άρχισε να του ρίχνει κλωτσιές. Και ο άλλος, με το σπασμένο αυχένα, λίγο πριν χτύπαγε το κεφάλι ενός ρώσου κρατούμενου στο κιγκλίδωμα. Είχε κατάγματα σ' όλο του το σώμα. Ζυγωματικό, σαγόني, μύτη. Χτυπήσαμε τα σωστά άτομα δηλαδή, εκεί στο προαύλιο. Ήταν η πρώτη φορά που κάπως ήρθαμε πάτσι, χαρήκαμε κι εμείς. Βλέπεις, ένα χρόνο προπονούμασταν γι' αυτή τη στιγμή.

Αργότερα, όταν μας μεταφέρανε στην ειδική πτέρυγα, για τρεις μήνες παίζαμε ξύλο σχεδόν μια φορά τη βδομάδα. Το βασικό ζήτημα ήταν ότι η διοίκηση της φυλακής ήθελε να επιβάλει ξανά το διαχωριστικό τζάμι στο επισκεπτήριο. Όταν πήγαμε στην ειδική πτέρυγα, το δικαστήριο κατάργησε το διαχωριστικό τζάμι στις ώρες επισκεπτηρίου, αφού η ειδική πτέρυγα προσέφερε ούτως ή άλλως αρκετή ασφάλεια και πέρα απ' αυτό δύο μπάτσοι καθόντουσαν μονίμως από δίπλα και δεν μπορούσε να συμβεί απολύτως τίποτα.

Τότε άρχισαν λοιπόν οι μπάτσοι να γράφουν όλη την ώρα αναφορές για δήθεν περιστατικά, τα οποία ποτέ δεν συνέβησαν ή να προκαλούν συμπλοκές,

Το αποτέλεσμα ήταν να επανέλθει το διαχωριστικό τζάμι, οπότε κι εμείς γίναμε έξαλλοι κι αρχίσαμε να τους βρίζουμε. Και τότε διακόπηκε το επισκεπτήριο. Το επισκεπτήριο αποτελούσε πάντοτε ένα νευραλγικό σημείο, γιατί αν το διακόπτανε, έπεφτε αυτομάτως ξύλο. Αυτό συνέβαινε και πριν μας μεταφέρουν στην ειδική πτέρυγα. Είχαμε πει, στο σημείο αυτό δεν επιδεχόμαστε κανέναν συμβιβασμό. Σε όλα τ' άλλα πράγματα μπορείς να κάνεις πίσω –δεν μπορείς άλλωστε μια ζωή να παίζεις ξύλο. Αλλά το επισκεπτήριο ήταν το όριο. Κανένας συμβιβασμός. Έπρεπε να έχουμε την επαφή, τη δυνατότητα να αγγίζουμε τον άλλο, να μιλάμε κατά το δυνατό άνετα μαζί του, όσο τέλος πάντων γίνεται. Γι' αυτό γινόμαστε πολύ επιθετικοί σ' αυτό το ζήτημα.

Ήταν ως εξής: όταν είχαμε επισκεπτήριο, ερχόταν και μας έπαιρνε ένας μπάτσος από το κελί και μέχρι να φτάσουμε στην αίθουσα επισκεπτηρίου είχε αρχίσει ήδη να μας εκνευρίζει: “Ξέρετε, δεν θέλω ούτε αγγίγματα ούτε επαφή”. Ή: “Άντε, επειδή με πετυχαίνετε στις καλές μου, σας επιτρέπω μια χειραψία” και ούτω καθεξής. Τις περισσότερες φορές δεν ανταλλάσσαμε κουβέντα μαζί τους, οπότε επαναλάμβαναν: “Το καταλάβατε έτσι, είπαμε καμία σωματική επαφή”. Τότε αρχίζει πια και σου τη σπάει. Αναλόγως με τον μπάτσο, ανέβαινε και η ένταση. Οι περισσότεροι όμως δεν έκαναν τίποτα. Δεν επενέβαιναν, όταν αγκαλιάζαμε τον επισκέπτη μας.

Δεν φτάνει κάποτε η στιγμή που σκέφτεσαι φτάνει πια, να συμμορφωθώ επιτέλους...

Αν αφεθείς σε μία τέτοια σκέψη, έχεις ήδη χάσει. Έρχονται φάσεις που τα σκέφτεσαι όλα απ' την αρχή, περνάνε απ' το κεφάλι σου όλες οι σκέψεις, αλλά “συμμορφώνομαι” σημαίνει ότι αργά ή γρήγορα χάνεις την ίδια σου την ταυτότητα.

Αυτό πολλοί το ξεχνάνε εδώ έξω, ότι αυτό που συμβαίνει στη φυλακή, είναι το ίδιο με την κανονική ζωή, απλώς απίστευτα συμπυκνωμένο. Πολλά πράγματα είναι τόσο άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους που δεν πάει ο νους σου. Όλα είναι πολύ πιο ακραία. Φυσικά και σκέφτεσαι τι έχει νόημα να κάνεις και τι δεν φέρνει κανένα αποτέλεσμα. Συνεχώς ακροβατείς. Αλλά επιμένεις. Βέβαια δεν αντέχεις και τον καθημερινό ξυλοδαρμό. Σε κάποια στιγμή τα παίζεις. Από την άλλη πλευρά, αν συμμορφωθείς, εγκαταλείπεις ένα κομμάτι του ίδιου σου του εαυτού. Πρέπει να εξετάζεις σε κάθε κατάσταση πολύ πιο προσεκτικά το τι κάνεις απ' ό,τι εδώ έξω. Εδώ έξω είναι πολύ πιο εύκολο να αποφύγεις διενέξεις.

Δεν κάνατε σκέψεις να προσποιηθείτε ότι συμμορφώνεστε, για να σας πάνε στις κανονικές πτέρυγες;

Διάφοροι κρατούμενοι βρίσκουν αυτή τη δικαιολογία, όταν κάνουν αυτήν την επιλογή. Εγώ δεν πιστεύω ότι γίνεται. Δεν υπάρχει προσποίηση ζωής, ούτε καν προσωρινά. Όταν μπαίνεις σε μια ιστορία, μπαίνεις και ουσιαστικά.

Κάθε πτυχή της ζωής σου ελέγχεται. Κάθε μπάτσος γράφει και μια αναφορά για σένα. Είναι πράγματα που συχνά δεν τα προσέχουν οι κρατούμενοι. Μπορεί να χαιρετήσεις καμιά φορά έναν υπάλληλο, αμέσως το γράφει στην αναφορά του: Αυτός έγινε πιο φιλικός, μπορούμε να του μιλήσουμε. Η ευθεία αντιπαράθεση δεν επιτρέπεται να πεις, τώρα τους κοροϊδεύω. Και δεν γνωρίζω άλλωστε κανέναν κρατούμενο που να προσποιηθήκε ότι συμμορφώθηκε και να κατάφερε να το τηρήσει. Ο άνθρωπος έχει περιορισμένες δυνατότητες. Και για μένα κάτι τέτοιο θα ήταν αδύνατο.

Είναι και το άλλο. Υπάρχει αυτή η διαδικασία που εξελίσσεται στο μεταξύ και εσύ σκέφτεσαι: Θα με καταφέρουν; Δεν λειτουργεί άραγε μία υφέρπουσα διαδικασία προσαρμογής; Πώς μπορώ σ' αυτό το στενό χώρο να υπερασπίσω κάπως τον αυτοκαθορισμό μου; Δεν θέλω να βγαίνω έξω στα τρία λεπτά που μου αφήνουν ανοιχτή την πόρτα. Γιατί αν το κάνεις αυτό 100, 200, 300 μέρες σερί, μεταβάλλεται σε έναν τροχό που απλώς λειτουργεί. Και το να συνειδητοποιήσεις αυτήν την προσαρμογή αποτελεί την προϋπόθεση για να μην γίνεις μέρος του μηχανισμού.

Μόνο η αντίσταση τελικά σε κρατάει ως άνθρωπο στη ζωή;

Ναι. Αυτό ισχύει απολύτως. Σε κάθε περίπτωση όταν έχεις να περάσεις πολλά χρόνια. Φυσικά μπορείς να κάνεις και το άλλο: Έχω φάει δύο χρόνια φυλακή, κάθομαι ήρεμος, δεν προκαλώ καβγάδες, κλπ. Αλλά δεν γνωρίζω αν βγαίνει κανείς υγιής, όταν καταπίνει έτσι απλά τα χρόνια.

Έπαιξαν κάποιο ρόλο αυτές οι σκέψεις, όταν γράψατε ενάντια στη συζήτηση που γινόταν τη δεκαετία του '80 σχετικά με την παροχή αμνηστίας στους κρατούμενους της άκρας αριστεράς "Καμία αμνηστία για την ταξική δικαιοσύνη";

Όχι. Αυτή ήταν μία καθαρά πολιτική αντιπαράθεση, στην οποία η προσωπική μας κατάσταση έπαιζε δευτερεύοντα ρόλο.

Από τη μια θέλεις να επιβιώσεις ο ίδιος, ώστε στη συνέχεια να μπορείς να ζήσεις τη ζωή σου, από την άλλη έχει μία πολιτική σημασία και για τους άλλους εκεί έξω και για σένα τον ίδιο το πώς θα συμπεριφερθείς στη φυλακή.

Δεν περιμένεις να μπεις στη φυλακή για να σκεφτείς τι θα κάνεις εκεί τα επόμενα 15 χρόνια. Έχεις σκεφτεί από πριν τι κάνεις, τι κάνεις πολιτικά, τι απάντηση δίνεις σ' αυτό και ποιες συνέπειες θα έχει αυτό ενδεχομένως. Και μετά βρίσκεσαι στη φυλακή και στην αρχή πρέπει να δεις πώς θα τραβήξει αυτή η ιστορία, πώς μπορείς να συνεχίσεις υπό άλλες συνθήκες αυτό που έχεις ήδη ξεκινήσει. Προσπαθείς να μαζέψεις όσες πληροφορίες μπορείς. Πράγμα που σε κάποια στιγμή εξαντλείται, αφού –αυτό είναι ίσως κάτι που μας διαχωρίζει από τους διανοούμενους: αντιμετωπίζω τρομερή δυσκολία να ασχοληθώ επί μακρόν με κάτι σε θεωρητικό μόνο επίπεδο, χωρίς να μπορώ κάπου να το κάνω και πράξη. Και αυτή η δυνατότητα είναι πολύ περιορισμένη στη φυλακή.

Ήταν δυνατή μόνο εκεί που είχε να κάνει άμεσα με τη φυλακή.

Ήσασταν για τους δεσμοφύλακες κρατούμενοι σαν όλους τους άλλους;

Όχι, από την αρχή όχι. Και μόνο τα μέτρα ασφαλείας που μας συνόδευαν να σκεφτείς. Ήταν υποχρεωμένοι να μας δίνουν περισσότερη προσοχή και έτσι είχαμε εκ των πραγμάτων μια ειδική αντιμετώπιση.

Πολλοί δεσμοφύλακες μας μισούσαν. Κάποιοι είναι και ακροδεξιοί. Την ίδια στιγμή κάποιοι άλλοι δεσμοφύλακες έτρεφαν κάποιο είδος σεβασμού προς το πρόσωπό μας. Γιατί –αυτό το λένε και σήμερα ακόμη– δεν είμαστε άνθρωποι που κλέβουμε την τσάντα της γιαγιάς. Και γι’ αυτό το λόγο άλλου είδους κρατούμενοι.

Το άλλο πού το βάζεις; Όταν άλλοι κρατούμενοι είχαν συμπλοκές, ήταν κατά κανόνα μόνοι. Εκείνο τον καιρό (1976-1980) ήταν 22, 23 άτομα από μας στο Μόαμπιτ. Και έτσι ποτέ δεν ξέρανε από πού θα τους βρει, όταν χτυπούσαν κάποιον από μας. Για το λόγο αυτό ήταν πολύ πιο προσεκτικοί. Κατά βάση ήταν η πρώτη φορά που συνάντησαν συλλογική αντίσταση. Ήταν και γι’ αυτούς μία καινούρια εμπειρία. Τους άλλους κρατούμενους μπορούσαν πολύ πιο εύκολα να τους χωρίζουν και να τους σπάνε έναν-έναν στο ξύλο. Υπάρχουν και κάποιοι κρατούμενοι που αμύνονται με βίαιο τρόπο. Δεν σηκώνουν μύγα στο σπαθί τους. Σε αυτή την περίπτωση, πέφτουν 50 άτομα πάνω του, τον σπαίζουν στο ξύλο και τον στέλνουν στην απομόνωση. Και οι ποινικοί κατά κανόνα τρώνε στη συνέχεια και επιπλέον φυλάκιση. Με τον καιρό μαλακώνουν. Λίγοι μπορούν να κρατήσουν για χρόνια έτσι.

Πώς ήταν η σχέση σας με τους άλλους στη φυλακή, τους λεγόμενους “κοινωνικούς κρατούμενους”;

Ειδικά τα πρώτα χρόνια και κυρίως τον καιρό της πιο σκληρής απομόνωσης βιώσαμε πολύ μεγάλη αλληλεγγύη από τους άλλους κρατούμενους. Οργανώσαμε και κοινές ενέργειες, όπως την απεργία πείνας το 1979 για βελτιώσεις των συνθηκών κράτησης.

Ένας μπάτσος μου είπε μια φορά, δεν έχει και τόση σημασία το να κάνετε εσείς κάτι. Αλλά οι άλλοι κρατούμενοι παίρνουν θάρρος, όταν είναι μέσα πολιτικά συνειδητοποιημένα άτομα, που ξέρουν πώς γίνεται η φάση και έχουν κι ένα σχέδιο και το ‘χουν ξανακάνει μια φορά. Αυτή η δύναμη της αντίστασης είναι μεταδοτική. Βλέπεις ξαφνικά κρατούμενους, οι οποίοι ήταν πάντα ήσυχτοι, να ανοίγουν το στόμα τους. Αρχίζουν να συντάσσουν έγγραφες διαμαρτυρίες, να βρίζουν τους μπάτσους και τέτοια. Έτσι χάνεται ένα μέρος του ελέγχου των κρατουμένων.

Καψώνια σας έκαναν οι φύλακες;

Ναι, κάποιοι μας έριχναν μαρμελάδα στα ρούχα, όταν μας κάνανε έρευνα,

ρίχνανε απορρυπαντικό στα πράγματά μας ή σκίζανε τις φωτογραφίες μας και κάνανε άνω κάτω τα πράγματά μας. Αλλά επρόκειτο για μεμονωμένα περιστατικά.

Μία άλλη μορφή καψωνιού ήταν με τα μέτρα ασφαλείας. Ιδιαίτερα όταν ξεκίνησε η δίκη μας. Το πρωί δίκη, το απόγευμα δίκη και μία ώρα βόλτα. Άκου πρόγραμμα τώρα. Το πρωί, πριν πας στη δίκη, γδύσου να σε ψάξουνε. Όταν επιστρέφεις από τη δίκη, γδύσου να σε ψάξουνε. Όταν πας στη δίκη, γδύσου να σε ψάξουνε. Όταν τελειώνει η δίκη, γδύσου να σε ψάξουνε. Μετά έχεις μία ώρα βόλτα, πάλι γδύσου να σε ψάξουνε. Και όταν επιστρέφεις από τη βόλτα, γδύσου πάλι να σε ψάξουνε. Σε κάποια στιγμή είπαμε πια, φτάνει, δεν το κάνουμε άλλο αυτό το πράγμα. Είχε μαζευτεί πολύ μπαρούτι στην ατμόσφαιρα. Κάθε μέρα μας έκαναν το κελί άνω κάτω. Μερικές φορές γύρναγα πίσω και το κελί μου έμοιαζε σαν να είχε πέσει βόμβα. Όλα μου τα πράγματα στοιβαγμένα σε ένα σωρό. Κάποτε φθάνει και η στιγμή που εκρήγνυσαι. Παραπάει το πράγμα. Αυτό το συνεχές στρες σου διαταράσσει την ισορροπία. Εκεί που προσπαθείς να πετύχεις καλύτερες συνθήκες για σένα, εκεί πρέπει πάλι να ξεσπάσεις πάνω τους. Αυτό το ασίγηστο μίσος που καίει μέσα σου και δεν μπορείς να το διοχετεύσεις πουθενά. Και επιπλέον για κάθε πράγμα που προσπαθείς να πετύχεις χρειάζεσαι μία μίνιμουμ συγκέντρωση.

Μας επέτρεπαν να έχουμε μία ώρα βόλτα στις επτά το πρωί και στις έξι το απόγευμα ή όποια ενδιάμεση ώρα θέλαμε. Για “λόγους ασφαλείας” αυτός ο κανονισμός πάντα άλλαζε, αλλά εσύ δεν το πληροφορούσουν. Με άλλα λόγια ποτέ δεν ήξερες πότε θα έρθουν να σε βγάλουν έξω. Στην αρχή πραγματοποιούσαν τις έρευνες στα κελιά κατά τη διάρκεια της βόλτας. Σε κάποια στιγμή άρχισαν να μας βγάζουν έξω μία ώρα αργότερα. Μας έκλειναν έτσι σε ένα άδειο κελί και καθόμασταν να περιμένουμε μία ώρα εκεί, μέχρι να μας ψάξουν το κελί. Μετά επιστρέφαμε, ήθελες άλλη μια ώρα να συγυρίσεις μόνο για να δεις τι γίνεται. Όλη τη μέρα ήσουν απασχολημένος για το τίποτα. Ουσιαστικά δεν συμβαίνει τίποτα, είσαι σε πλήρη απομόνωση, αλλά όλη την ώρα είσαι απασχολημένος με τη φυλακή.

Στην ειδική πτέρυγα περάσαμε και μία φάση έντονων αντιπαραθέσεων με τους μπάτσους. Θέλανε να μας χωρίσουν σε μικρότερες ομάδες –τότε ήμαστε επτά άτομα σε κάθε τομέα– επειδή είχαν συμβεί κάτι ξυλοδαρμοί. Η διοίκηση της φυλακής υπέβαλε αίτηση στο δικαστήριο να μας τοποθετήσει στους τομείς ανά δύο ή τρία άτομα. Το αίτημα αυτό το εξέτασαν δημόσια κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, είχαμε τότε τη δίκη μας. Μας βοήθησε ένα τυχαίο περιστατικό: Δύο μέρες νωρίτερα οι μπάτσοι είχαν παίξει ξύλο μεταξύ τους. Έτσι μπορέσαμε να πούμε ότι, ναι, όταν υπό αυτές τις συνθήκες δέρονται ακόμα και οι μπάτσοι μεταξύ τους, αυτοί δηλαδή που με τη θέλησή τους βρίσκονται εκεί, μπορούνε να φύγουν όποτε θέλουν και παρόλα αυτά δεν ξέρουν πού να διοχετεύσουν την επιθετικότητά τους, από εμάς τι περιμένετε;

Από κείνη τη μέρα δεν υπήρξε πια τέτοιο ζήτημα και οι μπάτσοι μας άφησαν στην ησυχία μας στην ειδική πτέρυγα. Για μισό χρόνο ερχόντουσαν πάντα κατά δωδεκάδες, οπλισμένοι με κράνη και κλομπ, μας άφηναν το φαΐ, έκλειναν την πόρτα πίσω τους και εμείς μπορούσαμε να κάνουμε ό,τι θέλαμε. Δεν ξαναμαλώσαμε.

Πότε έγινε αυτό;

Ακριβώς στις 13 Απρίλη 1980. Ένας μπάτσος έφαγε μια μπουνιά στη μύτη και μία καλή στο μάτι. Ο σπινθήρας ήταν και πάλι η διακοπή ενός επισκεπτηρίου. Αυτό ήταν ο σπινθήρας και για το αίτημά τους να μας τοποθετήσουν χωριστά.

Αφού βγήκαμε από την ειδική πτέρυγα, δεν υπήρξαν άλλες σωματικές συμπλοκές. Από την πλευρά των δεσμοφυλάκων δεν υπήρξε καμία απόπειρα αντιπαράθεσης. Το κάθε άλλο. Όταν διατάζονταν μέτρα ασφαλείας από πάνω και αυτοί διαπίστωναν ότι θα προσέκρουαν στην αντίστασή μας, τα εφάρμοζαν τυπικά κατά τρόπο ώστε ουσιαστικά να παρακάμπονται τα μέτρα αυτά.

Κουβέντιαζαν ποτέ φυσιολογικά μαζί σας;

Ναι, κάποιοι απ' αυτούς. Υπήρχαν πολύ μεγάλες διαφορές. Υπήρχαν μπάτσοι που ήταν εντελώς γουρούνια, αλλά υπήρχαν και μερικοί, με τους οποίους από την αρχή δεν αντιμετωπίσαμε καμία δυσκολία. Δηλαδή, ναι μεν ήταν δεσμοφύλακες, βρίσκονταν στην άλλη όχθη, αλλά δεν προσπαθούσαν να σου κάνουν καψώνια. Ήταν σωστοί και προσπαθούσαν να φέρονται, σχεδόν θα έλεγα, ανθρώπινα. Απλώς πίστευαν ότι η δουλειά τους είναι αναγκαία. Δεν είναι όλοι ίδιοι.

Υπήρχαν και μερικοί που σου έψαχναν τα πράγματα και το κελί μετά έμοιαζε πιο τακτοποιημένο κι από πριν. Συχνά επρόκειτο για συντηρητικούς μπάτσους, οι οποίοι ήταν αυστηροί, αλλά σωστοί. Έτυχε να δω μετά από έρευνα την ντουλάπα μου πιο τακτοποιημένη από ό,τι την είχα δει ποτέ.

Αποκτάς στη φυλακή μία "αίσθηση ότι εδώ είναι το σπίτι μου";

Σίγουρα όχι. Οι ποινικοί έχουν σχετικές εμπειρίες, όταν μένουν για πολλά χρόνια μέσα. Αποκοτούν τότε αυτή την αίσθηση. Βλέπεις τότε κελιά που το πάτωμα είναι γυαλισμένο, τραπεζομάντιλα, κουρτίνες στα παράθυρα και τέτοια. Τότε όμως σου έχει καταστραφεί ο εγκέφαλος. Ποτέ στο κελί δεν ένιωσα σαν στο σπίτι μου.

Πρόκειται όμως για διαφορετικό τρόπο προσέγγισης. Έχει να κάνει με το ότι μπαίνεις στη φυλακή και γνωρίζεις για ποιο λόγο βρίσκεσαι εκεί μέσα, είναι διαφορετικό από το να ήθελες απλώς να βελτιώσεις το βιοτικό σου επίπεδο με παράνομα μέσα. Σαν να κάνεις για παράδειγμα μια ληστεία και να μπεις στη φυλακή και μεμιάς να μην μπορείς να υπερασπιστείς την πράξη σου, απενα-

ντίας μάλιστα να έχεις και ενοχές. Οι περισσότεροι έχουν στην αρχή. Την τρίτη φορά σου φεύγουν πια, αλλά τότε είναι ούτως ή άλλως αργά. Και τότε δεν έχεις από τι να πιαστείς, οπότε έρχεται σε κάποια στιγμή η υπερβολική προσαρμογή.

Κάθε άνθρωπος χρειάζεται τον ελεύθερο χώρο του και σε κάποια στιγμή διαπιστώνεις και μόνος σου πως εκνευρίζεσαι. Αν αυτό σε έθιγε επιδερμικά μόνο, δεν θα εκνευριζόσουν. Όταν επιστρέφεις από τη βόλτα και βλέπεις το κελί σου να είναι σαν πεδίο μάχης. Κανονικά δεν θα έπρεπε να εκνευρίζεσαι. Θα σου έκανε το ίδιο, σε τελική ανάλυση δεν έχει να κάνει με σένα. Να όμως που έχει και παραέχει να κάνει με σένα. Πρόκειται για τις συνθήκες ζωής και εργασίας σου. Άρα φυσικά και είναι ένας συνεχής αγώνας για να εξασφαλίσεις τον ελεύθερο χώρο σου.

Φοβήθηκες ποτέ;

Ναι, τις συμπλοκές τις φοβόμουνά πάρα πολύ. Τι είναι ο φόβος; Είναι ένα συναίσθημα –ναι όντως, φόβος. Αλλά δεν ήταν αυτό που καθόριζε τις κινήσεις μου. Δηλαδή όχι σε βαθμό που να πεις, άσε, τα παρατάω, αυτό δεν θα το κάνω. Πιο πολύ νευρίαζα μερικές φορές που δεν είχα κάνει κάποια πράγματα. Εκ των υστέρων θύμωνα με τον εαυτό μου για τη χαμένη ευκαιρία.

Είχαμε και διαφωνίες μεταξύ μας για το πώς θα έπρεπε να συμπεριφερόμαστε στους μπάτσους. Πάγια αντίληψή μας ήταν ότι ο μικρός μπάτσος δεν μας ενδιέφερε ο ίδιος. Αυτόν θα τον αντιμετωπίζαμε κατά την παροιμία, “*όπως σου σφυρίζουν θα χορεύεις*”. Το κατάλαβαν σε κάποια στιγμή και οι ίδιοι. Διαπίστωσαν ότι όταν φέρονταν λογικά και με σωστό τρόπο, δεν συνέβαινε τίποτα. Κατ’ αυτόν τον τρόπο διαμορφώθηκε και η σχέση μαζί τους τα τελευταία χρόνια. Πιστεύω ότι είχε να κάνει και με το ότι ποτέ δεν τις έφαγε κάποιος μπάτσος που δεν έφταιγε σε τίποτα, έτσι απλώς επειδή τα είχαμε πάρει. Προσέχαμε κάθε φορά το στόχο μας.

Σας προστάτευσε η δημοσιότητα;

Πιστεύω ότι ναι. Αν και από καθαρά νομική σκοπιά δεν μας προσέφερε καμία προστασία. Αλλά μέσω των ΜΜΕ μας δώσανε κάποια προσοχή. Κυρίως κατά τη διάρκεια της δίκης. Δεν αποτελεί ωραίο θέαμα να κάθεται στην αίθουσα του δικαστηρίου μαυρισμένος από το ξύλο. Έκανε πολύ περίεργη εντύπωση. Άλλο να μιλάς για συμπλοκή και άλλο να βλέπεις κάποιον να τον έχουν μαυρίσει στο ξύλο. Άφηνε μία πολύ έντονη εντύπωση.

Έχω την αίσθηση ότι όλη την ώρα μιλάμε για ξύλο. Ίσως να έχει να κάνει με το ότι μία βίαιη κατάσταση φέρνει μαζί της και βίαιες αντιπαραθέσεις. Και όλο μαζί φέρνει σε κάποια στιγμή πολλή σκέψη.

σημαντικές χρονολογίες

Δεκαετία του '60

Οι εθνικοαπελευθερωτικοί αγώνες στις διάφορες χώρες και ο αγώνας ενάντια στην αποικιοκρατία επηρεάζουν τη γέννηση της Νέας Αριστεράς στη Δυτική Γερμανία και δημιουργούν το υπόβαθρο πολλών συζητήσεων της Αριστεράς στην Ευρώπη. Στις ΗΠΑ, τη Γαλλία και τη Γερμανία αναδύονται κινήματα φοιτητικά και ενάντια στον πόλεμο στο Βιετνάμ με αναφορά στη “Σχολή της Φρανκφούρτης” (Μαρκούζε, Χόρκχάιμερ), τους μπηήτικς και τον γαλλικό υπαρξισμό (Σαρτρ, κ.α.). Στις ΗΠΑ γεννιέται αρχικά το “κίνημα των χίπις” (παιδιά των λουλουδιών). Αρχικά χωρίς πολιτικό πρόταγμα, οι δραπέτες των κοινωνικών καταναγκασμών απέκτησαν μία σημαντική πολιτισμική σημασία. Υπό το κράτος των εντυπώσεων της ισχυρής καταστολής πολιτικοποιείται το κίνημα στις ΗΠΑ.

Στη Δυτική Γερμανία γεννιέται αντίστοιχα το “κίνημα των ασυμβίβαστων”. Πολλά άτομα παρατάνε το σχολείο, τη μαθητεία, τη μισθωτή εργασία, τους καταναγκασμούς της οικογένειας και την κοινωνική μιζέρια. Ζούνε στο δρόμο, ταξιδεύουν σε ξένα μέρη με οτοστόπ και αναπτύσσουν όνειρα και σκοπούς συμβίωσης. Αργότερα, το κίνημα αυτό διαλύεται και άλλοι περνάνε στο κίνημα των κομμούνων γης, άλλοι παίρνουν το δρόμο των χίπις για την Ινδία, άλλοι εντάσσονται ξανά στο σύστημα μετά από μία νεανική τρέλα και άλλοι συνεχίζουν τις σπουδές που είχαν εγκαταλείψει. Υπάρχουν και κάποιοι όμως που περνάνε σε πιο έντονες μορφές πολιτικής οργάνωσης.

Από τις αρχές μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 κάνει την εμφάνισή του στις ΗΠΑ ένα ισχυρό κίνημα των μαύρων ενάντια στις φυλετικές διακρίσεις. Σημειώνονται βίαιες συμπλοκές, ιδιαίτερα κατά τις εξεγέρσεις των νεαρών μαύρων στα γκέτο: το 1961 στην Αλαμπάμα, το 1964 στο Χάρλεμ, το 1965 στο Γουάτς (Λος Άντζελες), το 1966 στο Σικάγο, το 1967 στο Νιούαρκ και το Ντιτρόιτ. Το 1968 πραγματοποιούνται εξεγέρσεις σε διάφορες αμερικάνικες πόλεις.

Το 1966 ο Χιούι Νιούτον και ο Μπόμπι Σιλ ιδρύουν το *Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων για την αυτοάμυνα*. Ως απάντηση στο ανεπιτυχές κίνημα των πολιτι-

κών δικαιωμάτων, σημειώνεται η πρώτη ανοιχτή ρήξη με την αρχή της μη βίας. Στο Όκλαντ, οι *Μαύροι Πάνθηρες* σχηματίζουν περιπολίες για την προστασία του μαύρου πληθυσμού από τον τρόμο της αστυνομίας. Παράλληλα, οργανώνουν κοινωνικά μέτρα, όπως διανομή παιδικών τροφών, σχολεία, ιατρική περίθαλψη.

Στην Ουρουγουάη ιδρύονται τη δεκαετία του '60 οι *MLN-Τουπαμάρος*, οι οποίοι επηρεάζουν με την πολιτική τους σχετικά με το αντάρτικο πόλης τις αντιπαραθέσεις στη ριζοσπαστική αριστερά της Δυτ. Γερμανίας που τότε αρχίζει να αναπτύσσεται.

Στις αρχές της δεκαετίας του '60, οι ΗΠΑ υπό την προεδρία του προέδρου John F. Kennedy αποστέλλουν στρατιωτικούς συμβούλους στο Νότιο Βιετνάμ. Τον Απρίλιο του 1962 απωθούν στρατιώτες των ΗΠΑ για πρώτη φορά το νοτιοβιετναμέζικο πληθυσμό στα λεγόμενα “στρατηγικά χωριά”, προκειμένου να στερήσουν τους Βιετκόνγκ από τις βάσεις ανεφοδιασμού.

1960

20 Δεκέμβρη 1960: Ίδρυση του *Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου* (FNL, “Βιετκόνγκ”) στο Νότιο Βιετνάμ.

1961

15 Απρίλη 1961: Επέμβαση των ΗΠΑ στην Κούβα. Τα βομβαρδιστικά B-26 εξαπολύουν στις 15 Απρίλη μία επίθεση κατά των στρατιωτικών αεροπλάνων της Κούβας και τα καταστρέφουν. Στις 16 Απρίλη προσγειώνονται στον Κόλπο των Χοίρων 1.500 εξορισμένοι κουβανοί μισθοφόροι, τους οποίους έχει εκπαιδεύσει και εξοπλίσει η CIA. Τρεις μέρες αργότερα, οι εισβολείς έχουν εξολοθρευτεί από το γυναικείο και ανδρικό πληθυσμό της Κούβας.

1962

20 Ιούλη 1962: Στο Μόναχο λαμβάνουν χώρα οι λεγόμενες “*ταραχές του Σβάμπινγκ*”: νεαροί συγκρούονται με την αστυνομία και ακολουθούν οδομαχίες.

14-28 Οκτώβρη 1962: “*Κρίση της Κούβας*”. Αμερικανικά ανιχνευτικά ανακαλύπτουν στην Κούβα σοβιετικές εγκαταστάσεις για την τοποθέτηση πυραύλων μέσου βεληνεκούς, ο Κένεντι κηρύσσει οικονομικό αποκλεισμό από θάλασσας. Ο Χρυστσόφ (ΕΣΣΔ) απαντά: “*Αν πάρετε την Κούβα, θα πάρουμε κι εμείς το Βερολίνο*”. Η αντιπαραθεση μεταξύ ΗΠΑ και Σοβιετικής Ένωσης οδηγεί στα πρόθυρα του Γ΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

1963

Ιούνης 1963: Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ John F. Kennedy επισκέπτεται το Βερολίνο. 300.000 κόσμοι συγκεντρώνονται στο δρόμο έξω από το δημαρχείο του Σένεμπεργκ για να ακούσουν τα λόγια του “Είμαι ένας Βερολινέζος!”. Πραγματοποιείται μία από τις πρώτες διανομές προκηρύξεων ενάντια στην επίσκεψη του Κένεντι και την πολεμική πολιτική των ΗΠΑ στο Βιετνάμ.

22 Νοέμβρη 1963: Δολοφονείται ο πρόεδρος των ΗΠΑ Κένεντι.

1964

Ο Τσε Γκεβέρα απευθύνεται σε κάποιους βορειοαμερικάνους φοιτητές που επισκέπτονται την Κούβα: “Σας ζηλεύω. Εσείς οι βορειοαμερικάνοι μπορείτε να είστε πολύ ευτυχισμένοι. Ο αγώνας σας είναι ο πιο σημαντικός από όλους – ζείτε στην καρδιά του κτήνους.”

Δεκέμβρης 1964: Τα τμήματα του SDS Βερολίνου και Μονάχου συντάσσουν από κοινού μία προκήρυξη για την επίσκεψη του Τσομπέ στο Βερολίνο. Ο Τσομπέ είναι από τις 10 Ιούλη 1964 πρωθυπουργός του Κογκρέ, το οποίο αργότερα θα μετονομάσει σε Ζαΐρ. Μετά τη δολοφονία του Λουμούμπα (12 Φλεβάρη 1961) έστησε μία δικτατορία ως δεκανίκι της Βόρειας Αμερικής. Με αφορμή την επίσκεψη του Τσομπέ προκαλούνται συγκρούσεις με την αστυνομία. Απαρκή του αντιταξιακού φοιτητικού και νεολαιίστικου κινήματος στο Βερολίνο.

1965

21 Φλεβάρη 1965: Στο Χάρλεμ (ΗΠΑ) δολοφονείται ο Μάλκολμ Χ, ηγέτης του μαχητικού κινήματος των μαύρων.

4 Αυγούστου 1965: Αεροπορικές επιθέσεις των ΗΠΑ σε 1000 στόχους του Βιετνάμ.

14 Σεπτέμβρη 1965: Στο Θέατρο Δάσους στο Βερολίνο πραγματοποιείται η συναυλία των Ρόλινγκ Στόουνς: οι ζημιές ανέρχονται σε 400.000 μάρκα.

1966

25 Μάη 1966: Πολιτιστική επανάσταση στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Οι ιδέες του Μάο Τσε Τουνγκ επηρεάζουν έντονα τη θεωρητική αντιπαράθεση στους κύκλους της γερμανικής αριστεράς. “Βομβαρδίστε τα κεντρικά γραφεία”, “Κόψτε τις παλιές κοιτίδες”.

Τέλη Οκτώβρη 1966: Συνέδριο ενάντια στους νόμους εκτάκτου ανάγκης με το κεντρικό σύνθημα “Εκτακτη ανάγκη της δημοκρατίας”. Παρά την ύπαρξη ενός

πλατιού κινήματος από σοσιαλδημοκράτες, συνδικαλιστές, μέχρι και αντιπολιτευόμενους της Νέας Αριστεράς, οι οποίοι προσπαθούν με ακτινωτές πορείες, διαδηλώσεις και άλλες μορφές διαμαρτυρίας να εμποδίσουν τους νόμους εκτάκτου ανάγκης, αυτοί ψηφίζονται τελικά το 1968. Η Γερμανία δημιουργεί ένα οπλοστάσιο, προκειμένου να εφοδιαστεί για την εσωτερική πολιτική σύγκρουση που φαίνεται να την περιμένει. Οι νόμοι εκτάκτου ανάγκης δίνουν τη δυνατότητα στην αστυνομία, τη συνοριοφυλακή και το στρατό στις λεγόμενες “περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης” να επεμβαίνουν παρακάμπτοντας το κοινοβούλιο διαμέσου της κυβέρνησης, όπως και να περιστέλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα, εφοδιάζουν τις μυστικές υπηρεσίες με εκτελεστικές αρμοδιότητες, ενώ τους παρέχουν τη δυνατότητα ακόμη και να κηρύσσουν την “έκτακτη ανάγκη” μέσω αναφορών τους για την κατάσταση. Στις “διατάξεις εφαρμογής” των νόμων αυτών που προστέθηκαν στις 21 Νοέμβρη 1968 κάνει την εμφάνισή της και η συνεργασία των μυστικών υπηρεσιών με τις σωφρονιστικές αρχές, η επέμβαση της ομάδας ασφαλείας της Βόννης ως παγερμανικού οργάνου άσκησης ποινικής δίωξης για εγκλήματα κατά της πολιτείας, όπως και η μηνιαία σύσκεψη της “επιτροπής κρατικών λειτουργιών για ζητήματα ασφαλείας”.

Φθινόπωρο 1966: Η οικονομική κρίση και ο Μεγάλος Συνασπισμός των CDU/CSU και SPD. Ο Βίλυ Μπραντ γίνεται υπουργός Εξωτερικών. Οι επιχειρήσεις, τα συνδικάτα και το κράτος συνευρίσκονται σε μία “Ενορχηστρωμένη Δράση”. Σε αυτή τίθενται από κοινού οι βάσεις της οικονομικής ανάπτυξης, μεταξύ των οποίων και οι “μυθολογικές γραμμές”. Ο Μεγάλος Συνασπισμός δεν θα διαρκέσει όμως για πολύ. Η συνεργασία των σοσιαλδημοκρατών με τους χριστιανοδημοκράτες αυξάνει το ρεύμα προς την εξωκοινοβουλευτική αντιπολίτευση. Προκειμένου να αφομοιώσει ξανά αυτές τις δυνάμεις, κάτι που επιτυγχάνεται τον καιρό του Μπραντ από το 1969 και μετά, το SPD υποχρεώνεται να λύσει τη συμμαχία με τα CDU/CSU.

Δεκέμβρης 1966: Ο Ρούντι Ντούτσκε καλεί σε συγκέντρωση του SDS για την ίδρυση μιας εξωκοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης (ΑΠΟ).

1967

Γέννηση του κινήματος των κομμούνων.

5 Απρίλη 1967: Η επίθεση με τούρτα της Κομμούνας I στον αμερικανό αντιπρόεδρο Χούμπερτ Χάμφρεϊ ματαιώνεται από τη βερολινέζικη αστυνομία.

2 Ιούνη 1967: Κατά τη διάρκεια μίας διαδήλωσης κατά του σάχη της Περσίας πυροβολείται θανάσιμα ο Μπένο Όνεζοργκ από τον αξιωματικό εγκληματολογικού Κάρλ Χάιντς Κούρας, ενώ βρισκόταν “πεσμένος στα γόνατα”.

25 Ιούλη 1967: Ο Κάσιους Κλέι, κατά κόσμον Μοχάμετ Άλι, καταδικάζεται σε φυλάκιση πέντε ετών εξαιτίας άρνησης στράτευσης και του απαγορεύεται η συμμετοχή σε αγώνες πυγμαχίας.

9 Οκτωβρίου 1967: Ο Ερνέστο Τσε Γκεβάρα δολοφονείται στη Βολιβία.

1968

30 Γενάρη 1968: Έναρξη της επίθεσης του TET από το βιετναμέζικο απελευθερωτικό κίνημα των Βιετκόνγκ FNL (TET = η βιετναμέζικη Πρωτοχρονιά). Οι Βιετκόνγκ κηρύσσουν επίθεση κατά του νοτιοβιετναμέζικου στρατιωτικού καθεστώτος, η οποία καταλήγει σε μεγάλη επιτυχία. Μεγάλα κομμάτια της χώρας περνάνε υπό τον έλεγχο του FNL.

17-18 Φλεβάρη 1968: “Συνέδριο για το Βιετνάμ”. Στο Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Βερολίνου πραγματοποιείται το Διεθνές Συνέδριο για το Βιετνάμ, αποκορύφωμα της Καμπάνιας για το Βιετνάμ, στην οποία συμμετείχε πλήθος αντιπροσωπειών από το εξωτερικό. Μετά από την ανάκληση της απαγόρευσης μίας διαδήλωσης από την κυβέρνηση του Βερολίνου, συμμετέχουν σε αυτήν κατά τη λήξη του συνεδρίου 12.000 άτομα.

21 Φλεβάρη 1968: Το επίσημο Βερολίνο απαντά με μια τεράστια διαδήλωση που οργανώνεται από την κυβέρνηση, την DGB και το συγκρότημα του Σπρίνγκερ. Στους δημοσίους υπαλλήλους δίνεται άδεια για να συμμετέχουν. Τελικά διαδηλώνουν 80.000 Βερολινέζοι ενάντια στο φοιτητικό κίνημα με κεντρικό σλόγκαν “Να μην γίνει το Βερολίνο Σαϊγκόν”. Οι εφημερίδες του Σπρίνγκερ δημιουργούν με εμπρηστικά άρθρα κλίμα πογκρόμ, με αποτέλεσμα να προκληθούν πολλά επεισόδια κατά φοιτητών, μακρυμάλληδων, νεολαίων και διανοούμενων. Κάποιοι από τους/τις δασκάλους/ες που είχαν πάρει άδεια διαμαρτύρονται για τον εξαναγκασμό σε συμμετοχή και γίνονται με τη σειρά τους στόχοι επίθεσης.

16 Μάρτη 1968: Σφαγή στο Μάι Λάι (Νότιο Βιετνάμ), όπου σφαγιάζονται και οι 500 κάτοικοι του χωριού από μονάδες του αμερικανικού στρατού.

3 Απρίλη 1968: Μετά από τη σφαγή στο Μάι Λάι, ο Αντρέας Μπάαντερ, η Γκούντρουν Ένσλιν, ο Θόρβαλντ Προλ και ο Χορστ Σένλαιν τοποθετούν δύο εκρηκτικούς μηχανισμούς σε ένα εμπορικό κέντρο στην εμπορική ζώνη της Φρανκφούρτης, “για να διαμαρτυρηθούν ενάντια στην αδιαφορία της κοινωνίας για τους φόνους στο Βιετνάμ”. Λίγες μέρες αργότερα συλλαμβάνονται και οι τέσσερις. Για την πρώτη αυτή ενέργεια αντάρτικου τύπου καταδικάζονται σε φυλάκιση τριών ετών.

4 Απρίλη 1968: Δολοφονείται ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ.

11 Απρίλη 1968: Ο Ρούντι Ντούτσκε δέχεται στο Δ. Βερολίνο πυροβολισμό στο κεφάλι από τον Γιόζεφ Μπάχμαν, ο οποίος κινούνταν σε ακροδεξιούς κύκλους,

και τραυματίζεται βαριά. Αμέσως μετά το χτύπημα αυτό πραγματοποιούνται οι μαζικότερες και πιο βίαιες έως τότε διαδηλώσεις στο Δ. Βερολίνο (οι “ταραχές του Πάσχα”). Με κεντρικό σύνθημα “*H BILD tr bηξε κι αυτ  τη σκανδ λη*” εμποδίζεται η διανομή των εφημερίδων του Σπρίνγκερ (“*αποκλεισμός του Σπρίνγκερ*”). Πραγματοποιούνται πολυήμερες οδομαχίες με την αστυνομία. Ξεκινά η καμπάνια “*Απαλλοτριώστε τον Σπρίνγκερ*”. Στις 24 Δεκέμβρη 1979 ο Ρούντι Ντούτσκε θα πεθάνει στη Δανία από τις συνέπειες αυτής της επίθεσης.

I Μάη 1968: Κόκκινη Πρωτομαγιά στο Βερολίνο. Αυτόνομα από τις πρωτομαγιάτικες εκδηλώσεις του DGB η ΑΡΟ –η νέα φοιτητική και μη αριστερά– διοργανώνει δική της πρωτομαγιάτικη διαδήλωση.

II Μάη 1968: 70.000 κόσμου διαδηλώνει στη Βόννη ενάντια στους νόμους εκτάκτου ανάγκης, τους οποίους τελικά ψηφίζει στις 30 Μάη 1968 ο Μεγάλος Συνασπισμός.

Παρισινός Μάης 1968: Οι ταραχές έχουν την αφετηρία τους στα πανεπιστήμια του Παρισιού. Στις 3 Μάη 1968 η αστυνομία εκκενώνει στο Παρίσι τη Σορβόνη, γεγονός που οδηγεί σε οδομαχία στο Καρτιέ Λατέν. Μετά από μαχητικές συγκρούσεις στα πανεπιστήμια, εκατομμύρια εργάτες δείχνουν την αλληλεγγύη τους με μία γενική απεργία και κοινές διαδηλώσεις. Τον Ιούνιο του 1968 καταλαμβάνεται το εργοστάσιο της Ρενό στο Φλινς και στις 11 Ιούνη 1968 πραγματοποιείται η εξέγερση στο εργοστάσιο της Πεζό στο Μονπελιέ. Τα χαράματα επεμβαίνουν τα CRS (*Γαλλικά MAT*). Ένας εργάτης πυροβολείται θανάσιμα από αστυνομικό και τέσσερις συνάδελφοί του τραυματίζονται βαριά. Ακολουθούν έντονες συγκρούσεις, στην πορεία των οποίων σκοτώνονται 11 αστυνομικοί των CRS.

Στο κατειλημμένο θέατρο Οντεόν του Παρισιού συζητιέται διαρκώς η πιθανότητα μίας πολιτιστικής επανάστασης.

Ο πρόεδρος της Γαλλίας Ντε Γκωλ διαλύει σε αντίδραση προς τον παρισινό Μάη το κοινοβούλιο και προκηρύσσει νέες εκλογές για τις 10 Ιούνη. Λίγες μέρες πριν καταφεύγει παρ’ όλα αυτά στις μονάδες τεθωρακισμένων του στην περιοχή του Σάαρ και τις διατάζει να κατευθυνθούν στο Παρίσι. Το Κομμουνιστικό Κόμμα Γαλλίας (ΚΡΡ) διαχωρίζεται κατευθείαν από την εξέγερση και φροντίζει να επιστρέψουν οι εργάτες και οι εργάτριες στα εργοστάσια.

Ο παρισινός Μάης αποτελεί βασικό σημείο αναφοράς για τη γερμανική αριστερά. Η φοιτητική αριστερά συζητάει το πέρασμα στα εργοστάσια και τη δημιουργία ομάδων εργοστασίων, πολλοί όμως δεν αντέχουν, όπως θα φανεί αργότερα, το εθελούσιο πέρασμα στην προλεταριακή κατάσταση. Σε αντίθεση με αυτούς, το προλεταριακό νεολαιίστικο κίνημα και οι χίπηδες θέτουν ως πρόταγμα την άρνηση της εργασίας. Παράλληλα αναδύεται και ένα κίνημα νέων μαθητευομένων και εργατών, για τους οποίους αποτελεί αφετηρία ο αγώνας και καλύτερες συνθήκες μαθητείας και εργασίας.

Το Σεπτέμβρη του 1968 δημιουργείται στη Γαλλία η *Προλεταριακή Αριστερά* ως αυτόνομη οργάνωση από το κίνημα του Μάη.

Σεπτέμβρης 1968: κατά την 23η συνδιάσκεψη απεσταλμένων του SDS στη Φρανκφούρτη παρεμβαίνει το *Συμβούλιο Δράσης του Βερολίνου για την απελευθέρωση της γυναίκας*. Η εκπρόσωπός του, Χέλκε Ζάντερς, κατηγορεί τα μέλη του αντιαυταρχικού SDS για αυταρχικότητα και υποστηρίζει ότι στην οργάνωση οι γυναίκες καταπιέζονται εξίσου όπως και στην υπόλοιπη κοινωνία. Καθώς ο Χανς Γιούργκεν Κραλ, ο επόμενος ομιλητής, αποφεύγει να απαντήσει σε αυτή την παρέμβαση, δέχεται από τις γυναίκες βροχή από τομάτες. *“Το προσωπικό είναι πολιτικό!”*. Αυτή η πρωτοβουλία αποτελεί ένα από τα εναύσματα για το νέο γυναικείο κίνημα. Σε όλη τη Δυτ. Γερμανία δημιουργούνται απ’ άκρη σ’ άκρη *“συμβούλια θηλυκών”*.

4 Νοέμβρη 1968: *“Η οδομαχία του Τέγκελερ Βεγκ”*. Μετά από την επίθεση στο Ρούντι Ντούτσκε, ο δικηγόρος Χορστ Μάλερ συμμετέχει στη διαδήλωση ενάντια στο συγκρότημα Σπρίνγκερ. Την επόμενη μέρα κατηγορείται από τις σελίδες της εφημερίδας BILD ως ηγέτης της διαδήλωσης αυτής. Ο Γενικός Εισαγγελέας αιτείται την απαγόρευση επαγγέλματος για τον Χορστ Μάλερ. Η αίτηση απορρίπτεται από το Πρωτοδικείο του Βερολίνου στην οδό Τέγκελερ. Γύρω στους 1.000 διαδηλωτές/τριες συναντιούνται κατά τη διάρκεια της δίκης σε έναν παράδρομο πίσω από το δικαστήριο και επιχειρούν να σπάσουν το μπλόκο στην οδό Τέγκελερ. Πρόκειται για ένα μείγμα φοιτητών/τριών, νεαρών εργαζομένων, νεολαίων και ρόκερς, που η BILD σχολιάζει ως εξής στο φύλλο της επόμενης ημέρας: *“Πάνω από 300 συλλήψεις –και οποία έκπληξη: μόνο ένας στους τρεις ήταν φοιτητής!”*. Οι διαδηλωτές/τριες κινούνται με μία πρωτόγνωρη μαχητικότητα ενάντια στις δυνάμεις καταστολής. Πρόκειται για την τελευταία διαδήλωση που οι δυνάμεις καταστολής φοράνε ακόμα τα παλιά τρίκωπα. Στη συνέχεια θα εμφανιστεί στο Βερολίνο μία καινούρια ομάδα επέμβασης με κράνη. Μετά από τη σύγκρουση στην οδό Τέγκελερ θα ξεκινήσει στους κόλπους του SDS μία έντονη συζήτηση σχετικά με τη βία και την αλλαγή της κοινωνίας. Στις αντιπαραθέσεις που θα ακολουθήσουν διασπάται ο SDS.

8 Νοέμβρη 1968: Η Μπεάτε Κλάρσφελντ χαστουκίζει τον τότε καγκελάριο Κίσινγκερ και τον φωνάζει *“Φασίστα!”*. Ο Λίμπκε (τότε πρόεδρος της δημοκρατίας) και ο Κίσινγκερ είχαν κάνει καριέρα στους ναζί. Η δραστηριότητα του Κίσινγκερ ως συνδέσμου του υπουργείου εξωτερικών με το υπουργείο προπαγάνδας των ναζί αποτελεί το έναυσμα για την Μπεάτε Κλάρσφελντ να κάνει θέμα τη δραστηριότητα τέως ναζί σε υψηλά κυβερνητικά κλιμάκια στη Δυτ. Γερμανία. Η Μπεάτε Κλάρσφελντ καταδικάζεται την ίδια κιόλας μέρα με τη διαδικασία του αυτοφώρου σε φυλάκιση ενός έτους.

1969

Παράλληλα με τη διάλυση του SDS δημιουργούνται στη Δ. Γερμανία διάφορα κομμουνιστικά κόμματα, οι λεγόμενες *K-ομάδες*. Ως απάντηση στη δημιουργία πολλών φοιτητικών κομματικών ομάδων δημιουργείται κατά τη διάρκεια ενός *smoke-in* στο Τίεργκαρτεν το *Κεντρικό συμβούλιο των περιπλανώμενων χασισορέμπελων*.

24 Γενάρη 1969: Μετά από φοιτητικές ταραχές στην Ισπανία κηρύσσει ο Φράνκο την κατάσταση εκτάκτου ανάγκης.

18 Απρίλη 1969: Οδομαχίες στο Ντέρι της Β. Ιρλανδίας. Ο IRA ξαναρχίζει τον ένοπλο αγώνα.

1 Ιούνη 1969: Η υπηρεσία συγκοινωνιών στο Ανόβερο αυξάνει τις τιμές. Ακολουθούν απεργίες εβδομάδων που παραλύουν τις συγκοινωνίες. Εκεί λαμβάνει χώρα η πρώτη ενέργεια με τις κόκκινες βούλες. Με το κόλλημα μιας κόκκινης βούλας στο παρμπρίζ του αυτοκινήτου τους οι οδηγοί υποδήλωναν τη διαθεσιμότητά τους να πάρουν συνεπιβάτες. Επιτυγχάνεται έτσι ανάκληση των αυξήσεων των τιμών.

7 Ιούνη 1969: Διαδήλωση των νεαρών εργαζομένων και μαθητευομένων στην Κολωνία με κεντρικό σύνθημα: “*Αυτοδιαχείριση και ταξικός αγώνας αντί για συνδιαχείριση και συνδικαλιστικό αγώνα!*”.

27 Ιούνη 1969: Σε ένα μπαρ στην Κρίστοφερ Στριτ στη Νέα Υόρκη οι ομοφυλόφιλοι αντιστέκονται μαχητικά σε μία από τις συνήθεις επιχειρήσεις της αστυνομίας.

Ιουλής/Αύγουστος 1969: Μετά τη φυλάκιση έντεκα λιποτακτών του γερμανικού στρατού στο Δυτ. Βερολίνο και την έκδοσή τους σε διάφορα κρατίδια της Δυτ. Γερμανίας, πραγματοποιούνται πολυάριθμες ενέργειες διαμαρτυρίας και έντονες συγκρούσεις με την αστυνομία.

2 Σεπτέμβρη 1969: Έναρξη της θρυλικής συναυλίας του Γούντστοκ.

2 Σεπτέμβρη 1969: “*Οι απεργίες του Σεπτέμβρη*” στην περιοχή του Ρουρ. Αυθόρμητες διακοπές εργασίας καταργούν τις “*κατευθύνσεις μισθοδοσίας*”. Ξεκινά έτσι στη Δυτ. Γερμανία μία περίοδος απεργιακών κινητοποιήσεων που διαρκεί ως το 1974.

28 Σεπτέμβρη 1969: Μετά από βουλευτικές εκλογές χρίζεται καγκελάριος ο Βίλι Μπραντ. Δημιουργείται έτσι ο κοινωνικοφιλελεύθερος συνασπισμός.

Φθινόπωρο 1969: Δημιουργία του *Σοσιαλιστικού Κέντρου* στο Δυτ. Βερολίνο.

Η δεκαετία του '70

Στο χώρο της ακροαριστεράς φουντώνουν οι συζητήσεις σχετικά με την επαναστατική βία και τις μορφές οργάνωσης. Γεννιέται το “μπλουζ”. Οι ακτιβιστές και οι ακτιβίστριες του “μπλουζ” συναντιούνται στο Δ. Βερολίνο σε εναλλακτικά εγχειρήματα, σε ομάδες γειτονιάς, εργοστασίου, νηπιαγωγείων, ομάδες αλληλεγγύης φυλακισμένων, όπως και στις μαχητικές οδομαχίες. Το αυτοοργανωμένο κίνημα των μαθητευομένων και των μαθητών φθάνει στο αποκορύφωμά του και αρχίζει να μάχεται για την απόκτηση ελεύθερων χώρων (π.χ. κέντρων νεολαίας και συλλογικής στέγασης).

Από 31 Δεκέμβρη 1967 έως 6 Φλεβάρη 1971 πραγματοποιούνται μόνο στο Δ. Βερολίνο περίπου 70 επιθέσεις με εμπρηστικές ύλες, εκρηκτικά και κροτίδες σε εγκαταστάσεις των ΗΠΑ από μικρές μαχητικές ομάδες (*Τουπαμάρος του Δ. Βερολίνου, Χασισορέμπελοι, Μαύροι Αρουραίοι, Μαύρο Μέτωπο*), οι οποίες στρέφονται κατά του εξολοθρευτικού πολέμου που διεξάγουν οι ΗΠΑ στο Βιετνάμ. Δικαστικά κτήρια, τράπεζες, δημαρχεία και προξενεία, αλλά και ο αντιδραστικός τύπος αποτελούν στόχους των επιθέσεων. Ένα κομμάτι των ακτιβιστών και ακτιβιστριών ενώνεται τελικά το 1972 υπό το όνομα *Κίνημα 2 Ιούνη*.

Στη Χαϊδελβέργη ιδρύεται από τον επιμελητή γιατρό Δρ. Βόλφγκανγκ Χούμπερ η *Σοσιαλιστική Κολεκτίβα Ασθενών (SPK)*. Το SPK αποτελεί μία οργάνωση αυτοβοήθειας και εισάγει τη θεματική μιας κοινωνίας που γεννάει ασθένειες, έχει περίπου 500 μέλη και κεντρικό σύνθημα “*Να κάνουμε την αρρώστια μας όπλο*”.

1970

14 Μάη 1970: Ο Αντρέας Μπάαντερ απελευθερώνεται στο Βερολίνο κατά τη διάρκεια μίας “μεταγωγής” στο Ινστιτούτο UNI. Ο Αντρέας Μπάαντερ και η Γκούντρουν Ένσλιν εργάζονταν σε ένα εγχείρημα νεολαίας στη Φρανκφούρτη. Προκειμένου να γράψει μία σχετική εργασία, ο Αντρέας Μπάαντερ παίρνει μία “μεταγωγή” στο Εκδοτικό Ινστιτούτο. Με αφορμή την απελευθέρωσή του η RAF δημοσιεύει το πρώτο της κείμενο “*Να οικοδομήσουμε τον Κόκκινο Στρατό*”.

24 Ιούνη 1970: Στις αρχές της δεκαετίας του '70 διαλύεται ο SDS. Η “τελευταία” ομάδα του τίθεται εκτός νόμου μετά από έντονες συγκρούσεις με την αστυνομία στη Χαϊδελβέργη.

7 Αυγούστου 1970: Στις ΗΠΑ αποτυγχάνει η απελευθέρωση του George Jackson. Ο αδερφός του, Jonathan, δύο ακόμα φυλακισμένοι, όπως και ένας δικαστής δέχονται βροχή από σφαίρες του FBI και ξεψυχούν. Η κομμουνίστρια δημοσιογράφος Angela Davis κατηγορείται στη συνέχεια ότι τους εφοδίασε με τα όπλα για την ενέργεια αυτή. Ξεκινάει μία μακρόχρονη διεθνής καμπάνια για την

απελευθέρωσή της. Ο Τζορτζ Τζάκσον μπήκε στη φυλακή για πρώτη φορά στα 18 επειδή είχε διήθει ληστέψει 760 δολάρια, με την αόριστη ποινή ενός έτους φυλάκισης έως ισόβιας κάθειρξης. Ο χρόνος αποφυλάκισής του εξαρτώταν από την απόφαση μίας επιτροπής σχετικά με την “καλή του διαγωγή”. Στη φυλακή αρχίζει να δραστηριοποιείται στον αγώνα για την απελευθέρωση των μαύρων, δημιουργεί με άλλους μαύρους κρατούμενους τους *Soledad Brothers* και αργότερα γίνεται μέλος του *Κόμματος των Μαύρων Πανθήρων*. Ο Τζάκσον αποτελεί έναν σημαντικό συνδετικό κρίκο μεταξύ του αφροαμερικάνικου, του ισπανόφωνου και του λευκού κινήματος κρατουμένων.

26 Αυγούστου 1970: Καθώς επίκεινται μαζικές απολύσεις στη Linhof (εταιρεία κατασκευές μηχανών) στη Ζίλμπερσταϊνστρασε στο Βερολίνο, το *Μαύρο Μέτωπο Τουπαμάρος* πραγματοποιεί επίθεση με εκρηκτικά στο σπίτι και το αυτοκίνητο του διευθυντή.

Σεπτέμβρης 1970: Το ίδιο πρωινό γίνεται επίθεση σε τρεις τράπεζες του Βερολίνου στα πλαίσια μιας κοινής ενέργειας της RAF και της ομάδας *Blues*. Η λεία αναδιανέμεται για όπλα, τις οικονομικές ανάγκες και για τους/τις συντρόφους/ισσες που ζουν στην παρανομία.

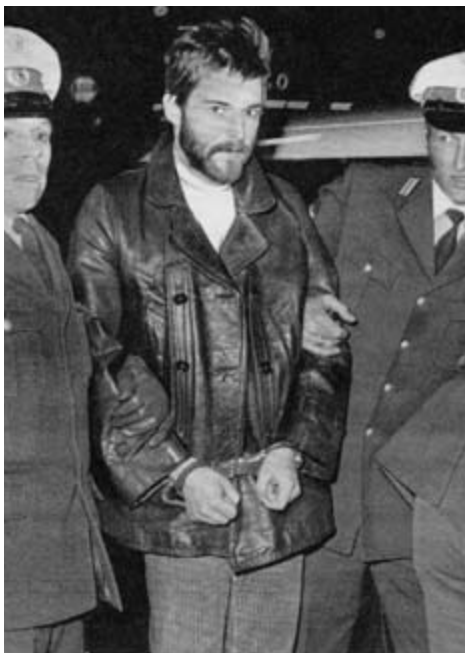
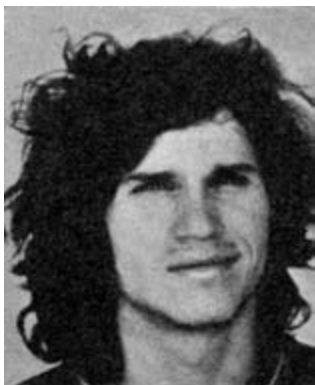
18 Οκτώβρη 1970: Σε ένα διαμέρισμα στην Κνέζεμπεκστρασε στο Βερολίνο συλλαμβάνονται η Μπριγκίτε Άστονκ, η Μόνικα Μπέρπεριχ, η Ιρένε Γκέοργκενς, ο Χορστ Μάλερ και η Ίνγκριντ Σούμπερτ.

1971

Η εξέγερση στις φυλακές της Άττικα (ΗΠΑ) κυρίως από αφροαμερικάνους και πορτορικάνους κρατούμενους, πνίγεται μετά από τέσσερις μέρες στο αίμα. 32 φυλακισμένοι σκοτώνονται, πάνω από 300 τραυματίζονται σοβαρά –πολλοί με πυροβολισμό στην πλάτη.

Πρωτομαγιά 1971: Στο πάρκο Χάζενχαϊντε δημιουργούνται κατά τη διάρκεια ενός *smoke-in* οι *Yippies του Δυτικού Βερολίνου*. Ένα κομμάτι τους θα περάσει αργότερα στο *Κίνημα 2 Ιούνη*. Το όνομα *Yippies* προέρχεται από το *Youth International Party*, την πολιτική πτέρυγα του κινήματος των χίπηδων στις ΗΠΑ. Πραγματοποιούνται αναρίθμητες ενέργειες και καμπάνιες κυρίως ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ.

15 Ιουλίου 1971: Κατά τη διάρκεια της μεγαλύτερης μέχρι τότε αστυνομικής επιχείρησης στη Δ. Γερμανία, την “*Επιχείρηση Κόμπρα*”, με την κινητοποίηση πάνω από 3.000 αστυνομικών, πυροβολείται θανάσιμα στο Αμβούργο η 20χρονη Πέτρα Σελμ από έναν αστυνομικό. Πρόκειται για το πρώτο θύμα των δικτών της τρομοκρατίας. Ο δολοφόνος της επικαλείται επιτυχώς “*νόμιμη άμυνα*”.

Februar 1970:
Baumann wird festgenommen,
nachdem er mit Freunden
den Berliner Journalisten Horst
Rieck wegen eines
polemischen Artikels zusam-
mengeschlagen hatte

Ο Γκέοργκ φον Ράουχ (πάνω αριστερά) και ο Τόμας Βάισμπεκερ με χειροπέδες μετά την επίθεση στο δημοσιογράφο Ρικ (κάτω αριστερά).

Δεξιά: “Φλεβάρης 1970: Ο Μπάουμαν συλλαμβάνεται αφού έχει ξυλοκοπήσει με τους φίλους του το βερολινέζο δημοσιογράφο Χορστ Ρικ εξαιτίας ενός επιθετικού του άρθρου”.

Ιούλιος 1971: Μετά από 14 μήνες προφυλάκιση ξεκινά το 1971 η δίκη κατά του Γκέοργκ φον Ράουχ, του Μπόμι Μπάουμαν και του Τόμας Βάισμπεκερ. Οι τρεις τους κατηγορούνται για “παράνομη βία, σωματικές βλάβες και απόπειρα διακεκριμένης ληστείας”, επειδή είχαν δειρθεί ένα δημοσιογράφο του περιοδικού *Quick*. Μόλις ανακοινώνεται η αναστολή της ποινής για τον Μπόμι Μπάουμαν και τον Τόμας Βάισμπεκερ πραγματοποιείται μέσα στην αίθουσα του δικαστηρίου ένα “φευγιό-μπέρδεμα”. Αντί για τον Τόμας Βάισμπεκερ που είχε ανασταλεί η ποινή του, εγκαταλείπει την αίθουσα ο Γκέοργκ φον Ράουχ. Μόλις διαπιστώνεται ότι επρόκειτο για μπέρδεμα, αφήνεται ελεύθερος και ο Τόμας Βάισμπεκερ. Την επόμενη μέρα κιάλας κινείται εναντίον του ποινική δίωξη λόγω απελευθέρω-

σης κρατουμένου. Ο Γκέοργκ φον Ράουχ περνά από εκείνη τη στιγμή στην παρanoiμία.

15 Αυγούστου 1971: Στον κινηματογράφο Άρσενάλ συναντιούνται περίπου 40 ομοφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες με αφορμή την προβολή της ταινίας της Ρόζα φον Πράουνχαϊμ “Δεν είναι ο ομοφυλόφιλος διεστραμμένος, αλλά η κατάσταση, στην οποία ζει”. Γεννιέται έτσι η HAW (Ομοφυλοφιλική Δράση Δ. Βερολίνου). Λίγο καιρό αργότερα σχηματίζεται εντός της HAW μία γυναικεία ομάδα, η οποία αντιλαμβάνεται τον εαυτό της ως Ομοφυλοφιλική ομάδα χειραφέτησης εντός του γυναικείου κινήματος. Ως αυτόνομη ομάδα δηλώνει την αλληλεγγύη της σε άλλες γυναικείες ομάδες και συνεργάζεται κατά περίπτωση με τους άνδρες της HAW.

21 Αυγούστου 1971: Ο Τζορτζ Τζάκσον δολοφονείται στη φυλακή Σαν Κουεντίν.

4 Δεκέμβρη 1971: Ο Γκέοργκ φον Ράουχ δολοφονείται στη μέση της Άιξναχερστρασε στο Σένεμπεργκ του Βερολίνου από έναν αστυνομικό του εγκληματολογικού με έναν πυροβολισμό στο κεφάλι. Δυο μέρες μετά καταλαμβάνεται στο Κρόιτσμπεργκ του Βερολίνου ένα σπίτι που παίρνει το όνομά του.

1972

Μετά από εξεγέρσεις και μαζικές αποδράσεις από αναμορφωτήρια, η κυβέρνηση του Βερολίνου ομολογεί τη χρεωκοπία της στην πολιτική της για τη νεολαία. Αποφασίζει το κλείσιμο τεσσάρων χώρων για τη νεολαία (αναμορφωτήρια, στέκια, κέντρα), τα οποία όμως στη συνέχεια καταλαμβάνονται από νέους οι οποίοι και τα αυτοδιαχειρίζονται. Στις 25 Φλεβάρη 1972 καταλαμβάνεται στην Μπέλτσινγκερστρασε στο Σένεμπεργκ του Βερολίνου ένα πρώην κέντρο νεολαίας από περίπου 200 νέους. Το SJSZ (Σοσιαλιστικό Κέντρο Νέων Εργατών και Μαθητών) αποτελεί το πρώτο αυτοδιαχειριζόμενο κέντρο νεολαίας και το μοναδικό που καταφέρνει να διασφαλίσει με συμβόλαιο την αυτοδιαχείρισή του έναντι της κυβέρνησης του Βερολίνου. Ακολουθούν κι άλλες καταλήψεις. Στα τέλη του 1972 καταλαμβάνεται ένα κρατικό αναμορφωτήριο στην Πόττονταμερστρασε στο Σένεμπεργκ. Εκεί δημιουργείται το μετέπειτα *drugstore*. Το 1973 καταλαμβάνεται ένα άδειο σπίτι, όπου στη συνέχεια θα στεγαστεί το αυτοοργανωμένο κέντρο νεολαίας *Putte*. Το 1973 θα δημιουργηθεί η κολεκτίβα στέγασης *Thomas Weißbecker Haus* στη Βίλχελμστρασε.

Γενάρης 1972: Κατά την αλλαγή του χρόνου πραγματοποιείται μία πρώτη συνάντηση διαφόρων μαχητικών ομάδων (*Τουπαμάρος του Δ. Βερολίνου, Χασισορέμπελοι, Κόκκινος Στρατός του Ρουρ* κλπ.). Συζητούν και οργανώνουν τη σύμπραξή τους υπό το όνομα *Κίνημα 2 Ιούνη*.

28 Γενάρη 1972: Η σύσκεψη των υπουργών εσωτερικών υπό την προεδρία του καγκελάρου Μπραντ ψηφίζει το “διάταγμα κατά των ακραίων απόψεων”. Στο δημόσιο τομέα πραγματοποιούνται τεστ φρονήματος. Οι υποψήφιοι και οι ιδιωτικοί υπάλληλοι περνάνε από εξετάσεις της Υπηρεσίας Προστασίας του Συντάγματος και απορρίπτονται οι υποψήφιοι που κρίνονται ύποπτοι αριστερών πεποιθήσεων. Ως υποψία αρκεί π.χ. και το να συγκατοικείς με άλλον, να είσαι μέλος του ΔΚΡ ή να συμμετέχεις σε μία αριστερή διαδήλωση. Το “διάταγμα κατά των ακραίων απόψεων” είναι η απάντηση στη “πορεία μέσα από τους θεσμούς” που προπαγανδίζει το φοιτητικό κίνημα.

30 Γενάρη 1972: “Bloody Sunday”. Στο Ντέρι της Β. Ιρλανδίας βρετανοί στρατιώτες ανοίγουν πυρ κατά μιας διαδήλωσης υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σκοτώνονται 13 άτομα.

2 Φλεβάρη 1972: Το Κίνημα 2 Ιούνη πραγματοποιεί μία επίθεση με εκρηκτικά κατά του Βρετανικού Ιστιοπλοϊκού Ομίλου και δύο Ι.Χ. των συμμαχικών βρετανικών δυνάμεων που έχουν σταθμεύσει στο Βερολίνο. Οι ενέργειες αυτές συνδέονται με την “Bloody Sunday” στο Ντέρι. Ο ναυπηγός Έρβιν Μπέλιτς που εργάζεται ως διαχειριστής στο Βρετανικό Ιστιοπλοϊκό Όμιλο στο Γκάτσοου του Βερολίνου βρίσκει μία από τις βόμβες και την παίρνει μαζί του. Καθώς την τοποθετεί στη μέγγενη και την επεξεργάζεται με σφυρί και σκαρπέλο, αυτή εκρήγνυται.

2 Μάρτη 1972: Ο Τόμας Βάισμπεκερ, ο οποίος καταζητείται για έκρηξη και σωματικές βλάβες, πυροβολείται θανάσιμα από μία ειδική ομάδα βαυαρών αστυνομικών στο Άουγκσμπουργκ. Ο δολοφόνος του θα αθωωθεί αργότερα, καθώς δήθεν τελούσε σε “νόμιμη άμυνα”.

3 Μάρτη 1972: Μετά τη δολοφονία του Τόμας Βάισμπεκερ, το Κίνημα 2 Ιούνη πραγματοποιεί μία επίθεση με εκρηκτικά στο Γραφείο Εγκληματολογικών Ερευνών του Βερολίνου. Στη σύντομη προκήρυξή τους με τον τίτλο “Φτάνει πια!”, συνδέουν την ενέργειά τους και με τους δολοφονημένους Πέτρα Σελμ και Γκέοργκ φον Ράουκ.

Απρίλης 1972: Μετά την κήρυξη καθεστώτος “εκτάκτου ανάγκης” από το στρατιωτικό καθεστώς στην Ουρουγουάη κρατούνται ως όμηροι τα εκεί φυλακισμένα στελέχη των *MLN-Τουπαμάρος*. Στα τέλη του 1972 οι Τουπαμάρος σε μεγάλο βαθμό συντρίβονται.

Μάης 1972: Καθώς κλιμακώνεται ο πόλεμος κατά του Β. Βιετνάμ, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Νίξον κηρύσσει αποκλεισμό από θαλάσσης και διατάζει την τοποθέτηση ναρκών στα βορειοβιεταναμέζικα λιμάνια. Παράλληλα στο Παρίσι διεξάγονται διαπραγματεύσεις. Σε όλο τον κόσμο πραγματοποιούνται διαμαρτυρίες. Στη Δ. Γερμανία κατεβαίνει 100.000 κόσμος στο δρόμο.

lebend

Thomas Weisbecker im Jahre 1970. Der Berliner Kommuniste wird festgenommen, weil er mit Gesinnungsgenossen einen Journalisten mißhandelte. 1971 wird sein Freund Georg von Rauch erschossen. Weisbecker verläßt Berlin und geht in den Untergrund

tot

Thomas Weisbecker am 2. März 1972. Der 23-jährige Sohn eines Kieler Medizin-Professors liegt tot auf dem Hohen Weg in der Augsburger Innenstadt. Eine Polizeikugel hat ihn ins Herz getroffen. Sanitäter legen ihn auf eine Bahre. Erst später wird er identifiziert. Er hatte sein Aussehen völlig verändert – kürzere Haare, kein Schnurrbart mehr, statt Rollkragen elegantes Hemd

“ΖΩΝΤΑΝΟΣ

Ο Τόμας Βάισμπεκερ το 1970. Ο βερολινέζος κομμουνάρος συλλαμβάνεται για κακοποίηση δημοσιογράφου με τους ομοϊδεάτες του. Το 1971 ο φίλος του, Γκέοργκ φον Ράουχ, πυροβολείται θανάσιμα. Ο Βάισμπεκερ εγκαταλείπει το Βερολίνο και βγαίνει στην παρανομία.”

“ΝΕΚΡΟΣ

Ο Τόμας Βάισμπεκερ στις 2 Μάρτη 1972. Ο 23χρονος γιος ενός καθηγητή ιατρικής από το Κίελο κείται νεκρός στον κεντρικό δρόμο του Άουγκσμπουργκ. Μία σφαίρα αστυνομικού τον πέτυχε στην καρδιά. Οι νοσοκόμοι τον τοποθετούν σε φορείο. Αρκετή ώρα αργότερα αναγνωρίζεται η ταυτότητά του: είχε αλλάξει πλήρως το παρουσιαστικό του –πιο κοντά μαλλιά, ξυρισμένο μούσι και αντί για ζιβάγκο, ένα κομψό πουκάμισο.”

5 Μάη 1972: Ως ένδειξη διαμαρτυρίας κατά της Δικαιοσύνης, το *Κίνημα 2 Ιούνη* πραγματοποιεί επίθεση στο τμήμα νομικής του πανεπιστημίου. Η ενέργεια αυτή συνδεόταν κυρίως με το γεγονός της αρχειοθέτησης των δικών κατά αστυνομικών, “των λεγόμενων ελεύθερων σκοπευτών των τρομοκρατών”.

7 Μάη 1972: Η Ίνγκε Φιτ του *Κινήματος 2 Ιούνη* συλλαμβάνεται μαζί με τον Ούλρικ Σμίκερ στο Μπαντ Νόιεναρ.

19 Μάη 1972: Στον εκδοτικό οίκο του Άξελ Σπρίνγκερ στο Αμβούργο εκρήγνυνται δύο βόμβες και τραυματίζονται 17 εργάτες και εργάτριες.

1 Ιούνη 1972: Σε μία από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις καταδίωξης ενάντια στις ομάδες αντάρτικου πόλης στη Γερμανία και το Δ. Βερολίνο, συλλαμβάνονται στη Φρανκφούρτη και φυλακίζονται ο Αντρέας Μπάαντερ, ο Χόλγκερ Μάινς και ο Γιαν-Καρλ Ράσπε, στις 7 Ιούνη 1972 η Γκούντρουν Ένσλιν στο Αμβούργο και στις 15 Ιούνη 1972 συλλαμβάνεται στο Ανόβερο η Ούλρικε Μάινχοφ και ο Γκέρχαρντ Μίλερ, αφού τους πρόδωσε στην αστυνομία ο οικοδεσπότης τους.

5 Σεπτέμβρη 1972: Κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του Μονάχου, η παλαιστινιακή οργάνωση *Μαύρος Σεπτέμβρης* πιάνει ομήρους αρκετούς ισραηλινούς αθλητές και απαιτεί την απελευθέρωση 200 αράβων κρατουμένων στο Ισραήλ. Στο αεροδρόμιο Φίρστενφελντμπρουκ καταλήγει σε λουτρό αίματος η επέμβαση της αστυνομίας. Το ελικόπτερο, στο οποίο βρίσκονται οι απαγωγείς και οι όμηροι, δέχεται 1000 ριπές και γίνεται κανονικό σουρωτήρι. Σκοτώνονται και οι εννέα ισραηλινοί όμηροι, όπως και πέντε παλαιστίνιοι κομάντος και ένας αστυνομικός. Ο *Μαύρος Σεπτέμβρης* συνδέει την ενέργειά του με τη σφαγή παλαιστίνιων που ζούσαν στην Ιορδανία από το στρατό της Ιορδανίας το 1970.

1973

17 Γενάρη έως και 12 Φλεβάρη 1973: Κατά την πρώτη απεργία πείνας της RAF, 40 κρατούμενοι απαιτούν φυσιολογικές συνθήκες φυλάκισης και ίση μεταχείριση, όπως και τη μεταφορά της Ούλρικε Μάινχοφ έξω από την πτέρυγα των νεκρών στη φυλακή Κολωνίας-Όσεντορφ.

25 Γενάρη 1973: Στην εφημερίδα *BILD* δημοσιεύεται επί εβδομάδες μία σειρά άρθρων με τίτλο “Τα εγκλήματα των λεσβίων”. Η ομάδα γυναικών της HAW (Ομοφυλοφιλική Δράση Δ. Βερολίνου) οργανώνει με άλλες ομάδες ενέργειες διαμαρτυρίας.

Φλεβάρης έως και Οκτώβρης 1973: Απ’ άκρη σ’ άκρη πραγματοποιούνται στη Γερμανία ακηδεμόνευτες απεργίες από αρκετές χιλιάδες εργάτες και εργάτριες στον κλάδο της βιομηχανίας αυτοκινήτου και χάλυβα. Σε ορισμένες επιχει-

ρήσεις απεργίες καταστέλλονται μέσα από συντονισμένες ενέργειες της αστυνομίας και ομάδων σεκιούριτι των εργοδοτών. Η απεργία στο εργοστάσιο της Ford στην Κολωνία τον Αύγουστο του 1973 διεξάγεται ως επί το πλείστον από αλλοδαπούς συμβασιούχους εργάτες. Προκαλούνται αντιπαραθέσεις μεταξύ τούρκων και δυτικογερμανών εργατών. Ομάδες μπράβων, προβοκάτορες και γερμανοί εργάτες (αν και χωρίς να ανήκουν στο πραγματικό προσωπικό) ενεργοποιούνται ως απεργοσπάστες. Το όλον καλύπτεται από τα πρωτοσέλιδα της εφημερίδας *BILD*: “Οι γερμανοί ξαναπαίρνουν τα εργοστάσιά τους στα χέρια τους”. Από την άλλη, κατά τη διάρκεια μιας απεργίας στο εργοστάσιο “Πίρμπουργκ/Κατασκευές εξαρτημάτων αυτοκινήτων” στο Νόις, γερμανοί εργάτες δηλώνουν την αλληλεγγύη τους προς τους αλλοδαπούς συναδέλφους τους που είχαν σταματήσει την εργασία.

Μάρτης 1973: Κλιμάκωση στον αγώνα για τα σπίτια στη Φρανκφούρτη. Μετά την εκκένωση ενός κατειλημμένου σπιτιού πραγματοποιούνται μαχητικές διαδηλώσεις που φτάνουν να έχουν μέχρι και 5.000 κόσμο.

23 Μάη 1973: Στο Αμβούργο εκκένωεται το κατειλημμένο σπίτι στην Έκκοφστρασε από μία Μετακινούμενη Ομάδα Ειδικών Δυνάμεων της Αστυνομίας (ΜΕΚ).

11 Σεπτέμβρη 1973: Στρατιωτικό πραξικόπημα στη Χιλή υπό το στρατηγό Πινοσέτ κατά της δημοκρατικά εκλεγμένης κυβέρνησης του Σαλβαδόρ Αλιέντε. Πέρα από τη CIA καθοριστική είναι και η εμπλοκή της επιχείρησης ΙΤΤ. Ως αιτίες εμφανίζονται πέρα από την εθνικοποίηση της βαριάς βιομηχανίας (μεταλλεία χαλκού), η αγροτική μεταρρύθμιση, όπως και η δημιουργία νέων κοινωνικών δομών υπό την κυβέρνηση Αλιέντε (λαϊκή εξουσία). Το MIR (*Κίνηση της Επαναστατικής Αριστεράς*), μία ακροαριστερή οργάνωση με νόμιμη λειτουργία υπό τον πρόεδρο Αλιέντε, η οποία μεταξύ άλλων συμμετείχε σε καταλήψεις γης για την επιτάχυνση της διαδικασίας αναδόμησης, κηρύσσεται μετά το πραξικόπημα παράνομη. Δεκάδες χιλιάδες αριστεροί συλλαμβάνονται από τους στρατιωτικούς και φυλακίζονται, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις κρατούνται σε ποδοσφαιρικά γήπεδα. Χιλιάδες βασανίζονται και δολοφονούνται.

Νοέμβρης 1973: Στη Φρανκφούρτη/Μάιν δημιουργείται το *Συμβούλιο κρατουμένων*, με σκοπό να δημοσιοποιήσει τις απαιτήσεις των κρατουμένων.

11 Νοέμβρη 1973: Ο Τιλ Μάγιερ (*Κίνηση 2 Ιούνη*) δραπετεύει από την ανοικτή φυλακή στο Κάστροπ Ραουξέλ.

17/18 Νοέμβρη 1973: Πρώτες επιθέσεις των *Επαναστατικών Πυρήνων*. Στόχος είναι οι εγκαταστάσεις της εταιρείας ΙΤΤ, ως συνυπεύθυνης για το πραξικόπημα στη Χιλή.

20 Δεκέμβρη 1973: Η ETA (*Euskadi Ta Askatasuna – Χώρα των Βάσκων και Ελευθερία*) πραγματοποιεί επίθεση στον Καρέρο Μπλάνκο, δεξί χέρι του ισπανού

Ο Ούλριχ Σμίκερ νεκρός.

δικτάτορα Φράνκο. Η έκρηξη είναι τόσο ισχυρή, που το αυτοκίνητο του Καρέρο Μπλάνκο τινάζεται αρκετούς ορόφους ψηλά και ο Μπλάνκο σκοτώνεται.

1974

Δημιουργούνται τα πρώτα κέντρα υγείας. Το KPD-ML (ΚΚΓ-ΜΛ) επιχειρεί με μία εκστρατεία πληροφόρησης για την υγεία και συλλογή υπογραφών να πετύχει την επαναλειτουργία του νοσοκομείου Μπετάνιεν ως πολυκλινικής. Αμέσως μετά καταργείται η δυνατότητα του δημοψηφίσματος.

Καλοκαίρι 1974: Ξεφεύγει από τον έλεγχο της κυβέρνησης του Βερολίνου η πολιτικοποίηση των κέντρων μαθητευομένων, μαθητών και νεολαίων. Με μία μεγαλεπήβολη ενέργεια πραγματοποιούνται ενέργειες ενάντια σε κέντρα νεολαίας και κοινόβια, π.χ. μέσω της καταγγελίας της μίσθωσης και εκκένωσης της Πούτε ή της καταγγελίας της μίσθωσης και απόπειρας εκκένωσης του SJSZ.

24 Απρίλη 1974: Στην Πορτογαλία πραγματοποιείται πραξικόπημα από αριστερούς στρατιωτικούς ενάντια στη δικτατορία που κρατάει γερά από το 1926 (“Επανάσταση των γαρυφάλλων”). Αυτό σημαίνει τη λήξη και των αποικιακών πολέμων της Πορτογαλίας ενάντια στην Αγκόλα, τη Μοζαμβίκη και τη Γουινέα-Μπισάου.

4 Ιούνη 1974: Ο πράκτορας της Υπηρεσίας Προστασίας του Συντάγματος Ούλριχ Σμίκερ πυροβολείται στο Γκρούνεβαλντ του Βερολίνου από ένα κομάντο του Μαύρου Ιούνη. Ο Σμίκερ πρόσφερε, μετά τη σύλληψή του στις 7 Μάη 1972, τις υπηρεσίες του στην Προστασία του Συντάγματος και απολύθηκε λίγους μή-

νες αργότερα από τη φυλακή. Από το σημείο εκείνο και στο εξής συνεργάστηκε με τη βερολινέζικη Προστασία του Συντάγματος.

23 Ιούλη 1974: Τέλος της στρατιωτικής κούντας στην Ελλάδα.

13 Σεπτέμβρη 1974 έως 5 Φλεβάρη 1975: Κρατούμενοι της RAF, του *Κινήματος 2 Ιούνη* και άλλοι προχωρούν σε απεργία πείνας με τα ακόλουθα αιτήματα: κανονικά κελιά, ισοτιμία όλων των κρατουμένων, ενάντια στις ειδικές συνθήκες κράτησης. Ξεκινά μία συζήτηση για τη “*Magna Charta*”, η οποία θα αποτελεί το θεμέλιο για μία κοινή πλατφόρμα όλων των κρατουμένων, δηλαδή “*Για όλους τους έγκλειστους στις φυλακές, τα ψυχιατρικά ιδρύματα και τα αναμορφωτήρια*”.

9 Νοέμβρη 1974: Ο Χόλγκερ Μάινς πεθαίνει μετά από απεργία πείνας διάρκειας εβδομάδων. Τις επόμενες μέρες θα εκδηλωθούν επιθέσεις με εκρηκτικούς μηχανισμούς σε διάφορες πόλεις της Δ. Γερμανίας και στο Βερολίνο και θα διοργανωθούν πάνω από 50 διαδηλώσεις, σε πολλές από τις οποίες θα σημειωθούν συγκρούσεις με την αστυνομία.

10 Νοέμβρη 1974: Ο πρόεδρος του Εφετείου του Βερολίνου, Γκύντερ φον Ντρένκμαν, πυροβολείται θανάσιμα από ένα κομάντο του *Κινήματος 2 Ιούνη*, ενώ επιχειρούν να τον απαγάγουν. Μία εβδομάδα αργότερα, η δυτικοβερολινέζικη κυβέρνηση διοργανώνει μία εκδήλωση πένθους και διαμαρτυρίας με αφορμή την κηδεία του Ντρένκμαν. Προκειμένου να συμμετάσχουν στην εκδήλωση αυτή, δίνεται άδεια από την εργασία σε όλους τους δημοσίους υπαλλήλους, καθώς και σε εργαζόμενους πολλών ιδιωτικών επιχειρήσεων (π.χ. της Siemens). Παρόλα αυτά, οι συμμετέχοντες δεν θα ξεπεράσουν τελικά τα 10.000 άτομα.

11 Νοέμβρη 1974: Σε μία μεγάλη διαδήλωση προς υποστήριξη των απεργών πείνας και για διαμαρτυρία ενάντια στη “*δολοφονία*” του Χόλγκερ Μάινς θα συμμετάσχουν στο Βερολίνο 15.000 άτομα.

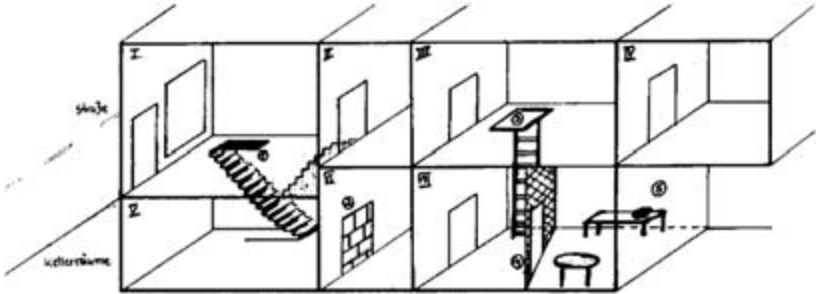
Αρχές Δεκέμβρη 1974: Κατά τη διάρκεια της κατασταλτικής επιχείρησης “*Επιχείρηση χειμερινό ταξίδι*” σε εθνικό επίπεδο πραγματοποιούνται κατ’ οίκον έρευνες σε δεκάδες σπίτια και γραφεία, φυλακίζονται δέκα άτομα και προσάγονται άλλα 56.

1975

23 Φλεβάρη 1975: Εκκένωση του εργοταξίου του πυρηνικού εργοστασίου στο Βιλ που είχε καταληφθεί από 20.000 άτομα. Μαζική επέμβαση της αστυνομίας, πολλές συλλήψεις και κίνηση ποινικών διώξεων.

27 Φλεβάρη-5 Μάρτη 1975: Στο μέσο της προεκλογικής εκστρατείας για την κυβέρνηση του Βερολίνου, απαγεται ο αρχηγός του CDU, Πέτερ Λόρεντς, από το *Κίνημα 2 Ιούνη*. Οι αρχές ενδίδουν στην ανταλλαγή που προτείνεται.

Ο ιερέας Χάινριχ Άλμπερτς συνοδεύει τους κρατούμενους Βερένα Μπέκερ, Ρολφ Χάιςλερ, Γκαμπριέλε Κρέκερ-Τίντεμαν, Ρολφ Πόλε και Ίνγκριντ Ζιπμαν στη Ν. Υεμένη. Ο Πέτερ Λόρεντς αφήνεται ελεύθερος στο άκουσμα του συνθήματος “Μια μέρα τόσο όμορφη σαν τη σημερινή!”.

Απεικόνιση του σπιτιού που κρατήθηκε ο Λόρεντς

2 Μάρτη 1975: Εκλογές στο Δ. Βερολίνο. Το CDU κερδίζει και ο Πέτερ Λόρεντς εκλέγεται κυβερνήτης του Δ. Βερολίνου.

4 Μάρτη 1975: Δέκα μέρες μετά την απόρριψη από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο της παροχής προθεσμίας για διακοπή της κύησης, η *Rote Zora* πραγματοποιεί επίθεση ενάντια στο κτήριο του δικαστηρίου στην Καρλσρούη. Στη Βόννη οργανώνεται μία από τις μεγαλύτερες διαδηλώσεις ενάντια στο άρθρο 218.¹

24 Απρίλη 1975: Το κομάντο της RAF “Χόλγκερ Μάινς” καταλαμβάνει τη γερμανική πρεσβεία στη Στοκχόλμη και κρατάει δώδεκα άτομα ως ομήρους. Απαιτούν την απελευθέρωση 26 πολιτικών κρατουμένων. Η κυβέρνηση της Γερμανίας δεν ενδίδει όμως στις απαιτήσεις τους. Για λόγους που ποτέ δεν διευκρινίστηκαν εκρήγνυται λίγο μετά τα μεσάνυχτα μία βόμβα στο κτήριο της πρεσβείας. Σκοτώνονται ο στρατιωτικός ακόλουθος Αντρέας φον Μίρμπαχ, ο σύμβουλος της πρεσβείας Χάιντς Χίλεγκαρτ και ο Ούλριχ Βέσελ από το κομάντο της RAF. Ένα άλλο μέλος του κομάντο, ο Ζίγκφριντ Χάουζνερ, θα υποκύψει μετά από την έκδοσή του στη Γερμανία στο βαρύ του τραυματισμό.

28 Απρίλη 1975: Ο Γκέραλντ Κλέπερ και ο Ρόναλντ Φριτς του Κινήματος 2 Ιούνη συλλαμβάνονται σε ένα γκαράζ στη συνοικία Τέγκελ του Βερολίνου.

30 Απρίλη 1975: Κατάληψη της Σαϊγκόν από τους Βιετκόνγκ.

1. Ενν. του γερμανικού ποινικού κώδικα που απαγορεύει την έκτρωση και ισχύει ως σήμερα, προβλέποντας ποινή φυλάκισης έως 3 ετών.

Ο Καρλ-Χάιντς Ροτ ως γιατρός το 1969...

...και ως κατηγορούμενος για ανθρωποκτονία το 1977.

9 Μάη 1975: Κατά τη διάρκεια μίας ανταλλαγής πυροβολισμών σε ένα πάρκινγκ στην Κολωνία πυροβολείται θανάσιμα ο Βέρνερ Ζάουμπερ από το *Κίνημα της 2 Ιούνη*, καθώς και ένας αστυνομός. Ο Καρλ Χάιντς Ροτ τραυματίζεται σοβαρά και συλλαμβάνεται μαζί με τον Ρόλαντ Ότο.

21 Μάη 1975: Στο Στάμχαιμ της Στουτγάρδης ξεκινά η δίκη ενάντια στον Αντρέας Μπάαντερ, την Γκούντρουν Ένσλιν, την Ούλρικε Μάινχοφ και το Γιαν-Καρλ Ράσπε.

6 Ιούνη 1975: Ο Τιλ Μάγιερ πυροβολείται κατά τη σύλληψή του στο σταθμό του μετρό Γόρκστρασε στο Βερολίνο.

Ιούλης 1975: Οι *Επαναστατικοί Πυρήνες* διανέμουν μέσα από μία οργανωμένη δομή 120.000 πλαστά εισιτήρια της BVG² συνολικής αξίας 360.000 μάρκων. Τίθενται εκτός λειτουργία εκδοτήρια εισιτηρίων και μοιράζονται στον κόσμο οδηγίες για να γλιτώνει το εισιτήριο.

30 και 31 Ιούλη 1975: Σε δύο επιθέσεις σε τράπεζες από το *Κίνημα 2 Ιούνη* αναδιανέμονται 100.000 μάρκα, ενώ πελάτες και υπάλληλοι παρηγορούνται με σοκολατάκια.

9 Σεπτέμβρη 1975: Ο Ραλφ Ράιντερς, η Ίνγκε Βιτ και η Γιουλιάνε Πλάμπεκ

---

2. *Berliner Verkehrsgesellschaft:* Η εταιρεία διαχείρισης του μητροπολιτικού συστήματος συγκοινωνιών του Βερολίνου.

συλλαμβάνονται σε ένα σπίτι-μαγαζί στο Στέγκλιτς του Βερολίνου, ενώ λίγες μέρες αργότερα έχουν την ίδια τύχη ο Φριτς Τόιφελ και η Γκαμπριέλε Ρόλνικ.

12 Νοέμβρη 1975: Συλλαμβάνονται οι Βαλτράουντ Ζίπερτ και Κριστιάνε Ντέμελαντ.

16-24 Δεκέμβρη 1975: Επιχείρηση σε εθνικό επίπεδο ενάντια σε πολιτικοποιημένα βιβλιοπωλεία, εκδοτικούς οίκους, τυπογραφεία και κοινόβια. Η όλη ενέργεια νομιμοποιείται με το άρθρο 131 (“εγκωμισσμός εγκληματικών πράξεων”), αποτελεί όμως την πρόγευση μόνο για το “νόμο-φίμωτρο” με το άρθρο 130α (“διέγερση σε αξιόποινες πράξεις”) και το “άρθρο της κρατικής ασφάλειας” 88α (“αντιυπαγματική υποστήριξη αξιολοπίων πράξεων”).

21 Δεκέμβρη 1975: Η συνδιάσκεψη του ΟΠΕΚ στη Βιέννη διακόπτεται από ένα παλαιστινιακό κομάντο. Περίπου 70 μέλη της συνδιάσκεψης κρατούνται ως όμηροι. Κατά τη διάρκειά της σκοτώνονται ένας αυστριακός αστυνομικός, ένας άνδρας της ιρακινής ασφάλειας και ένας υπάλληλος του ΟΠΕΚ. Το κομάντο πετυχαίνει την αποχώρησή του κρατώντας τους υπουργούς του ΟΠΕΚ.

24 Δεκέμβρη 1975: Η Ίνγκε Βιτ προσπαθεί να πριονίσει τα κάγκελα της φυλακής αλλά εντοπίζεται.

1976

16 Γενάρη 1976: Η Γερμανική Βουλή ψηφίζει την 14η τροπολογία του Ποινικού Δικαίου, η οποία τίθεται σε ισχύ από 1 Γενάρη 1976. Με αυτή εισάγονται τα άρθρα 88α και 130α, τα οποία τιμωρούν με ποινή φυλάκισης μέχρι 3 έτη τη διάδοση ή και την κατοχή εντύπων, τα οποία “υποστηρίζουν τη βία”.

26 Μάρτη 1976: Στο Βερολίνο συλλαμβάνονται οι Έμπερχαρντ Ντρέερ και Αντρέας Φόγκελ για υποστήριξη και συμμετοχή στο *Κίνημα 2 Ιούνη*.

9 Μάη 1976: Η Ούλρικε Μάινχοφ βρίσκεται κρεμασμένη στο κελί της. Κατά τις δεκαετίες του '50 και του '60 υπήρξε εκπρόσωπος του *Κινήματος ενάντια στον πυρηνικό θάνατο*, μέλος του παράνομου ΚΚΓ και αρθρογράφος του περιοδικού *Konkret*. Στις 4 Μάη 1970 συμμετείχε στην απελευθέρωση του Αντρέας Μπάαντερ. Συνελήφθη στις 15 Ιούνη 1972 και στις 29 Νοέμβρη 1974 καταδικάστηκε σε φυλάκιση 8 ετών.

16 Ιούνη 1976: Στη Ν. Αφρική ξεκινά η εξέγερση μαύρων μαθητών και μαθητριών που θα διαρκέσει για αρκετές εβδομάδες ενάντια στην εισαγωγή των Afrikaans ως επίσημης γλώσσας. Οι δυνάμεις ασφαλείας ανοίγουν πυρ ενάντια στους διαδηλωτές και τις διαδηλώτριες. Τουλάχιστον 350 μαθητές/τριες χάνουν τη ζωή τους, πάνω από 200 τραυματίζονται. Η αντίσταση στο Σοβέτο μετατρέπεται σε σύμβολο του αγώνα ενάντια στο ρατσιστικό καθεστώς του απαρτχάιντ.

24 Ιούνη 1976: Η γερμανική βουλή ψηφίζει τους πρώτους “αντιτρομοκρατικούς νόμους”. Στο εξής θα μπορεί να παρακολουθείται η γραπτή επικοινωνία μεταξύ των κρατουμένων και των δικηγόρων τους. Εκτός απ’ αυτό, απαγορεύεται η λεγόμενη “πολλαπλή υπεράσπιση”.³ Με το άρθρο 129α του Ποινικού Κώδικα δημιουργείται ο ορισμός της “αντικειμενικής υπόστασης της αξιόποινης πράξης σύστασης ή συμμετοχής σε μία τρομοκρατική ομάδα”.

27 Ιούνη 1976: Με τη συμμετοχή μελών των *Επαναστατικών Πυρήνων*, ένα παλαιστινιακό κομάντο απαγάγει ένα επιβατηγό αεροπλάνο της Air France και το οδηγεί στο Εντέμπε της Ουγκάντα, απαιτώντας την απελευθέρωση 53 πολιτικών κρατούμενων που εκτίουν ποινές σε διάφορες χώρες. Μεταξύ αυτών και έξι κρατούμενων στη Γερμανία: του Βέρνερ Χόπε, του Γιαν-Καρλ Ράσπε, του Ραλφ Ράιντερς, της Ίνγκριντ Σούμπερτ, του Φριτς Τόιφελ και της Ίνγκε Φιτ. Μεταξύ των 250 επιβατών βρίσκονται περίπου 100 ισραηλινοί πολίτες ή Εβραίοι άλλης εθνικότητας. Αφού απελευθερώνουν τους μη εβραίους επιβάτες, μία ισραηλινή στρατιωτική μονάδα πραγματοποιεί έφοδο στο αεροδρόμιο του Εντέμπε, απελευθερώνει τους ομήρους και σκοτώνει τα μέλη του κομάντο, μεταξύ των οποίων και τον Βίλφριντ “Μπόνι” Μπέζε και την Μπριγκίτε Κούλμαν των *Επαναστατικών Πυρήνων*.

7 Ιούλη 1976: Τέσσερις γυναίκες (Μόνικα Μπέρμπεριχ, Ίνγκε Φιτ, Γκαμπριέλε Ρόλνικ, Γιουλιάνε Πλάμπεκ) της RAF και του *Κινήματος 2 Ιούνη* καταφέρνουν να αποδράσουν από τη γυναικεία φυλακή της Λέρτερ Στράσε του Βερολίνου.

30 Οκτώβρη 1976: Πρώτη κατάληψη εργοταξίου στο Μπρόκντορφ με περίπου 8.000 άτομα.

13/14 Νοέμβρη 1976: 40.000 άτομα επιχειρούν εκ νέου να καταλάβουν το εργοτάξιο στο Μπρόκντορφ. Πραγματοποιείται βίαιη εκκένωση και συγκρούσεις με την αστυνομία που αφήνουν πίσω τους 1.000 συνολικά τραυματίες διαδηλωτές/τριες, κάποιοι εκ των οποίων να διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο της ζωής τους.

1977

4 Απρίλη 1977: Ο Νόρμπερτ Κρέχερ και ο Μάνφρεντ Άντομαϊτ εκδίδονται στη Δ. Γερμανία. Στις 31 Μάρτη/1 Απρίλη 1977 είχαν συλληφθεί μαζί με άλλους στη Στοκκόλμη.

7 Απρίλη 1977: Στην Καρλσρούη ρίχνονται πυροβολισμοί στο υπηρεσιακό αμάξι του Γενικού Ομοσπονδιακού Εισαγγελέα Μπούμπιακ από ένα μηχανάκι (κομάντο της RAF “Ούλρικε Μάινχοφ”). Σκοτώνεται ο Γενικός Ομοσπονδιακός Εισαγγελέας Ζίγκφριντ Μπούμπιακ, ο οδηγός του και ένας αστυνομός.

---

3. Η δυνατότητα, δηλαδή, ένας συνήγορος να εκπροσωπεί περισσότερους κατηγορούμενους στην ίδια δίκη.

2 Απρίλη μέχρι Μάη 1977: Απεργία πείνας των κρατουμένων της RAF, στην οποία καθορίζουν νέα αιτήματα: αναγνώριση της ιδιότητας των αιχμαλώτων πολέμου σύμφωνα με τη συνθήκη της Γενεύης και κράτηση σε κοινά κελιά.

28 Απρίλη 1977: Ο Αντρέας Μπάαντερ, ο Γιαν-Καρλ Ράσπε και η Γκούντρον Ένσλιν καταδικάζονται σε ισόβια κάθειρξη.

3 Μάη 1977: Κατά τη διάρκεια ανταλλαγής πυροβολισμών με την αστυνομία τραυματίζεται ο Γκίντερ Ζόνενμπεργκ, διατρέχει κίνδυνο ζωής και φυλακίζεται μαζί με τη Βερένα Μπέκερ.

4 Μάη 1977: Σε μία φοιτητική εφημερίδα του Γκέτινγκεν δημοσιεύεται υπό την επικεφαλίδα “Μπούμπακ-ένας επικήδειος” ένα άρθρο για την επίθεση στον τέως Γενικό Ομοσπονδιακό Εισαγγελέα. Το κείμενο άρθρωνε μία ξεκάθαρη κριτική στην πολιτική του αντάρτικου πόλης, εξαιτίας όμως της φράσης περί “*κρυφής χαράς για την αποβίωση του Μπούμπακ*”, η κρατική εξουσία εξαπολύει τους μήνες που θα ακολουθήσουν το σύνολο του κατασταλτικού της μηχανισμού. Σε ένδειξη αλληλεγγύης με τους διωκόμενους συντάκτες του συλλόγου φοιτητών αναδημοσιεύεται ο επικήδειος σε πολλές εναλλακτικές, φοιτητικές και μαθητικές εφημερίδες. Και αυτές οι εκδόσεις θα αντιμετωπίσουν με τη σειρά τους νέο κύμα ποινικών διώξεων. Το Σεπτέμβρη του 1977 θα υπογράψουν 177 πανεπιστημιακοί μία δήλωση αλληλεγγύης ενάντια στον περιορισμό της “ελευθερίας του Τύπου”. Μετά από την εφαρμογή πειθαρχικών διώξεων οι περισσότεροι όμως απ’ αυτούς θα αποσύρουν την υπογραφή τους.

30 Ιούλη 1977: Ο Διευθύνων Σύμβουλος της Τράπεζας της Δρέσδης, Γιούργκεν Πόντο εκτελείται στο σπίτι του στο Όμπερούσελ.

5 Σεπτέμβρη 1977: Το κομάντο της RAF “Ζίγκφριντ Χάουσερ” απαγάγει στην Κολωνία τον Χανς-Μάρτιν Σλάγιερ και πυροβολεί θανάσιμα τον οδηγό του και τρεις αστυνομικούς. Το κομάντο απαιτεί την απελευθέρωση 11 κρατουμένων της RAF.

7 Σεπτέμβρη 1977: Σε περισσότερους από 72 κρατούμενους επιβάλλεται απαγόρευση επαφών, η οποία νομιμοποιείται μέσω νόμου μόλις στις 29 Σεπτέμβρη 1977. Ο “νόμος απαγόρευσης επαφών” ψηφίζεται από τη γερμανική βουλή μέσα σε τρεις μέρες. Σε σχέση με την απαγωγή του Σλάγιερ ο τότε καγκελάριος Σμιτ χαρακτήρισε το νόμο αυτό ως “*αναπότρεπτα αναγκαίο*”. Περιορίζει ή και απαγορεύει πλήρως την επίσκεψη των συνηγόρων στους πελάτες τους, την επαφή των κρατουμένων μεταξύ τους, όπως και την επαφή με τον έξω κόσμο.

24 Σεπτέμβρη 1977: Διεθνής αντιπυρηνική διαδήλωση στο Κάλκαρ, στην οποία συμμετέχουν 50.000 άτομα.

13-18 Οκτώβρη 1977: Ένα παλαιστινιακό κομάντο απαγάγει το αεροπλάνο της Λουφθάνζα “Λάντσχουτ” με παραθεριστές της Μαγιόρκα και το οδηγεί στην πρωτεύουσα της Σομαλίας Μογκαντίσου. Το αίτημα είναι να απελευθερωθούν ο Αντρέας Μπάαντερ, η Γκούντρουν Ένσλιν, ο Γιαν-Καρλ Ράσπε, η Βερένα Μπέκερ, ο Βέρνερ Χόπε, ο Καρλ-Χάιντς Ντέλβο, η Χάνα Κράμπε, ο Μπερντ Ρέσνερ, η Ίνγκριντ Σούμπερτ και η Ίρμγκαρντ Μέλερ, να τους δοθούν 100.000 μάρκα και να οδηγηθούν σε μία χώρα της αρεσκείας τους. Κατά την ενδιάμεση προσεγγίση στο Άντεν εκτελείται ο καπετάνιος του Λάντσχουτ για να αναγκαστούν να τους ανεφοδιάσουν με καύσιμα. Η μονάδα GSG 9 κάνει έφοδο στο αεροπλάνο στο Μογκαντίσου, κατά την οποία πυροβολούνται θανάσιμα τρεις από τους απαγωγείς.

18 Οκτώβρη 1977: Η Γκούντρουν Ένσλιν, ο Αντρέας Μπάαντερ και ο Γιαν-Καρλ Ράσπε “βρίσκονται” νεκροί στα κελιά τους στη φυλακή του Στάμχαϊμ.

19 Οκτώβρη 1977: Ο Χανς-Μάρτιν Σλάγιερ βρίσκεται νεκρός στο πορτ-μπαγκάζ ενός αυτοκινήτου στο Μίλχαουζεν.

Οκτώβρης 1977: Στα πλαίσια μίας εκστρατείας ενάντια στην έκδοση παράνομων εντύπων και ενάντια σε διάφορα έντυπα των Σπόντις, ιδίως δε ενάντια στο βερολινέζικο *InfoBug*, γίνονται για πρώτη φορά συλλήψεις και δίκες κατά εκδοτών, τυπογράφων και διανομέων αριστερών εντύπων. Αργότερα θα ακολουθήσει η σύλληψη και η δίκη των “τυπογράφων του *agit*”.

12 Νοέμβρη 1977: Η Ίνγκριντ Σούμπερτ βρίσκεται κρεμασμένη στο κελί της στο Στάντελχαϊμ.

13 Νοέμβρη 1977: Πολυπληθής διαδήλωση ενάντια στο πυρηνικό εργοστάσιο του Μπρόκντορφ.

1978

Γενάρης 1978: Στο Βερολίνο διοργανώνεται το συνέδριο “TUNIX” των αριστερών Σπόντις.

6 Φλεβάρη 1978: “Η τρύπα του Σέλε”. Για να δημιουργήσουν ένα θρύλο που θα βόλευε τους πράκτορες, η Υπηρεσία Προστασίας του Συντάγματος με τη βοήθεια της GSG 9 ανοίγει με εκρηκτικά μία τρύπα στον τοίχο του σωφρονιστικού ιδρύματος Σέλε. Διατείνονται ότι έγινε απόπειρα απελευθέρωσης του Ζίγκουρντ Ντεμπύς, προκειμένου να επιτευχθεί η απομόνωσή του.

10 Απρίλη 1978: Στο Βερολίνο αρχίζει ενώπιον του Εφετείου η “δίκη των Λόρεντς και Ντρένκμαν” με κατηγορούμενους τους Ρόναλντ Φριτς, Γκέραλντ Κλέπερ, Τιλ Μάγιερ, Ραλφ Ράιντερς, Φριτς Τόιφελ και Αντρέας Φόγκελ. Η έναρξη της δίκης στιγματίζεται από τους διαπληκτισμούς σχετικά με το διορισμό συνηγό-

ρων υπεράσπισης και τις επόμενες μέρες οι *Επαναστατικοί Πυρήνες* αναλαμβάνουν την ευθύνη για δύο ενέργειες ενάντια στους διορισμένους συνηγόρους υπεράσπισης: έναν από αυτούς πυροβολούν στο πόδι και ένας δεύτερος βρίζει κάτω από το αυτοκίνητό του μία βόμβα.

27 Μάη 1978: Ο Τιλ Μάγιερ απελευθερώνεται από τη φυλακή του Μόαμπιτ από το κομάντο *Ναμπίλ Χαρμπ*, ενώ αποτυγχάνει η απόπειρα απελευθέρωσης του Αντρέας Φόγκελ.

1 Ιούνη 1978: Εισάγεται με νόμο το διαχωριστικό τζάμι για δικηγόρους και επισκέπτες στη φυλακή.

5 Ιούνη 1978: Ο Κλάους Φίμαν συλλαμβάνεται στο Βερολίνο.

21 Ιούνη 1978: Ο Τιλ Μάγιερ συλλαμβάνεται μαζί με την Γκαμπριέλε Ρόλνικ, την Γκούντρουν Στίρμερ και την Ανγκέλικα Γκόντερ στη Βουλγαρία και εκδίδονται στη Δ. Γερμανία.

1979

31 Απρίλη 1979: 100.000 άτομα διαδηλώνουν ενάντια στην εγκατάσταση επεξεργασίας πυρηνικών αποβλήτων του Γκόρλεμπεν.

2 Ιούνη 1980: Ένα κομμάτι του *Κινήματος 2 Ιούνη* αναγγέλλει τη διάλυσή του και το πέρασμά του στη RAF.

13 Οκτώβρη 1980: Εκδίδεται η απόφαση στη δίκη Λόρεντς και Ντρένκμαν: από 15 χρόνια για το Ραλφ Ράιντερς και τον Τιλ Μάγιερ, 13 χρόνια για το Ρόναλτ Φριτς, 11 χρόνια για τον Γκέραλντ Κλέπερ, 10 χρόνια για τον Αντρέας Φόγκελ και 5 χρόνια για τον Φριτς Τσίφελ.

- Ο Φριτς Τσίφελ θα απολυθεί από τη φυλακή μετά την έκδοση της απόφασης. Σήμερα εργάζεται ως κούριερ με ποδήλατο και πηδαλιολόγος.
- Ο Γκέραλντ Κλέπερ θα απολυθεί πρόωρα το 1982. Μετά από ένα σύντομο ιντερμέτσο στην *Εναλλακτική Λίστα* θα πιάσει την καλή ως επιχειρηματίας.
- Ο Αντρέας Φόγκελ θα εκτίσει μετά το πέρασμά του στη RAF το υπόλοιπο της ποινής του μέχρι το 1986 στη φυλακή του Σέλε.
- Ο Τιλ Μάγιερ έγινε καλό παιδί και απομακρύνθηκε από τους πάντες και τα πάντα. Απολύθηκε κι αυτός το 1986. Μέχρι τη διάλυση της Αν. Γερμανίας, θα βρει στη Στάζι μία καινούρια πατρίδα.
- Ο Ρόναλτ Φριτς απολύεται από τη φυλακή στις 20 Σεπτεμβρη 1989 και ο Ραλφ Ράιντερς στις 14 Σεπτεμβρη 1990.

ΑΣΜΑ ΕΡΩΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΓΚΕΟΡΓΚ

1972 – ΠΕΤΕΡ ΠΑΟΥΛ ΤΣΑΛ

ΑΠΟ ΤΟ «ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΟΙ ΒΑΡΒΑΡΟΙ.ΛΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΖΑ»

πρώτη φορά τον είδα / στη μία το βράδυ
σγουρομάλλη, διοπτροφόρο / άγριο κι όμορφο
μέσα στο σμήνος
των πιο μαχητικών
της πιο μαχητικής εφημερίδας του δυτικού βερολίνου
στη μία το βράδυ / με τη γροθιά σφιγμένη
γέλαγε / φώναζε: Λευτεριά στον Μπόμι!
τον έβλεπα συχνά! στη μία το βράδυ
άγριο κι όμορφο / έπαιρνε ναρκωτικά
αυτά δεν τον έπαιρναν / από τους χασισορέμπελους
τον είδα συχνά / πρωτοσέλιδα:
Mr. Go, Κούνταμ, Αμερικάχαουζ
«έτσι η σκέψη
μας κάνει όλους να κιστεύουμε»
γι' αυτόν δεν ίσχυε
τον είδα συχνά / στη μία το βράδυ
σγουρομάλλη, διοπτροφόρο / άγριο κι όμορφο
μετά η φυλακή
με τον Τόμυ και τους άλλους
τον είδα μετά / που ξέφυγε
τον είδα το μεσημέρι / αλλαγμένο:
τρυφερό / φίλο κι αδελφό του λαού
βλέμμα καθάριο / ήξερε τι κάνει
δεν τον Ξαναείδα
όρθιος στον τοίχο
γύρισε το κεφάλι / σαν τον βρήκε η σφαίρα
έβαλαν τα δυνατά τους
να κρύψουν το φόνο
την πιστολιά εξ επαφής
φόρτωσαν στα γρήγορα το πτώμα
για ποια διασφάλιση αποτυπωμάτων μιλάμε
ο εκπρόσωπος τύπου: διάφορες εκδοχές
και τα γυαλιά που ξάφνου εξαφανίστηκαν:
μια μεγάλη και στρογγυλή τρύπα
οι μάρτυρες υπό πίεση / τα ίδια
επερώτηση στη βουλή:
τα ίδια ψέματα

το ίδιο έργο στην τηλεόραση:
το κρανίο του / αποκομμένο από τη σάρκα
στην τηλεόραση / για εκφοβισμό
αριστεροί υπάρχουν / στη θέα του κρανίου
του αποκομμένου από τη σάρκα
σπεύδουν να ονομάσουν τις πράξεις
ουτοπία
προπέτασμα / στο μέλλον τίποτα να μην πράξουν
Πέτρα/Γκέοργκ/Τόμυ
αλλά «το πυροβόλο εξακολουθεί να υπάρχει»
πολλή εργασία! πολλή ελευθερία
για την ελευθερία / πολλή οργή
πολύ μίσος / πολλή αγάπη για το λαό
δεν χάνεται η χώρα
εκεί που κυλάει το αίμα
μαχητών της ελευθερίας
οι Γκέοργκ ζούνε
στην Πνομ Πεν / την Ατλάντα / το Παρίσι
το Τορίνο / το Βερολίνο
και νικητής:
το παγκόσμιο Blues.

Βάισμπεκερ, Τόμι (Tommy Weißbecker)	14, 87-88, 142, 144-145
Γκρινχάγκεν, Μίχαελ (Michael Grünhagen)	52
Ένσλιν, Γκούντρουν (Gudrun Ensslin)	59, 136, 140, 146, 151, 154-155
Ζάουμπερ, “Ζόμπερλι” Βέρνερ (Werner “Säuberli” Sauber)	64
Ζίπμαν, “Ινα” Ίνγκριντ (Ingrid “Ina” Siepmann)	50, 52, 56, 60-61, 70, 80-81, 84, 96
Κλέπερ, Γκέραλντ (Gerald Klöpffer)	89, 99, 125, 150, 155-156
Κούντσελμαν, Ντίτερ (Dieter Kunzelmann)	26, 35
Κρέχερ, “Κνόφο” Νόρμπερτ (Norbert “Knofo” Kröcher)	39-40, 88, 123
Κρέχερ-Τίντεμαν, “Γκάμπι” Γκαμπριέλε (Gabriele “Gabi” Kröcher-Tiedemann)	56, 61, 84
Μάγιερ, Τιλ (Till Meyer)	34, 88, 99, 103-104, 112, 121, 147, 151, 155-156
Μάινς, Χόλγκερ (Holger Meins)	13, 56, 58-59, 70, 74, 87, 146, 149-150
Μάινχοφ, Μαρί Ούλρικε (Ulrike Marie Meinhof)	34, 59, 76, 93, 107, 146, 151-153
Μάλερ, Χορστ (Horst Mahler)	30-32, 56, 61, 70, 76, 78-79, 102, 109, 138, 141
Μέλενμπροκ, Βόλφγκανγκ (Wolfgang Möllenbrock)	52-53
Μίλερ, Γκερντ (Gerd Müller)	50, 146
Μπάαντερ, Αντρέας (Andreas Baader)	34, 37, 59, 93, 136, 140, 146, 151-152, 154-155
Μπάουμαν, “Μπόμι” Μίχαελ (Michael “Bommi” Baumann)	8, 14, 20, 24, 106, 109, 115, 119, 120, 142
Μπέζε, “Μπόνι” Βίλφριντ (Wilfried “Bony” Böse)	60, 153
Μπέκερ, Βερένα (Verena Becker)	56, 61, 70, 76, 80, 84, 96-97, 150, 154-155
Μπέρμπεριχ, Μόνικα (Monika Berberich)	119, 153
Ντέλβο, Καρλ Χάιντς (Karl Heinz Dellwo)	8, 106, 155
Ντεμπούς, Ζίγκουρντ (Sigurd Debus)	62
Όνεζοργκ, Μπένο (Benno Ohnesorg)	8, 13, 16, 21, 23, 100, 135
Ούρμπαχ, Πέτερ (Peter Urbach)	30-32
Πλάμπεκ, Γιουλιάνε (Julianne Plambeck)	117, 119, 151, 153
Πρτσιτάρσκι, Γίργκεν (Jürgen Przytarski)	53
Πόλε, Λούντβιχ Ρολφ (Rolf Ludwig Pohle)	8, 50, 56, 61, 70, 77, 79-80, 96, 150
Ράμελμαγιερ, Γκέοργκ (Georg Rammelmeier)	48, 75
Ράσπε, Γιαν-Καρλ (Jan-Carl Raspe)	59, 146, 151, 153-5
Ρούλαντ, Καρλ Χάιντς (Karl Heinz Ruhland)	43
Σιτζ, Κλάους (Klaus Schütz)	36, 61
Σμίκερ, Ούλριχ (Ulrich Schmücker)	52, 146, 148
Σνάιντερ, Ντιρκ (Dirk Schneider)	40
Τόιφελ, Φριτς (Fritz Teufel)	88, 99, 121, 123, 152-153, 155-156
Τσαλ, Πέτερ-Πάουλ (Peter-Paul Zahl)	39-40, 62
Φιτ, Ίνγκε (Inge Viet)	88, 117, 119, 146, 153
Φον Ντρένκμαν, Γύργκεν (Jürgen von Drenkmann)	14, 58-59, 149
Φον Ράουχ, Γκέοργκ (Georg von Rauch)	14, 24-25, 51, 92, 142-5
Φόγκελ, Αντρέας (Andreas Vogel)	52, 88, 99, 110, 152, 155-156
Χάιςλερ, Ρολφ (Rolf Heißler)	56, 61, 70, 80, 84, 95, 150
Χόχσταϊν, Ράινερ (Rainer Hochstein)	43, 72

Ακολουθούν οι εκδόσεις στα ελληνικά που αφορούν την κινηματική ιστορία της Γερμανίας τα τελευταία 40 χρόνια (με χρονολογική σειρά έκδοσης).

Καταλήψεις σπιτιών στη Δυτική Ευρώπη,
εκδόσεις «Κομμούνα» Κοινωνικά Κινήματα 2, Αθήνα

Η ιστορία ενός νεαρού προλετάριου που έγινε αντάρτης πόλης, Μπόμι Μπάουμαν,
εκδόσεις Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα 1986

Οδοιπορικό, Μπόμι Μπάουμαν, εκδόσεις αμχανία, Αθήνα 1989

Παράξενο φρούτο, Ίνγκριντ Στρομπλ, εκδόσεις ΑΠΟ-ΔΡΑΣΗ, Θεσσαλονίκη

Ρέκβιεμ για έναν αντάρτη πόλεων, Χ. Γ. Κλάιν,
εκδόσεις Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα 1993

Η ομάδα Μπάναντερ-Μάινχοφ, Τομ Βαγκ, εκδόσεις Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα 1997

Ρούντι Ντούτσκε: Ζήσαμε σαν αγρίμια μια όμορφη ζωή... Γκρέτχεν Ντούτσκε,
εκδόσεις Το Ποντίκι, Αθήνα 1998

Το όνομά μου είναι άνθρωπος, Ρολφ Πόλε, εκδόσεις Μαύρη Λίστα, Αθήνα 1999

Η στρατηγική του αντάρτικου της φράξιας Κόκκινος Στρατός, Αν Στάινερ, Λουκ Ντεμπραί, εκδόσεις ZERO, Αθήνα 2000

Μπουρλότο και φωτιά, Τζερόνιμο, εκδόσεις Ελευθεριακή Κουλτούρα, Αθήνα 2001

Μιλώντας για τον ένοπλο αγώνα, Πρίμο Μορόνι-IG ROTE FABRIK,
εκδόσεις Ελευθεριακή Κουλτούρα, Αθήνα 2002

Από το Νταχάου στη Μάινχοφ, Λεωνίδας Χρηστάκης,
εκδόσεις Χάος και Κουλτούρα (διάθεση εκδόσεις Άρδηγ), Αθήνα 2003

Η ανατροπή της πολιτικής, Τζορτζ Κατσιαφίκας,
εκδόσεις Ελευθεριακή Κουλτούρα, Αθήνα 2007

RAF "Αυτό ήταν για μας Απελευθέρωση", εκδόσεις ΚΨΜ, Αθήνα 2007

Ο Ραλφ Ράινερς και ο Ρόναλντ Φριτς στο δικαστήριο.

Το Κίνημα 2 Ιούνη αποτέλεσε κατά τις αρχές της δεκαετίας του '70 ένα είδος πολιτικής ιδεολογικής ταμπέλας για βίαιες ενέργειες ενάντια στο στρατό κατοχής, ενάντια στην ταξική δικαιοσύνη, τους καπιταλιστές, τους μπάτσους και την αραχνιασμένη στρατιά πλθίων πολιτικών του Βερολίνου. Τα άτομα που δρούσαν προέρχονταν πάντα από τον αντιεξουσιαστικό/αριστερό χώρο, εμφανίζονταν ξαφνικά, χτυπούσαν και εξαφανίζονταν, όπως ταίριαζε κάθε φορά στην περίπτωση. Κατά την κρίση και τη συνείδησή τους. Ποια ήταν τα βιώματα που κινούσαν και κινούν αυτούς τους ανθρώπους; Μα... τα καθημερινά βιώματα! Τα δεσμά του βιομηχανικού καπιταλιστικού τρόπου ζωής και παραγωγής...

Η οικογένεια, το σχολείο, το εργοστάσιο, το γραφείο, η επιχείρηση, το πανεπιστήμιο, η φυλακή, το ασφυκτικό διαμέρισμα, η συνήθης τρομοκρατική παράνοια της καπιταλιστικής καθημερινότητας, η οποία ωθεί τη νεολαία σε όλο τον κόσμο στα οδοφράγματα και στον πειραματισμό με νέες μορφές συμβίωσης και αγώνα. Η επιθυμία για μία αυτόνομη ζωή. Η επιθυμία να μην είσαι μαριονέτα, γρανάζι, ρομποτάκι, χειραγωγήσιμος καταναλωτής, εύπιστος βλάκας, προϊόν μιας "κοινωνίας" που κατευθύνεται από το συμφέρον του κέρδους και μόνο.

Ο Ραλφ Ράινερς και ο Ρόναλντ Φριτς διηγούνται στο βιβλίο αυτό για την επίθεση στο θέατρο Δάσους κατά τη διάρκεια της συναυλίας των Rolling Stones, για τους χασισορέμπελους, την επαναστατική διάθεση εκείνου του καιρού, τη συνεργασία και τις αντιπαραθέσεις τους με τη Φράζια Κόκκινος Στρατός (RAF) που επίσης πρωτοεμφανιζόταν εκείνη την εποχή, για το σκεπτικισμό με τον οποίο η RAF αντιμετώπιζε τους θούμπεν προητετάριους του Κινήματος 2 Ιούνη και για τους λόγους που σύντομα άρχισε να τους συκοφαντεί ως "λαϊκιστική φράζια" του αντάρτικου πόλης, μία κατηγορία, την οποία ακόμα και σήμερα οι ίδιοι αντιλαμβάνονται ως έπαινο, αφήνοντας να τους διαφύγει ένα χαμόγελο στο άκουσμά της.

ID-Archiv